TERRY PRATCHETT

SERIA LUMEA DISC

ZEI MĂRUNŢI

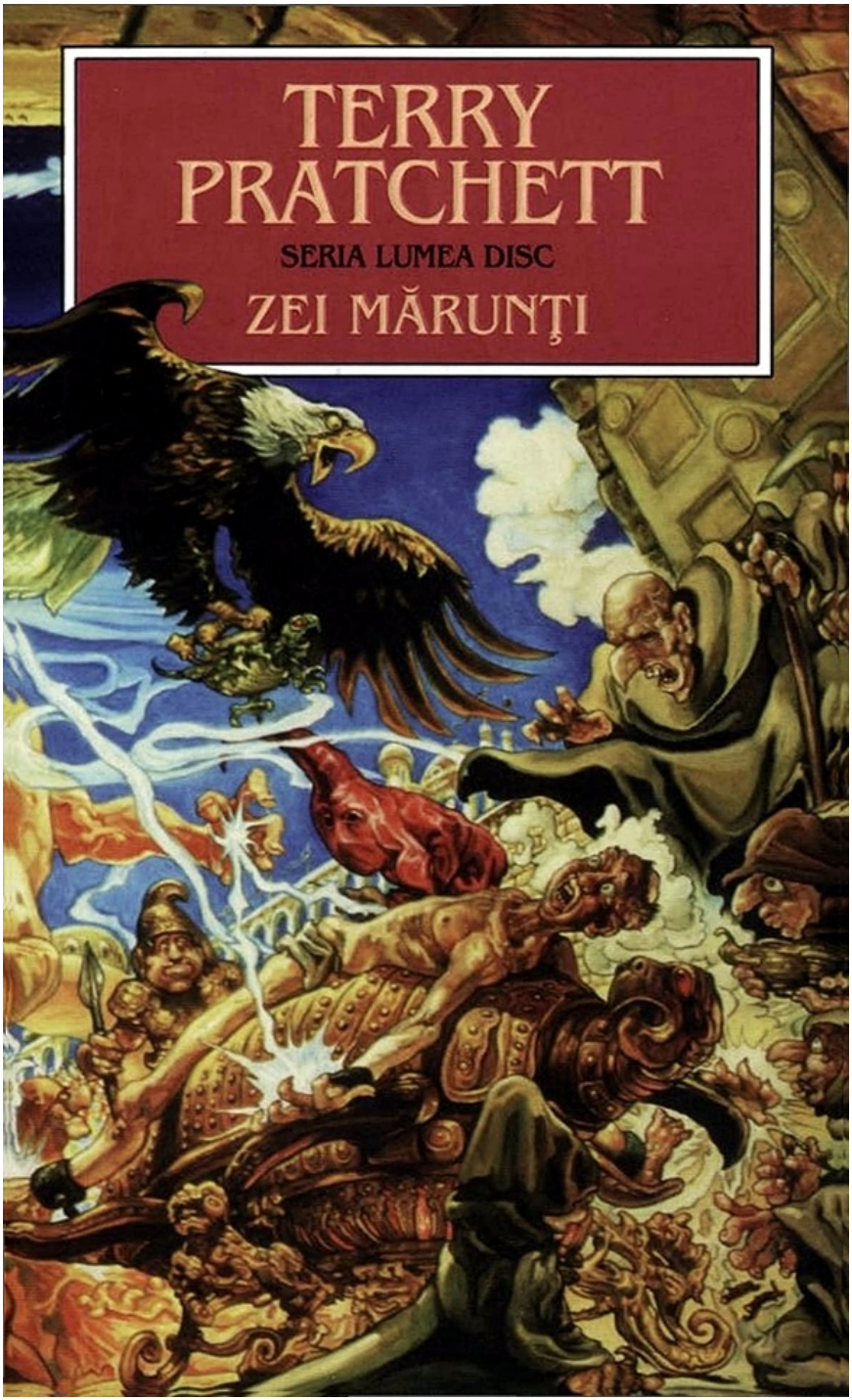

TERRY PRATCHETT

ZEI MĂRUNȚI

Traducere din limba engleză
BOGDAN MIHĂILESCU

Terry Pratchett este unul dintre cei mai cunoscuți scriitori contemporani. Trăiește în spatele unei tastaturi în comitatul Wiltshire din Anglia și spune că nu crede că o viață are omul, pentru că lui i se pare că trăiește trei vieți în același timp. A fost numit Ofițer al Imperiului Britanic în 1998.

Zei mărunți este cea de-a treisprezecea carte din seria de mare succes Lumea Disc.

Să ne gândim, așadar, la broasca țestoasă și la vultur.

Țestoasa este o ființă care trăiește pe sol. Este imposibil să trăiești mai aproape de sol fără a fi sub el. Orizontul ei se află la doar câțiva inchi depărtare. Are o viteză cam atât de bună pe cât ți-ar trebui să prinzi o lăptucă. A supraviețuit în timp ce restul evoluției s-a scurs pe lângă ea fiind, per total, deloc amenințătoare pentru nimeni și prea complicat de mâncat.

Iar apoi, avem vulturul. O ființă a cerurilor și a locurilor înalte, ale cărei orizonturi se întind până la marginile lumii. Privirea îi este destul de ascuțită pentru a putea zări mișcarea vreunei creaturi mici și chițăitoare la jumătate de leghe distanță. Numai putere, numai control. Moarte fulgerătoare înaripată. Gheare destul de mari pentru a transforma în prânz orice este mai mic decât el și pentru a lua măcar o gustare în fugă din orice este mai mare.

Și totuși, vulturul stă ore în șir pe steiul de piatră și cercetează regatele lumii până când zărește o mișcare îndepărtată, iar apoi se concentrează, se concentrează, se concentrează asupra micii carapace care se leagănă printre tufișurile aflate colo jos, în deșert. Și plonjează...

Un minut mai târziu, țestoasa descoperă că lumea se depărtează tot mai mult de ea. Și vede pentru prima dată lumea, nu de la un centimetru distanță de pământ, ci de la cinci sute de picioare deasupra lui și se gândește: ce prieten bun mi-e vulturul.

Iar apoi vulturul îi dă drumul.

Și aproape întotdeauna țestoasa moare. Toată lumea știe de ce țestoasa face asta. Gravitația e un obicei de care e greu să te dezbari. Nimeni nu știe de ce face vulturul asta. Poți să scoți o masă pe cinste dintr-o țestoasă, dar, având in vedere efortul, poți să scoți o masă mult mai bună din practic orice altceva. Este vorba doar de plăcerea vulturilor de a chinui țestoasele.

Dar, firește, ceea ce vulturul nu își dă seama este că el participă la

o formă foarte crudă de selecție naturală.

Într-o zi, o țestoasă va învăța să zboare.

Povestea se petrece pe tărâmurile din deșert, în tonuri de cafeniu și oranj. Când începe și când se termină este mai problematic, dar cel puțin unul dintre începuturile ei a avut loc deasupra liniei zăpezilor veșnice, la mii de mile distanță în munții din jurul Miezului[1].

Una dintre întrebările filosofice recurente este:

„Dacă un copac se prăbușește în pădure și nu îl aude nimeni, scoate vreun zgomot?"

Ceea ce spune ceva despre firea filosofilor, deoarece întotdeauna există cineva într-o pădure. Poate fi doar un bursuc, care se întreabă ce a fost pârâitura aia sau o veveriță, cam zăpăcită de tot decorul care o ia în sus, dar e cineva. Cel puțin, dacă s-a întâmplat destul de adânc în pădure, milioane de zei mărunți l-au auzit.

Lucrurile doar se întâmplă, unul după altul. Nu le pasă cine știe de ele. Dar istoria... ah, istoria este diferită. Istoria trebuie respectată. Altfel nu este istorie. Este doar... ei, lucruri care se întâmplă unul după altul.

Și, desigur, trebuie să fie controlată. Altfel s-ar putea transforma în orice. Deoarece istoria, contrar teoriilor răspândite.

Înseamnă regi, date și bătălii. Și aceste lucruri trebuie să se întâmple Ia momentul potrivit Acest lucru este dificil. Într-un univers haotic, există prea multe lucruri care pot merge prost. Este prea ușor ca armăsarul unui general să își piardă o potcoavă la momentul nepotrivit sau ca să audă cineva greșit un ordin ori ca purtătorul mesajului vital să fie pândit de niște bărbați cu bâte și cu o problemă de flux monetar. Atunci apar povești sălbatice, excrescențe parazite pe arborele istoriei, încercând să îl sucească după cum vor ele.

Așa că istoria are păzitorii ei.

Aceștia trăiesc... ei, prin natura lucrurilor, aceștia trăiesc oriunde sunt trimiși, dar casa lor spirituală este într-o vale ascunsă a semeților Munți ai Berbecului de pe Lumea Disc, unde sunt păstrate cărțile istoriei.

Acestea nu simt cărți în care evenimentele din trecut sunt țintuite precum fluturii pe o placă de plută. Acestea sunt cărțile din care istoria este extrasă. Există mai mult de douăzeci de mii de astfel de volume; fiecare are zece picioare înălțime, este legat în plumb și literele sunt atât de mici, încât trebuie să fie citite cu o lupă.

Când oamenii spun „Este scris...", înseamnă că este scris aici.

Există mai puține metafore decât crede lumea.

În fiecare lună, abatele și doi călugări bătrâni merg în peștera în care sunt păstrate cărțile. În trecut, aceasta era doar treaba abatelui, dar au fost incluși încă doi călugări de încredere după cazul nefericit al celui de al cincizeci și nouălea abate, care a făcut un milion de dolari din mici pariuri înainte ca frații călugări să își dea seama.

În plus, este periculos să intri singur. Pura concentrație a Istoriei, picurând greoi și fără zgomot în lume, poate fi copleșitoare. Timpul este un drog. Prea mult te omoară.

Cel de al patru sute nouăzeci și treilea abate își încrucișă mâinile zbârcite și i se adresă lui Lu-Tze, unul dintre cei mai bătrâni călugări ai săi. Aerul curat și viața fără griji din valea secretă făceau ca toți călugării să fie în vârstă; în plus, când lucrezi cu Timpul în fiecare zi, o parte din el tinde să se ia.

— Locul este Omnia, zise abatele, pe coasta klatchiană.

— Îmi amintesc, spuse Lu-Tze. Un tip tânăr pe nume Osar, nu acolo era?

— Lucrurile trebuie să fie... cu grijă respectate, zise abatele. Există presiuni. Liber-arbitru, predestinare... puterea simbolurilor... punct de cotitură... știi totul despre astea.

— N-am mai fost în Omnia de, oh, trebuie să fie șapte sute de ani, spuse Lu-Tze. Un loc uscat. Și aș zice că nu găsești o tonă de pământ bun în toată țara.

— Dă-i drumul, atunci, rosti abatele.

— O să îmi iau munții, spuse Lu-Tze. Clima va fi bună pentru ei.

Și își luă și mătura și rogojina de dormit. Călugării istoriei nu sunt atrași de posesiuni. Consideră că cele mai multe lucruri se uzează într-un secol, două.

I-a luat patru ani să ajungă în Omnia. A trebuit să privească vreo două bătălii și un asasinat pe drum, altfel ar fi fost doar evenimente la întâmplare.

Era anul Șarpelui Speculativ sau două sute de ani după Proclamația Profetului Abis.

Ceea ce însemna că vremea celui de al optulea profet era aproape.

Pe asta te puteai baza la Biserica Marelui Zeu Om. Avea profeți foarte punctuali. Îți puteai potrivi calendarul după ei, dacă aveai unul destul de mare.

Și, după cum se întâmplă de obicei în preajma momentului în care este așteptat un profet. Biserica își întărea eforturile de a fi pioasă. Asta semăna foarte mult cu agitația de care ai parte în orice

mare organizație atunci când sunt așteptați auditorii, doar că înclina să îi ia pe oamenii bănuiți că erau mai puțin pioși și să îi omoare în sute de feluri ingenioase. Acest lucru este considerat un barometru sigur al stării pietății cuiva în cele mai multe dintre religiile foarte îndrăgite. Există o tendință de a declara că există mai multe cazuri de călcat pe lângă decât la concursurile naționale de bârnă, că erezia trebuie smulsă din rădăcină și chiar de la braț, de la picior, ochi și limbă și că este vremea să ne curățăm trupurile și sufletele. Sângele este considerat de obicei foarte eficient în acest scop.

Și astfel se făcu, în acea vreme, că Marele Zeu Om îi vorbi lui Brutha, Alesul.

— Psst!

Brutha se opri în mijlocul plivitului și se uită prin grădina Templului.

— Pardon? făcu el.

Era o dimineață frumoasă de început de primăvară. Morile de rugăciune se roteau vesele în adierea ce bătea dinspre munți. Albinele hoinăreau printre bobocii florilor de fasole, dar zumzăiau puternic, pentru a da impresia că munceau din greu. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri.

Brutha ridică din umeri și se întoarse la pepenii galbeni.

Da, Marele Zeu Om îi vorbi iar lui Brutha, Alesul:

— Psst!

Brutha șovăi. În mod clar cineva îi vorbise de nicăieri. Poate că era un demon. Maestrul novicilor, fratele Nhumrod, era înfocat pe tema demonilor. Gânduri necurate și demoni. Una ducea la cealaltă. Brutha își dădu seama cu neplăcere că, probabil, era cu un demon în urmă.

Ceea ce trebuia să faci era să fii hotărât și să repeți cele Nouă Aforisme Fundamentale.

Încă o dată. Marele Zeu Om îi vorbi lui Brutha, Alesul:

— Ești tare de urechi, băiete?

Săpăliga căzu cu o bufnitură pe pământul ars. Brutha se roti pe călcâie. Iată albinele, vulturul și, în capătul opus al grădinii, bătrânul frate Lu-Tze, împungând visător cu furca în grămada de bălegar. Morile de rugăciune vâjâiau liniștitor pe lângă ziduri.

Făcu semnul cu care Profetul Ishkible gonise spiritele.

— Treci în spatele meu, demonule, murmură el.

— Sunt în spatele tău.

Brutha se întoarse iar, încet. Grădina era tot goală.

Fugi.

Multe poveşti iau naştere înainte de a începe, iar povestea lui Brutha îşi are originile cu mii de ani înainte de venirea lui pe lume.

Există miliarde de zei în lume. Se îngrămădesc mai rău ca icrele de hering. Cei mai mulţi dintre ei sunt prea mici pentru a fi văzuţi şi nu ajung niciodată să fie slăviţi, cel puţin de nimic mai mare decât bacteriile, care niciodată nu îşi spun rugăciunile şi care nu au mari pretenţii în privinţa miracolelor.

Aceştia sunt zeii mărunţi – spiritele locurilor în care se întretaie două urme de furnică, zeii microclimatelor dintre rădăcinile de iarbă. Şi mulţi dintre ei aşa şi rămân.

Pentru că ceea ce le lipseşte lor este credinţa.

O mână, totuşi, ajung la lucruri mai mari. Orice poate declanşa procesul. Un păstor, căutând un miel rătăcit, îl găseşte printre mărăcini şi pierde un minut sau două pentru a construi o moviliţă din pietre ca mulţumire generală pentru orice spirite ar putea fi pe acolo. Sau un arbore cu o formă ciudată devine asociat cu un leac pentru boală. Ori cineva scrijeleşte o spirală pe o piatră izolată. Pentru că ceea ce le trebuie zeilor este credinţă, iar ceea ce vor oamenii sunt zei.

Adesea se opreşte aici. Dar uneori merge mai departe. Mai multe pietre sunt adăugate, mai multe stânci sunt înălţate, un templu este construit pe locul în care odată se afla copacul. Zeului ii creşte puterea, credinţa închinătorilor lui ridicându-l spre cer ca o mie de tone de combustibil de rachetă. Pentru foarte puţini, doar cerul e limita. Şi, uneori, nici măcar acesta.

Fratele Nhumrod se lupta cu gânduri necurate în intimitatea chiliei lui austere când auzi un glas înflăcărat din dormitorul novicilor.

Băiatul acela, Brutha, stătea trântit cu faţa în jos înaintea unei statui a lui Om în manifestarea Lui ca trăsnet, tremurând şi bâiguind fi^tiui de rugăciune.

Era ceva înfricoşător la băiatul ăsta, se gândi Nhumrod. Era felul în care se uita la tine când vorbeai, de parcă ar fi ascultat.

Veni agale şi îl împunse pe tânărul prosternat cu vârful toiagului.

— Ridică-te, băiete! Ce crezi că faci în dormitor în miezul zilei? Mmm?

Brutha reuşi să se rotească în timp ce era încă întins pe podea şi se agăţă de gleznele preotului.

— Vocea! O voce! Mi-a vorbit! se tângui el.

Nhumrod suspină. Ah. Ăsta era un teren cunoscut.

Nhumrod știa vocile ca pe buzunarul rasei sale monahale. Le auzea tot timpul.

— Ridică-te, băiete, zise el nițel mai blând.

Brutha se ridică în picioare.

Era, după cum Nhumrod se mai plânsese înainte, prea bătrân pentru a fi un novice cum se cuvine. Cam cu zece ani prea bătrân. „Dați-mi un băiat de până în șapte ani", le ceruse Nhumrod întotdeauna.

Dar Brutha avea să moară novice. Când făcuseră regulile, nu permiseseră nimic ca Brutha.

Fața lui mare, roșie și sinceră se uită la maestrul novicilor.

— Stai pe patul tău, Brutha, spuse Nhumrod.

Brutha se supuse imediat. Brutha nu cunoștea înțelesul cuvântului nesupunere. Era doar unul dintr-un mare număr de cuvinte al căror înțeles nu îl cunoștea.

Nhumrod se așeză lângă el.

— Acum, Brutha, zise el, știi ce li se întâmplă oamenilor care spun neadevăruri, nu?

Brutha dădu aprobator din cap, roșind.

— Foarte bine. Acum povestește-mi despre aceste voci.

Brutha își suci tivul rasei in mâini.

— A fost mai mult ca o singură voce, maestre, spuse el.

— ... o singură voce, zise fratele Nhumrod. Și ce a spus această voce? Mmm?

Brutha șovăi. Acum, dacă se gândea, vocea nu spusese mai nimic. Doar vorbise. Oricum, era greu să discuți cu fratele Nhumrod, care avea deprinderea nervoasă de a miji ochii la buzele celui care vorbea și de a-i repeta ultimele cuvinte practic în timp ce acesta le rostea. De asemenea, atingea lucrurile tot timpul – pereții, mobila, oamenii – de parcă i-ar fi fost teamă că universul ar fi dispărut dacă nu s-ar fi ținut de el. Și avea atât de multe ticuri nervoase, încât veneau unul după altul. Fratele Nhumrod era perfect normal pentru cineva care supraviețuise în Citadelă vreme de cincizeci de ani.

— Păi... începu Brutha.

Fratele Nhumrod ridică o mână uscățivă. Brutha îi vedea venele albăstrui de pe ea.

— Și sunt sigur că știi că există *două* feluri de voci care sunt auzite de cei religioși, zise maestrul novicilor. O sprânceană începu să

îi zvâcnească.

— Da, maestre. Fratele Murduck ne-a spus asta, rosti Brutha cu umilință.

— ... ne-a spus asta. Da. Uneori, după cum El, în nețărmurita Lui înțelepciune găsește de cuviință. Zeul îi vorbește unui ales, iar acesta devine un mare profet, zise Nhumrod. Acum, sunt sigur că nu ai îndrăzni să te consideri unul dintre ei? Mmm?

— Nu, maestre.

— ... maestre. Dar există *alte* voci, spuse fratele Nhumrod, iar acum glasul lui avea un tremur slab, voci amăgitoare, ispititoare și convingătoare, da? Voci care așteaptă tot timpul să ne prindă cu garda jos?

Brutha se relaxă. Acesta era un teren mult mai cunoscut.

Toți novicii știau despre *acele* feluri de voci. Doar că de obicei acestea vorbeau despre lucruri destul de clare, cum ar fi plăcerile manipulării pe timp de noapte și dezirabilitatea generală a fetelor. Ceea ce arăta că ei erau novici când venea vorba de voci. Fratele Nhumrod avea parte de acel fel de voci care erau, prin comparație, un întreg oratoriu. Unora dintre novicii mai îndrăzneți le plăcea să U facă pe fratele Nhimirod să vorbească despre subiectul vocilor. Era foarte educativ, spuneau ei. Mai ales când mici bobițe de scuipat îi apăreau în colțurile gurii.

Brutha asculta.

***

Fratele Nhumrod era maestrul novicilor, dar nu era acel maestru al novicilor. Era doar maestrul grupului care îl includea pe Brutha. Mai erau și alții. Se putea ca să știe cineva din Citadelă câți erau. Exista cineva undeva a cărui treabă era să știe totul.

Citadela ocupa întregul centru al orașului Kom, în ținuturile dintre deșerturile din Klatch și câmpiile și junglele din Howondaland. Se întindea pe mile întregi, templele lui, bisericile, școlile, dormitoarele, grădinile și turnurile crescând unele în și in jurul altora într-un fel care sugera un milion de termite încercând cu toatele să își construiască mușuroaiele în același timp.

Când soarele se ridica, reflexia ușilor Templului principal ardea ca focul. Erau din bronz și aveau o sută de picioare înălțime. Pe ele, în litere din aur bătute în plumb, se aflau Poruncile. Erau cinci sute douăsprezece până acum și, neîndoielnic, următorul profet avea să își adauge și el partea lui.

Strălucirea reflectată a soarelui bătea în jos și peste zecile de mii

de credincioşi-cu-tărie care munceau dedesubt spre slava măreaţă a Marelui Zeu Om.

Probabil că nimeni nu ştia *cu adevărat* cât erau de mulţi. Unele lucruri au un mod specific de a atinge masa critică. Cu siguranţă, exista doar un singur arhichinovit, Iamul Superior. Asta era sigur. Şi şase arhipreoţi. Şi treizeci de iami mai mici. Şi sute de episcopi, diaconi, subdiaconi şi preoţi. Şi novici ca şobolanii într-un depozit de cereale. Şi meşteşugari, şi crescători de tauri, şi torţionari, şi virgine vestigiale...

Indiferent care îţi erau talentele, exista un loc pentru tine în Citadelă.

Şi dacă talentul tău presupunea punerea întrebărilor greşite sau pierderea războaielor îndreptăţite, acel loc putea fi foarte bine cuptoarele purităţii sau gropile dreptăţii ale Chiziţiei.

Un loc pentru fiecare. Şi fiecare la locul lui.

Soarele scălda grădina templului.

Marele Zeu Om încerca să stea la umbra unui vrej de pepene galben. Probabil că era în siguranţă aici, aici în interiorul acestor ziduri, înconjurat de turnurile de rugăciune, dar niciodată nu poţi fi prea precaut. Avusese noroc o dată, dar ar fi însemnat să ceară prea mult dacă s-ar fi aşteptat să mai aibă iar noroc.

Problema la a fi zeu este că nu ai pe nimeni cui să te rogi.

Se târî hotărât înainte către bătrânul care săpa bălegarul până când, după multe sforţări, se consideră a fi destul de aproape pentru a se face auzit

Şi astfel, cuvântă:

— Hei, tu!

Nu primi nici un răspuns. Nu există nici măcar o sugestie că se auzise ceva.

Om îşi ieşi din sărite şi îl transformă pe Lu-Tze într-un vierme de nimic în cea mai adâncă hazna a iadului, iar apoi se infime şi mai mult când bătrânul îşi văzu liniştit de săpat.

— Umple-ţi-ar oasele cu sulf diavolii infinitului! răcni el.

Asta nu prea schimbă lucrurile cu nimic.

— Naiba să te ia de moş surd! mormăi Marele Zeu Om.

Sau poate că era cineva care ştia *cu adevărat* tot ce se putea şti despre Citadelă. Întotdeauna există cineva care adună cunoştinţe, nu din dragoste pentru acestea, ci în acelaşi fel în care coţofana adună tot

ce strălucește sau în care trichopterele strâng bucățele de nuiele și de piatră. Și întotdeauna există cineva care trebuie să facă toate acele lucruri care trebuie făcute, dar pe care alți oameni ar prefera să nu le facă sau chiar să nu accepte că există.

Al treilea lucru pe care oamenii îl observau la Vorbis era înălțimea lui. Avea mai mult de șase picioare, dar era slab ca un băț, ca o persoană normal proporționată modelată în lut de un copil, iar apoi rulată.

Al doilea lucru pe care oamenii îl observau la Vorbis erau ochii lui. Strămoșii lui se trăgeau dintr-unul dintre triburile din adâncul deșertului, oameni care își dezvoltaseră trăsătura neobișnuită de a avea ochii negri – nu doar pupila neagră, ci aproape întregul glob ocular negru. Făcea să fie foarte greu să

Îți dai seama unde se uita. Parcă ar fi purtat ochelari de soare pe sub piele.

Dar primul lucru pe care îl observau era craniul lui.

Diaconul Vorbis era chel din născare. Cei mai mulți dintre slujitorii Bisericii, de îndată ce erau hirotonisiți, își lăsau păr și bărbi atât de lungi, încât puteai pierde un țap în ele. Dar Vorbis se rădea complet. Lucea. Și lipsa părului părea să îi dea mai multă putere. Nu intimida. Nu amenința niciodată. Doar dădea tuturor senzația că spațiul lui personal radia la câțiva metri de trupul său și că oricine îl aborda pe Vorbis își băga nasul în ceva foarte important. Superiori cu cincizeci de ani mai mari decât el se simțeau jenați că îl întrerupeau din orice gândea.

Era aproape imposibil să știi la ce se gândea și nimeni nu îl întreba. Cel mai evident motiv era că Vorbis era șeful Chiziției, a cărei treabă era să facă toate acele lucruri care trebuia să fie făcute și pe care alți oameni ar fi preferat să nu le facă.

Pe astfel de oameni nu îi întrebi la ce se gândesc pentru că se poate să se întoarcă foarte încet și să spună, „La tine”.

Cel mai înalt post care putea fi ocupat în Chiziție era cel de diacon, o regulă instituită cu sute de ani în urmă pentru a împiedica această ramură a Bisericii să se întindă mai mult decât îi permiteau cizmele[2]. Dar cu o minte ca a lui, toți spuneau, ar fi putut fi deja cu ușurință arhipreot sau chiar iam.

Vorbis nu se preocupa de asemenea nimicuri. Vorbis își cunoștea destinul. Nu i-l spuse însuși Zeul?

— Gata, zise fratele Nhumrod, bătându-l pe Brutha pe umăr. Sunt sigur că acum vei vedea lucrurile mai clar.

Lui Brutha i se păru că era așteptat un anumit răspuns.

— Da, maestre, spuse el. Sunt sigur că așa voi face.

— ... voi face. Este sfânta ta datorie să reziști vocilor tot timpul, zise Nhumrod încă bătându-l pe umeri.

— Da, maestre. Așa voi face. Mai ales dacă îmi spun să fac oricare dintre lucrurile pe care le-ai pomenit.

— ... pomenit. Bun. Bun. Și dacă le mai auzi, ce faci? Mmm?

— Vin și îți spun, zise Brutha supus.

— ... îți spun. Bun. Bun. Asta îmi place să aud, zise Nhumrod. Asta le spun tuturor băieților mei. Nu uita că sunt întotdeauna gata să mă ocup de orice mici probleme te-ar putea deranja.

— Da, maestre. Să mă întorc în grădină acum?

— ... acum. Cred că da. Cred că da. Și gata cu vocile, m-asculți? Nhumrod flutură un deget de la mâna cu care nu îl bătea pe umăr. Un obraz i se zbârci.

— Da, maestre.

— Ce făceai în grădină?

— Pliveam pepenii galbeni, maestre, zise Brutha.

— Pepenii? Ah. Pepenii, spuse Nhumrod încetișor. Pepeni. Pepeni. Păi, asta explică oarecum lucrurile, firește.

O pleoapă îi zvâcni nebunește.

Nu doar că Marele Zeu îi vorbea lui Vorbis, în cotloanele minții lui. *Toată lumea* vorbea cu un exchizitor, mai devreme sau mai târziu. Era doar o problemă de rezistență.

Vorbis nu cobora des să îi privească pe inchizitori muncind în aceste zile. Exchizitorii nu erau obligați să o facă. Trimitea instrucțiuni, primea rapoarte. Dar circumstanțele speciale meritau atenția lui specială.

Trebuie spus... nu era nimic de râs în beciul Chiziției. Nu dacă aveai un simț al umorului normal. Nu existau semne amuzante care să spună: Nu Trebuie Să Fii Nemilos de Sadic pentru a Lucra Aici, Dar Ajută!!!

Totuși, existau lucruri care să sugereze unui om cu judecată că marele Creator al umanității avea im simț al umorului foarte straniu și care să aprindă în inima lui o furie care să poată dărâma porțile cerurilor.

Cănile, de exemplu. Inchizitorii întrerupeau lucrul de două ori pe zi pentru a-și bea cafeaua. Cănile lor, pe care și le aducea fiecare de acasă, erau strânse în jurul ibricului aflat în centrul vetrei principale

care, întâmplător, încingea fiarele și cuțitele.

Aveau mesaje pe ele, cum ar fi Un Cadou de la Sfânta Grotă a lui Osar sau Pentru Cel Mai Bun Tată din Lume. Cele mai multe dintre ele erau ciobite și nu existau două la fel.

Și mai erau cărțile poștale de pe perete. Făcea parte din tradiție ca, atunci când un inchizitor pleca în concediu, să trimită o gravură prost colorată a panoramei locale cu un mesaj amuzant și deocheat pe spate. Și mai era prinsă acolo și scrisoarea înduioșătoare de la inchizitorul de prima clasă Ishmale „Poc" Quoom care le mulțumea tuturor băieților pentru că adunaseră nu mai puțin de șaptezeci și opt de oboli pentru darul lui de pensionare și pentru minunatul buchet de flori pentru doamna Quoom, arătând că nu va uita niciodată zilele petrecute în groapa nr. 3 și că abia aștepta să vină și să îi ajute oricând ar fi dus lipsa unei mâini.

Și toate însemnau asta: că nu există aproape nici un exces al celui mai nebun psihopat care să nu poată fi reprodus cu ușurință de un om de familie normal și cumsecade, care doar vine la muncă în fiecare zi și are o treabă de făcut.

Vorbis era încântat să știe asta. Cine știa asta știa tot ce trebuia despre oameni.

Acum ședea lângă banca pe care era întins ceea ce încă era, teoretic, trupul tremurând al fratelui Sasho, fostul lui secretar.

Se uită la inchizitorul de serviciu, care dădu aprobator din cap. Vorbis se aplecă peste secretarul înlănțuit.

— Cum îi chema? repetă el.

— ... nu știu...

— Știu că le-ai dat copii după corespondența mea, Sasho. Sunt eretici perfizi care își vor petrece eternitatea în iaduri. Vrei să li te alături?

— ... nu știu...

— Am avut încredere în tine, Sasho. Tu m-ai spionat. Ai trădat Biserica.

— ... fără nume...

— Adevărul înseamnă încetarea durerii, Sahso. Spune-mi.

— ... adevăr...

Vorbis oftă. Iar apoi văzu unul dintre degetele lui Sasho îndoindu-se și întinzându-se sub cătușe. Chemându-l.

— Da?

Se aplecă și mai mult peste corp.

Sasho își deschise singurul ochi rămas.

— ... adevăr...

— Da?

— ... Țestoasa Se Mișcă...

Vorbis se lăsă pe spate, fără ca expresia feței să i se schimbe. Rareori i se schimba expresia feței dacă el nu voia. Inchizitorul îl privea îngrozit.

— Înțeleg, zise Vorbis. Se ridică și îi făcu un semn din cap inchizitorului.

— De cât timp este aici jos?

— De două zile, domnule.

— Și poți să îl mai ții în viață pentru...?

— Poate încă două zile, domnule.

— Așa să faci. Da, așa. Până la urmă, spuse Vorbis, este datoria noastră să păstrăm viața cât de mult este posibil. Nu-i așa?

Inchizitorul îi oferi acel zâmbet neliniștit pe care îl schițează cineva în prezența unui superior care printr-o singură vorbă îl poate face să ajungă încătușat pe o bancă.

— Ăă... da, domnule.

— Erezie și minciuni, peste tot, suspină Vorbis. Și acum va trebui să îmi găsesc alt secretar. Este foarte supărător.

După douăzeci de minute, Brutha se relaxă. Vocile de sirenă ale răului voluptos păreau să fi dispărut.

Continuă cu pepenii galbeni. Se simțea capabil să înțeleagă pepenii. Pepenii păreau mult mai de înțeles decât majoritatea lucrurilor.

— Hei, tu!

Brutha se îndreptă de spate.

— Nu te aud, ispită mârșavă, zise el.

— Oh, ba da, băiete. Acum, uite ce vreau să faci...

— Mi-am băgat degetele în urechi!

— Cum poftești. Să-ți fie de bine. Te face să arăți ca o glastră. Acum...

— Fredonez o melodie! Fredonez o melodie!

Fratele Preptil, maestrul de muzică, descrisese vocea lui Brutha ca amintindu-i de un vultur dezamăgit care a ajuns prea târziu la măgarul mort. Cântecul coral era obligatoriu pentru novici, dar după multe petiții din partea fratelui Preptil, pentru Brutha fusese emisă o dispensă specială. Imaginea feței lui mari și rotunde contorsionate în efortul de a face pe plac era suficient de neplăcută, dar ceea ce era și

mai rău era să-i asculți glasul, care era, cu siguranță, puternic și plin de convingere hotărâtă, legănându-se înainte și înapoi peste melodie, fără să o nimerească vreodată.

Primise în schimb Pepeni în Plus.

În turnurile de rugăciune, un stol de ciori zbură în grabă.

După un refren întreg din „Îi zdrobește pe necredincioși sub copite din fier încins", Brutha își destupă urechile și riscă să asculte puțin.

În afară de protestele îndepărtate ale ciorilor, era liniște.

Funcționa. Pune-ți încrederea în Zeu, se spunea. Și el întotdeauna așa făcuse. De când își aducea aminte.

Ridică săpăliga și se întoarse, ușurat, la vrejuri.

Lama acesteia era gata să lovească pământul, când Brutha văzu țestoasa.

Era mică, în mare parte galbenă și acoperită de praf. Carapacea îi era ciobită rău. Avea un singur ochi sticlos – celălalt căzuse pradă miilor de primejdii care pândesc orice ființă înceată care trăiește la un centimetru de sol.

Se uită în jur. Grădinile se aflau mult în interiorul complexului templului și erau înconjurate de ziduri înalte.

— Cum ai ajuns aici, micuță creatură? zise el. Ai zburat?

Țestoasa se holbă la el monocular. Lui Brutha i se făcu nițel dor de casă. Acasă, pe dealurile nisipoase, erau o sumedenie de broaște țestoase.

— Ți-aș putea da niște lăptuci, spuse Brutha. Dar nu cred că țestoasele au voie în grădini. Nu ești un dăunător?

Țestoasa continua să se holbeze. Practic, nimic nu se poate holba ca o țestoasă.

Brutha se simți nevoit să facă ceva.

— Mai sunt struguri, zise el. Probabil că nu este un păcat dacă îți dau un strugure. Ți-ar plăcea un strugure, broscuță țestoasă?

— Cum ți-ar plăcea să fii o grozăvie în cea mai infernală genune a haosului? spuse țestoasa.

Ciorile, care zburaseră pe zidurile exterioare, se ridicară din nou pe o interpretare a cântecului „Calea necredincioșilor este un cuib de spini".

Brutha deschise iar ochii și își scoase degetele din urechi.

— Tot aici sunt, zise țestoasa.

Brutha șovăi. Își dădu seama, foarte încet, că demonii și ispitele nu apar sub forma unor țestoase mici și bătrâne. Nu ar avea prea mult

sens. Chiar și fratele Nhumrod ar fi trebuit să fie de acord că atunci când vine vorba de erotism desfrânat, poți să găsești ceva mult mai bun decât o țestoasă chioară de un ochi.

— Nu știam că țestoasele pot vorbi, spuse el.

— Nu pot, zise țestoasa. Uită-te la buzele mele.

Brutha se uită mai atent.

— Nu ai buze, spuse el.

— Nu, nici corzi vocale cum se cuvine, îl aprobă țestoasa. O fac direct în capul tău, înțelegi?

— Măiculiță!

— Chiar înțelegi, da?

— Nu.

Țestoasa își dădu ochiul peste cap.

— Ar fi trebuit să mă gândesc. Ei, nu contează. Nu sunt obligat să îmi pierd vremea cu grădinarii. Du-te și adu-l numaidecât pe tipul cel mare.

— Tipul cel mare? zise Brutha. Își duse mâna la gură. Doar nu vrei să spui... fratele Nhumrod?

— Cine-i ăsta? făcu țestoasa.

— Maestrul novicilor!

— Oh, vai! zise țestoasa. Nu, continuă imitând glasul lui Brutha, nu vreau să spun maestrul novicilor. Vreau să spun înaltul preot sau cum și-o zice el. Bănuiesc că există unul?

Brutha dădu din cap pierdut.

— Înaltul preot, bine? spuse țestoasa. Înalt. Preot. Înaltul preot.

Brutha dădu iar din cap. Știa că exista un înalt preot. Doar că, deși abia dacă putea cuprinde cu mintea structura ierarhică dintre el însuși și fratele Nhumrod, era incapabil să se gândească serios la orice fel de legătură intre novicele Brutha și arhichinovit. Era teoretic conștient că exista unul, că exista o uriașă structură canonică avându-l pe înaltul preot în vârf și pe Brutha bine înfipt la bază, dar o privea în același fel în care o amibă ar privi lanțul evoluției dintre ea și, bunăoară, un expert contabil. Îi lipseau toate legăturile până la vârf.

— Nu pot să mă duc să îi cer... Brutha ezită. Chiar și gândul de a-i vorbi arhichinovitului îl amuțea de spaimă. Nu pot cere nimănui să îi ceară înaltului preot să vină să stea de vorbă cu o țestoasă!

— Prefă-te într-o lipitoare de noroi și arzi în focurile Judecății de Apoi! țipă țestoasa.

— Nu-i nevoie să blestemi, spuse Brutha.

Țestoasa se legănă în sus și în jos, cu furie.

— Nu era un blestem! Era un ordin! Sunt Marele Zeu Om!

Brutha clipi.

Apoi zise:

— Nu, nu ești. L-am văzut pe Marele Zeu Om, flutură o mână făcând forma sfintelor coame, conștiincios, și nu are formă de țestoasă. Apare ca un vultur sau ca un leu sau taur puternic. E o statuie în Marele Templu. Are șapte coți înălțime. Are bronz pe ea și toate cele. Zdrobește necredincioșii. Nu poți să zdrobești necredincioși când ești țestoasă. Adică, nu ai putea decât să le arunci o privire plină de subînțeles. Are coarne din aur adevărat. Unde locuiam exista o statuie de un cot în satul învecinat și tot un taur era. Așa știu că nu ești Marele Zeu – sfintele coarne – Om.

Țestoasa se potoli.

— Câte țestoase vorbitoare ai întâlnit? spuse sarcastic.

— Nu știu, zise Brutha.

— Cum adică, nu știi?

— Păi, s-ar putea să vorbească toate, spuse Brutha conștiincios, dând dovadă de acel fel foarte personal de logică pentru care primise Pepeni în Plus. S-ar putea doar să nu zică nimic atunci când sunt eu acolo.

— Eu sunt Marele Zeu Om, rosti țestoasa cu un glas amenințător și, inevitabil, gros, și in curând vei fi un preot foarte ghinionist. Du-te și adu-l.

— Novice, făcu Brutha.

— Ce?

— Novice, nu preot. Nu mă lasă...

— Adu-l!

— Dar nu cred că arhichinovitul vine vreodată în grădina noastră de legiune, spuse Brutha. Cred că nici nu știe ce este un pepene galben.

— Nu mă deranjează asta, zise țestoasa. Adu-l acum sau pământul se va cutremura, luna va fi sângerie, omenirea se va umple de buboaie și friguri și felurite molime se vor abate asupra ei. Vorbesc serios, adăugă ea.

— Să văd ce pot să fac, spuse Brutha, dând înapoi.

— Și sunt foarte rezonabil, având în vedere circumstanțele! strigă țestoasa după el.

— Nu cânți rău, să știi! adăugă, ca și cum și-ar fi adus aminte.

— Am auzit și mai rău! în timp ce rasa jegoasă a lui Brutha dispărea pe poartă.

— Îmi aduce aminte de vremea când a fost o molimă de ciumă în Pseudopolis, spuse ea încetișor, în timp ce zgomotul pașilor se pierdea. Ce mai bocete și ce mai scrâșnete de dinți erau, nemaipomenit. Suspină. Ce zile minunate. Minunate zile!

Multora li se pare că au o chemare spre preoție, dar ceea ce aud ei cu adevărat este o voce interioară care spune: „Este o muncă la adăpost, fără greutăți, vrei să fii plugar ca tatăl tău?"

Pe când Brutha nu doar credea. El chiar Credea. Astfel de lucru este, de obicei, jenant atunci când se întâmplă într-o familie cu frica lui Dumnezeu, dar Brutha nu o avea decât pe bunica lui și ea Credea de asemenea. Credea așa cum fierul crede în metal. Era genul de femeie de care se teme orice preot în congregația lui, cea care știe toți psalmii, toate slujbele. În Biserica omniană, femeile erau doar tolerate în templu și trebuia să păstreze liniștea absolută și să stea bine acoperite în secțiunea lor din spatele amvonului în caz că vederea unei jumătăți din rasa umană i-ar fi făcut pe membrii masculini ai congregației să audă voci deloc deosebite de cele care îl bântuiau pe fratele Nhumrod în fiecare ceas de somn ori de veghe. Problema era că bunica lui Brutha avea acel fel de personalitate care se poate proiecta printr-o placă de plumb și o religiozitate amară cu forța unui burghiu cu cap diamantat.

Dacă s-ar fi născut bărbat, omnianismul și-ar fi găsit cel de al optulea profet ceva mai devreme decât se aștepta. Pe când așa, ea organiza cu o eficiență înfiorătoare listele pentru curățenia în templu, pentru lustruirea statuilor și pentru lapidarea suspectelor de adulter.

Așa că Brutha crescuse în credința sigură și lipsită de îndoială în Marele Zeu Om. Brutha crescuse știind că ochii lui Om erau asupra lui tot timpul, mai ales în locuri cum ar fi privata, și că demonii U asediau din toate părțile și că erau ținuți la distanță doar de tăria credinței lui și de greutatea toiagului bunicii, care era păstrat după ușă în rarele ocazii în care nu era folosit. Putea recita fiecare vers din toate cele șapte Cărți ale Profeților și fiecare Precept. Știa toate Legile și Cânturile. Mai ales Legile.

Omnienii erau un popor cu frică de Dumnezeu.

Aveau multe de care să se teamă.

Camera lui Vorbis se afla în partea superioară a Citadelei, ceea ce era neobișnuit pentru un simplu diacon. Nu el o ceruse. El rareori cerea ceva. Destinul are un fel anume de a-i însenina pe cei care îi

aparţin.

De asemenea, era vizitat de unii dintre cei mai puternici oameni din ierarhia Bisericii.

Firește, nu de cei șase arhipreoți sau de arhichinovit. Ei nu erau atât de importanţi. Ei doar erau în vârf. Oamenii care conduc într-adevăr organizațiile se găsesc de obicei câteva trepte mai jos, acolo unde încă este posibil să rezolvi treburile.

Oamenilor le plăcea să fie prieteni cu Vorbis, în principal din cauza câmpului mental antemenționat care le sugera, în cel mai subtil mod, că nu voiau să îi fie dușmani.

Doi dintre ei ședeau acum cu el la masă. Erau generalul Iam Fri'it care, orice ar fi sugerat dosarele oficiale, era cel care conducea cea mai mare parte a Legiunii Divine și episcopul Drunah, secretarul Congresului iamilor. S-ar putea ca oamenii să nu creadă că era o poziţie care oferea prea multă putere, dar totuși ei nu au fost niciodată secretarul însărcinat cu minutele la o ședință de bătrâni ușor surzi.

De fapt, nici unul dintre ei nu era acolo. Nu vorbeau cu Vorbis. Era unul dintre acele feluri de întâlniri. Mulți oameni nu vorbeau cu Vorbis și se dădeau peste cap să nu aibă întâlniri cu el. Unii dintre abaţii de la mănăstirile îndepărtate fuseseră de curând chemaţi în Citadelă, călătorind în secret chiar și o săptămână pe terenul chinuitor, doar pentru a nu se alătura deloc personajelor misterioase care treceau prin camera lui Vorbis. În ultimele câteva luni, se părea că Vorbis avusese cam la fel de mulţi vizitatori ca Omul cu Masca de Fier.

Nici nu stăteau de vorbă. Dar dacă ar fi fost acolo și dacă ar fi avut o conversaţie, aceasta ar fi sunat astfel:

— Și acum, zise Vorbis, problema cu Ephebe.

Episcopul Drunah ridică din umerii

— Fără importanță, se spune. Nici o amenințare.

Sau ar fi făcut-o. Dacă ar fi fost acolo. Dar nu era. Așadar nu putea.

Cei doi oameni se uitară la Vorbis, un bărbat care nu ridica niciodată glasul. Era foarte greu să îți dai seama ce gândea Vorbis, adesea chiar și după ce îţi spunea el.

— Zău? La asta am ajuns? rosti el. Nici o amenințare? După ce i-au făcut sărmanului frate Murduck? Insultele aduse lui Om? Asta nu trebuie trecut cu vederea. Ce se propune să se facă?

— Fără lupte, zise Fri'it. Se bat ca nebunii. Nu. Am pierdut deja

prea mulți.

— Au zei puternici, spuse Drunah.

— Au arcuri mai bune, zise Fri'it.

— Nu există alt Zeu în afară de Om, spuse Vorbis. Ceea ce cred ephebienii că slăvesc nu sunt decât djini și demoni. Dacă poate fi numită slăvire. Ați văzut asta?

Împinse înainte un sul de hârtie.

— Ce este? făcu Fri'it cu precauție.

— O minciună. O istorie care nu există și nu a existat niciodată... acel... acele lucruri... Vorbis șovăi, încercând să își aducă aminte un cuvânt care fusese de mult scos din uz, ... ca... poveștile spuse copiilor, care sunt prea mici... cuvinte pe care să le spună oamenii... acea...

— Oh. O piesă, zise Fri'it.

Privirea lui Vorbis îl țintui de perete.

— Știi despre aceste lucruri?

— Eu... când am călătorit odată în Klatch... se bâlbâi Fri'it.

Se adună în mod vizibil. Comandase o sută de mii de oameni în luptă. Nu merita așa ceva.

Descoperi că nu îndrăznea să se uite la expresia feței lui Vorbis.

— Dansează dansuri, spuse el fără vlagă. În zilele de sărbătoare. Femeile au clopoței pe... Și cântă cântece. Totul este despre primele zile ale lumilor, când zeii...

Glasul îi pieri.

— A fost dezgustător, zise el. Își trosni încheieturile degetelor, un obicei pe care îl avea de fiecare dată când era îngrijorat.

— Asta îi are pe zeii lor în ea, spuse Vorbis. Bărbați cu măști. Vă vine să credeți? Au un zeu al vinului. Un bătrân beat! Și oamenii spun că Ephebe nu reprezintă nici o amenințare. Și asta...

Aruncă pe masă un alt sul, mai gros.

— Asta este mult mai rea. Căci deși slăvesc zei falși din greșeală, greșeala lor stă în alegerea zeilor, nu în faptul că îi slăvesc. Dar asta...

Drunah o cercetă cu precauție.

— Cred că există și alte copii, chiar și în Citadelă, zise Vorbis. Asta i-a aparținut lui Sasho. Parcă tu l-ai recomandat să intre în serviciul meu, Fri'it?

— Întotdeauna mi s-a părut a fi un tânăr inteligent și zelos, spuse generalul.

— Dar neloial, zise Vorbis, iar acum își primește răsplata meritată. Nu este decât de regretat că nu a fost convins să ne dea numele tovarășilor săi eretici.

Fri'it se luptă să își stăpânească agitația bruscă provocată de ușurare. Ochii i se întâlniră cu cei ai lui Vorbis.

Drunah rupse tăcerea.

— De Cheloman Mobile, spuse el cu voce tare. „Țestoasa se mișcă". Ce înseamnă asta?

— Numai dacă ți-aș zice ți-aș putea supune sufletul riscului de a petrece o mie de ani în iad, avertiză Vorbis.

Ochii nu i se mutaseră de la Fri'it, care acum se uita fix la perete.

— Cred că este un risc pe care ni l-am putea asuma cu grijă, zise Dnmah.

Vorbis ridică din umeri.

— Scriitorul susține că lumea... călătorește prin abis pe spatele a patru elefanți uriași, spuse el.

Drunah căscă gura.

— Pe spate? făcu el.

— Așa se susține, zise Vorbis încă privindu-l pe Fri'it.

— Ei pe ce stau?

— Scriitorul spune că stau pe carapacea unei broaște țestoase enorme, zise Vorbis.

Drunah rânji neliniștit.

— Și asta pe ce stă? spuse el.

— Nu văd nici un rost să speculez pe ce stă, se răsti Vorbis, deoarece nu există!

— Firește, firește, rosti Drunah iute. Era doar curiozitate fără rost.

— Cea mai mare parte a curiozității este, zise Vorbis. Conduce mintea pe căi speculative. Totuși, omul care a scris acestea umblă liber, în Ephebe, acum.

Drunah aruncă o privire la sul.

— Spune aici că a mers pe o corabie care a navigat până la o insulă de la margine și că s-a uitat peste ea și...

— Minciuni, rosti Vorbis sec. Și nu ar însemna nimic nici dacă nu ar fi minciuni. Adevărul se află în interior, nu în exterior. Cu vorbele Marelui Zeu Om, după cum au fost transmise prin profeții lui aleși. Ochii ne pot înșela, dar Zeul nostru, niciodată.

— Dar...

Vorbis se uită la Fri'it. Generalul asuda.

— Da? zise el.

— Păi... Ephebe. Un loc în care nebunii au idei nebunești. Toată lumea știe asta. Poate că cea mai înțeleaptă alegere ar fi să îi lăsăm să

fiarbă în propria prostie?

Vorbis scutură din cap.

— Din păcate, ideile nebunești și nesigure au tendința tulburătoare de a se mișca de colo colo și de a prinde.

Fri'it trebuia să accepte că acest lucru era adevărat. Știa din experiență că ideile adevărate și evidente, cum erau

Înțelepciunea și judecata inefabile ale Marelui Zeu Om, păreau atât de obscure multor oameni, încât chiar trebuia să îi omori înainte ca ei să vadă drumul greșit pe care se aflau, pe când noțiunile periculoase, nebuloase și eronate aveau adesea o atracție atât de mare pentru unii oameni, încât aceștia preferau – își scărpină gânditor o cicatrice – să se ascundă în munți și să arunce cu bolovani în tine până când îi scoteai de acolo prin înfometare. Ar fi preferat să moară decât să înțeleagă logica. Fri'it înțelesese logica de la o vârstă fragedă, înțelesese că nu era logic să mori.

— Ce propui? spuse el.

— Consiliul vrea să ducă tratative cu Ephebe, zise Drunah. Știi că trebuie să organizez o delegație care să plece mâine-dimineață.

— Câți soldați? spuse Vorbis.

— Doar o gardă de corp. Ni s-a garantat trecere liberă, până la urmă, zise Fri'it.

— Ni s-a garantat trecere liberă, făcu Vorbis. Sună ca un blestem lung. Și odată ajunși înăuntru...?

Fri'it vru să spună: Am vorbit cu comandantul garnizoanei ephebe și cred că este un om de onoare, deși desigur este, de fapt, un necredincios demn de dispreț și mai josnic decât viermii. Dar nu era genul de lucru care i se părea înțelept să i-l menționeze lui Vorbis.

Înlocui:

— Vom fi în gardă.

— Putem să îi luăm prin surprindere?

Fri'it ezită.

— Noi? se miră el.

— Eu voi conduce grupul, zise Vorbis. Urmă cel mai scurt schimb de priviri între el și secretar. Eu... aș vrea să plec o vreme din Citadelă. Să schimb aerul. În plus, nu ar trebui să-i lăsăm pe ephebieni să creadă că merită atențiile unui membru superior al Bisericii. Mă gândeam doar la posibilități, în caz că am fi provocați...

Trosnetul neliniștit al degetelor lui Fri'it se auzi ca o pocnitură de bici.

— Ne-am dat cuvântul...

— Nu există armistițiu cu necredincioșii, spuse Vorbis.

— Dar există considerente practice, zise Fri'it, cât de tăios îndrăzni. Palatul din Ephebe este un labirint. Știu asta. Are capcane. Nimeni nu intră fără o călăuză.

— Și călăuza cum intră? spuse Vorbis.

— Cred că se călăuzește singură, zise generalul.

— Din experiența mea, întotdeauna mai există o cale, spuse Vorbis. Spre orice, întotdeauna există o altă cale. Pe care Zeul ne-o va arăta la timpul ei, putem fi siguri de asta.

— Cu siguranță, lucrurile ar fi mai ușoare dacă în Ephebe ar exista o lipsă de stabilitate, zise Drunah. Într-adevăr, găzduiește anumite... elemente.

— Și va fi poarta de intrare spre întreaga coastă din sensul Rotirilor de Disc, spuse Vorbis.

— Păi...

— Djel, iar apoi Tsort, zise Vorbis.

Drunah încercă să evite să vadă expresia feței lui Fri'it.

— Este datoria noastră, spuse Vorbis, Sfânta noastră datorie. Nu trebuie să îl uităm pe bietul frate Murduck. Era singur și neînarmat.

Sandalele uriașe ale lui Brutha lipăiau supus pe coridorul pavat cu piatră care ducea spre chilia sărăcăcioasă a fratelui Nhumrod.

Încerca să compună mesaje în cap. Maestre, e o țestoasă care zice... Maestre, o țestoasă vrea... Maestre, ce să vezi, am auzit de la o țestoasă dintre pepeni că...

Brutha n-ar fi îndrăznit niciodată să se considere profet, dar avea o idee clară despre rezultatul oricărei întrevederi care începea astfel.

Mulți presupuneau că Brutha era idiot. Arăta ca unul, de la fața lui rotundă și deschisă, la tălpile lăbărțate și picioarele în X. De asemenea, avea obiceiul de a-și mișca buzele atunci când gândea profund, de parcă ar fi repetat fiecare propoziție. Și asta se întâmpla din cauză că așa făcea. Gândirea nu era ceva la îndemâna lui Brutha. Cei mai mulți oameni gândesc automat, gândurile jucându-li-se prin creier precum electricitatea statică printr-un nor. Cel puțin, lui așa i se părea. Pe când el era nevoit să clădească gândurile câte un pic, așa cum ai construi un zid. Scurta viață în care se râsese de el pentru că avea un trup ca un butoi și picioare care dădeau impresia că erau gata să plece în direcții opuse îi crease o tendință puternică de a se gândi foarte bine la tot ce se pregătea să spună.

Fratele Nhumrod era întins cu fața în jos pe podea înaintea

statuii lui Om Zdrobind Păcătoșii, cu degetele vârâte în urechi. Iar îl chinuiau vocile.

Brutha tuși. Tuși iar.

Fratele Nhumrod înălță capul.

— Frate Nhumrod? zise Brutha.

— Ce?

— Îă... frate Nhumrod?

— Ce?

Fratele Nhumrod își scoase degetele din urechi.

— Da? făcu el iritat.

— Hm. E ceva ce ar trebui să vezi. În. În grădină. Frate Nhumrod?

Maestrul novicilor se ridică în capul oaselor. Fața lui Brutha era un tablou strălucitor al îngrijorării.

— Ce vrei să zici? spuse fratele Nhumrod.

— În grădină. E greu de explicat. Hm. Am descoperit... de unde veneau vocile, frate Nhumrod. Și mi-ai zis să nu uit să îți spun.

Bătrânul preot îi aruncă o privire tăioasă lui Brutha. Dar dacă a existat vreodată o persoană lipsită de șiretenie sau de vreun pic de subtilitate, aceea era Brutha.

Teama este un sol ciudat. De obicei, în ea crește supunerea ca porumbul, în șiruri care ușurează plivitul. Dar, uneori, în ea rodesc cartofii sfidării, cărora le priește în subteran.

Citadela avea o grămadă de subterane. Erau beciurile și tunelurile Chiziției. Erau pivnițe și canale, încăperi uitate, fundături, spații în spatele zidurilor străvechi, până și grote săpate de natură chiar în stâncă.

Aceasta era o astfel de stâncă. Fumul de la focul din mijlocul podelei își croia drum afară prin crăpătura din tavan și, în cele din urmă, în labirintul de nenumărate hornuri și lucarne de deasupra.

În umbrele mișcătoare erau douăsprezece siluete. Purtau mantii grosolane peste haine nedefinite – lucruri simple făcute din zdrențe, nimic ce nu ar fi putut fi ars după întâlnire, astfel încât degetele cercetătoare ale Chiziției să nu găsească nimic incriminator. Ceva din felul în care cele mai multe dintre ele se mișcau sugera că erau bărbați obișnuiți să poarte arme. Ici și colo, indicii. O poziție. O întorsătură de vorbă.

Pe unul dintre pereții grotei se afla un desen. Era în mare oval, cu trei mici extensii în vârf – cea din mijloc nițel mai mare decât celelalte – și trei în partea de jos, cea din mijlocul acestora ceva mai lungă și

mai ascuțită. O țestoasă desenată de un copil.

— Firește că va merge în Ephebe, zise o mască. Nu ar îndrăzni să n-o facă. Va trebui să stăvilească fluviul adevărului de la sursă.

— Atunci trebuie să salvăm ce putem, spuse o altă mască.

— Trebuie să-l ucidem pe Vorbis!

— Nu în Ephebe. Când se va întâmpla, trebuie să se întâmple aici. Pentru ca oamenii să știe. Când vom fi destul de puternici.

— Vom fi vreodată destul de puternici? zise o mască. Stăpânul ei își trosni neliniștit încheieturile degetelor.

— Chiar și țăranii știu că e ceva în neregulă. Nu poți opri adevărul. Să stăvilești fluviul adevărului? Atunci vor apărea fisuri puternice. Nu am aflat despre Murduck? Ha! Omorât în Ephebe, a spus Vorbis.

— Unul dintre noi trebuie să meargă în Ephebe și să-l salveze pe maestru. Dacă într-adevăr există.

— Există. Numele lui e pe carte.

— Didactilos. Ciudat nume. Înseamnă Două-Degete, să știi.

— Probabil că îl slăvesc în Ephebe.

— Să îl aducem aici, dacă se poate. Și Cartea.

Una dintre măști păru că șovăie. Încheieturile degetelor îi trosniră iar.

— Dar oare oamenii se vor aduna sub... o carte? Oamenii au nevoie de mai mult decât o carte. Sunt țărani. Nu știu să citească.

— Dar știu să asculte!

— Chiar și așa... trebuie să li se arate... au nevoie de un simbol...

— Avem unul!

Instinctiv, fiecare siluetă mascată se întoarse pentru a se uita la desenul de pe perete, neclar in lumina focului, dar gravat în mințile lor. Priveau adevărul, care adesea poate impresiona.

— Țestoasa Se Mișcă!

— Țestoasa Se Mișcă!

— Țestoasa Se Mișcă!

Conducătorul dădu aprobator din cap.

— Iar acum, zise el, vom trage la sorți...

Marele Zeu Om era cu o falcă în cer și cu una în pământ. Există o limită pentru cât de mult poți să fii cu o falcă în cer atunci când te afli la doar un centimetru de pământ, dar el se descurca foarte bine.

Blestemă în tăcere un gândac, ceea ce este ca și cum ai turna apă într-un lac. Oricum, nu păru să rezolve nimic. Gândacul plecă agale.

Blestemă un pepene galben până la a opta generație, dar nu se întâmplă nimic. Încercă o molimă de buboaie. Pepenele rămase acolo, pârguindu-se încetișor.

Doar pentru că era temporar în încurcătură, lumea credea că putea profita. Ei, când Om își va fi revenit la forma și puterea cuvenite, își spuse el, aveau să fie Luate Măsuri. Triburile Gândacilor și ale Pepenilor Galbeni își vor dori să nu fi fost create. Și ceva foarte urât avea să li se întâmple tuturor vulturilor. Și... și avea să existe o poruncă divină privind plantarea mai multor lăptuci...

Până când flăcăul se întoarse cu bărbatul cu piele ca de ceară. Marele Zeu Om nu mai avea chef de politețuri. În plus, din punctul de vedere al unei țestoase, chiar și cel mai frumos om înseamnă doar o pereche de picioare, un cap ascuțit îndepărtat și, pe undeva pe sus, capătul nepotrivit al unei perechi de nări.

— Cine-i ăsta? se răsti el.

— El este fi-atele Nhumrod, zise Brutha. Maestrul novicilor. Este foarte important.

— De parcă nu ți-am spus să nu-mi aduci vreun pederast gras și bătrân! strigă vocea din capul lui. Pentru asta ochii îți vor fi înfipți în sulițe de foc!

Brutha îngenunche.

— Nu pot să mă duc la înaltul preot, zise el, cât de răbdător putu. Novicilor nu li se permite nici să intre în Marele Templu, în afara ocaziilor speciale. Dacă aș fi prins, mi s-ar Arăta Greșeala Alegerilor Mele de către Chiziție. Asta e Legea.

— Nebun idiot! strigă țestoasa.

Nhumrod hotărî că era vremea să grăiască.

— Novice Brutha, zise el, din ce motiv vorbești cu o broscuță țestoasă?

— Pentru că... Brutha se opri. Pentru că vorbește cu mine... nu?

Fratele Nhumrod se uită în jos la capul micuț, cu un singur ochi, care ieșea din carapace.

Era, în mare, un om bun. Uneori, demonii și diavolii chiar îi vârau gânduri neliniștitoare în cap, dar avea grijă ca acestea să rămână acolo și nu merita în nici un sens literal să fie numit cum îi spusese țestoasa, ceea ce, de fapt, dacă ar fi auzit, ar fi crezut că era ceva ce avea legătură cu picioarele. Și știa foarte bine că era posibil să auzi voci atribuite demonilor și, uneori, zeilor. Țestoasele erau ceva nou. Țestoasele îl făceau să fie îngrijorat pentru Brutha, pe care îl considerase întotdeauna un idiot binevoitor care făcea, fără să se

plângă deloc, orice i se cerea. Firește, mulți novici se ofereau voluntari pentru a curăța haznalele și cuștile taurilor, din credința stranie că sfințenia și pietatea aveau legătură cu a sta în mizerie până la genunchi. Brutha nu se oferea niciodată voluntar, dar dacă i se spunea să facă ceva, o făcea, nu din vreo dorință de a impresiona, ci doar pentru că i se ceruse. Iar acum vorbea cu țestoasele.

— Brutha, cred că trebuie să îți atrag atenția, zise el, că nu vorbește.

— Nu o auzi?

— Nu o aud, Brutha.

— Mi-a spus că e... Brutha șovăi. Mi-a spus că e Marele Zeu.

Se feri. Bunica l-ar fi lovit cu ceva greu acum.

— Ah. Păi, vezi tu, Brutha, zise fratele Nhumrod, tresărind ușurel, astfel de lucru nu este neîntâlnit printre tinerii care au ascultat de curând Chemarea Bisericii. Mă încumet să spun că ai auzit vocea Marelui Zeu atunci când ai fost Chemat, nu? Mmm?

Metafora era irosită pe Brutha. Își amintea că auzise glasul bunicii lui. Nu fusese Chemat, ci Trimis. Dar, oricum, dădu aprobator din cap.

— Și în... entuziasmul tău, este firesc să crezi că îl auzi pe Marele Zeu vorbindu-ți, continuă Nhumrod.

Țestoasa se legănă în sus și în jos.

— Trăsni-te-aș! țipă țestoasa.

— Consider că exercițiile sănătoase sunt soluția, spuse Nhumrod. Și multă apă rece.

— Zvârcoli-te-ai în țepele afuriseniei!

Nhumrod se aplecă și ridică țestoasa, întorcând-o pe spate. Aceasta bălăngăni mânioasă din picioare.

— Cum a ajuns aici, mmm?

— Nu știu, frate Nhumrod, zise Brutha supus.

— Usca-ți-s-ar și căde-ți-ar mâna! țipă vocea din capul lui.

— Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una ca asta, să știi, spuse maestrul novicilor. Văzu expresia de pe fața lui Brutha.

— Ia-o așa, zise el. Oare Marele Zeu Om – sfintele coarne – s-ar întrupa vreodată El însuși într-o astfel de creatură de joasă speță? Un taur, da, firește, un vultur, cu siguranță, și cred că o dată a fost o lebădă... dar o țestoasă?

— Prinde-ți-ar aripi organele sexuale și lua-și-ar zborul!

— Până la urmă, continuă Nhumrod, neștiind nimic despre zarva secretă din capul lui Brutha, ce fel de miracole ar putea face o

țestoasă? Mmm?

— Fi-ți-ar gleznele zdrobite în fălcile giganților!

— Să transforme lăptucile în aur, poate? rosti fratele Nhumrod pe tonul vesel al celor binecuvântați cu lipsa de umor. Să zdrobească furnici sub picior? Ahaha.

— Haha, făcu Brutha supus.

— O să o iau din calea ta și o s-o duc la bucătărie, zise maestrul novicilor. Iese o supă excelentă. Și apoi nu vei mai auzi voci, poți să fii sigur de asta. Focul vindecă toate Nebuniile, nu?

— Supă?

— Ăă... rosti Brutha.

— Fi-ți-ar mațele răsucite în jurul unui copac până te vei căi!

Nhumrod se uită prin grădină. Părea să fie plină de pepeni galbeni, dovleci și castraveți. Se înfioră.

— Multă apă rece, asta e soluția, spuse el. Multă de tot. Se concentră iar asupra lui Brutha. Mmm?

Plecă spre bucătării.

Marele Zeu Om stătea cu burta în sus într-un coș dintr-una dintre bucătării, pe jumătate îngropat sub o grămadă de ierburi și câțiva morcovi.

O țestoasă răsturnată pe spate va încerca să se întoarcă mai întâi întinzându-și gâtul de tot și încercând să își folosească pe post de pârghie capul. Dacă asta nu funcționează, va da înnebunită din picioare, poate această manevră o va întoarce în poziția potrivită.

O țestoasă răsturnată pe spate este al nouălea cel mai jalnic lucru din tot multiversul.

O țestoasă răsturnată pe spate care știe ce urmează să se întâmple este, bine, cel puțin pe locul patru.

Cel mai rapid mod de a omori o țestoasă pentru a o găti este să o bagi în apă fiartă.

Bucătăriile, cămările și atelierele meșteșugarilor care aparțineau populației civile a Bisericii erau așezate în formă de fagure în jurul Citadelei[3]. Aceasta era doar una dintre ele, un beci cu tavanul afumat al cărui punct central era o vatră cu arcadă. Câini de tracțiune mergeau în roțile lor. Satârele se ridicau și cădeau pe tocătoare.

În marginea miezului uriaș, printre diferite alte cazane înnegrite, o oliță cu apă începea deja să fiarbă.

— Mânca-ți-ar viermii răzbunării nările înnegrite! țipă Om, dând cu putere din picioare. Coșul se legănă.

O mână păroasă se întinse și scoase ierburile.

— Mânca-ți-ar șoimii ficatul!

O mână se întinse iar și luă și morcovii.

— Lovi-te-ar o mie de tăieturi!

O mână se întinse și îl luă pe Marele Zeu Om.

— Ciupercile canibale din...!

— Taci! șuieră Brutha, vârând țestoasa sub rasă.

O luă tiptil spre ușă, nebăgat de seamă în haosul culinar general.

Unul dintre bucătari se uită la el și ridică o sprânceană.

— Trebuie să duc asta înapoi, bolborosi Brutha, scoțând țestoasa și fluturând-o în ajutor. Ordinul diaconului.

Bucătarul se încruntă, iar apoi ridică din umeri. Novicii erau considerați de toată lumea drept cele mai de jos forme de viață, dar ordinele de pe scara ierarhică trebuia să fie ascultate fără cârteală, asta dacă cel care cârtea nu voia să se confrunte cu întrebări mai importante, cum ar fi dacă este sau nu posibil să ajungi în rai după ce ai fost fript de viu.

Când ajunseră în curte, Brutha se sprijini de zid și răsuflă.

— Ochii să ți se...! începu țestoasa.

— Încă o vorbă, zise Brutha, și te întorci în coș.

Țestoasa amuți.

— De fapt, probabil că voi intra în bucluc pentru că lipsesc de la Religie Comparată cu fratele Whelk, spuse Brutha. Dar Marele Zeu Om a găsit de cuviință să îl facă pe bietul om miop și probabil că nu va băga de seamă că nu sunt prezent acolo, însă dacă se va întâmpla asta voi fi nevoit să spun ce am făcut, pentru că a spune minciuni unui frate este un păcat și Marele Zeu mă va trimite în iad pentru un milion de ani.

— În acest caz aparte aș putea fi milostiv, zise țestoasa. Nu mai mult de o mie de ani în fața porții.

— Bunica mi-a spus că oricum o să ajung în iad când o să mor, rosti Brutha, ignorând-o. A fi în viață este un păcat. E logic, pentru că trebuie să păcătuiești în fiecare zi atunci când ești în viață.

Se uită în jos la țestoasă.

— Știu că nu ești Marele Zeu Om – sfinte coame – pentru că dacă l-aș atinge pe Marele Zeu Om – sfinte coame – palmele mi-ar arde de tot. Marele Zeu nu ar deveni niciodată o țestoasă, cum spunea fratele Nhumrod. Dar în Cartea Profetului Cena zice că atunci când rătăcea prin deșert, spiritele pământului și ale aerului i-au vorbit, așa că m-

am întrebat dacă nu eşti unul dintre acelea.

Ţestoasa se holbă la el o vreme cu un singur ochi. Apoi spuse:

— Un tip înalt? Cu barbă mare? I se roteau ochii în toate părţile?

— Ce? făcu Brutha.

— Cred că îmi aduc aminte de el, zise ţestoasa. I se roteau ochii când vorbea. Şi vorbea tot timpul. De unul singur. Se lovea de multe ori de stânci.

— A rătăcit prin pustiu trei luni, spuse Brutha.

— Ei, asta explică totul, zise ţestoasa. Nu prea ai ce mânca acolo, în afară de ciuperci.

— Poate că eşti un demon, spuse Brutha. Septuateuhul ne interzice să purtăm discuţii cu demonii. Totuşi, împotrivindu-ne demonilor, zice profetul Fruni, ne putem întări credinţa...

— Umple-ţi-s-ar dinţii de abcese arzând ca focul!

— Pardon?

— Îţi jur pe mine că eu sunt Marele Zeu Om, cel mai măreţ dintre zei!

Brutha lovi uşurel ţestoasa pe carapace.

— Hai să îţi arăt ceva, demonule.

Îşi simţea credinţa crescând, dacă asculta cu atenţie.

Nu era cea mai măreaţă statuie a lui Om, ci cea mai apropiată. Se afla la nivelul beciurilor, cel rezervat prizonierilor şi ereticilor. Şi era făcută din plăci de fier nituite.

Beciurile erau goale în afară de doi novici care împingeau im căruţ grosolan în depărtare.

— E un taur mare, spuse ţestoasa.

— Exact imaginea Marelui Zeu Om într-una dintre încarnările lui pământeşti! rosti Brutha cu mândrie. Şi tu zici că eşti el?

— Nu m-am simţit prea bine în ultima vreme, spuse ţestoasa.

Îşi întinse şi mai mult gâtul slăbănog.

— Are o uşă în spate, zise. De ce e o uşă în spate?

— Pentru ca să poată fi puse înăuntru cele păcătoase, spuse Brutha.

— Şi de ce mai are una pe burtă?

— Pentru ca să poată fi scoasă cenuşa purificată, zise Brutha. Iar fumul iese pe nări, ca semn pentru păcătoşi.

Ţestoasa îşi roti gâtul spre şirurile de uşi cu zăbrele. Se uită în sus la pereţii încrustaţi cu cenuşă. Se uită în jos la jgheabul pentru foc acum gol de sub burta taurului. Ajunse la o concluzie. Clipi din

singurul ei ochi.

— Oameni? spuse în cele din urmă? Frigeți oameni în el?

— Iată! zise Brutha triumfător. Și astfel dovedești că nu ești Marele Zeu. El ar ști că, firește, nu ardem oameni aici. Să ardem oameni aici? Nu s-a mai pomenit așa ceva!

— Ah, spuse țestoasa. Atunci ce...?

— Este pentru distrugerea materialelor eretice și a altor gunoaie de felul acesta, zise Brutha.

— Foarte înțelept, spuse țestoasa.

— Păcătoșii și răufăcătorii sunt purificați prin foc în beciurile Chiziției sau, uneori, în fața Marelui Templu, zise Brutha. Marele Zeu ar ști asta.

— Cred că am uitat, rosti țestoasa încetișor.

— Marele Zeu Om – sfinte coarne – ar ști că El însuși i-a spus Profetului Wallspur... Brutha își drese glasul și adoptă postura cu o sprânceană arcuită care înseamnă că îi treceau gânduri serioase prin cap. „Fie ca sfântul foc să îl distrugă complet pe necredincios". Ăsta-i versetul șaizeci și cinci.

— Am spus eu asta?

— În anul Legumei Răbdătoare, episcopul Kreeblephor a convertit un demon doar prin puterea rațiunii, zise Brutha. Chiar s-a alăturat Bisericii și a devenit subdiacon. Sau așa se spune.

— Lupta nu mă deranjează, începu țestoasa.

— Limba ta mincinoasă nu mă poate duce în ispită, spuse Brutha. Căci credința mi-e puternică!

Țestoasa mârâi de efort.

— Lovi-te-aș cu trăsnete!

Un nor negru mic, foarte mic, apăru deasupra capului lui Brutha și un fulger mic, foarte mic, îi pârli nițel o sprânceană.

Avu cam aceeași foiță ca scânteile scoase de blana unei pisici pe vreme uscată și caldă.

— Au!

— *Acum* mă crezi? zise țestoasa.

Vântul adia slab pe acoperișul Citadelei. Acesta oferea și o bună priveliște a podișului deșertic mai înalt.

Fri'it și Drunah așteptară o vreme să își recapete răsuflarea.

Apoi Fri'it spuse:

— Suntem în siguranță aici?

Drunah își ridică privirea. Un vultur zbura în cercuri deasupra

dealurilor aride. Se trezi întrebându-se cât de bun era auzul unui vultur. Cu siguranță, era bun la ceva. Oare l-a ascultat? Putea auzi o creatură la jumătate de leghe dedesubt în liniștea deșertului. La naiba – doar nu putea să și vorbească, nu?

— Probabil, zise el.

— Pot să am încredere în tine? întrebă Fri'it.

— Pot să am încredere în tine?

Fri'it bătu darabana cu degetele pe parapet.

— Uh, făcu el.

Și aceasta era problema. Era problema tuturor societăților cu adevărat secrete. Erau secrete. Câți membri avea Mișcarea Țestoasei? Nimeni nu știa exact. Cum îl chema pe bărbatul de lângă tine? Alți doi membri știau, pentru că ei îl aduseseră, dar cine erau ei în spatele măștilor? Deoarece cunoașterea era periculoasă. Dacă știai, inchiziția o putea smulge încetișor din tine. Așa că aveai grijă să nu știi. Asta făcea conversațiile mult mai ușoare în timpul întrunirilor celulei și imposibile în afara lor.

Era problema tuturor conspiratorilor șovăielnici din decursul istoriei: cum să conspire fără a rosti, de fapt, vreo vorbă unui posibil coleg conspirator nesigur care, dacă ar fi fost reclamat, ar fi îndreptat spre ei vătraiul înroșit în focul vinovăției.

Micile broboane de sudoare de pe fruntea lui Drunah, în ciuda adierii calde, sugerau că secretarul se chinuia în aceeași direcție. Dar nu o dovedea. Iar pentru Fri'it, a nu muri devenise un obicei.

Își trosni încheieturile degetelor, neliniștit.

— Un război sfânt, spuse el.

Asta era destul de sigur. Propoziția nu includea nici un indiciu verbal pentru ce gândea Fri'it despre această posibilitate. Nu zisese zeu, nu un război sfânt, la naiba, e nebun? Un misionar tâmpit intră în bucluc și moare, un om scrie niște bălmăjeli despre forma lumii și noi trebuie să mergem la război?" Dacă ar fi fost strâns cu ușa și chiar întins și sfâșiat, ar fi putut întotdeauna să susțină că ceea ce dorise să spună fusese „În fine! O ocazie de neratat de a muri glorios pentru Om, singurul Zeu adevărat, care îi va Zdrobi pe Necinstiți sub Copite de Fier!" Nu ar fi însemnat mare lucru, dovezile nu însemnau niciodată mare lucru odată ce ajungeai la etajele de jos, unde acuzația avea statut de probă, dar cel puțin i-ar fi putut face pe unul sau doi inchizitori să aibă impresia că s-ar putea să fi greșit.

— Firește, Biserica a fost mult mai puțin militantă în ultimul secol, zise Drunah, uitându-se către deșert. Prea preocupată de

problemele lumești ale imperiului.

O afirmație. N-avea nici o crăpătură în care să poți introduce un despărțitor de oase.

— A fost cruciada împotriva hodgsoniților, spuse Fri'it absent. Și Subjugarea melchioriților. Și îndepărtarea falsului profet Zeb. Și Corecția ashelianilor și Mântuirea...

— Dar toate astea au fost doar politică, zise Drunah.

— Hmm. Da. Desigur, ai dreptate.

— Și, firește, nimeni n-ar putea tăgădui înțelepciunea unui război care să răspândească și mai mult slava și adorarea Marelui Zeu.

— Nu, nimeni n-ar putea s-o tăgăduiască, spuse Fri'it, care călcase pe multe câmpuri de luptă a doua zi după o victorie glorioasă, când aveai destule ocazii să vezi ce însemna învingerea. Omnienii interziceau utilizarea drogurilor. În astfel de momente, prohibiția își arăta colții, atunci când nu îndrăzneai să te duci la culcare de frica viselor tale.

— Oare nu a declarat Marele Zeu, prin Profetul Abis, că nu există sacrificiu mai măreț și mai onorabil decât să-ți dai viața pentru Zeu?

— Într-adevăr, așa este, zise Fri'it.

Nu putea să nu își aducă aminte că Abis fusese episcop în Citadelă vreme de cincizeci de ani înainte ca Marele Zeu să îl Aleagă. Niciodată nu veniseră spre el dușmani urlând, înarmați cu săbii. Niciodată nu privise în ochii cuiva care să U vrea mort – nu, firește că o făcuse, tot timpul, pentru că, desigur. Biserica avea politica ei – dar cel puțin aceia nu țineau în mână mijlocul de a-și atinge scopul în momentul în care îi privea.

— A muri în glorie pentru credință este un lucru nobil, intonă Drunah, ca și cum ar fi citit cuvintele de pe un avizier intern.

— Așa ne spun profeții, confirmă Fri'it nefericit.

Căile Marelui Zeu erau necunoscute, știa asta. Fără îndoială. El își alegea profeții, dar se părea că El trebuia ajutat. Poate că era prea ocupat să aleagă singur. Se părea că erau mult mai multe întâlniri, mult mai multe semne din cap, mult mai multe schimburi de priviri chiar și în timpul slujbelor din Marele Templu.

Cu siguranță, tânărul Vorbis avea o anumită aură – cât de ușor era să treci de la un gând la altul. Iată un om atins de destin. O părticică din Fri'it, cea care își petrecuse cea mai mare parte a vieții în corturi și în care se trăsese destul de mult și care aflase in iureșul luptelor corp la corp în care puteai fi omorât la fel de ușor de un dușman sau de un aliat, adăugă: sau cel puțin de ceva. Era o parte din

el care era sortită să își petreacă toate eternitățile în toate iadurile, dar deja avea mult antrenament.

— Știi că am călătorit mult când eram mai tânăr? zise el.

— Adesea te-am auzit povestind lucruri foarte interesante din călătoriile tale pe tărâmurile păgâne, spuse Drunah politicos. Deseori sunt pomenite clopote.

— Ți-am vorbit vreodată despre Insulele Cafenii?

— Dincolo de capătul lumii, zise Drunah. Îmi amintesc. Unde pâinea crește în copaci și tinerele femei găsesc mici biluțe albe în scoici. Se scufundă după ele, spuneai, fără să poarte nici mâ...

— Altceva îmi aduc aminte, zise Fri'it. Era o amintire singuratică, aici unde nu era decât pământ arid sub un cer violet. Marea e puternică acolo. Valurile sunt mari, mult mai mari decât cele din Marea Circulară, înțelegi, iar bărbații vâslesc în larg pentru a pescui. Pe scânduri ciudate din lemn. Și când vor să se întoarcă la țărm, așteaptă un val, iar apoi... se ridică în picioare, pe val și acesta îi poartă până pe plajă.

— Cel mai mult îmi place povestea despre tinerele femei care înoată, spuse Drunah.

— Uneori sunt valuri foarte mari, continuă Fri'it, ignorându-l. Nimic nu le-ar putea sta în cale. Dar dacă stai pe ele, nu te îneci. Asta e ceva ce am învățat.

Drunah îi zări sclipirea din ochi.

— Ah, spuse el, dând aprobator din cap. Cât de minunat este că Marele Zeu ne pune în cale astfel de pilde instructive.

— Secretul este să apreciezi forța valului, zise Fri'it. Și să mergi pe el.

— Ce se întâmplă cu cei care nu o fac?

— Se înecă. Adesea. Unele dintre valuri sunt foarte mari.

— Deseori aceasta este natura valurilor, înțeleg.

Vulturul tot mai zbura în cercuri. Dacă înțelesese ceva, nu o arăta.

— Lucruri folositoare de ținut minte, spuse Drunah, luminându-se dintr-odată. Dacă cineva s-ar găsi vreodată în locuri păgâne.

— Într-adevăr.

Din turnurile de rugăciune în sus și în jos pe contururile Citadelei, diaconii incantau îndatoririle orei.

Brutha ar fi trebuit să fie în clasă. Dar preoții profesori nu erau prea stricți cu el. Până la urmă, ajunsese să cunoască la perfecție

fiecare dintre Cărțile Septuateuhului și știa pe dinafară toate rugăciunile și imnurile, mulțumită bunicii lui. Probabil presupuneau că se făcea folositor. Făcând cu folos ceva ce nimeni altcineva nu voia să facă.

Săpă rândurile de fasole doar pentru aspect. Marele Zeu Om, deși, actualmente, micul zeu Om, mânca o frunză de lăptucă.

„Toată viața mea, se gândea Brutha, am știut că Marele Zeu Om – făcu semnul sfintelor coame cam fără tragere de inimă – e un... un... bărbos mare din cer sau, uneori, când El coboară în lume, ca un taur uriaș sau... ceva mare, oricum. Ceva ce ai putea respecta.

Cumva, o broască țestoasă nu e același lucru. Încerc din greu... dar nu e același lucru. Și când îl aud vorbind despre arhisepți de parcă ar fi doar... doar niște bătrâni nebuni... e ca un vis..."

— Acum mă simt mai bine, zise țestoasa. Mai bine decât în ultimele luni.

— Luni? spuse Brutha. De când ești... bolnav?

Țestoasa își puse piciorul pe o frunză.

— În ce zi suntem? zise.

— Zece grunie, spuse Brutha.

— Da? Ce an?

— Ăă... Șarpele Plăsmuit... cum adică, ce an?

— Atunci... trei ani, spuse țestoasa. Bună lăptuca asta. Și o zic eu. Nu ai parte de lăptuci sus în munți. Ceva pătlagină, un tufiș, două de spini. Să fie încă o frunză.

Brutha trase de cea mai apropiată plantă. „Și iată, se gândi el, a fost încă o frunză."

— Și aveai de gând să fii taur? zise el.

— Am deschis ochii... ochiul... și eram țestoasă.

— De ce?

— De unde să știu eu? Nu știu! minți broasca țestoasă.

— Dar ești... omniscient, spuse Brutha.

— Asta nu înseamnă că le știu pe toate.

Brutha își mușcă buza.

— Hm. Ba da. Asta înseamnă.

— Ești sigur?

— Da.

— Credeam că sunt omnipotent.

— Nu. Asta înseamnă că ești atotputernic. Și ești. Așa se spune în Cartea lui Osar. A fost unul dintre Marii Profeți, știi. Sper, adăugă Brutha.

— Cine i-a zis că sunt omnipotent?

— Tu.

— Ba nu.

— Păi, a zis că tu i-ai spus.

— Nici măcar nu-mi aduc aminte de nimeni pe nume Osar, mormăi țestoasa.

— I-ai vorbit în deșert, zise Brutha. Trebuie să-ți aduci aminte. Era înalt de opt picioare? Cu o barbă foarte lungă? Și un toiag uriaș? Și din cap i se răspândea strălucirea sfintelor coarne? Șovăi. Dar văzuse statuile și sfintele coame. Nu se putea să se înșele.

— N-am întâlnit pe nimeni care să arate așa, zise micul zeu Om.

— Poate era mai scund, admise Brutha.

— Osar, Osar, spuse țestoasa. Nu... nu... n-aș putea spune că...

— A zis că i-ai vorbit dintr-o coloană de foc, spuse Brutha.

— Oh, acel Osar, făcu țestoasa. Coloană de foc. Da.

— Și i-ai dictat Cartea lui Osar, zise Brutha. Care conține îndrumările. Porțile, Abjurările și Preceptele. O sută și nouăzeci și trei de capitole.

— Nu cred că am făcut toate astea, rosti Om neîncrezător. Sunt sigur că mi-aș fi amintit o sută și nouăzeci și trei de capitole.

— Atunci ce i-ai zis?

— Din câte îmi aduc aminte, a fost, „Hei, ia uite ce pot să fac!" spuse țestoasa.

Brutha se uită fix la el. Părea jenat, cel puțin atât de jenat pe cât poate arăta o broască țestoasă.

— Chiar și zeilor le place să se destindă, zise.

— Sute de mii de oameni își duc viața după Abjurări și Precepte! se răsti Brutha.

— Și? Eu nu-i împiedic, spuse Om.

— Dacă nu le-ai dictat tu, cine a făcut-o?

— Nu mă întreba pe mine. Nu sunt omniscient!

Brutha tremura de furie.

— Și Profetul Abis? Cred că s-a întâmplat să îi dea cineva Codicilele, nu?

— N-am fost eu...

— Sunt scrise pe lespezi de plumb de zece picioare înălțime!

— Oh, bine, trebuie să fi fost eu, da? întotdeauna am la îndemână o tonă de lespezi de plumb în caz că mă întâlnesc cu cineva în deșert, nu?

— Cum! Dacă nu i le-ai dat tu, atunci cine a făcut-o?

— Nu știu. De ce ar trebui să știu eu? Nu pot să fiu peste tot în același timp!

— Ești omniprezent!

— Cine zice asta?

— Profetul Hashimi!

— Nu l-am întâlnit niciodată!

— Oh? Oh? Deci să înțeleg că nu tu i-ai dat Cartea Creației?

— Ce Carte a Creației?

— Adică nu știi?

— Nu!

— Atunci cine i-a dat-o?

— Nu știu! Poate a scris-o singur!

Brutha își duse mâna la gură, îngrozit.

— Afta-i blafhemhie!

— Ce?

Brutha își luă mâna de la gură.

— Am zis asta-i blasfemie!

— Blasfemie? Cum pot să hulesc eu? Sunt zeu!

— Nu te cred!

— Ha! Mai vrei un trăsnet?

— Ăla zici tu că e trăsnet?

Brutha era stacojiu la față și tremura. Țestoasa își lăsă capul în jos, cu tristețe.

— Bine. Bine. Nu prea sunt zeu, recunosc, spuse. Dacă aș fi fost mai bun, tu ai fi fost doar o pereche de sandale din care iese fum. Părea distrus. Nu înțeleg. Chestia asta nu mi s-a mai întâmplat. Am vrut să fiu un taur alb uriaș și furios pentru o săptămână și am ajuns o broască țestoasă pentru trei ani. De ce? Nu știu și ar trebui să știu totul. Oricum, conform acestor profeți ai tăi care spun că m-au întâlnit. Știi că nimeni nici măcar nu m-a auzit? Am încercat să vorbesc cu păstorii de capre și cu alții și nici unul n-a băgat de seamă! începusem să cred că eram o țestoasă care visează că este zeu. Așa de râu a fost.

— Poate că ești, spuse Brutha.

— Umfla-ți-s-ar picioarele cât trunchiurile de copac! sări țestoasa.

— Dar... dar, zise Bnitha, spui că profeții au fost... doar oameni care au scris lucruri?

— Asta au fost!

— Da, dar nu erau de la tine?

— Unele erau, poate, spuse țestoasa. Am... uitat atât de multe în ultimii câțiva ani.

— Dar dacă ai fost aici ca țestoasă, cine a ascultat rugăciunile? Cine a acceptat sacrificiile? Cine i-a judecat pe morți?

— Nu știu, zise țestoasa. Cine o făcea înainte?

— Tu!

— Da?

Brutha își înfipse degetele în urechi și începu cu al treilea vers din, „Iată, necredincioșii fug de mânia lui Om".

După câteva minute, țestoasa își scoase capul din carapace.

— Deci, spuse, înainte ca necredincioșii să fie arși de vii... mai întâi le cânți tu?

— Nu!

— Ah. O moarte milostivă. Pot să zic ceva?

— Dacă încerci să îmi mai pui la încercare credința o singură dată...

Țestoasa se opri. Om căută printre amintirile lui tot mai stinse. Apoi scurmă în țărână cu o gheară.

— Eu... Îmi aduc aminte de o zi... o zi de vară... aveai... treisprezece ani...

Glasul slab și uscat continuă monoton. Gura lui Brutha formă un O care se lărgea încetișor.

— De unde știi asta? spuse el în cele din urmă.

— Crezi că Marele Zeu Om urmărește tot ce faci, nu?

— Ești o țestoasă, n-aveai de unde...

— Când aveai aproape paisprezece ani și bunica ta te bătuse pentru că furasei smântână din cămară, ceea ce de fapt nu făcusei, te-a închis în odaia ta și ai spus „Îmi doresc să..."

„Va fi un semn", se gândi Vorbis. Întotdeauna era un semn, pentru cel care se uita după ele. Un om înțelept se pune întotdeauna în calea Zeului.

Mergea agale prin Citadelă. Întotdeauna considera important să facă o plimbare zilnică pe la unele dintre cele mai de jos niveluri, deși, firește, întotdeauna la altă oră și pe un drum diferit. În măsura în care Vorbis avea vreo plăcere în viață, cel puțin în vreun fel care putea fi recunoscut de o ființă umană normală, aceasta era să vadă figurile umililor membri ai clerului atunci când dădeau câte un colț și se trezeau față în bărbie cu diaconul Vorbis din Chiziție. Întotdeauna avea loc o mică întretăiere a răsuflării care indica o conștiință

vinovată. Lui Vorbis îi plăcea să vadă conștiințe vinovate cum se cuvine. Pentru asta erau făcute conștiințele. Vinovăția era vaselina în care se învârteau roțile autorității.

Dădu un colț și văzu, scrijelită grosolan pe zidul din fața lui, schița unui oval cu patru picioare prost desenate și cu o coadă și un cap și mai prost trasate.

Surâse. În ultima vreme, se părea că erau tot mai multe. Lasă erezia să coacă și să iasă la suprafață ca un buboi. Vorbis știa să mânuiască lanțeta.

Dar acele câteva clipe de reflecție îl făcuseră să treacă pe lângă un cot al drumului și să păşească în lumina soarelui.

Preț de un moment se simți dezorientat, în ciuda faptului că toate cotloanele bisericii îi erau bine cunoscute. Aceasta era una dintre grădinile împrejmuite. În jurul unei brazde frumoase de grâu klatchian decorativ înalt, vrejuri de fasole își ridicau bobocii albi și roșii spre soare; intre răsadurile de fasole, pepeni galbeni se coceau încetișor pe solul prăfos. În mod normal, Vorbis ar fi observat și ar fi aprobat această utilizare eficientă a spațiului, dar, tot în mod normal, nu ar fi întâlnit un tânăr novice durduliu, care se rostogolea prin țărână cu degetele în urechi.

Vorbis se uită fix la el. Apoi îl împunse pe Brutha cu sandaua.

— Ce te chinuie, fiule?

Brutha deschise ochii.

Nu erau mulți membri ai ierarhiei pe care să îi poată recunoaște. Chiar și arhichinovitul era o pată îndepărtată în mulțime. Dar toată lumea îl recunoștea pe Vorbis exchizitorul. Ceva din el se proiecta pe conștiința ta în câteva zile după ce soseai în Citadelă. De Zeu trebuia doar să te temi în felurile superficiale ale tradiției, dar Vorbis stârnea spaimă.

Brutha leșină.

— Cât de ciudat, zise Vorbis.

Un șuierat îl făcu să se uite în jur.

Lângă laba piciorului său se afla o țestoasă. În timp ce el privea urât broasca, ea încerca să se retragă și în tot acest timp se holba la el și șuiera ca un ceainic.

Ridică țestoasa și o cercetă cu atenție, răsucind-o iar și iar în mâini. Apoi se uită prin grădina împrejmuită până când găsi un loc în plină bătaie a soarelui și puse reptila jos, pe spate. După o clipă de gândire, luă câteva pietricele dintr-unul dintre răsadurile de legume și le vâri sub carapace, astfel încât mișcările creaturii să nu o facă să se

răstoarne.

Vorbis era de părere că nici o ocazie de a dobândi cunoștințe ezoterice nu trebuia pierdută și făcu o însemnare în minte de a reveni peste câteva ore pentru a vedea ce se întâmpla, dacă munca îi permitea.

Apoi își îndreptă atenția spre Brutha.

Exista un iad pentru blasfematori. Exista un iad pentru cei care puneau la îndoială autoritatea îndreptățită. Existau mai multe iaduri pentru mincinoși. Probabil că exista un iad pentru băieții care își doreau ca bunicile lor să moară. Existau la discreție iaduri în care să mergi.

Aceasta era definiția eternității; era perioada de timp stabilită de Marele Zeu Om pentru a garanta că fiecare își primea pedeapsa meritată.

Omnienii aveau o grămadă de iaduri.

În acest moment, Brutha trecea prin toate.

Fratele Nhumrod și fratele Vorbis se uitau la el cum se sucea și se zbătea pe pat ca o balenă eșuată.

— E de la soare, rosti Nhumrod, aproape calm acum, după șocul inițial provocat de exchizitorul care venise să îl caute. Sărmanul băiat muncește toată ziua în grădină. Trebuia să se întâmple.

— Ai încercat să îl bați? zise fratele Vorbis.

— Îmi pare rău să spun că a-l bate pe tânărul Vorbis este ca și cum ai încerca să biciuiești o saltea, zise Nhumrod. Face „au!" dar cred că este doar din cauză că vrea să dea dovadă de bunăvoință. Foarte binevoitor băiat, acest Brutha. El este cel despre care v-am vorbit.

— Nu arată foarte isteț, zise Vorbis.

— Nu este, spuse Nhumrod.

Vorbis dădu din cap aprobator. Inteligența necorespunzătoare la un novice era o binecuvântare cu două tăișuri. Uneori putea fi canalizată spre slava măreață a lui Om, dar adesea provoca... ei, nu provoca probleme, pentru că Vorbis știa exact ce să facă în cazul inteligenței prost folosite, dar provoca muncă inutilă.

— Și totuși, îmi spui că profesorii lui îl laudă atât de mult, zise el.

Nhumrod ridică din umeri.

— Este foarte obedient, spuse el. Și... bine, mai e și memoria lui.

— Ce-i cu memoria lui?

— E atât de multă, zise Nhumrod.

— Are o memorie bună?

— Bun este un cuvânt nepotrivit. Este superbă. Știe la perfecție întreg Sept...

— Hmm? făcu Vorbis.

Nhumrod zări privirea diaconului.

— Adică, pe cât de perfect poate fi orice în această lume atât de imperfectă, murmură el.

— Un tânăr citit și cucernic, spuse Vorbis.

— Ăă, zise Nhumrod, nu. Nu știe să citească. Nici să scrie.

— Ah. Un băiat leneș.

Diaconul nu era omul care să zăbovească in zone cenușii. Nhumrod deschise și închise gura în tăcere, căutând cuvintele potrivite.

— Nu, spuse el. Își dă silința. Suntem siguri că își dă silința. Doar că nu pare în stare să facă... nu poate pricepe legătura dintre sunete și litere.

— Măcar pentru asta l-ați bătut?

— Se pare că nu are efect, domnule diacon.

— Atunci cum a devenit un elev atât de capabil?

— Ascultă, zise Nhumrod.

Nimeni nu asculta ca Brutha, medită el, făcea foarte greu să îl înveți ceva. Era ca... ca a fi într-o peșteră uriașă. Toate cuvintele tale dispăreau în adâncurile de neumplut ale capului lui Brutha. Pura absorbție concentrată îi putea reduce la tăcere pe profesorii neatenți, căci fiecare vorbă pe care o rosteau era înghițită de urechile lui Brutha.

— Ascultă totul, spuse Nhumrod. Și privește totul. Înmagazinează totul.

Vorbis se uită țintă la Brutha.

— Și nu l-am auzit să scoată un cuvânt aspru, zise Nhumrod. Ceilalți novici râd de el, uneori. Îl numesc Marele Bou Prost. Știți despre astfel de lucruri?

Privirea lui Vorbis se plimbă peste mâinile cât niște șunci ale lui Brutha și peste picioarele cât trunchiurile de copaci.

— Nu știe să citească și să scrie, spuse Vorbis. Dar este extrem de loial, zici?

— Loial și pios, rosti Nhumrod.

— Și are o memorie bună, murmură Vorbis.

— Este mai mult decât atât, spuse Nhumrod. Nici nu seamănă cu memoria.

Vorbis păru să ajungă la o hotărâre.

— Trimite-l la mine când își va fi revenit, zise el.

Nhumrod privi panicat.

— Nu doresc decât să vorbesc cu el, spuse Vorbis. S-ar putea să ii găsesc un rost.

— Da, domnule?

— Căci, bănuiesc, necunoscute sunt căile Marelui Zeu Om.

În înaltul cerului. Nici un sunet în afară de șuieratul vântului prin pene.

Vulturul plutea pe adierea lină, uitându-se în jos la clădirile ca de jucărie ale Citadelei.

O lăsase să cadă undeva, iar acum nu o găsea. Undeva acolo jos, în acel mic petic de verdeață.

Albinele zumzăiau printre bobocii florilor de fasole. Și soarele bătea în carapacea răsturnată a lui Om.

Există și un iad pentru broaștele țestoase.

Acum era prea obosit să mai dea din picioare. Doar atât puteai să faci, să dai din picioare. Și să îți întinzi capul în afară cât de mult se putea și să îl legeni în speranța că te-ai putea răsturna.

Mureai dacă nu aveai credincioși și, de obicei, pentru asta își făcea griji im zeu mărunt Dar mureai și dacă mureai.

În partea din mintea lui care nu era ocupată cu gânduri despre căldură, simțea groaza și uluirea lui Brutha. Nu ar fi trebuit să-i facă asta băiatului. Firește că nu îl urmărise. Ce zeu făcea asta? Cui îi păsa de ce făceau oamenii? Credința conta. Nu făcuse decât să scoată amintirea din mintea băiatului, pentru a impresiona, ca un scamator care scoate un ou din urechea cuiva.

Sunt pe spate și mi-e tot mai cald și o să mor...

Și totuși... și totuși... afurisitul ăla de vultur U aruncase pe o grămadă de compost. Ce mai clovn și vulturul ăla. Un întreg loc făcut din pietre pe un bolovan într-un loc stâncos, iar el aterizase pe singurul lucru care i-ar fi oprit căderea fără să îi oprească și viața. Și foarte aproape de un credincios.

Ciudat. Te făcea să te întrebi dacă nu era un fel de providență, doar că tu erai providența... și erai pe spate, fiindu-ți tot mai cald, pregătindu-te să mori...

Bărbatul care îl întorsese pe spate. Ce expresie pe acea față calmă! Nu avea să o uite. Acea expresie, nu de cruzime, ci a unui nivel diferit de a fi. Acea expresie de liniște îngrozitoare...

O umbră traversă soarele. Om își miji ochiul și văzu fața lui Lu-Tze, care se uita la el cu o compasiune blândă, răsturnată. Apoi U întoarse în poziția bună. Iar apoi își luă mătura și plecă agale, fără să-i mai arunce vreo privire.

Om se clătină, trăgându-și răsuflarea. Iar apoi se însenină.

„Cineva acolo sus mă place, se gândi el. Și acela sunt Eu."

Sergentul Simony aşteptă până când ajunse înapoi în camera lui înainte de a-și despături bucățica de hârtie.

Nu fu deloc surprins să o vadă însemnată cu un mic desen al unei țestoase. El era cel norocos.

Aşteptase toată viața un moment ca acesta. Cineva trebuia să U aducă pe scriitorul Adevărului, pentru a fi un simbol al mișcării. Trebuia să fie el. Singurul regret era că nu îl putea ucide pe Vorbis.

Dar asta trebuia să se întâmple într-un loc unde să poată fi văzut.

Într-o zi. În fața Templului. Altfel nimeni nu ar fi *crezut*.

***

Om tropăia pe un coridor plin de nisip.

Aşteptase o vreme după dispariția lui Brutha. A aştepta este un alt lucru la care broaștele țestoase sunt foarte bune. Practic, sunt campioane mondiale.

„Al naibii băiat bun de nimic, se gândi el. Așa-mi trebuie dacă am încercat să-i vorbesc unui novice cam greu de cap."

Firește, cel bătrân și slăbănog nu fusese în stare să îl audă. Nici bucătarul. Ei, probabil că bătrânul era surd. Cât despre bucătar... Om își făcu o notiță că, atunci când avea să își recapete pe deplin puterile zeiești, o soartă specială avea să îl aștepte pe bucătar. Nu era sigur exact ce avea să fie, dar avea să presupună apă fiartă și, probabil, morcovii aveau să fie introduși și ei pe undeva.

Se desfătă o clipă cu acest gând. Dar unde îl aducea pe el asta? îl aducea în această grădină nenorocită, ca broască țestoasă. Știa cum ajunsese acolo – se uită urât, cuprins de o groază surdă, la punctul minuscul din cer despre care ochiul memoriei știa că era un vultur – și ar fi făcut bine să găsească un mod mai terestru de a pleca dacă nu voia să își petreacă următoarea lună ascuns sub o frunză de pepene.

Un alt gând îi veni. Mâncare multă!

Când avea să își recapete puterea, urma să își petreacă ceva timp creând câteva noi iaduri. Și câteva Precepte proaspete, de asemenea. Să nu mănânci din Carnea Țestoasei. Asta era unul bun. Era surprins că nu se gândise la el până atunci. Perspectiva, de ea ținea totul!

Și dacă, în urmă cu câțiva ani, s-ar fi gândit la unul ca Să Faci al Naibii de Bine să Iei Orice Țestoasă Aflată la Ananghie și Să O Duci Oriunde Vrea Doar Dacă, Și Asta E Important, Nu Ești Un Vultur, nu ar mai fi fost acum în buclucul ăsta.

Iar el trebuia să fie pe aici pe undeva. De obicei, înalții Preoți stau pe loc. Ar trebui să fie destul de ușor de găsit. Și deși acum era o broască țestoasă. Om tot era un zeu. Cât de greu putea fi?

Trebuia să o ia în sus. Asta însemna o ierarhie. Îl găsești pe cel din vârf mergând în sus.

Legănându-se ușor, carapacea zvâcnindu-i dintr-o parte în alta, fostul Mare Zeu Om porni să exploreze citadela ridicată întru gloria sa.

Nu putu să nu observe că lucrurile se schimbaseră mult în trei mii de ani.

— *Eu?* spuse Brutha. Dar, dar...

— Nu cred că vrea să te pedepsească, zise Nhumrod. Deși pedeapsa este ceea ce meriți din plin, firește. Cu toții o merităm din plin, adăugă el pios.

— Dar de ce?

— ... de ce? A spus că nu vrea decât să stea de vorbă cu tine.

— Dar nu există nimic ce aș putea spune și pe care ar vrea un chizitor să îl audă! se tângui Brutha.

— ... audă. Sunt sigur că nu pui la îndoială dorințele diaconului, zise Nhumrod.

— Nu. Nu. Firește că nu, spuse Brutha. Lăsă capul în pământ.

— Bun băiat, zise Nhumrod. Îl bătu pe Brutha pe spate cât de sus putu ajunge. Hai, du-te, spuse el. Sunt sigur că totul va fi bine. Iar apoi, pentru că și el fusese crescut în deprinderile onestității, adăugă: Probabil bine.

În Citadelă existau puține trepte. Înaintarea numeroaselor procesiuni care marcau ritualurile complicate ale Marelui Om cerea pante blânde și lungi. Cele câteva trepte care existau, erau destul de joase pentru a fi cuprinse de pașii șovăielnici ai oamenilor foarte bătrâni. Și erau atât de mulți oameni foarte bătrâni in Citadelă.

Nisipul era adus de vânt din deșert. Pe trepte și în curți se formau dune, în ciuda a tot ce putea face o armată de novici înarmați cu mături.

Dar o broască țestoasă are picioare foarte ineficiente.

— Să Construiești Trepte mai Joase, șuieră el, ridicându-se pe una dintre ele.

Picioare bubuiau pe lângă el. Aceasta era una dintre arterele principale ale Citadelei, ducând la Locul Lamentării, și era călcată de mii de pelerini în fiecare zi.

O dată sau de două ori, o sanda rătăcită îi lovi carapacea și îl învârti.

— *Zbura-ți-ar picioarele de pe trup și fir-ar îngropate într-un mușuroi de termite!* țipă el.

Asta îl făcu să se simtă niţel mai bine.

Un alt picior îl atinse și îl făcu să alunece pe pietre. Se opri, cu un zăngănit, într-un grătar metalic curbat montat in partea de jos a unui zid. Doar iuţeala ca de fulger cu care se prinse cu gura îl împiedică să cadă prin el. Sfârși atârnat in gură deasupra unui beci.

O broască ţestoasă are mușchii fălcilor incredibil de puternici. Se legănă un pic, dând din picioare. În regulă. O ţestoasă aflată într-un peisaj stâncos și cu crevase era obișnuită cu așa ceva. Nu trebuia decât să se agațe cu un picior...

Sunete slabe îi atraseră atenţia. Se auzi un clinchet metalic, apoi un scâncet foarte ușor.

Om își roti ochiul în jur.

Grilajul era în partea de sus a unui perete al unei încăperi joase și foarte lungi. Era puternic luminată de lucarne care se găseau peste tot în Citadelă.

Vorbis insistase pentru acest lucru. Inchizitorii nu ar trebui să lucreze în umbre, spunea el, ci în lumină.

Unde să vadă, foarte clar, ceea ce făceau.

La fel și Om.

Atârnă o vreme de grilaj, incapabil să își ia ochiul de pe șirul de bănci.

În linii mari, Vorbis descuraja utilizarea fiarelor înroșite în foc, a lanţurilor cu ţepi și a chestiilor cu sfredele și șuruburi mari, în afara cazurilor când erau pentru o demonstrație publică într-o zi de Post importantă. Era uimitor ce puteai face, spunea el întotdeauna, cu un simplu cuțit...

Dar multora dintre inchizitori le plăceau mai mult vechile metode.

După o vreme. Om se ridică foarte încet spre grilaj, cu mușchii gâtului zvâcnindu-i. Ca o ființă care se gândește la altceva, ţestoasa își agăță mai întâi un picior din față de o bară, apoi pe celălalt. Picioarele

din spate se legănară o vreme, iar apoi se prinse cu o gheară de zidăria aspră.

Se încordă o clipă, apoi se trase înapoi în lumină.

Începu să meargă încet, ținându-se aproape de perete pentru a evita picioarele. Oricum, nu avea alternativă la mersul încet, dar acum mergea încet pentru că se gândea. Celor mai mulți zei le este greu să meargă și să gândească în același timp.

Oricine se putea duce în Locul Lamentării. Era una dintre marile libertăți ale omnianismului.

Existau felurite moduri de a-i adresa cereri Marelui Zeu, dar depindeau în bună parte de cât de mult îți puteai permite să cheltuiești, ceea ce era drept, corect și exact așa cum trebuia să stea lucrurile. Până la urmă, cei care dobândiseră succesul în lume în mod clar o făcuseră cu aprobarea Marelui Zeu, căci era imposibil să crezi că reușiseră cu dezaprobarea Lui. În același mod, Chiziția putea acționa fără posibilitatea de a greși. Bănuiala era dovadă. Cum ar fi putut fi altceva? Marele Zeu nu ar fi găsit potrivit să pună bănuiala în mințile exchizitorilor Lui dacă nu ar fi fost drept să se afle acolo. Viața putea fi foarte simplă, dacă credeai în Marele Zeu Om. Și uneori și foarte scurtă.

Dar întotdeauna existau cei ghinioniști, cei proști și cei care, din cauza unei greșeli sau a unei neatenții din această viață sau dintr-una trecuta nu își puteau permite nici măcar un grăunte de tămâie. Și Marele Zeu Om, în milostenia și înțelepciunea Lui așa cum erau filtrate prin preoții Lui, luase măsuri pentru ei.

Rugăciunile și implorările puteau fi ridicate în Locul Lamentării. Cu siguranță aveau să fie auzite. Se putea chiar să fie ascultate.

Dincolo de Loc, care era o piață lată de două sute de metri, se înălța însuși Marele Templu.

Acolo, fără urmă de îndoială. Zeul asculta.

Sau prin apropiere pe undeva, oricum...

Mii de pelerini vizitau Locul în fiecare zi.

Un călcâi lovi carapacea lui Om, făcându-l să ricoșeze din zid. În zbor, o cârjă nimeri marginea carapacei și îl trimise învârtindu-se ca un titirez în mulțime, rotindu-se ca o monedă. Se lovi de rogojina unei bătrâne care, ca mulți alții, credea că eficacitatea cererii ei era mărită de timpul petrecut în piață.

Zeul clipi năucit. Era aproape la fel de rău ca vulturii. Era aproape la fel de rău ca beciul... nu, poate că nimic nu era la fel de rău ca

beciul...

Prinse câteva cuvinte până când un alt picior aflat în trecere îl aruncă în altă parte.

— Seceta ne chinuie satul de trei ani... puțină ploaie, oh, Doamne?

Rotindu-se pe carapace, întrebându-se dacă răspunsul corect i-ar fi putut opri pe oameni să îl mai lovească. Marele Zeu mormăi:

— Nici o problemă.

Un alt picior îl făcu să sară, nevăzut de nimeni dintre evlavioși, prin pădurea de picioare. Lumea era o pată neclară.

Prinse o voce bătrână, plină de deznădejde spunând:

— Doamne, Doamne, de ce a trebuit că fiul meu să fie luat în Legiunea ta Divină? Cine va avea acum grijă de fermă? Nu ai putea să iei alt băiat?

— Nu-ți mai face griji, chițăi Om.

O sanda îl lovi sub coadă și îl aruncă la câțiva metri în piață. Nimeni nu se uită în jos. Se credea in general că a te uita fix la coamele de aur de pe acoperișul templului în timp ce rosteai rugăciunea îi dădea acesteia mai multă putere. Acolo unde prezența broaștei țestoase fu slab înregistrată ca o lovitură în gleznă, ea fu îndepărtată cu o împunsătură automată din celălalt picior.

— ... soția mea, care este bolnavă de...

— Bine!

Lovitură...

— ... curăță fântâna din satul nostru, care este împuțită de...

— S-a făcut!

Lovitură...

— ... În fiecare an, lăcustele vin și...

— Promit, doar...!

Lovitură...

— ... pierdut pe mări în aceste cinci luni...

— ... *nu mă mai loviți!*

Țestoasa aterizâ, pe o parte, într-un mic spațiu liber.

Vizibil...

Mare parte din viața animală înseamnă recunoașterea tiparelor, a formelor vânătorului și ale vânatului. Pentru ochii privitorului obișnuit, pădurea este, ei, pădure; pentru ochii porumbiței, este un mare fundal verde neclar pentru eretele pe care tu nu l-ai observat pe ramura unui copac. Pentru punctișorul care este șoimul aflat la vânătoare în înaltul cerului, întreaga panoramă a lumii este doar o

ceață în comparație cu prada care fuge prin iarbă.

Din locul său aflat chiar pe Coarne, vulturul se ridică pe cer.

Din fericire, aceeași atenție la forme care o făcuse pe țestoasă atât de vizibilă într-o piață plină de oameni agitați făcuse și ca singurul ochi al broaștei țestoasei să se rotească în sus, într-o așteptare îngrozită.

Vulturii sunt ființe care au un singur scop. Odată ce ideea prânzului este fixată în mintea lor, obișnuiește să rămână acolo până când este satisfăcută.

În fața apartamentelor lui Vorbis erau doi legionari divini, îl priviră pieziș pe Brutha când acesta bătu timorat la ușă, de parcă ar fi căutat un motiv să îl atace.

Un preot mic și cenușiu deschise ușa și îl conduse pe Brutha într-o cameră mică, aproape nemobilată. Îi arătă cu subînțeles spre un scăunel.

Brutha se așeză. Preotul dispăru în spatele unei draperii. Brutha aruncă o privire prin cameră și...

Bezna îl înconjură. Înainte să se poată mișca, și reflexele lui Brutha nu era bine coordonate nici în cele mai bune momente, un glas de lângă urechea lui zise:

— Acum, frate, nu te speria. Îți ordon să nu te sperii.

În fața figurii lui Brutha era o pânză.

— Doar dă din cap, băiete.

Brutha dădu din cap. Îți pun o cagulă pe față. Toți novicii știau asta. În dormitoare se spuneau povești. Îți pun o cagulă pe față pentru ca inchizitorii să nu știe asupra cui lucrează...

— Bun. Acum, vom merge în camera alăturată. Ai grijă pe unde calci.

Mâini îl îndrumară să se ridice în picioare și să traverseze încăperea. Prin cețurile neînțelegerii, simți atingerea draperiei, iar apoi fu împins pe niște trepte și într-o cameră cu podeaua acoperită de nisip. Mâinile îl rotiră de câteva ori, ferm, dar aparent fără să îi vrea răul, iar apoi îl conduseră pe un coridor. Se auzi foșnetul altei draperii, urmat de senzația imposibil de definit de spațiu mai mare.

După aceea, mult după aceea, Brutha înțelese: nu exista groază. O glugă îi fusese trasă peste cap în camera șefului Chiziției și lui nu îi trecuse prin cap să se îngrozească. Fiindcă avea credință.

— E un scăunel în spatele tău. Ia loc.

Brutha se așeză.

— Îți poți scoate gluga.

Brutha își scoase gluga.

Clipi.

Așezați în capătul opus al încăperii, cu câte un sfânt legionar de o parte și de alta a lor, se aflau trei siluete. Recunoscu fața acvilină a diaconului Vorbis; ceilalți doi erau un bărbat scund și îndesat și unul foarte gras. Nu solid, ca Brutha, ci un adevărat butoi de osânză. Tustrei purtau rase cenușii simple.

Nu se vedea nici urmă de fiare de însemnat, nici măcar de scalpele.

Toți trei îl priveau cu atenție.

— Novice Brutha? spuse Vorbis.

Brutha dădu aprobator din cap.

Vorbis scoase un hohot de râs ușurel, așa cum fac de regulă oamenii foarte inteligenți când se gândesc la ceva care probabil nu este foarte amuzant.

— Și, desigur, într-o zi va trebui să îți spunem frate Brutha, zise el. Sau chiar părinte Brutha? Cam neclar, cred. Cel mai bine ar fi de evitat. Cred că va trebui să ne ocupăm să devii subdiacon Brutha cât mai curând posibil; ce părere ai?

Brutha nu avea nici o părere. Era vag conștient că se discuta despre avansare, dar mintea i se golise.

— Oricum, de ajuns cu asta, spuse Vorbis, cu ușoara exasperare a celui care își dă seama că această conversație îi va da mult de furcă. Îi recunoști pe acești învățați părinți din stânga și din dreapta mea?

Brutha scutură din cap.

— Bun. Vor să îți pună niște întrebări.

Brutha dădu din cap.

Bărbatul foarte gras se aplecă înainte.

— Băiete, ai limbă?

Brutha dădu din cap. Iar apoi, părându-i-se că poate aceasta nu era destul, o prezentă spre cercetare.

Vorbis puse o mână liniștitoare pe brațul grasului.

— Cred că tânărul nostru prieten este nițel intimidat, spuse el cu blândețe.

Zâmbi.

— Acum, Brutha – bag-o la loc, te rog – îți voi pune câteva întrebări. Înțelegi?

Brutha dădu din cap.

— Când ai intrat prima dată în apartamentele mele, ai stat câteva

secunde în anticameră. Te rog să mi-o descrii.

Brutha se holbă la el cu ochii cât cepele. Dar turbinele amintirii prinseră viață fără voia lui, revărsându-și vorbele în fața minții lui.

— Este o cameră cam de trei metri pătrați. Cu pereți albi. Pe podea este nisip, în afară de colțul de lângă ușă, unde se văd lespezile de piatră. Pe peretele opus se află o fereastră, cam la doi metri înălțime. Fereastra are trei zăbrele. Mai e un scăunel cu trei picioare. Apoi o sfântă icoană a Profetului Osar, sculptată din lemn de aphacia și bătută în frunze din argint. În colțul din stânga jos are o zgârietură pe ramă. Sub fereastră se află o policioară. Pe policioară nu este nimic în afară de o tavă.

Vorbis își împreună degetele lungi și subțiri în fața nasului.

— Pe tavă? zise el.

— Mă scuzați, domnule?

— Ce era pe tavă, fiule?

Imaginile se învârtejiră în fața ochilor lui Brutha.

— Pe tavă era un degetar. Un degetar din bronz. Și două ace. Pe tavă era o lungime de sfoară. Sfoara avea noduri. Trei noduri. Și nouă monede erau pe tavă. Pe tavă era o cupă din argint, decorată cu un model din frunze de aphacia. Era un pumnal lung, cred că din oțel, cu un mâner negru care avea șapte umflături. Pe tavă era o bucățică de pânză neagră. Erau o tăbliță și un condei pe...

— Spune-mi despre monede, zise Vorbis.

— Trei dintre ele erau cenți din Citadelă, spuse Brutha iute. Doi erau cu Coamele în sus și unul avea coroana cu șapte fețe în sus. Patru dintre monede erau foarte mici și aurii. Aveau litere pe ele pe care... pe care nu le-am putut citi, dar pe care dacă îmi dați un condei, cred că aș putea...

— Ăsta-i vreun fel de truc? întrebă bărbatul cel gras.

— Te asigur, spuse Vorbis, că nu se poate ca băiatul să fi văzut camera pentru mai mult de o secundă. Brutha... vorbește-ne despre celelalte monede.

— Celelalte monede erau mari. Erau din bronz. Erau derechmi din Ephebe.

— De unde știi asta? Nu le prea întâlnești în Citadelă.

— Le-am mai văzut o dată mai demult, domnule.

— Când a fost asta?

Fața lui Brutha se schimonosi de efort.

— Nu sunt sigur... zise el.

Grasul rânji la Vorbis.

— Ha, făcu el.

— Cred... spuse Brutha... că era după-amiaza. Dar s-ar putea să fi fost dimineață. Cam pe la amiază. Pe 3 grunie, în anul Gândacului Uluit. Au venit niște negustori în satul nostru.

— Ce vârstă aveai pe atunci? zise Vorbis.

— Mai aveam o lună până să împlinesc trei ani, domnule.

— Nu cred asta, spuse grăsanul.

Brutha căscă gura și o închise o dată sau de două ori. De unde știa grasul? Nu fusese acolo!

— S-ar putea să te înșeli, fiule, zise Vorbis. Ești un băiat bine dezvoltat de... cât... șaptesprezece, optsprezece ani? Ni se pare că nu ți-ai putea aduce aminte o monedă zărită din întâmplare cu cincisprezece ani în urmă.

— Credem că scornești, spuse grăsanul.

Brutha tăcu. De ce să scornească ceva? Când totul se afla acolo, în capul lui.

— Poți să îți amintești tot ce ți s-a întâmplat? se miră bărbatul îndesat care îl urmărise pe Brutha cu atenție pe parcursul discuției.

Brutha era încântat de întrerupere.

— Nu, domnule. Majoritatea lucrurilor.

— Uiți lucruri?

— Uh. Uneori mai sunt și lucruri pe care nu mi le amintesc.

Brutha auzise despre uitare, deși îi era greu să și-o închipuie. Dar erau dăți din viața lui, în primii ani de viață mai ales, când nu era... nimic. Nu o uzură a memoriei, ci mari încăperi încuiate din conacul amintirii lui. Nu uitate, așa cum o cameră încuiată nu încetează să existe, ci... Încuiate.

— Care este primul lucru pe care ți-l aduci aminte, fiule? întrebă Vorbis cu blândețe.

— Era o lumină puternică, apoi cineva m-a lovit, răspunse Brutha.

Cei trei bărbați se holbară la el cu chipuri lipsite de expresie. Apoi priviră unii spre alții. Brutha, copleșit de groază, auzi frânturi de șoapte.

— ... e de pierdut?...

„... O nebunie și probabil demonic...

— ... Miza e mare...

— ... Singură șansă și ne vor aștepta...

Și așa mai departe.

Se uită prin încăpere.

Mobila nu era o prioritate în Citadelă. Policioare, scăunele, mese... Exista un zvon printre novici că preoții aflați spre vârful ierarhiei aveau mobilier din aur, dar aici nu era nici urmă de așa ceva. Camera era la fel de austeră ca oricare dintre cele din locuințele novicilor, deși avea, poate, o austeritate mai opulentă; nu era goliciunea forțată a sărăciei, ci pur și simplu deliberată.

— Fiule?

Brutha se întoarse iute.

Vorbis le aruncă o privire colegilor lui. Bărbatul îndesat dădu aprobator din cap. Grăsanul ridică din umeri.

— Brutha, zise Vorbis, acum întoarce-te în dormitorul tău. Înainte de a pleca, unul dintre slujitori îți va da ceva de mâncat și de băut. Mâine în zori te vei prezenta la Poarta Coamelor și vei veni cu mine în Ephebe. Știi despre delegația către Ephebe?

Brutha scutură din cap.

— Poate că nu există nici un motiv pentru care ar trebui să știi, spuse Vorbis. Dorim să discutăm probleme politice cu Tu^ul. Înțelegi?

Brutha scutură din cap.

— Bine, zise Vorbis. Foarte bine. Oh, și... Brutha?

— Da, domnule?

— Vei uita această întâlnire. Nu ai fost în această încăpere. Nu ne-ai văzut aici.

Brutha se uită cu gura căscată la el. N-avea sens. Nu puteai uita lucruri doar dorindu-ți. Unele lucruri se uitau singure – lucrurile din acele camere încuiate – dar asta era din cauza unui mecanism la care el nu avea acces. Ce voia să zică acest om?

— Da, domnule, rosti el.

Părea cea mai simplă cale.

Zeii nu au cui să se roage.

Marele Zeu Om fugea spre cea mai apropiată statuie, cu gâtul întins, dând din picioarele ineficiente. Din întâmplare, statuia era a lui reprezentat ca taur, zdrobind un necredincios, deși asta nu îl liniștea prea mult.

Era doar o problemă de timp până când vulturul avea să se oprească din rotit și avea să coboare în picaj.

Om era broască țestoasă de doar trei ani, dar odată cu forma, moștenise și o sacoșă de instincte, iar multe dintre ele se învârteau în jurul unei frici totale de singura ființă din sălbăticie care descoperise cum să mănânce țestoasă.

Zeii nu au cui să se roage.
Om chiar își dorea ca lucrurile să nu stea așa.
Pentru că toată lumea are nevoie de cineva.
— Brutha?

Brutha era puțin cam nesigur în privința viitorului său imediat. Diaconul Vorbis îl eliberase în mod clar de corvezile lui ca novice, dar nu mai avea nimic de făcut pentru restul după-amiezii.

Grădina îl atrăgea. Erau vrejuri de fasole pe care să Ie lege și întâmpină cu bucurie acest lucru. Știai Ia ce să te aștepți de la fasole. Nu îți spunea să faci lucruri imposibile, cum ar fi să uiți. În plus, dacă urma să fie plecat o vreme, trebuia să pună bălegar la pepeni și să îi explice situația Iui Lu-Tze.

Lu-Tze venea la pachet cu grădinile.

Fiecare organizație are pe cineva ca el. S-ar putea să împingă o mătură pe coridoare întunecate sau să rătăcească printre rafturile din fundul magaziilor (unde este singura persoană care știe unde se găsesc toate) ori să aibă o relație ambiguă, dar esențială cu încăperea boilerelor. Toată lumea știe cine este și nimeni nu își amintește vreun moment când el nu era acolo, nici nu știe unde se duce atunci când nu este, ei, acolo unde este de obicei. Din când în când, oameni care au ceva mai mult spirit de observație decât ceilalți, ceea ce la prima vedere nu este foarte greu, se opresc și se întreabă despre el o vreme... iar apoi se apucă de altceva.

Destul de straniu, având în vedere plimbarea Iui liniștită din grădină în grădină în jurul Citadelei, Lu-Tze nu dădea niciodată mare atenție plantelor. Se ocupa de sol, de gunoiul de grajd, de noroi, de compost, de argilă și de țărână și de mijloacele de a le muta de colo-colo. De obicei, împingea o mătură sau întorcea o movilă. După ce cineva punea semințe în orice, își pierdea interesul.

Grebla cărările când Brutha își făcu apariția. Era bun la greblatul cărărilor. Lăsa modele zimțuite și curbe blânde, liniștitoare. Lui Brutha îi părea întotdeauna rău când călca pe ele.

Nu vorbea aproape niciodată cu Lu-Tze, pentru că nu conta prea mult ce îi spunea oricine lui Lu-Tze. În toate situațiile, bătrânul doar dădea aprobator din cap și surâdea cu singurul Iui dinte.

— O să lipsesc o vreme, zise Brutha, tare și clar. Bănuiesc că altcineva va fi trimis pentru a avea grijă de grădină, dar sunt niște lucruri care trebuie făcute...

Dat din cap, surâs. Bătrânul îl urma răbdător printre răsaduri, în

timp ce Brutha vorbea despre fasole și ierburi.

— Ai înțeles? spuse Brutha după zece minute.

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, semn.

— Ce?

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, semn, surâs.

Lu-Tze avansă cu mersul lui mărunt de maimuțică spre mica zonă din capătul opus al grădinii împrejmuite în care se aflau grămezile lui, stivele de ghivece și toate celelalte „cosmetice" ale frumoasei grădini. Brutha bănuia că bătrânul dormea acolo.

Dat din cap, surâs. Dat din cap, surâs, semn.

Acolo era o măsuță din trestie în bătaia soarelui, lângă un morman de vrejuri de fasole. Un covoraș din paie fusese întins pe ea și pe acesta erau șase pietre ascuțite, nici una dintre ele nefiind mai înaltă de treizeci de centimetri.

Un aranjament complicat din bețe fusese construit în jurul lor. Bucățele subțiri de lemn umbreau unele părți ale pietrelor. Mici oglinzi metalice îndreptau lumina soarelui spre alte zone. Conuri de hârtie și unghiuri ciudate păreau să canalizeze adierea vântului spre puncte foarte precise.

Brutha nu auzise niciodată despre arta bonsaiului și despre cum se aplica aceasta munților.

— Sunt... foarte drăguțe, zise el nesigur.

Dat din cap, surâs, ridicat o piatră mică, surâs, oferit, oferit.

— Oh, chiar n-aș putea să iau...

Oferit, oferit. Rânjet, dat din cap.

Brutha luă muntele micuț. Avea o greutate stranie, nefirească – pentru mâna lui părea că avea cam o livră, dar în capul lui cântărea mii de tone foarte, foarte mici.

— Uh. Mulțumesc. Mulțumesc foarte mult.

Dat din cap, surâs, îndepărtat politicos.

— Este foarte... muntos.

Dat din cap, rânjet.

— Nu se poate să fie zăpadă adevărată în vârf, nu-i...

— Brutha!

Ridică brusc capul. Dar glasul venise din interior.

„Oh, nu", se gândi el nefericit.

Împinse micul munte înapoi în mâinile lui Lu-Tze.

— Dar, ăă, mi-l păstrezi, da?

— *Brutha!*

Toate alea au fost un vis, nu? Înainte să fiu important și să îmi

vorbească diaconii.

— *Nu, n-au fost! Ajută-mă!*

Petiționarii se împrăștiară când vulturul survolă Locul Lamentării.

Se roti, la doar câțiva metri de sol, și se așeză pe statuia Marelui Om zdrobindu-i pe Necredincioși.

Era o pasăre magnifică, brun-aurie, cu ochi galbeni și cercetă mulțimea cu dispreț.

— Este un semn? întrebă un bătrân cu un picior de lemn.

— Da! Un semn! zise o tânără de lângă el.

— Un semn!

Se adunară în jurul statuii.

— E un nenorocit, rosti o voce mică și total neauzită, de undeva de pe lângă picioarele lor.

— Dar este un semn pentru ce? întrebă un bărbat în vârstă care stătea în piață de trei zile.

— Cum adică pentru ce? E un semn! zise bărbatul cu picior de lemn. Nu trebuie să fie un semn pentru nimic. Asta e o întrebare care dă de bănuit, e un semn pentru ce.

— Trebuie să fie un semn pentru ceva, spuse bărbatul în vârstă. Este un cumîizice referențial. Un substantiv. Ar putea fi un substantiv.

O siluetă slăbănoagă își făcu apariția la marginea grupului, mișcându-se nebăgată de seamă, dar cu o viteză surprinzătoare. Purta djeliba triburilor din deșert, dar în jurul gâtului avea o tavă legată cu o curea. Sugera ideea amenințătoare a unor lucruri dulci și lipicioase acoperite de praf.

— Ar putea fi un mesager de la Marele Zeu însuși, fii de părere femeia.

— E un afurisit de vultur, asta e, spuse o voce resemnată de undeva din omuciderea ornamentală din bronz de la baza statuii.

— Curmale? Smochine? Șerbeturi? Relicve sfinte? Indulgențe proaspete și bune? Șopârle? Pe băț? rosti plin de speranță bărbatul cu tava.

— Credeam că atunci când El apare în lume o face ca lebădă sau ca taur, zise bărbatul cu picior de lemn.

— Ha! făcu glasul nebăgat în seamă al țestoasei.

— Întotdeauna m-am întrebat despre asta, spuse un tânăr novice din spatele mulțimii. Știți... adică... lebede? îi cam... lipsește machismul, nu?

— Fir-ai omorât cu pietre pentru blasfemie să fii! se aprinse femeia. Marele Zeu aude fiecare vorbă necuviincioasă pe care o rosteşti!

— Ha! se auzi de sub statuie.

Şi bărbatul cu tava alunecă niţel mai in faţă, spunând:

— Desfătări klatchiene? Viespi în miere? Luaţi cât sunt reci!

— E o idee, totuşi, zise bărbatul mai în vârstă, cu un glas plicticos şi de neoprit. Adică, un vultur are ceva foarte zeiesc. Regele păsărilor, n-am dreptate?

— E doar un curcan mai făţos, ripostă vocea de sub statuie. Are creierul cât o alună.

— E o pasăre foarte nobilă, vulturul. Şi inteligentă, zise bărbatul în vârstă. O chestie interesantă: vulturii sunt singurele păsări care îşi dau seama cum să mănânce broaşte ţestoase. Ştiţi? Le apucă, zboară foarte sus şi le dau drumul pe pietre. Se sparg imediat. Uimitor.

— Într-o zi, rosti un glas înfundat de jos, îmi voi recăpăta forma şi o să îţi pară foarte rău că ai spus asta. Pentru foarte mult timp. S-ar putea chiar să merg până acolo, încât să fac mai mult Timp doar ca să ai tu să îţi pară rău. Sau... nu, o să te fac pe tine broască ţestoasă. Să vedem cum îţi place, ha? Vâjâitul vântului pe lângă carapace, pământul care se face tot mai mare. Asta ar fi o chestie interesantă!

— Pare îngrozitor, spuse femeia observând privirea urâtă a vulturului. Mă întreb ce-i trece prin cap bietei creaturi atunci când e aruncată?

— Carapacea, doamnă, zise Marele Zeu Om, încercând să se lipească şi mai mult de piedestalul de bronz.

Bărbatul cu tava părea descurajat.

— Să vă zic ceva, spuse el. Două pungi de curmale îndulcite la preţ de una, cum e? Şi e ca şi cum mi-aş tăia singur o mână!

Femeia aruncă o privire spre tavă.

— Ia, peste tot sunt muşte! făcu ea.

— Stafide, doamnă.

— Atunci de ce tocmai şi-au luat zborul? întrebă femeia.

Bărbatul se uită în jos. Apoi o privi iar in ochi.

— Miracol! spuse el, fluturând teatral din mâini. Vremea minunilor e aproape!

Vulturul se foi neliniştit.

Îi vedea pe oameni doar ca pe nişte piese ale peisajului mobil care, în sezonul naşterii mieilor, pe dealurile înalte, puteau fi asociate cu pietre aruncate atunci când plonja spre mielul de-abia fătat, dar

care altfel erau la fel de lipsite de importanţă în schema lucrurilor ca şi tufişurile şi bolovanii.

Dar niciodată nu fusese atât de aproape de atât de mulţi dintre ei. Ochii înnebuniţi i se roteau nesiguri încoace şi încolo, în acel moment, trompetele răsunară prin tot Locul. Vulturul se uită disperat în jur, micuţa lui minte de prădător încercând să facă faţă acestei suprasolicitări bruşte.

Plonjă. Credincioşii se zbătură să se ferească din calea lui atunci când pluti aproape de lespezile de piatră, iar apoi se înălţă maiestuos spre turlele Marelui Templu şi spre cerul fierbinte.

Dedesubt, uşile Marelui Templu, fiecare confecţionată din patruzeci de tone de bronz aurit, deschise de suflarea (se spunea) Marelui Zeu însuşi, se deschiseră greoi şi – şi aici era partea sfântă – în tăcere.

Sandalele enorme ale lui Brutha lipăiau şi iar lipăiau pe dalele de piatră. Întotdeauna Brutha depunea mult efort atunci când fugea: o făcea din genunchi, gambele agitându-i-se ca zbaturile.

Asta era prea mult. Exista o broască ţestoasă care spunea că era Zeul, iar asta nu putea fi adevărat, doar că trebuia să fie adevărat, din cauza a ceea ce ştia. Şi el fusese judecat de Chiziţie. Sau cam aşa ceva. Oricum, nu fusese atât de dureros pe cât fusese făcut să se aştepte.

— Brutha!

Piaţa, de obicei însufleţită de murmurul a o mie de rugăciuni, amuţise. Pelerinii se întorseseră cu toţii cu faţa spre Templu.

Cu mintea clocotindu-i de evenimentele zilei, Brutha îşi croi drum prin mulţimea care tăcuse brusc.

— Brutha!

Oamenii au amortizoare de realitate.

Este un lucru cunoscut că nouă zecimi din creier nu sunt folosite şi, ca majoritatea dintre lucrurile cunoscute, este greşit. Nici chiar cel mai prost Creator nu s-ar chinui să facă un cap uman care să poarte un kilogram şi ceva de gelatină cenuşie dacă singurul ei scop real a fi, de exemplu, să servească drept delicatesă pentru membrii anumitor triburi retrase din văi neexplorate. Este folosit. Şi una dintre funcţiile lui este să facă miraculosul să pară banal şi să transforme neobişnuitul în obişnuit.

Căci dacă nu aşa ar sta situaţia, atunci fiinţele umane care s-ar confrunta cu minunăţia cotidiană a toate cele ar afişa tot timpul rânjete prosteşti, asemănătoare cu cele ale membrilor anumitor

triburi retrase, cărora din când în când autoritățile le fac câte o vizită și le cercetează foarte atent conținutul serelor din plastic. Aceștia rostesc o mulțime de „Uau!”. Și nimeni nu prea muncește.

Zeilor nu le place ca oamenii să nu prea muncească. Oamenii care nu sunt ocupați tot timpul ar putea începe să gândească.

O parte a creierului există pentru a împiedica acest lucru. Este foarte eficientă. Îi poate face pe oameni să se simtă plictisiți în mijlocul minunilor. Iar cea a lui Brutha lucra din răsputeri.

Așa că nu observă imediat că își croise drum prin ultimul șir de oameni și că pășise grăbit în mijlocul unei alei late, până când se întoarse și văzu procesiunea apropiindu-se.

Arhichinovitul se întorcea în apartamentele lui după ce ținuse – sau cel puțin dăduse ușurel din cap în timp ce capelanul ținuse în locul lui – slujba de seară.

Brutha se roti iute, căutând o cale de scăpare. Apoi se auzi o tuse lângă el, iar el își ridică privirea spre fețele furioase a doi iami inferiori și, între ei, expresia uimită și geriatrie binevoitoare a însuși arhichinovitului.

Bătrânul ridică mâna automat pentru a-l binecuvânta pe Brutha cu sfintele coarne, iar apoi doi membri ai Legiunii

Divine U ridicară pe novice de coate, din a doua încercare, U scoaseră iute din calea procesiunii și îl aruncară în mulțime.

Brutha fugi prin piață către statuie și se sprijini de ea, gâfâind.

— O să ajung în iad! mormăi el. Pentru întreaga eternitate!

— *Cui îi pasă? Acum... scoate-mă de aici.*

Nimeni nu îi mai dădea atenție acum. Cu toții urmăreau procesiunea. Doar a urmări procesiunea era un act sfânt. Brutha îngenunche și se uită în înfloriturile din jurul bazei statuii.

Un ochi sticlos îl privi urât.

— Cum ai ajuns acolo?

— A fost la mustață, zise țestoasa. Ascultă la mine, când îmi revin în formă, o să aibă loc o reproiectare considerabilă a vulturilor.

— Ce încearcă să îți facă vulturul? spuse Brutha.

— Vrea să mă ducă în cuibul lui și să îmi pună masa, se răsti țestoasa. Ce crezi tu că vrea să facă?

Urmă o scurtă pauză în care medită la futilitatea sarcasmului în prezența lui Brutha; era ca și cum ai arunca de zor cu bezele într-un castel.

— Vrea să mă mănânce, zise broasca plină de răbdare.

— Dar ești țestoasă!

— SuntZeultău!

— Dar actualmente sub forma unei țestoase. Cu o carapace, despre asta vorbeam.

— Asta nu-i deranjează pe vulturi, spuse țestoasa posomorâtă. Te ridică, te duc la câteva sute de metri înălțime, iar apoi... te aruncă.

— Aghh.

— Nu. Mai degrabă... crac... pleosc. Cum credeai că am ajuns acolo înăuntru?

— Ai fost aruncat? Dar...

— Am aterizat pe o grămadă de bălegar în grădina ta. Ăștia-s vulturii. Un loc întreg construit din piatră și pavat cu piatră pe o piatră mare și ei ratează.

— Ai avut noroc. O șansă de unu la un milion, zise Brutha.

— Nu aveam problema asta când eram taur. Câți vulturi sunt în stare să ridice un taur, poți să-i numeri pe degetele de la un cap. Oricum, spuse țestoasa, există și mai rău decât vulturii. E un...

— Scoți o masă pe cinste dintr-una din astea, să știi, zise un glas din spatele lui Brutha.

El se ridică vinovat în picioare, cu țestoasa în mână.

— Ah, salutare, domnule Dhblah, zise el.

Toată lumea din oraș îl cunoștea pe Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna, furnizor de relicve religioase suspicios de noi, de zaharicale pe băț suspicios de vechi și de râncede, de smochine pline de țărână și de curmale care și-au depășit demult termenul de valabilitate. Era un fel de forță a naturii, ca vântul. Nimeni nu știa de unde venea sau unde se ducea noaptea. Dar era acolo la fiecare răsărit de soare, vânzând chestii lipicioase pelerinilor. Și, pentru aceasta, preoții credeau că făcea un lucru bun, pentru că cei mai mulți dintre pelerini veneau pentru prima dată și, prin urmare, le lipsea lucrul esențial de care aveai nevoie când aveai de a face cu Dhblah, adică experiența de a mai fi avut de a face cu el înainte. Era familiară imaginea cuiva care, în Loc, încerca să își descleștеze fălcile cu demnitate. Mulți pelerini evlavioși, după multe leghe de călătorie primejdioasă, erau obligați să își înalțe ruga prin limbajul semnelor.

— Vrei un șerbet pentru după-masă? spuse Dhblah plin de speranță. Doar un cent paharul, și îmi tai singur mâna.

— Cine-i păcăliciul ăsta? zise Om.

— Nu vreau s-o mănânc, spuse Brutha iute.

— Ai de gând s-o dresezi, atunci? zise Dhblah voios. Să se uite prin cercuri, chestii din astea?

— Scapă de el, spuse Om. Pocnește-l în cap, de ce nu, și împinge leșul după statuie.

— Taci, zise Brutha, începând să se simtă din nou copleșit de problemele care apar atunci când vorbești cu cineva pe care ceilalți nu îl pot auzi.

— Nu trebuie să fii așa, spuse Dhblah.

— Nu vorbeam cu tine, zise Brutha.

— Vorbeai cu țestoasa, nu? făcu Dhblah.

Brutha păru vinovat.

— Mămica mea obișnuia să vorbească cu un hamster, continuă Dhblah. Întotdeauna animalele de companie sunt de mare ajutor în vremuri de stres. Și în vremuri de foamete, firește.

— Acest om nu este cinstit, spuse Om. Îi citesc mintea.

— Poți?

— Ce să pot? întrebă Dhblah. Se uită pieziș la Brutha. Oricum, te voi însoți în călătoria ta.

— Ce călătorie?

— La Ephebe. Misiunea secretă pentru a vorbi cu necredincioșii.

Brutha știa că nu ar fi trebuit să fie surprins. Veștile circulau prin lumea închisă a Citadelei ca incendiile pe câmp după secetă.

— Oh, zise el. Acea călătorie.

— Se spune că merge Fri'it, rosti Dhblah. Și... celălalt. Acea enuninence griș.

— Diaconul Vorbis este o persoană foarte drăguță, spuse Brutha. A fost foarte bun cu mine. Mi-a dat ceva de băut.

— Făcut din ce? Nu contează, zise Dhblab. Desigur, nici eu însumi n-aș scoate o vorbă împotriva lui, adăugă el repede.

— De ce vorbești cu prostul ăsta? întrebă Om.

— Este... un prieten de-ai mei, spuse Brutha.

— Mi-aș dori să fie un prieten de-ai mei, zise Dhblah. Cu așa prieteni, nu ai niciodată dușmani. Pot să te conving să iei un fruct uscat? Pe băț?

În dormitorul lui Brutha mai locuiau douăzeci și trei de novici, pe principiul că a dormi singur încurajează păcatul. Asta îi nedumerea întotdeauna pe novici, deoarece o clipă de reflecție ar fi sugerat că existau game întregi de păcate disponibile doar în compania cuiva. Dar asta se întâmpla pentru că o clipă de reflecție era cel mai mare păcat dintre toate. Oamenii cărora li se permitea să fie prea mult timp cu ei înșiși se puteau lăsa în voia cugetării solitare. Era bine știut că acest lucru îți încetinea creșterea. Asta și pentru că putea face să îți fie

tăiate picioarele.

Așa că Brutha fu nevoit să se retragă în grădină, cu Zeul său care țipa la el din buzunarul rasei, unde era împuns de un ghem de sfoară de grădină, un foarfece și niște semințe rătăcite.

În cele din urmă, fu pescuit de acolo.

— Uite, nu am apucat să îți zic, spuse Brutha. Am fost ales să merg într-o misiune foarte importantă. Eu mă duc în Ephebe, într-o misiune la necredincioși. Diaconul Vorbis m-a ales. E prietenul meu.

— Cine-i ăsta?

— Este exchizitorul-șef. El... are grijă să fii slăvit cum se cuvine.

Om sesiză șovăiala din glasul lui Brutha și își aminti de grilaj. Și de agitația de dedesubt...

— Torturează oameni, zise el cu răceală.

— O, nu! Inchizitorii fac asta. Muncesc mult și încă pentru bani cam puțini, spune fratele Nhumrod. Nu, exchizitorii doar... se ocupă de lucruri. Fiecare inchizitor vrea să ajungă exchizitor cândva, zice fratele Nhumrod. De aceea acceptă să fie de serviciu atâta timp. Muncesc zile întregi fără să doarmă, uneori.

— Torturând oameni, rosti Zeul gânditor.

Nu, o minte ca aceea din grădină nu ar fi pus mâna pe cuțit. Alți oameni ar fi făcut asta. Vorbis ar fi preferat alte metode.

— Scot răutatea și erezia din oameni, îi explică Brutha.

— Dar oamenii... poate că... nu supraviețuiesc acestui proces?

— Dar asta nu contează, spuse Brutha cu onestitate. Ceea ce ni se întâmplă în această viață nu este cu adevărat real. Se poate să fie nițică durere, dar asta nu contează. Nu dacă îți asigură mai puțin timp petrecut în iaduri după moarte.

— Dar dacă exchizitorii greșesc? zise țestoasa.

— Nu se poate să greșească, spuse Brutha. Sunt îndrumați de mâna... de mâna ta... piciorul tău din față... adică, de gheara ta, bolborosi el.

Țestoasa clipi din singurul ei ochi. Își aminti de fierbințeala soarelui, de neajutorare și de un chip care privea nu cu răutate, ci, mai rău, cu interes. Cineva care privește cum ceva moare doar pentru a vedea cât de mult timp îi ia. Ar fi recunoscut acel chip oriunde. Și mintea din spatele lui – acea minte ca o bilă de oțel.

— Dar să presupunem că ceva a mers greșit, insistă.

— Nu-s deloc bun la teologie, zise Brutha. Dar testamentul lui Osar este foarte clar în această privință. Trebuie ca oamenii să fi făcut ceva, altfel tu, în înțelepciunea ta, nu ai fi îndrumat Chiziția spre ei.

— Chiar așa? spuse Om, încă gândindu-se la acel chip. E vina lor că sunt torturați. Chiar am zis asta?

— „Suntem judecați în viață ca și în moarte”... Osar III, capitolul IV, versetul 56. Bunica spunea că atunci când oamenii mor, vin în fața ta, trebuie să traverseze un deșert îngrozitor și tu le cântărești inima într-o balanță, rosti Brutha. Și dacă aceasta cântărește mai puțin decât o pană, sunt cruțați de iaduri.

— Vai de mine, făcu țestoasa. Și adăugă: Ți-a trecut prin cap, băiete, că s-ar putea să nu fiu în stare să fac asta și să fiu aici jos, plimbându-mă cu o carapace în cârcă?

— Ai putea face orice ai vrea, zise Brutha.

Om se uită la Brutha.

„Chiar crede, se gândi el. Nu știe să mintă.”

Tăria credinței ardea în Brutha ca o flacără.

Iar atunci, adevărul îl lovi pe Om așa cum pământul lovește broaștele țestoase după un atac al vulturilor.

— Trebuie să mă duci în locul ăsta numit Ephebe, spuse el poruncitor.

— Voi face-tot ce dorești, zise Brutha. Îi vei trece prin foc și copită?

— S-ar putea, s-ar putea, spuse Om. Dar trebuie să mă duci.

Încerca să își păstreze pentru el gândurile cele mai ascunse, pentru ca Brutha să nu le audă. Nu mă lăsa în urmă!

— Dar ai putea ajunge acolo mult mai repede dacă te-aș lăsa, zise Brutha. Sunt foarte haini în Ephebe. Cu cât este mai repede purificat, cu atât mai bine. Ai putea înceta să fii țestoasă, să zbori acolo ca un vânt arzător și să distrugi orașul.

„Un vânt arzător”, își spuse Om. Și țestoasa se gândi la pustiurile tăcute din adâncul deșertului și la ciripitul și oftatul zeilor care decăzuseră până la a fi simpli djini și voci prin aer.

Zei rămași fără credincioși.

Nici măcar unul. Unul era de ajuns.

Zei care fuseseră lăsați in urmă.

Și chestia pe care o avea flacăra credinței lui Brutha era aceasta: în toată Citadela, de-a lungul întregii zile, aceasta era singura pe care Zeul o găsise.

Fri’it încerca să se roage.

Nu o mai făcuse de foarte mult timp.

Oh, firește că fuseseră cele opt rugăciuni obligatorii zilnice, dar în

bezna nefericită a nopții știa ce erau ele. Un obicei. Un moment de reflecție, poate. O metodă de măsurare a timpului.

Se întreba dacă se rugase vreodată, dacă își deschisese vreodată mintea și inima spre ceva din afară sau de sus. Trebuie să o fi făcut, nu? Poate când era tânăr. Nici măcar nu își putea aminti asta. Sângele spălase toate amintirile.

Era vina lui. Firește că era vina lui. Mai călătorise în Ephebe și îi plăcuse orașul din marmură albă așezat pe stânca lui deasupra Mării Circulare albastre. Și vizitase și Djelibeybi, nebunii ăia din micuța vale a fluviului, care credeau in zei cu capete ciudate și își puneau morții în piramide. Fusese chiar și în îndepărtatul Ankh-Morpork, peste apă, unde oamenii ar fi slăvit orice zeu atâta vreme cât acesta avea bani. Ankh-Morpork – unde existau străzi întregi de zei, înghesuiți la un loc ca un pachet de cărți de joc. Și nici unul dintre ei nu voia să dea foc cuiva, cel puțin nu mai mult decât era normal pentru Ankh-Morpork. Nu voiau decât să fie lăsați în pace, astfel încât fiecare să meargă în rai sau în iad în felul lui.

Și băuse prea mult în seara asta, dintr-o tainiță de vin a cărei descoperire l-ar fi trimis în mașinăria inchizitorilor în mai puțin de zece minute.

Da, puteai spune asta despre bătrânul Vorbis. Odată, Chiziția fusese coruptibilă, dar nu mai era. Exchizitorul-șef se întorsese la fundamentele credinței. Acum era o democrație a cuțitelor ascuțite. Mai mult decât atât, chiar. Căutarea ereziei era îndeplinită chiar și mai viguros printre nivelurile mai înalte ale Bisericii. Vorbis o spusese clar: cu cât mai sus în copac, cu atât mai tocit este ferăstrăul.

Unde era religia de demult...

Închise iar ochii, dar tot ce putea vedea erau coamele templului sau indicii disparate ale măcelului ce avea să vină ori... fața lui Vorbis.

Îi plăcuse orașul acela alb.

Chiar și sclavii erau mulțumiți. Existau reguli cu privire la sclavi. Existau lucruri pe care nu le puteai face sclavilor. Sclavii aveau valoare.

Aflase despre Țestoasă acolo. Totul avusese sens. Se gândise: pare corect Este logic. Dar logic sau nu, acel gând îl trimitea în iad.

Vorbis știa despre el. Trebuia să știe. Peste tot erau spioni. Sasho fusese folositor. Cât de mult scosese Vorbis de la el? Spusese ce știa?

Desigur că spusese ce știa...

Ceva se rupse în Fri'it

Aruncă o privire spre sabia lui, atârnată pe perete.

Și de ce nu? Până la urmă, avea să își petreacă întreaga eternitate

într-o mie de iaduri...

Cunoașterea însemna libertate, într-un fel. Când cel mai mic lucru pe care ți-l puteau face era totul, atunci cel mai rău lucru pe care ți-l puteau face dintr-odată nu mai stârnea nici un fel de groază. Dacă avea să fie fiert de viu pentru un miel, atunci putea să fie ars de viu pentru o oaie.

Se ridică în picioare clătinându-se și, după câteva încercări, luă centironul de pe perete. Apartamentele lui Vorbis nu erau departe, dacă reușea să treacă de trepte. O lovitură, doar de atât ar fi fost nevoie. Și poate... poate nimic nu avea să se întâmple după aceea. Erau și alții care gândeau ca el – undeva. Sau, oricum, ar fi putut ajunge la grajduri, s-ar fi dus departe până la răsărit, ar fi mers în Ephebe, poate, dincolo de deșert...

Ajunse la ușă și bâjbâi după clanță.

Aceasta se apăsă de una singură.

Fri'it se împletici în spate când ușa se deschise spre interior.

Vorbis stătea în cadrul ei. În lumina tremurătoare a lămpii de ulei, pe fața lui se citea o îngrijorare politicoasă.

— Iertare pentru ora târzie, domnule, spuse el. Dar m-am gândit că ar trebui să vorbim. Despre mâine.

Sabia zângăni, căzându-i lui Fri'it din mână. Vorbis se aplecă înainte.

— S-a întâmplat ceva, frate? zise el.

Zâmbi și păși în cameră. Doi inchizitori cu glugi pe capete se strecurară după el.

— Frate, rosti iar Vorbis. Și închise ușa.

— Cum e înăuntru? spuse Brutha.

— O să zăngănesc ca un bob de mazăre într-o oală, bombăni țestoasa.

— Aș putea să pun niște paie înăuntru. Și, uite, am luat astea.

O grămadă de verdețuri căzu în capul lui Om.

— Din bucătărie, zise Brutha. Coji și varză. Le-am furat, adăugă el, dar apoi m-am gândit că nu se poate să fie furt dacă o fac pentru tine.

Duhoarea frunzelor pe jumătate putrezite sugera că Brutha comisese infracțiunea când verdețurile erau la jumătatea drumului spre gunoi, dar Om nu spuse asta. Nu acum.

— Bine, mormăi el.

„Trebuie să fie și alții", își spuse el. Desigur. Prin țară. Acest loc

este prea sofisticat. Dar... fuseseră atâția pelerini în fața Templului. Nu erau doar oameni de la țară, erau cei mai evlavioși. Sate întregi se adunau pentru a trimite o singură persoană care să poarte rugile mai multora. Dar nu simțise flacăra. Simțise teamă, groază, dorință și speranță. Toate acele emoții aveau mirosul lor. Dar nu simțise flacăra.

Vulturul îl aruncase lângă Brutha. Se... trezise. Își aducea aminte ca prin vis de tot timpul petrecut ca broască țestoasă. Iar acum își reamintea că fusese zeu. Cât de departe de Brutha și-ar mai fi amintit? O leghe? Zece? Cum ar fi fost... să simtă cunoașterea scurgându-se, să devină iar tot mai mic până când nu ar fi rămas decât o reptilă inferioară? Poate că ar exista o parte din el care și-ar aminti întotdeauna, neajutorată...

Se înfiora.

Acum Om se afla într-o cutie din nuiele atârnată pe umărul lui Brutha. Nu ar fi fost confortabilă nici în cele mai bune momente ale ei, dar acum se mai și legăna în timp ce Brutha tropăia pe loc, în răcoarea de dinaintea răsăritului.

După o vreme, sosiră unii dintre rândașii Citadelei, aducând caii. Brutha fu ținta câtorva priviri ciudate. Le zâmbi tuturor. Părea cel mai bun lucru.

Începu să îi fie foame, dar nu îndrăzni să își părăsească postul. I se spusese să fie prezent acolo. Dar după o vreme, niște zgomote de după colț îl făcură să se furișeze câțiva metri pentru a vedea ce se petrecea.

Curtea de aici era în formă de U, în jurul unei aripi a clădirilor Citadelei și după colț se părea că un alt grup se pregătea să pornească la drum.

Brutha știa despre cămile. Văzuse câteva în satul bunicii lui. Aici păreau să fie cu sutele, totuși, protestând ca niște pompe prost unse și mirosind ca o mie de covoare jilave. Bărbați în djeliba mergeau printre ele și, din când în când, le loveau cu bețe, ceea ce este metoda acceptată de a te purta cu cămilele.

Brutha se duse agale la cel mai apropiat animal. Un bărbat lega în chingi sticle de apă în jurul cocoașei ei.

— Bună dimineața, frate, salută Brutha.

— Du-te naibii, zise bărbatul fără să se uite la el.

— Profetul Abis ne spune (cap. XXV, versetul 6): „Vai de cel ce își spurcă gura cu blesteme, căci vorbele îi vor fi ca praful", rosti Brutha.

— Zău? Ei, atunci poate să se ducă naibii și el, zise bărbatul pe un ton plăcut.

Brutha șovăi. Teoretic, desigur, omul dobândise luarea în posesie a o mie de iaduri și a o lună sau două de atenții din partea Chiziției, dar acum Brutha vedea că acesta era membru al Legiunii Divine; o sabie era pe jumătate ascunsă sub veșmintele de deșert.

Și trebuia să creezi permisiuni speciale pentru legionari, la fel cum făceai pentru inchizitori. Contactele lor dese și apropiate cu cele nesfinte le afectau mințile și le puneau sufletele în primejdie de moarte. Se hotărî să fie mărinimos.

— Și unde vă duceți cu toate aceste cămile într-o dimineață așa de frumoasă, frate?

Soldatul strânse o chingă.

— Probabil în iad, spuse el rânjind răutăcios. Imediat după tine.

— Chiar așa? Conform zicerilor profetului Ishkible, un om nu are nevoie de o cămilă pentru a merge in iad, nici de cal ori de catâr, un om poate ajunge în iad doar folosindu-și limba, spuse Brutha, lăsând doar un tremur de dezaprobare să i se strecoare în glas.

— Zice vreun vechi profet ceva despre nesuferiții băgăcioși care o să primească una după ceafă? rosti soldatul.

— „Vai de cel ce ridică mâna lui asupra fratelui său, purtându-se cu el ca și cum ar fi un Necredincios", spuse Brutha. Ăsta e Osar, Preceptele XI, versetul 16.

— „Tai-o și uită că ne-ai văzut vreodată, altfel o să intri în mare bucluc, amice". Sergentul Aktar, capitolul I, versetul I, zise soldatul.

Brutha se încruntă. De ăsta nu-și aducea aminte.

— Pleacă, spuse vocea Zeului în capul lui. Nu ai nevoie de belele.

— Îți doresc o călătorie plăcută, zise Brutha politicos. Oricare ți-ar fi destinația.

Se retrase și se îndreptă spre poartă.

— Un om care va trebui să petreacă ceva vreme în iad drept pedeapsă, dacă mă întrebi pe mine, spuse el. Zeul tăcu.

Grupul care călătorea spre Ephebe începea să se adune. Brutha luă poziție de drepți și încercă să nu stea în calea nimănui. Văzu doisprezece soldați călare, dar spre deosebire de cei de pe cămile, aceștia purtau armura strălucitoare ca din solzi de pește și mantiile în negru și galben pe care de obicei legionarii le foloseau doar la ocazii speciale. Lui Brutha i se păru că arătau foarte impresionant.

În cele din urmă, unul dintre grăjdari veni la el.

— Ce faci aici, novice? întrebă acesta.

— Merg la Ephebe, zise Brutha.

Omul se uită urât la el, apoi rânji.

— Tu? Nici măcar nu eşti hirotonisit! Te duci tu la Ephebe?

— Da.

— Ce te face să crezi asta?

— Pentru că i-am spus eu, se auzi glasul lui Vorbis din spatele omului. Şi iată-l, ascultându-mi neabătut dorinţele.

Brutha avu o privelişte bună a feţei omului. Expresia i se schimbă numaidecât. Apoi grăjdarul se întoarse de parcă tălpile i-ar fi fost bătute în cuie pe o placă turnantă.

— Stăpâne Vorbis, spuse el mieros.

— Iar acum va avea nevoie de un armăsar, zise Vorbis.

Grăjdarul era galben la faţă de groază.

— Cu plăcere. Cel mai bun pe ca...

— Prietenul meu Brutha este un om umil în faţa lui Om, spuse Vorbis. Nu va dori nimic mai mult decât un catâr, nu mă îndoiesc. Brutha?

— Eu... eu nu ştiu să călăresc, stăpâne, zise Brutha.

— Oricine se poate sui pe un catâr, spuse Vorbis. Adesea de multe ori pe o distanţă scurtă. Iar acum, s-ar părea, suntem toţi aici?

Ridică o sprânceană spre sergentul gărzii, care salută.

— Îl aşteptăm pe generalul Fri'it, domnule, zise acesta.

— Ah. Sergent Simony, nu?

Vorbis avea o memorie a numelor nemaipomenită. Le ştia pe toate. Sergentul păli niţel, apoi salută energic.

— Da! Să trăiţi!

— Vom porni fără generalul Fri'it, spuse Vorbis.

D-ul din cuvântul „Dar" se formă singur pe buzele sergentului, apoi dispăru.

— Generalul Fri'it are alte treburi, zise Vorbis. Treburi foarte urgente şi presante. La care doar el poate participa.

Fri'it deschise ochii într-o lume cenuşie.

Vedea camera din jurul lui, însă doar slab, ca pe o serie de margini în aer.

Sabia...

Scăpase sabia, dar poate că o putea găsi iar. Păşi înainte, simţind o slabă rezistenţă în jurul gleznelor, şi privi în jos.

Iată sabia. Dar degetele îi trecură prin ea. Parcă ar fi fost beat, dar ştia că nu era beat. Nici treaz nu era. Era... dintr-odată cu mintea limpede.

Se întoarse şi se uită la chestia care îi împiedicase pentru puţin

înaintarea.

— Oh, zise el.

— BUNĂ DIMINEAȚA.

— Oh.

— LA ÎNCEPUT EXISTĂ PUȚINA CONFUZIE. ESTE CHIAR DE AȘTEPTAT.

Spre groaza lui, Fri'it văzu silueta întunecată și înaltă plecând cu pași mari prin peretele cenușiu.

— Așteaptă!

Un craniu îmbrăcat într-o glugă neagră ieși din zid.

— DA?

— Ești Moarte, nu?

— ÎNTR-ADEVĂR.

Fri'it își adună rămășițele demnității.

— Te știu, spuse el. M-am confruntat cu tine de multe ori.

Moarte îl privi îndelung.

BA NU.

— Te asigur...

— TE-AI CONFRUNTAT CU OAMENI. DACĂ TE-AI FI CONFRUNTAT CU MINE, TE ASIGUR... AI FI ȘTIUT.

— Dar ce se întâmplă cu mine acum?

Moarte ridică din umeri.

— NU ȘTII? zise el și dispăru.

— Așteaptă!

Fri'it fugi spre perete și, spre surprinderea lui, descoperi că acesta nu reprezenta un obstacol. Acum se afla pe coridorul gol. Moarte dispăruse.

Și atunci își dădu seama că nu era coridorul de care își amintea, cu umbrele lui și cu scrâșnetul nisipului sub tălpi.

Acel coridor nu avea o strălucire la capăt, una care îl atrăgea la fel cum un magnet atrage pilitura de fier.

Nu poți opri inevitabilul. Căci mai devreme sau mai târziu, ajungi în locul în care inevitabilul s-a dus și așteaptă.

Și aici era acest loc.

Fri'it păși prin lumină într-un deșert. Cerul era întunecat și presărat cu stele mari, dar nisipul negru care se întindea în depărtare era, cu toate acestea, puternic luminat.

Un deșert. După moarte, un deșert. Încă nu erau iaduri. Poate că mai exista speranță.

Își aminti un cântec din copilărie. În mod ciudat, nu era despre

bătăi. Nimeni nu era zdrobit în picioare. Nu era despre Om, cumplit în mânia Lui. Era doar un simplu cântec popular, înfricoșător în simpla lui repetiție deznădăjduită.

Trebuie să mergi printr-un deșert pustiu...

— Unde sunt? zise el răgușit.

— NICIUNDE, spuse Moarte.

Trebuie să mergi singur...

— Ce este la capătul deșertului?

— JUDECATA.

Nimeni nu poate merge în locul tău...

Fri'it se uită fix la întinderea plată, nesfârșită.

— Trebuie să îl traversez singur? șopti el. Dar cântecul spune că e deșertul îngrozitor...

— DA? ȘI ACUM, DACĂ MĂ SCUZI...

Moarte dispăru.

Fri'it luă o gură mare de aer, din pură obișnuință. Poate că ar fi putut găsi două pietre pe acolo. Una mică pe care să o țină și una mare după care să se ascundă, cât îl aștepta pe Vorbis.

Și acest gând era o obișnuință. Răzbunare? Aici?

Zâmbi.

Fii serios, omule. Ai fost soldat. Ăsta-i un deșert. Ai traversat câteva la viața ta.

Și supraviețuiești învățând despre ele. Sunt triburi întregi care știu cum să trăiască în cele mai aspre deșerturi. Ling apă de pe partea umbrită a dunelor, chestii din astea... Ele cred că sunt acasă. Pune-le într-o grădină de legume și o să creadă că ești nebun.

Amintirile îl copleșiră: un deșert este ceea ce crezi tu că este. Iar acum, poți gândi limpede...

Aici nu existau minciuni. Toate închipuirile dispăreau. Asta se întâmpla în toate deșerturile. Erai doar tu și ceea ce credeai.

Ce am crezut întotdeauna?

Că în ansamblu, și în linii mari, dacă un om trăia cum se cuvine, nu după cum zicea vreun preot, ci după ce simțea el înlăuntrul lui că era cinstit și cuviincios, atunci, în final, mai mult sau mai puțin, totul avea să iasă bine.

Nu puteai să pui asta pe o pancartă. Dar deșertul deja arăta mai bine.

Fri'it porni la drum.

Era un catâr mic și Brutha avea picioare lungi; dacă s-ar fi

chinuit, ar fi putut să rămână în picioare și să lase catârul să treacă pe sub el.

Ordinea înaintării nu era așa cum s-ar fi putut aștepta unii. Sergentul Simony și soldații lui călăreau în față, de o parte și de alta a drumului.

Erau urmați de slujitori, funcționari și preoți mai mici. Vorbis mergea în spate, unde un exchizitor călărea de drept, ca un păstor care își veghează turma.

Brutha călărea alături de el. Era o onoare pe care ar fi preferat să o evite. Brutha era unul dintre acei oameni care ar putea transpira și într-o zi geroasă, iar praful se așeza pe el ca o piele grunjoasă. Însă Vorbis părea să găsească amuzantă compania lui. Din când în când, îi punea întrebări:

— Câte mile am străbătut, Brutha?

— Patru mile și șapte estado, domnule.

— Dar de unde știi?

Asta era o întrebare la care nu putea răspunde. De unde știa că cerul era albastru? Era doar ceva în capul lui. Nu te puteai gândi la cum gândeai. Era ca și cum ai deschide o cutie cu ranga care era înăuntru.

— Și cât ne-a luat călătoria?

— Ceva mai mult de șaptezeci și nouă de minute.

Vorbis râse. Brutha se întrebă de ce. De neînțeles nu era de ce își amintea el, ci de ce toți ceilalți păreau să uite.

— Părinții tăi au această facultate remarcabilă?

Urmă o pauză.

— Pot și ei s-o facă? insistă Vorbis răbdător.

— Nu știu. Nu am avut decât bunică. Avea... o memorie bună. Pentru unele lucruri.

Pentru păcate, firește.

— Și avea vederea și auzul foarte bine.

Ceea ce putea vedea sau auzi prin doi pereți păruse, își amintea el, fenomenal.

Brutha se întoarse ușurel în șa. Se vedea un nor de praf cam la o milă în spatele lor pe drum.

— Iată și restul soldaților, spuse el degajat.

Asta păru să îl șocheze pe Vorbis. Era, poate, prima dată de ani întregi când cineva îi adresase inocent o observație.

— Restul soldaților? zise el.

— Sergentul Aktar și oamenii lui, pe nouăzeci și opt de cămile cu

multe sticle de apă, spuse Brutha. I-am văzut înainte să plecăm.

— Nu i-ai văzut, rosti Vorbis. Nu vin cu noi. Vei uita despre ei.

— Da, stăpâne.

Iar cerința de a face miracole.

După câteva minute, norul îndepărtat părăsi drumul și începu să urce panta lungă care ducea spre adâncul deșertului. Brutha îi urmări pe ascuns și își ridică ochii spre munții de dune.

Acolo era un punctișor care plutea în cercuri.

Își duse mâna la gură.

Vorbis auzi suspinul.

— Ce te chinuie, Brutha? zise el.

— Mi-am amintit de Zeu, spuse Brutha, fără să se gândească.

— Ar trebui ca întotdeauna să ne aducem aminte de Zeu, rosti Vorbis, și să avem încredere că EI ne este alături în această călătorie.

— Este, zise Brutha și convingerea absolută din vocea lui îl făcu pe Vorbis să zâmbească.

Se încordă să audă glasul lăuntric cicălitor, dar nu era nimic. Pentru o clipă îngrozitoare, Brutha se întrebă dacă țestoasa căzuse din cutie, dar de curea simțea atârnând greutatea liniștitoare.

— Și mai trebuie să avem certitudinea că El va fi alături de noi în Ephebe, printre necredincioși, spuse Vorbis.

— Sunt sigur că El va fi, zise Brutha.

— Și să ne pregătim pentru sosirea profetului, spuse Vorbis.

Norul ajunsese în vârful dunelor de-acum și dispăru în pustiurile tăcute ale deșertului.

Brutha încercă să și-l scoată din minte, ceea ce era ca și cum ai încerca să goleşti o găleată sub apă. Nimeni nu supraviețuia în adâncul deșertului. Nu erau doar dunele și căldura. Te așteptau grozăvii nemaiîntâlnite în arșița toropitoare, unde nici măcar triburile nebune nu se avântau. Un ocean fără apă, voci fără guri...

Ceea ce nu însemna că viitorul imediat nu conținea destule grozăvii...

Mai văzuse marea înainte, dar omnienii nu o încurajau. Asta se putea să fie din cauză că deșerturile sunt atât de greu de traversat. Îi țin pe oameni înăuntru, totuși. Dar, uneori, obstacolele deșertului erau o problemă, iar atunci trebuia să accepți marea.

Il-drim nu însemna mai mult de câteva colibe în jurul unor pontoane din piatră, la unul dintre ele aflându-se o triremă arborând flamura sfântă. Când călătorea Biserica, iar călătorii erau oameni chiar foarte în vârstă, deci când călătorea Biserica, de obicei o făcea cu stil.

Grupul se opri pe un deal și o privi.

— Moi și putrezi, spuse Vorbis. Așa am ajuns, Brutha.

— Da, stăpâne Vorbis.

— Și deschiși la influențe vătămătoare. Marea, Brutha. Spală maluri păgâne și dă naștere ideilor periculoase. Oamenii

nu ar trebui să călătorească, Brutha. În centru există adevărul. Atunci când călătorești, eroarea se strecoară.

— Da, stăpâne Vorbis.

Vorbis oftă.

— În vremea lui Osar, navigam doar în bărci făcute din piei și mergeam unde ne duceau vânturile Zeului. Așa ar trebui să călătorească un om sfânt.

O mică scânteie de sfidare din Brutha declară că ea, personal, ar risca puțină putreziciune de dragul de a călători cu două punți între tălpile ei și valuri.

— Am auzit că Osar a navigat odată spre insula Erebos pe o piatră de moară, se aventură el de dragul conversației.

— Nimic nu este imposibil pentru cei cu credință puternică, spuse Vorbis.

— Încearcă să aprinzi un băț de chibrit pe jeleu, domnule. Brutha îngheță. Era imposibil ca Vorbis să nu fi auzit glasul.

— Cine-i nenorocitul ăsta?

— Să mergem, zise Vorbis. Văd că prietenul nostru Brutha este nerăbdător să ajungă la bord.

Calul porni la trap.

— Unde suntem? Cine-i ăla? E arșiță ca în iad aici și, crede-mă, știu despre ce vorbesc.

— Nu pot să vorbesc acum! șuieră Brutha.

— Varza asta pute ca o mlaștină. Să fie lăptucă! Să fie felii de pepene galben!

Caii se înșirară în lungul pontonului și erau conduși unul câte unul pe pasarela de urcare la bord. Deja cutia vibra. Brutha se tot uita în jur vinovat, dar nimeni nu băga de seamă, în ciuda dimensiunii lui, era ușor să nu-l bagi în seamă pe Brutha. Practic oricine avea lucruri mai bune de făcut cu timpul lui decât să îl bage de seamă pe unul ca Brutha. Chiar și Vorbis uitase de el și îi vorbea căpitanului.

Descoperi un loc lângă capătul ascuțit, unde una dintre părțile ridicate în sus cu pânze pe ele îi oferea puțină intimitate. Apoi, cu ceva spaimă, deschise cutia.

Țestoasa vorbi din adâncul carapacei.

— E vreun vultur prin preajmă?

Brutha cercetă cerul.

— Nu.

Capul țâșni afară.

— Tu... începu țestoasa.

— Nu puteam să vorbesc! zise Brutha. Erau tot timpul oameni cu mine! Nu poți... să citești cuvintele din mintea mea? Nu poți să-mi citești gândurile?

— Gândurile muritorilor nu sunt așa, se răsti Om. Crezi că e ca și cum ai privi cuvintele pictându-se singure pe cer? Ha! E ca și cum ai încerca să înțelegi ceva dintr-o legătură de buruieni. Intenții, da. Emoții, da. Însă nu gânduri. În jumătate din timp nici tu nu știi la ce te gândești, așa că de ce ar trebui să știu eu?

— Pentru că tu ești Zeul, spuse Brutha. Abis, capitolul LVI, versetul 17: „Toate mințile muritorilor, el le cunoaște și nu există secrete".

— Ăsta era ăla cu dinții stricați?

Brutha lăsă capul în jos.

— Ascultă, zise țestoasa, sunt ce sunt. Nu am ce face dacă oamenii cred altceva.

— Dar mi-ai știut gândurile... în grădină... murmură Brutha.

Țestoasa ezită.

— Atunci a fost altceva, spuse. Nu erau... gânduri. Era vinovăție.

— Cred că Marele Zeu este Om și cred în Dreptatea Lui, zise Brutha. Și voi crede în continuare, orice ai spune și orice ai fi.

— Mă bucur să aud asta, rosti înflăcărată țestoasa. Să nu uiți. Unde suntem?

— Pe o barcă, spuse Brutha. Pe mare. Legănându-ne.

— Mergem la Ephebe pe o corabie? Ce-are deșertul?

— Nimeni nu poate traversa deșertul. Nimeni nu poate trăi în inima deșertului.

— Eu am trăit.

— Sunt doar două zile de navigat.

Stomacul lui Brutha se revoltă, deși corabia abia dacă se depărtase de ponton.

— Și se spune că Zeul...

— ... eu...

— ... ne trimite un vânt bun.

— Da? Oh. Da. Crede-mă că va fi un vânt bun. Marea va fi calmă ca un râu de moară tot drumul, stai liniștit.

— Am vrut să zic iaz de moară! Iaz de moară am vrut!

Brutha se ținea de catarg.

După o vreme, un marinar veni, se așeză pe un colac de parâme și îl privi cu interes.

— Poți să-i dai drumul, părinte, spuse el. Stă singur în picioare.

— Marea... valurile... murmură Brutha cu grijă, deși nu mai rămăsese nimic de vărsat.

Marinarul scuipă gânditor.

— Da, zise el. Trebuie să aibă forma asta, înțelegi, ca să încapă pe cer.

— Dar corabia pârâie!

— Da. Așa face.

— Adică asta nu e o furtună?

Marinarul oftă și plecă.

După o vreme, Brutha riscă și dădu drumul catargului. Niciodată în viața lui nu îi fusese atât de râu.

Nu era doar răul de mare. Habar n-avea unde se afla. Iar Brutha știuse întotdeauna unde se afla. Unde se afla și existenta lui Om fuseseră singurele două certitudini din viața lui.

Era ceva ce avea în comun cu broaștele țestoase. Privește cum merge orice țestoasă și, periodic, se va opri în timp ce arhivează amintirile călătoriei până în acel punct. Nu fără motiv, în altă parte în multivers, există mici dispozitive umblătoare controlate de motoare electrice gânditoare, numite „țestoase”[4].

Brutha știa unde era amintindu-și unde fusese – prin numărarea inconștientă a pașilor și observarea particularităților peisajului. Undeva în capul lui se găsea un fir al memoriei pe care, dacă îl conectai direct la orice îi controla picioarele, îl făcea pe Brutha să meargă alene înapoi pe cărările micuțe ale vieții sale până la locul în care se născuse.

Lipsit de contact cu solul, pe suprafața schimbătoare a mării, firul flutura liber.

În cutia lui, Om se izbi și se clătină în ritmul mișcării lui Brutha în timp ce acesta se împletici pe puntea mișcătoare și ajunse la parapet.

Pentru oricine în afară de Brutha, corabia tăia valurile într-o zi bună de navigat. Păsările de mare pluteau în cercuri în urma ei. Într-o parte – tribord sau babord, una dintre aceste direcții – un banc de

pești zburători ieși la suprafață în încercarea de a scăpa de atenția unor delfini. Brutha se uită la formele cenușii care înotau în zigzag pe sub carenă într-o lume în care nu erau niciodată nevoiți să numere...

— Ah, Brutha, spuse Vorbis. Hrănești peștii, văd.

— Nu, stăpâne, zise Brutha. Îmi este râu, domnule.

Se întoarse.

Iată-l pe sergentul Simony, un tânăr musculos cu expresia împietrită a soldatului cu adevărat profesionist. Stătea lângă cineva pe care Brutha îl recunoștea vag ca fiind lupul numărul unu sau care o fi fost titlul lui. Și iată-l pe exchizitor, surâzând.

— El! El! țipă glasul țestoasei.

— Tânărul nostru prieten nu este un bun marinar, zise Vorbis.

— El! El! L-aș recunoaște oricând!

— Stăpâne, îmi doresc să nu fiu deloc marinar, spuse Brutha.

Simți cutia tremurând în timp ce Om sărea încoace și în colo înăuntru.

— Omoară-l! Caută ceva ascuțit! împinge-l peste bord!

— Vino cu noi la prora, Brutha, zise Vorbis. Sunt multe lucruri interesante de văzut, din câte spune căpitanul.

Căpitanul afișă surâsul înghețat al celor prinși între un ciocan și ceva tare. Vorbis le putea furniza întotdeauna pe amândouă.

Brutha merse în spatele celor trei și riscă să șoptească.

— Ce s-a întâmplat?

— El! Cheliosul! Aruncă-l peste bord!

Vorbis se întoarse pe jumătate, observă atenția jenată a lui Brutha și zâmbi.

— Ne vom deschide mințile, sunt sigur, spuse el.

Se întoarse spre căpitan și arătă spre o pasăre mare care plutea aproape de creasta valurilor.

— Albatrosul fără țintă, zise căpitanul pe loc. Zboară de la Miez spre Mar... șovăi.

Dar Vorbis admira peisajul cu vădită bunăvoință.

— M-a întors pe spate în soare! Uită-te la mintea lui!

— De la un pol al lumii la celălalt, în fiecare an, spuse căpitanul. Transpira ușor.

— Zău? făcu Vorbis. De ce?

— Nimeni nu știe.

— În afară de Zeu, firește, zise Vorbis.

Căpitanul era de un galben bolnăvicios la față.

— Firește. Cu siguranță, spuse el.

— Brutha? strigă țestoasa. Mă asculți?

— Și acolo? zise Vorbis.

Marinarul ii urmări brațul întins.

— Oh. Pești zburători, spuse el. Dar nu zboară cu adevărat, adăugă el iute. Doar acumulează viteză în apă și plutesc puțin.

— Una dintre minunile Zeului, rosti Vorbis. Varietate infinită, nu?

— Da, într-adevăr, zise căpitanul. De data asta, o expresie de ușurare îi traversă chipul, ca o armată prietenă.

— Și chestiile de acolo de jos? spuse exchizitorul.

— Acelea? Marsuini, zise căpitanul. Un fel de pești.

— Întotdeauna înoată în jurul corăbiilor așa?

— Adesea. Cu siguranță. Mai ales în apele din largul Ephebei.

Vorbis se aplecă peste parapet și tăcu. Simiony se uita fix la orizont, cu fața complet imobilă. Aceasta lăsă un spațiu liber în conversație pe care căpitanul, foarte prostește, se gândi să îl umple.

— Urmează o corabie zile întregi, spuse el.

— Remarcabil.

O altă pauză, un puț de smoală gata să prindă în capcană mastodonții comentariilor negândite. Vechii exchizitori scoteau confesiuni de la oameni prin strigăte și vorbăraie. Vorbis nu făcea niciodată asta. El doar săpa tăceri adânci în fața lor.

— Se pare că le plac, zise căpitanul.

Îi aruncă o privire neliniștită lui Brutha, care încerca să amuțească glasul broaștei țestoase din capul lui. Nu găsi nici un sprijin acolo.

În schimb, Vorbis ii sări în ajutor.

— Trebuie să fie convenabil în călătoriile lungi, spuse el.

— Ăă. Da? zise căpitanul.

— Din punctul de vedere al proviziilor, rosti Vorbis.

— Stăpâne, nu prea...

— Trebuie să fie ca și cum ai avea o cămară ambulantă, spuse Vorbis.

Căpitanul zâmbi.

— Oh, nu, domnule. Nu-i mâncăm.

— Sigur? Mie mi se par destul de hrănitori.

— Oh, dar nu știți vechea zicală, domnule...

— Zicală?

— Oh, se spune că după ce mor, sufletele marinarilor morți devin...

Căpitanul văzu hăul în față, dar fraza sărise înainte cu un avânt propriu îngrozitor.

Pentru o vreme, nu se auzi decât foșnetul valurilor, pleoscăitul îndepărtat al marsuinilor și bubuitul cutremurător al capului căpitanului.

Vorbis se sprijini iar pe parapet.

— Dar desigur, noi nu cădem pradă acestor superstiții, zise el alene.

— Păi, firește, spuse căpitanul, agățându-se de acest pai. Vorbe goale de marinar. Dacă mai aud așa ceva de la cineva, pun să fie biciuit...

Vorbis se uita pe lângă urechea lui.

— Hei! Da, tu de colo! zise el.

Unul dintre marinari făcu semn din cap.

— Adu-mi un harpon, spuse Vorbis.

Bărbatul se uită de la el la căpitan și apoi plecă supus.

— Dar, ah, oh, dar Domniile Voastre nu ar trebui, oh, ha, să încercați asemenea sport, zise căpitanul. Ah. Oh. Un harpon este o armă periculoasă în mâini neantrenate. Mă tem că v-ați putea răni...

— Dar nu eu îl voi folosi, spuse Vorbis.

Căpitanul își lăsă capul în jos și întinse mâna după harpon.

Vorbis îl bătu pe umăr.

— Iar apoi, zise el, ne vei pofti la masa. Nu-i așa, sergent?

Simony salută.

— Cum spuneți dumneavoastră, să trăiți.

— Da.

Brutha stătea pe spate printre vele și parâme undeva sub covertă. Era foarte cald și aerul mirosea ca orice aer de peste tot care a intrat vreodată în contact cu o cală de corabie.

Brutha nu mâncase toată ziua. Inițial, îi fusese prea rău să o facă. Apoi doar nu o făcuse.

— Dar pentru că este crud cu animalele nu înseamnă că e un... o persoană rea, se aventură el, muzicalitatea tonului său sugerând că nici măcar el nu credea asta. Fusese un marsuin destul de mic.

— M-a întors pe spate, spuse Om.

— Da, dar oamenii sunt mai importanți decât animalele, zise Brutha.

— Acesta este un punct de vedere exprimat adesea de oameni, spuse Om.

— Capitolul IX, versetul 16 din cartea lui... începu Brutha.

— Cui îi pasă de ce spune vreo carte? țipă țestoasa.

Brutha era îngrozit.

— Dar nu le-ai spus niciodată profeților că oamenii ar trebui să fie buni cu animalele, zise el. Nu-mi aduc aminte de nimic despre asta. Nu când erai... mai mare. Nu vrei ca oamenii să fie buni cu animalele pentru că ele sunt animale, vrei ca oamenii să fie buni doar pentru că unul dintre ele ai putea fi chiar tu!

— Nu-i rea ideea!

— În plus, a fost bun cu mine. Nu era obligat.

— Crezi asta? Asta e ce crezi? Te-ai uitat la mintea omului?

— Firește că nu! Nu știu cum!

— Nu știi?

— Nu! Oamenii nu pot să facă...

Brutha se opri. Vorbis se părea că o făcea. Nu trebuia decât să se uite la cineva pentru a ști ce gânduri haine ascundea. Și bunica fusese la fel.

— Oamenii nu pot s-o facă, sunt sigur, zise el. Nu putem citi minți.

— Nu vreau să spun să le citești, vreau să spun să te uiți la ele, zise Om. Să le vezi forma. Nu poți citi o minte. La fel de bine ai putea încerca să citești im râu. Dar să vezi forma e simplu. Vrăjitoarele pot s-o facă, fără probleme.

— „Calea vrăjitoarei fi-va precum poteca presărată cu spini", spuse Brutha.

— Osar? făcu Om.

— Da. Dar firește că știi, zise Brutha.

— N-am mai auzit-o în viața mea, spuse țestoasa cu amărăciune. A fost ceea ce ai putea numi o presupunere bazată pe ceva informații.

— Cum zici tu, rosti Brutha. Eu tot știu că nu poți fi cu adevărat Om. Zeul nu ar vorbi așa despre aleșii Lui.

— Eu nu aleg niciodată pe nimeni, spuse Om. Se aleg singuri.

— Dacă ești cu adevărat Om, încetează să mai fii țestoasă.

— Ți-am zis, nu pot. Crezi că n-am încercat? Trei ani! În cea mai mare parte a timpului chiar am crezut că eram țestoasă!

— Atunci poate că erai. Poate că ești doar o țestoasă care crede că e zeu.

— Neah. Nu încerca iar cu filosofia. Dacă începi să gândești așa, o să ajungi să crezi că ești doar un fluture care visează că este o scoică sau mai știu eu ce. Nu. Într-o zi, nu aveam în minte decât distanța pe

care trebuia să o parcurg pentru a ajunge la cea mai apropiată plantă cu frunze care cresc destul de jos, apoi... capul mi s-a umplut de tot felul de amintiri. Cu trei ani înainte de carapace. Nu, nu-mi spune că sunt o țestoasă cu idei îndrăznețe.

Brutha șovăi. Știa că era răutăcios să întrebe, dar voia să știe care erau acele amintiri. Oricum, putea fi o răutate? Dacă Zeul stătea acolo, vorbind cu tine, chiar puteai spune ceva cu adevărat răutăcios? Față în față? Cumva, asta nu părea la fel de rău ca a spune ceva răutăcios când acesta ar fi fost pe un nor sau cam așa.

— Din câte îmi amintesc, zise Om, aveam de gând să fiu un taur mare și alb.

— Care îi calcă în picioare pe necredincioși, spuse Brutha.

— Inițial nu asta era intenția mea, dar fără îndoială că s-ar fi putut aranja să fie ceva călcat în picioare. Sau o lebădă, mă gândeam. Ceva impresionant. Trei ani mai târziu, mă trezesc și se dovedește că am fost o broască țestoasă. Adică, mai jos de atât nu ai cum să ajungi.

Atenție, atenție... ai nevoie de ajutorul lui, dar nu-i spune totul. Nu-i spune ce bănuiești.

— Când ai început să crezi... când ai început să îți amintești toate astea? zise Brutha, care găsea că fenomenul uitării era unul straniu și fascinant, așa cum altor oameni li s-ar putea părea ideea de a zbura dând din mâini.

— Cam la două sute de picioare deasupra grădinii tale de legume, spuse Om, care nu este un punct unde să fie amuzant să devii conștient. Ascultă la mine.

— Dar de ce? zise Brutha. Zeii nu trebuie să rămână țestoase dacă nu vor!

— Nu știu, minți Om.

„Dacă își dă seama singur, s-a zis cu mine, se gândi el. E o șansă la un milion. Dacă greșesc, mă întorc la o viață în care fericirea este o frunză la care poți ajunge."

O parte din el țipă: sunt zeu! Nu trebuie să gândesc așa! Nu trebuie să mă las la mâna unui om!

Dar o altă parte, cea care își amintea exact cum fusese să fie țestoasă vreme de trei ani, șopti: „nu". Trebuie să o faci. Dacă viei să te mai întorci acolo sus. Este prost și idiot și nu are nici un pic de ambiție în trupul lui mare și fleșcăit. Și cu asta trebuie să lucrezi...

Partea de zeu spuse: Vorbis ar fi fost mai bun. Fii rațional. Asemenea minte ar putea face orice!

M-a întors pe spate!

Nu, a întors o țestoasă pe spate.

Da. Pe mine.

Nu. Tu ești zeu.

Da, însă unul sub formă persistentă de țestoasă.

Dacă ar fi știut că ești zeu...

Dar Om își aduse aminte de expresia preocupată a lui Vorbis, într-o pereche de ochi cenușii aflați în fața unei minți la fel de nepătruns ca o bilă de oțel. Niciodată nu văzuse o minte cu o asemenea formă la ceva care mergea în două picioare. Iată pe cineva care probabil chiar ar fi întors un zeu pe spate, doar ca să vadă ce s-ar fi întâmplat. Cineva care ar fi răsturnat universul, fără să se gândească la consecințe, din dorința de a ști ce se întâmpla când universul era întins pe spate...

Dar cel cu care el trebuia să lucreze era Brutha, cu o minte la fel de ascuțită ca o bezea. Și dacă Brutha afla că...

Sau dacă Brutha murea...

— Cum te simți? zise Om.

— Rău.

— Bagă-te mai bine sub vele, spuse Om. Să nu te ia vreo răceală.

„Trebuie să mai fie cineva, se gândi el. Nu se poate să fie doar el... restul gândului era atât de îngrozitor, încât încercă să îl gonească din minte, dar nu reuși.

... nu se poate să fie doar el care crede în mine.

Cu adevărat în mine. Nu într-o pereche de coarne din aur. Nu într-o clădire măreață. Nu în frica de cuțite și de fierul înroșit în foc. Nu în plata taxelor la templu pentru că toți ceilalți o fac. Doar în faptul că Marele Zeu Om există cu adevărat.

Și acum s-a înhăitat cu cea mai neplăcută minte din câte am văzut vreodată, cineva care ucide oameni ca să vadă dacă mor. O persoană de felul unui vultur, dacă există așa ceva..."

Om auzi un murmur.

Brutha era întins cu fața în jos pe punte.

— Ce faci? zise Om.

Brutha întoarse capul.

— Mă rog.

— Asta-i bine. Pentru ce?

— Nu *știi?*

— Oh.

Dacă Brutha moare...

Țestoasa se înfioră în carapacea proprie. Dacă Brutha murea,

atunci auzea deja cu urechea minții foșnetul vântului în locurile fierbinți și îndepărtate din deșert.

Unde se duceau zeii mărunți.

De unde vin zeii? Unde se duc ei? O încercare de a răspunde la aceste întrebări a fost făcută de filosoful religiilor Koomi din Smale, în cartea lui *Ego-Video Liber Deorum,* care se traduce în limba vemaculară, în linii mari, ca „Zeii: ghid pentru pasionați".

Oamenii spuneau că trebuie să existe o Ființă Supremă pentru că altfel cum ar putea să existe universul, ha?

Și firește că trebuia să existe, zicea Koomi, o Ființă Supremă. Dar cum universul era cam dezordonat, era evident că acea Ființă Supremă nu îl făcuse, de fapt. Dacă l-ar fi creat, fiind Supremă, ar fi făcut o treabă mult mai bună, gândindu-se mult mai bine la, să luăm un exemplu la întâmplare, lucruri cum ar fi construcția nării obișnuite. Sau, cu alte cuvinte, existența unui ceas prost asamblat dovedește existența unui ceasornicar orb. Nu trebuia decât să te uiți în jur pentru a vedea că practic era peste tot loc de îmbunătățiri.

Aceasta sugera că Universul fusese probabil alcătuit cam în grabă de un subaltern în timp ce Ființa Supremă nu era atentă, în același fel în care minutele Asociației Cercetașilor sunt făcute la fotocopiatoarele din birou în toată țara.

Așadar, raționa Koomi, nu era o idee bună să adresezi vreo rugăciune unei Ființe Supreme. Nu ar fi făcut decât să îi atragă atenția și ar fi putut provoca probleme.

Și totuși, se părea că erau mulți zei mai mici prin preajmă. Teoria lui Koomi era că zeii prind viață, cresc și înfloresc deoarece se crede în ei. Credința însăși este hrana zeilor. Inițial, când omenirea trăia în mici triburi primitive, probabil că existau milioane de zei. Acum, de obicei erau doar câțiva foarte importanți – zeii locali ai tunetului și ai dragostei, de exemplu, aveau tendința de a se contopi ca băltoacele de mercur pe măsură ce micile triburi primitive se uneau și deveneau uriașe și puternice triburi primitive cu arme mai sofisticate. Dar orice zeu se putea alătura. Orice zeu putea începe de jos. Orice zeu putea să crească în statură pe măsură ce credincioșii lui se înmulțeau. Și să se micșoreze pe măsură ce scădeau. Era ca un uriaș joc de sus-jos.

Zeilor le plac jocurile, atâta vreme cât câștigă.

Teoria lui Koomi se baza în mare parte pe vechea erezie gnostică, aceea care tinde să apară peste tot în multivers atunci când oamenii se ridică din genunchi și încep să gândească preț de două minute în șir,

deși șocul altitudinii apărute brusc înseamnă de obicei că gândirea este cam ametită. Dar îi supără pe preoți, care au tendința să își descarce indignarea în moduri tradiționale.

Când Biserica Omniană a aflat despre Koomi, l-a arătat în fiecare oraș din imperiul Bisericii pentru a demonstra erorile esențiale din raționamentul lui.

Erau multe orașe, așa că au fost nevoiți să îl taie destul de mic.

Zdrențe de nori se întindeau pe cer. Pânzele pârâiau în vântul tot mai puternic, iar Om auzea strigătele marinarilor care încercau să fugă de furtună.

Avea să fie o furtună mare, chiar și după standardele navigatorilor. Spumă albă încorona valurile.

Brutha sforăia în cuibușorul lui.

Om îi ascultă pe marinari. Nu erau oameni care să se încurce cu prețiozități. Cineva omorâse un marsuin și cu toții știau ce însemna asta. Însemna că urma să fie o furtună. Însemna că nava avea să fie scufundată. Cauză și efect. Era mai rău decât să ai femei la bord. Era mai rău decât cu albatroșii.

Om se întrebă dacă țestoasele de uscat puteau înota. Cele de apă puteau, era sigur. Dar afurisitele se foloseau de carapace.

Ar fi fost prea mult să ceară (dacă un zeu ar fi avut pe cineva căruia să-i ceară) ca un corp proiectat pentru se mișca greoi printr-o sălbăticie uscată să aibă și alte proprietăți hidrodinamice decât cele necesare pentru a se duce la fund.

Ei bine. N-avea ce face. Încă era zeu. Avea drepturi.

Alunecă pe un colac de parâme și se târî cu grijă până la marginea punții care se legăna, sprijinindu-și carapacea de un montant pentru a se putea uita în jos, în apa învolburată.

Apoi vorbi cu o voce de neauzit pentru un muritor.

O vreme, nu se întâmplă nimic. Apoi un val se înălță mai mult decât celelalte și își schimbă forma pe măsură ce se ridica. Apa curse în sus, umplând o formă invizibilă; era umanoidă, dar, evident, doar pentru că dorea acest lucru. La fel de bine ar fi putut fi o trombă de apă sau un curent submarin. Marea este întotdeauna puternică. Atât de mulți oameni cred în ea. Dar rareori răspunde rugăciunilor.

Forma de apă se ridică la același nivel cu puntea și ținu pasul cu Om.

Își dezvoltă o față și deschise o gură.

— Ei? spuse ea.

— Salutări, o. Regină a... începu Om.

Ochii apoși se concentrară.

— Dar ești doar un zeu mărunt. Și îndrăznești să mă invoci pe mine?

Vântul urlă în șarturi.

— Am credincioși, zise Om. Așa că am dreptul.

Uimă o pauză foarte scurtă. Apoi Regina Mării spuse:

— Un singur credincios?

— Unul sau mai mulți nu contează aici, zise Om. Am drepturi.

— Și ce drepturi ceri, micuță țestoasă? spuse Regina Mării.

— Salvează corabia, zise Om.

Regina tăcu.

— Trebuie să îndeplinești cererea, spuse Om. Astea sunt regulile.

— Dar eu pot alege prețul, zise Regina Mării.

— Așa-i, astea sunt regulile.

— Și va fi mare.

— Va fi plătit.

Coloana de apă începu să se retragă înapoi în valuri.

— Mă voi gândi la asta.

Om se uită fix la marea albă. Corabia se aplecă într-o parte, făcându-l să alunece în spate pe punte, apoi în partea cealaltă. O labă flutură și se prinse în jurul montantului în timp ce carapacea lui Om se roti și, pentru o clipă, ambele picioare din spate bătură neajutorate pe deasupra apelor.

Iar apoi Om fu eliberat.

Ceva alb zbură spre el în timp ce se legăna peste margine, iar zeul îl mușcă.

Brutha țipă și își trase mâna, cu Om agățat de ea.

— Nu trebuia să muști!

Corabia se izbi de un val și îl azvârli pe punte. Om își descleștă fălcile și se rostogoli.

Când Brutha se ridică în picioare sau, cel puțin, în genunchi și în mâini, îi văzu pe membrii echipajului stând în jurul lui. Doi dintre ei îl apucară de coate chiar în momentul în care un val se sparse peste corabie.

— Ce faceți?

Încercau să evite privirea. Îl târâră către parapet.

De undeva de pe punte. Om țipă la Regina Mării.

— Există reguli! Regulile!

Acum patru marinari îl țineau pe Brutha. Om auzea, pe deasupra

urletului furtunii, tăcerea deșertului.

— Stați, zise Brutha.

— Nu avem nimic cu tine, spuse unul dintre marinari. Nu vrem să facem asta.

— Nici eu nu vreau să faceți asta, zise Brutha. E de vreun ajutor?

— Marea cere o viață, explică cel mai în vârstă dintre marinari. A ta e cea mai aproape. În regulă, uite...

— Pot să mă împac cu Zeul meu?

— Ce?

— Dacă o să mă omorâți, pot să mă rog la Zeul meu mai întâi?

— Nu noi te omorâm, zise marinarul. Marea o face.

— „Mâna ce săvârșește fapta este vinovată de ea", spuse Brutha. Osar, capitolul LVI, versetul 93.

Marinarii se uitară unii la alții. Într-un astfel de moment, probabil că nu era înțelept să se contreze cu absolut nici un zeu. Corabia alunecă pe o parte pe creasta unui val.

— Ai zece secunde, zise marinarul bătrân. Asta înseamnă cu zece secunde mai mult decât primesc mulți oameni.

Brutha se întinse pe punte, ajutat considerabil de un alt val care se lovi de scânduri.

Spre surpriza lui. Om conștientiză slab rugăciunea. Nu deslușea cuvintele, dar rugăciunea în sine era ca o mâncărime în străfundul minții lui.

— Nu mă întreba pe mine, spuse el, încercând să se ridice. Am rămas fără soluții...

Corabia se prăbuși...

... pe o mare calmă.

Furtuna încă se dezlănțuia, însă doar în jurul unui cerc tot mai mare în centrul căruia se afla nava. Fulgerele care străpungeau marea îi înconjurau ca zăbrelele unei cuști.

Cercul se întinse în fața lor. Acum corabia gonea pe un canal îngust de acalmie între pereți cenușii de furtună înalți de o milă. Focuri electrice urlau pe deasupra lor.

Iar apoi dispărură.

În spatele lor, un munte de cenușiu se lăsă peste mare. Auzeau cum tunetele piereau.

Brutha se ridică nesigur în picioare, bălăngănindu-se nebunește pentru a compensa o mișcare deja dispărută.

— Acum sunt... începu el.

Era singur. Marinarii fugiseră.

— Om? făcu Brutha.

— Aici.

Brutha îl pescui pe Om dintre alge.

— Ai spus că nu poți să faci nimic! zise el acuzator.

— Nu am fost... Om se opri.

„Va fi un preț, se gândi el. Nu va fi mic. Nu poate să fie mic. Regina Mării este zeiță. Am distrus câteva orașe la vremea mea. Foc sfânt, chestii din astea. Dacă prețul nu este mare, cum să te respecte oamenii?"

— M-am ocupat eu, spuse el.

Valuri de maree. O corabie scufundată. Câteva orașe dispărând sub apele mării. Așa ceva va fi. Dacă oamenii nu respectă, atunci nu se tem, iar dacă nu se tem, cum să-i faci să creadă?

Pare nedrept, într-adevăr. Un om a ucis un marsuin. Desigur, pentru Regină nu contează cine este aruncat peste bord, așa cum pentru el nu a contat ce marsuin a omorât. Și asta e nedrept, pentru că Vorbis a făcut-o. Îi obligă pe oameni să facă lucruri pe care nu ar trebui să le facă...

La ce mă gândesc? Înainte să fiu țestoasă, nici nu știam ce înseamnă nedrept...

Bocaporții se deschiseră. Oamenii ieșiră și se agățară de parapet. Să stai pe punte pe vreme de furtună oferă întotdeauna posibilitatea de a fi aruncat peste bord, dar acest lucru capătă o aură plăcută după ore întregi petrecute sub punte alături de cai speriați și pasageri cu rău de mare.

Nu mai erau furtuni. Corabia înainta împinsă de vânturi bune, sub un cer senin, pe o mare la fel de lipsită de viață ca și deșertul fierbinte.

Zilele treceau lipsite de evenimente. Vorbis stătea sub punte în cea mai mare parte a timpului.

Echipajul îl trata pe Brutha cu un respect precaut. Veşti precum cele despre Brutha se răspândesc iute.

Aici coasta era formată din dune, cu câte o mlaștină de sare stearpă. O pâclă de căldură se întindea peste pământ. Era felul de coastă de la care te temi mai mult de un naufragiu provocat de alunecările de teren decât de scufundare. Nu se vedeau păsări marine. Chiar și păsările care urmăriseră corabia pentru resturi dispăruseră.

— Nici un vultur, spuse Om. Asta se putea spune în această privință.

Spre seara celei de a patra zile, panorama uniformă a oceanului de dune fii întreruptă de o sclipire de lumină. Clipea oarecum ritmic. Căpitanul, a cărui față arăta acum de parcă somnul nu îi era un partener de noapte regulat, îl chemă pe Brutha deoparte.

— Înă... șe... diaconul mi-a spus să fiu atent la asta, zise el. Du-te și adu-l acum.

Vorbis avea o cabină undeva lângă cală, unde aerul era gros ca o supă subțire. Brutha ciocăni.

— Intră[5].

Aici nu erau hublouri. Vorbis stătea în întuneric.

— Da, Brutha?

— Căpitanul m-a trimis să vă aduc. Domnia Voastră. Ceva strălucește în deșert.

— Bun. Deci, Brutha. Atenție. Căpitanul are o oglindă. I-o vei cere cu împrumut.

— Ăă... ce este o oglindă, domnule?

— Un instrument păgân și interzis, spuse Vorbis. Care, din păcate, poate fi folosit în serviciul divin. Va nega, firește. Dar un om cu mustăcioară și cu o barbă atât de îngrijite este vanitos, iar un om vanitos sigur are o oglindă. Așa că ia-o. Și stai în soare și mișcă oglinda, astfel încât să îndrepte soarele spre deșert. Înțelegi?

— Nu, domnule, zise Brutha.

— Ignoranța este apărarea ta, fiule. Iar apoi întoarce-te la mine și spune-mi ce vezi.

Om moțăia la soare. Brutha îi găsise un locșor lângă capătul ascuțit al corăbiei, unde putea sta la soare fără primejdia de a fi văzut de echipaj – iar membrii echipajului erau acum destul de speriați pentru a nu se mai duce să caute belele, oricum.

O țestoasă visează... ... milioane de ani. Era timpul visului. Timpul neformat. Zeii mărunți ciripeau și vâjâiau în locurile sălbatice, în locurile reci, în locurile îndepărtate. Roiau în beznă, fără amintiri, dar conduși de speranța și de pofta pentru un singur lucru, singurul lucru la care tânjește un zeu – credința.

În adâncul pădurii nu există copaci de dimensiune medie. Există doar cei uriași, a căror cupolă se întinde pe cer. Dedesubt, în semiîntuneric, nu există lumină decât pentru mușchi și ferigi. Dar când un gigant se prăbușește, lăsând un mic spațiu... atunci are loc o cursă – între arborii din ambele părți, care vor să se întindă in lături și între puieții de dedesubt, care se întrec să crească în sus. Uneori, poți

să îți faci spațiul tău. Pădurile erau departe de pustiu. Vocea fără nume care urma să fie Om era purtată de vânt la marginea deșertului, încercând să se facă auzită printre celelalte glasuri fără număr, încercând să evite să fie împinsă în centru. Se poate să se fi învârtit milioane de ani – nu avea nimic cu care să măsoare timpul. Tot ce avea era speranța, și o anumită senzație a prezenței lucrurilor. Și o voce.

Apoi a venit o zi. Într-un fel, a fost prima zi.

Om fusese conștient de cioban de ceva ti... de o vreme. Turma se apropiase tot mai mult. Ploile fuseseră rare. Nutrețul era puțin. Guri flămânde propulsau picioare înfometate tot mai departe printre pietre, în căutarea peticelor de iarbă arsă de soare până atunci disprețuite.

Erau oi, probabil cele mai proaste animale din univers, cu excepția posibila a rațelor. Dar nici măcar mințile lor nesofisticate nu puteau auzi vocea, pentru că oile nu ascultă.

Era un miel, totuși. Se abătuse nițel de la drum. Om avusese grijă să se abată și mai mult. Pe după un bolovan. În jos pe pantă. În crevasă.

Behăitul lui o atrase pe mamă.

Crevasa era bine ascunsă și oaia era, până la urmă, mulțumită acum, că își găsise mielul. Nu vedea nici un motiv să behăie, nici măcar atunci când ciobanul trecu pe lângă bolovan, strigând, blestemând și, în cele din urmă, rugându-se. Ciobanul avea o sută de oi și ar fi putut părea surprinzător că era gata să piardă zile întregi căutând una singură; de fapt, avea o sută de oi fiindcă era genul de om gata să piardă zile întregi căutând o mioară rătăcită.

Vocea care avea să fie Om aşteptă.

În seara celei de a doua zile sperie o potârniche care își avea cuibul lângă crevasă, tocmai când ciobanul trecea prin preajmă.

Nu era o mare minune, dar fu destul pentru cioban. Acesta ridică o moviliță din pietre în acel loc și, în ziua următoare, își aduse întreaga turmă în zonă. Și, în căldura după-amiezii, se întinse să doarmă – iar Om îi vorbi, în capul lui.

Trei săptămâni mai târziu, ciobanul era omorât cu pietre de preoții lui Ur-Gilash, care pe atunci era zeul principal în zonă. Dar întârziaseră. Om avea deja o sută de credincioși, iar numărul creștea...

La o milă depărtare de cioban și de turma lui trăia un căprar cu turma lui. Minusculul accident al microgeografiei făcuse ca primul om care auzise glasul lui Om, și care îl ajutase pe Om să-și formeze o

imagine despre oameni, să fie un cioban, și nu un căprar. Aceștia au moduri destul de diferite de a privi lumea și întreaga istorie ar fi putut fi diferită.

Fiindcă oile sunt proaste și trebuie mânate. Iar caprele sunt inteligente și trebuie conduse.

„Ur-Gilash", se gândi Om. Ah, ce vremuri... când Osar și adepții lui dăduseră buzna în templu, spărseseră altarul și aruncaseră preotesele pe fereastră pentru a fi sfâșiate de câini sălbatici, ceea ce era modul corect de a face lucrurile și se auziseră un bocet și un tropot de picioare puternic, iar adepții lui Om își aprinseseră focurile de tabără între zidurile sfărâmate ale sălilor lui Gilash exact așa cum spusese Profetul, iar asta contase chiar dacă el o spusese doar cu cinci minute mai înainte, când căutau lemne de foc, deoarece căzuseră cu toții de acord că o profeție este o profeție și nimeni nu a zis că trebuie să aștepți mult timp înainte ca ea să se îndeplinească.

Ce zile minunate! Minunate. În fiecare zi, convertiți noi. Ascensiunea lui Om fusese de neoprit...

Se trezi brusc.

Bătrânul Ur-Gilash. Un zeu al vremii, nu asta era? Da. Nu. Poate că era unul dintre zeii-păianjen primari? Cam așa ceva. Oare ce se întâmplase cu el?

Ce s-a întâmplat cu mine? Cum se întâmplă asta? Stai prin planurile astrale, lăsându-te în voia curentului, bucurându-te de ritmurile universului, crezi că toți, știi tu, oamenii cred mai departe acolo jos, te hotărăști să te duci să îi agiți nițel și apoi... o țestoasă. E ca și cum te-ai duce la bancă și ai descoperi că bani se scurg printr-o gaură. Prima dată când îți dai seama este când mergi agale căutând o minte la îndemână și, dintr-odată, ești o broască țestoasă și nu mai ai nici o putere să scapi.

Trei ani de privit în sus la practic orice...

Bătrânul Ur-Gilash? Poate că rezista ca șopârlă pe undeva, cu vreun pustnic bătrân drept unic credincios. Mai probabil, fusese azvârlit în deșert. Un zeu mărunt era norocos dacă primea o șansă.

Ceva era în neregulă. Om nu putea pune degetul exact pe rană și nu doar pentru că nu avea un deget. Zeii se ridicau și cădeau precum bucățelele de ceapă într-o supă în clocot, dar de data aceasta era diferit. De data asta ceva era in neregulă...

Îl obligase pe Ur-Gilash să plece. Cinstit. Legea junglei. Dar nimeni nu îl provoca pe el...

Unde era Brutha?

— Brutha!

Brutha număra sclipirile de lumină care veneau dinspre deșert.

— Bună treabă că am avut o oglindă, nu? zise căpitanul plin de speranță. Bănuiesc că Domnia Sa nu se va supăra pentru oglindă de vreme ce s-a dovedit folositoare?

— Nu cred că el gândește așa, spuse Brutha, încă numărând.

— Nu, nici eu nu cred că gândește așa, zise căpitanul posomorât.

— Șapte, iar apoi patru.

— Mă paște Chiziția, spuse căpitanul.

Brutha era gata să spună: „Atunci bucură-te că sufletul iți va fi purificat". Dar nu o făcu. Și nu știa de ce.

— Îmi pare rău, zise el.

O spoială de surprindere acoperi mâhnirea căpitanului.

— Voi de obicei spuneți ceva despre cât de bună este Chiziția pentru suflet, rosti el.

— Sunt sigur că este, zise Brutha.

Căpitanul ii privi chipul cu luare-aminte.

— E plat, să știi, spuse el încetișor. Am navigat în Oceanul de Margine. E plat și eu am văzut Marginea și se mișcă. Nu Marginea. Adică... ce-i acolo jos. Pot să-mi taie capul, dar tot o să se miște.

— Dar va înceta să se miște pentru tine, zise Brutha. Așa că eu aș avea grijă cu cine vorbesc, căpitane.

— Țestoasa Se Mișcă! șuieră el și își luă tălpășița.

— Brutha!

Sentimentul de vinovăție îl făcu pe Brutha să se îndrepte de spate zvâcnind ca un pește prins în cârlig. Se întoarse și își coborî umerii, liniștit. Nu era Vorbis, doar Zeul.

Se duse încetișor la locul din fața catargului. Om se uită urât la el.

— Da? zise Brutha.

— Niciodată nu vii să vezi ce fac, spuse țestoasa. Știu că ești ocupat, adăugă cu sarcasm, dar o mică rugăciune ar fi drăguță, totuși.

— Te-am verificat la prima oră de dimineață, zise Brutha.

— Și mi-e foame.

— Aseară ai mâncat toată coaja de la im pepene galben.

— Și cine a mâncat pepenele, ha?

— Nu, nu el l-a mâncat, spuse Brutha. El se hrănește cu pâine uscată și apă.

— De ce nu mănâncă pâine proaspătă?

— O lasă să se usuce.

— Da, bănuiesc că așa face, zise țestoasa.

— Om?

— Ce?

— Căpitanul tocmai a spus ceva ciudat. A spus că lumea este plată și că are o margine.

— Da. Și?

— Dar, adică, știm că lumea este o bilă, pentru că...

Țestoasa clipi.

— Nu, nu e, zise. Cine a spus că e o bilă?

— Tu, rosti Brutha. Apoi adăugă: Conform Cărții întâi din Septuateuh, oricum.

Niciodată n-am gândit așa, se gândi el. Niciodată n-aș fi spus „oricum".

— De ce mi-ar spune căpitanul așa ceva? zise el. Nu e o conversație normală.

— Ți-am spus, n-am făcut eu lumea, răspunse Om. De ce aș fi făcut lumea? Era deja aici. Și dacă aș face o lume, n-aș face-o ca o bilă. Ar cădea oamenii de pe ea. Toată marea s-ar scurge prin partea de jos.

— Nu dacă i-ai spune să stea acolo.

— Ha! I-auzi la el!

— În plus, sfera este o formă perfectă, zise Brutha. Pentru că în Cartea...

— Nu-i nimic deosebit la o sferă, spuse țestoasa. Că veni vorba, țestoasa e o formă perfectă.

— O formă perfectă pentru ce?

— Păi, forma perfectă pentru o țestoasă, în primul rând, zise Om. Dacă ar avea forma unei bile, ar ieși la suprafață tot timpul.

— Dar este o erezie să spui că lumea este plată, făcu Brutha.

— Poate, dar e adevărat.

— Și chiar stă pe spatele unei țestoase uriașe?

— Așa-i.

— În acest caz, spuse Brutha triumfător, pe ce stă țestoasa?

Țestoasa îl privi fără expresie.

— Nu stă pe nimic, zise. E o țestoasă, în numele cerului, înoată. Pentru asta sunt țestoasele.

— Eu... ăă... cred că aș face bine să mă duc să îi dau raportul Iui Vorbis, spuse Brutha. Devine foarte calm dacă e lăsat să aștepte. De ce mă chemasei? O să încerc să îți mai aduc de mâncare după cină.

— Cum te simți? zise țestoasa.

— Mă simt bine, mulțumesc.

— Mănânci bine, chestii din astea?

— Da, mulțumesc.

— Mă bucur să aud asta. Dă-i drumul acum. Adică, nu sunt decât Zeul tău. Om ridică glasul în timp ce Brutha se depărta în grabă. Și ai putea să mă vizitezi mai des!

— Și să te rogi mai tare. M-am săturat să îmi încordez auzul! strigă el.

Vorbis era tot în cabina lui când Brutha veni gâfâind pe coridor și ciocăni la ușă. Nu primi nici un răspuns. După o vreme, Brutha deschise ușa.

Se părea că Vorbis nu obișnuia să citească. Evident, scria, după cum demonstrau Epistolele, dar nimeni nu îl vedea făcând-o. Când era singur, petrecea mult timp uitându-se fix la perete sau prosternat în rugăciune. Vorbis se putea smeri în rugăciune într-un fel care făcea ca atitudinile împăraților bolnavi de putere să pară servile.

— Ăă, făcu Brutha și încercă să închidă ușa la loc.

Vorbis făcu iritat un semn din mână. Apoi se ridică în picioare. Nu își scutură rasa de praf.

— Știi, Brutha, zise el, nu cred că există o singură persoană în Citadelă care ar îndrăzni să mă întrerupă din rugăciune? Se tem de Chiziție. Toată lumea se teme de Chiziție. În afară de tine, se pare. Ție ți-e teamă de Chiziție?

Brutha se uită în ochii lui negri. Vorbis se uită la chipul lui rozaliu. Exista un anume chip pe care oamenii îl arătau când vorbeau cu un exchizitor. Era plat și lipsit de expresie, strălucea nițel și chiar un exchizitor pe jumătate pregătit putea citi ca pe o carte deschisă vinovăția abia ascunsă. Brutha doar gâfâia, dar totuși, întotdeauna arăta așa. Era fascinant.

— Nu, Domnia Ta, spuse el.

— De ce?

— Chiziția ne protejează, domnule. Este scris în Osar, capitolul VII, versetul...

Vorbis își lăsă capul într-o parte.

— Firește că da. Dar te-ai gândit vreodată că și Chiziția ar putea greși?

— Nu, Domnia Ta, zise Brutha.

— Dar de ce?

— Nu știu, stăpâne Vorbis. Nu m-am gândit niciodată.

Vorbis se așeză la o mică măsuță de scris, o simplă scândură care se desfăcea din carenă.

— Și ai dreptate, Brutha, spuse el. Deoarece Chiziția nu poate să greșească. Lucrurile nu pot sta decât așa cum dorește Zeul. Este imposibil să crezi că lumea ar putea funcționa în orice alt fel, nu-i așa?

Imaginea unei țestoase cu un singur ochi apăru o clipă în mintea Iu Brutha.

Brutha nu știuse niciodată să mintă. Adevărul însuși păruse întotdeauna atât de greu de înțeles, încât a complica lucrurile și mai mult îl depășise întotdeauna.

— Așa ne învață Septuateuhul, rosti el.

— „Unde există pedeapsă, există întotdeauna o vină", zise Vorbis. Uneori vina îi urmează pedepsei, ceea ce nu face decât să dovedească previziunea Marelui Zeu.

— Asta obișnuia să spună și bunica, zise Brutha automat.

— Chiar așa? Mi-ar plăcea să știu mai multe despre această doamnă formidabilă.

— Obișnuia să îmi tragă câte o săpuneală în fiecare dimineață pentru că în timpul zilei cu siguranță aveam să fac ceva ca să o merit, spuse Brutha.

— O înțelegere desăvârșită a firii umane, zise Vorbis sprijininduși bărbia în palmă. Dacă nu ar fi existat impedimentul sexului, se pare că ar fi putut fi un excelent inchizitor.

Brutha dădu aprobator din cap. Oh, da. Într-adevăr.

— Iar acum, rosti Vorbis fără să își schimbe tonul glasului, îmi vei spune ce ai văzut în deșert.

— Oh. Au fost șase lumini. Iar apoi o pauză de vreo cinci bătăi de inimă. Și apoi opt lumini. Și o altă pauză. Și două lumini.

Vorbis dădu din cap gânditor.

— Trei sferturi, zise el. Slavă Marelui Zeu. Îmi este toiag și călăuză prin locurile grele. Și tu poți pleca.

Brutha nu se așteptase să i se spună ce însemnau luminile și nu avea de gând să întrebe. Chiziția punea întrebările. Era cunoscută pentru asta.

În ziua următoare, corabia ocoli un promontoriu și golful Ephebei se desfășură în fața ei, cu orașul o pată albă pe linia orizontului pe care timpul și distanța o transformară într-o revărsare

de case orbitor de albe, până în vârful unei stânci.

Părea foarte interesant pentru sergentul Simony. Brutha nu schimbase o vorbă cu el. Fraternizarea între cler și soldați nu era încurajată, exista o anumită aplecare spre cele nesfinte printre soldați...

Brutha, lăsat iar de capul lui în timp ce echipajul se pregătea pentru acostare, îl privea cu atenție pe soldat. Cei mai mulți soldați erau cam nespălați și, în general, necioplți cu preoții neimportanți. Simony era altfel. În afară de orice altceva, sclipea. Platoșa lui făcea să te doară ochii. Pielea lui arăta ca și cum ar fi fost frecată.

Sergentul stătea la prora, uitându-se fix în timp ce orașul se apropia. Era neobișnuit să îl vezi foarte departe de Vorbis.

Oriunde se afla Vorbis, era și soldatul, cu mâna pe sabie, cu ochii cercetând împrejurimile pentru... ce?

Și tăcea întotdeauna, dacă nu i se vorbea. Brutha încercă să se împrietenească.

— Pare foarte... alb, nu? spuse el. Orașul. Foarte alb. Sergent Simony?

Sergentul se întoarse încetișor și se holbă la Brutha.

Privirea lui Vorbis era înspăimântătoare. Îți sfredelea capul în căutarea păcatelor dinăuntru, deloc interesat de tine, un simplu vehicul pentru păcatele tale. Dar privirea lui Simony era ură simplă, pură.

Brutha făcu un pas înapoi.

— Oh. Scuze, murmură el.

Se întoarse posomorât la capătul teșit și încercă să se ferească din calea soldatului.

Oricum, aveau să fie mai mulți soldați, în curând...

Ephebienii îi așteptau. Soldații stăteau aliniați pe chei, cu armele ținute într-un fel foarte apropiat de o insultă directă. Și erau mulți.

Brutha merse înainte, glasul țestoasei insinuându-i-se în cap.

— Deci ephebienii vor pace, nu? rosti Om. Nu prea par. Nu prea pare că vom impune regulile unui inamic înfrânt. Se pare că noi am luat-o pe coajă și nu vrem să o mai luăm. Se pare că pledăm pentru pace. Mie așa mi se pare.

— În Citadelă toți spuneau că a fost o victorie glorioasă, spuse Brutha.

Descoperi că acum putea vorbi abia mișcându-și buzele. Om părea în stare să îi audă cuvintele în clipa în care ele ajungeau la corzile vocale.

În fața lui, Simony pășea in urma diaconului, uitându-se bănuitor la fiecare soldat ephebian.

— Ce chestie ciudată, zise Om. Câștigătorii nu vorbesc niciodată despre victorii glorioase. Asta pentru că ei sunt cei care văd cum arată câmpul de bătălie după aceea. Doar învinșii au victorii glorioase.

Brutha nu știu ce să răspundă.

— Astea nu par vorbe de zeu, se aventură el.

— E creierul ăsta de țestoasă.

— Ce?

— Nu ai habar de nimic? Trupurile nu sunt doar niște chestii bune să îți ții mintea în ele. Forma pe care o ai influențează felul în care gândești. E toată morfologia asta de peste tot.

— Ce?

Om suspină.

— Dacă nu mă concentrez, gândesc ca o țestoasă!

— Ce? Adică încet?

— Nu! Țestoasele sunt cinice. Întotdeauna se așteaptă la ce e mai rău.

— De ce?

— Nu știu. Pentru că adesea li se întâmplă, bănuiesc.

Brutha se uită în jur la Ephebe. Gărzi cu coifuri împodobite în vârf cu panașuri care arătau ca niște cozi de cai care își luaseră lumea în cap mărșăluiau de o parte și de alta a coloanei. Câțiva cetățeni ephebieni priveau nepăsători de pe marginea drumului. Semănau surprinzător de mult cu oamenii de acasă și nu arătau deloc ca niște demoni pe două picioare.

— Sunt oameni, spuse el.

— Notă maximă la antropologie comparată.

— Fratele Nhumrod zicea că ephebienii mănâncă și came de om, spuse Brutha. Și el nu minte.

Un băiețel se uita gânditor la Brutha în timp ce își excava o nară. Dacă era un diavol în piele de om, era un actor foarte bun.

Din loc în loc, de-a lungul drumului de la port, erau statui din piatră albe. Brutha nu mai văzuse niciodată statui. În afară de cele ale arhisepților, firește, dar nu era același lucru.

— Ce sunt astea?

— Pai, cel dolofan cu togă este Tuvelpit, Zeul Vinului. În Tsort i se spune Smimto. Și tipa cu părul coafat este Astoria, Zeița Dragostei. Un adevărat cap pătrat. Cel urât este Offler Zeul Crocodil. Nu e de prin partea locului. E klatchian la origine, dar ephebienii au auzit de

el și li s-a părut o idee bună. Vezi dinții. Buni dinți. Foarte buni dinți. Apoi cea cu freza ca un cuib de șerpi...

— Vorbești despre ei de parcă ar fi adevărați.

— Sunt

— Nu există alt zeu în afară de tine. Asta i-ai spus-o lui Osar.

— Păi. Știi tu. Am exagerat nițel. Dar ei nu sunt atât de buni. Unul dintre ei stă mai tot timpul cântând la flaut și aleargă mulgătoarele. Mie asta nu mi se pare foarte divin. Ție ți se pare foarte divin? Mie nu.

Drumul se înfășură abrupt în jurul dealului stâncos. Cea mai mare parte a orașului părea să fie construită pe aflorimente sau săpată chiar în piatră, astfel încât curtea cuiva era acoperișul altcuiva. Drumurile erau de fapt o serie de trepte mici, accesibile pentru un om sau un măgar, dar însemnând moarte subită pentru o căruță. Ephebe era un loc pentru pietoni.

Mai mulți oameni îi urmăreau in tăcere. La fel făceau și statuile zeilor. Ephebienii aveau zei la fel cum alte orașe aveau șobolani.

Brutha îi aruncă o ocheadă lui Vorbis. Exchizitorul privea drept înainte. Brutha se întrebă oare ce vedea acesta.

Totul era atât de nou!

Și diavolesc, firește. Deși zeii din statui nu prea semănau cu demonii – dar auzea vocea lui Nhumrod care arăta că însuși acest fapt îi făcea și mai demonici. Păcatul se furișa spre tine sub forma unui lup în piele de oaie.

Una dintre zeițe avusese niște probleme foarte serioase cu rochia, observă Brutha; dacă fratele Nhumrod ar fi fost de față, ar fi fost nevoit să se prosterneze numaidecât in rugăciune.

— Petulia, Zeița Afecțiunii Negociabile, zise Om. Slăvită de doamnele nopții și ale oricărui alt moment al zilei, dacă mă înțelegi.

Brutha căscă gura.

— Au o zeiță pentru desfrânatele vopsite?

— De ce nu? Sunt oameni foarte religioși, din câte înțeleg. Sunt obișnuiți să fie pe... petrec atât de mult timp uitându-se la... știi ce, credința este acolo unde o găsești. Specializare. Asta-i sigur, înțelegi? Risc scăzut, profit garantat. Există chiar și un Zeu al Lăptucii pe undeva. Adică, nu că ar fi posibil să mai încerce altcineva să devină Zeu al Lăptucii. Nu trebuie decât să găsești o comunitate care crește lăptuci și să rămâi acolo. Zeii tunetului vin și pleacă, dar la tine vin de fiecare dată când are loc câte un atac urât al Gândacului de Lăptucă. Trebuie să... oh... să-i recunoști meritele Petuliei. A observat o nișă în

piață și a umplut-o.

— Există un Zeu al Lăptucii?

— De ce nu? Dacă există destui oameni care să creadă, poți fi zeul a orice...

Om se opri și aștepta să vadă dacă Brutha băgase de seamă. Dar Brutha părea să se gândească la altceva.

— Nu-i corect. Să nu te porți cu oamenii așa. Au!

Intrase în spinarea unui subdiacon. Grupul se oprise, în parte pentru că escorta ephebiană se oprise și ea, dar mai ales pentru că un om alerga pe stradă.

Era destul de bătrân și, în multe privințe, semăna cu o broască pusă la uscat ceva vreme. Ceva din înfățișarea lui îi făcea pe oameni să se gândească, de obicei, la cuvântul „sprinten", dar, în această clipă, era mult mai probabil ca ei să se gândească la cuvintele „gol cum l-a făcut maică-sa" și posibil, și „ud leoarcă", ceea ce ar fi fost, de asemenea, foarte exact. Deși exista barba. Era o barbă în care îți puteai ridica tabăra.

Omul tropăi pe stradă fără vreo urmă de jenă și se opri în fața prăvăliei unui olar. Acesta nu părea îngrijorat că îi vorbea un bărbat scund, ud și dezbrăcat; de fapt, nici unul dintre oamenii de pe stradă nu se uitase de două ori la el.

— Aș dori o oală numărul nouă și niște sfoară, te rog, zise bătrânul.

— Da, să trăiți, domnule Legibus.

Olarul scoase un prosop de sub tejghea. Omul dezbrăcat îl luă absent. Brutha avea senzația că acest lucru li se mai întâmplase celor doi înainte.

— Și o pârghie cu o lungime infinită și, hm, un punct de sprijin de nemișcat, spuse Legibus ștergându-se.

— Nu am decât ce se vede, domnule. Oale și obiecte de gospodărie obișnuite, însă îmi cam lipsesc mecanismele axiomatice.

— Bine, ai niște cretă?

— Am una aici de data trecută, zise olarul.

Omulețul dezbrăcat luă creta și începu să deseneze triunghiuri pe cel mai apropiat perete. Apoi privi în jos.

— De ce nu am haine pe mine? spuse el.

— Iar ne făceam baie, nu? zise olarul.

— Mi-am lăsat hainele în baie?

— Cred că probabil ați avut o idee în timp ce erați în baie? întrebă olarul.

— Așa-i! Așa-i! Mi-a venit o idee splendidă pentru a mișca lumea din loc! spuse Legibus. Simplul principiu al pârghiei. Ar trebui să meargă perfect. Nu mai trebuie decât să fie rezolvate problemele tehnice.

— Ce drăguț. Ne putem muta undeva unde e mai cald pe durata iernii, zise olarul.

— Pot să împrumut prosopul?

— Oricum este al dumneavoastră, domnule Legibus.

— Da?

— V-am spus, l-ați lăsat aici ultima dată. Mai țineți minte? Când ați avut ideea aceea pentru far?

— Bine. Bine, zise Legibus, înfășurându-se in prosop. Mai desenă câteva linii pe perete. Bine. În regulă. O să trimit mai târziu pe cineva să ridice peretele.

Se întoarse și păru să îi vadă pe omnieni pentru prima dată. Se uită la ei cu ochii mijiți și ridică din umeri.

— Hmm, făcu el și plecă agale.

Brutha îl trase de mantie pe unul dintre soldații ephebieni.

— Scuzați-mă, dar de ce ne-am oprit? întrebă el.

— Filosofii au prioritate, răspunse soldatul.

— Ce e un filosof? vru să știe Brutha.

— Cineva care e destul de isteț să găsească o slujbă unde nu trebuie să ridice greutăți, rosti o voce din capul lui.

— Un necredincios în căutarea sorții cuvenite pe care cu siguranță o va primi, zise Vorbis. Un inventator de nonsensuri. Acest oraș blestemat îi atrage așa cum o grămadă de bălegar atrage muștele.

— De fapt, este clima, interveni glasul țestoasei. Gândește-te. Dacă ai obiceiul să sari din cadă de fiecare dată când ți se pare că ți-a venit o idee bună, nu vrei s-o faci undeva unde este frig. Dacă o faci undeva unde este frig, mori. Asta-i selecție naturală, da. Ephebe este cunoscut pentru filosofii lui. E mai tare ca teatrul de stradă.

— Ce, o grămadă de bătrâni care fug pe străzi fără haine pe ei? se miră Brutha pe șoptite, în timp ce erau conduși înainte.

— Mai mult sau mai puțin. Dacă îți petreci tot timpul gândindu-te la univers, ai tendința să uiți părțile lui mai puțin importante. Cum ar fi pantalonii. Și nouăzeci și nouă din o sută de idei cu care vin ei simt complet nefolositoare.

— De ce nu îi închide cineva în siguranță, atunci? Mie nu mi se par prea folositori, spuse Brutha.

— Pentru că cea de a o suta idee, zise Om, este de obicei colosală.

— Ce?

— Uită-te la cel mai înalt turn de pe stâncă.

Brutha ridică privirea. În vârful turnului, legat cu benzi de metal, era un disc mare care sclipea în lumina dimineții.

— Ce este? șopti el.

— Motivul pentru care Omnia nu prea mai are flotă, spuse Om. De aceea merită să ai întotdeauna câțiva filosofi prin preajmă. Acum e numai Frumusețea Este Adevăr, Adevărul Este Frumusețe și Dacă Un Copac Se Prăbușește în Pădure și Nu Îl Aude Nimeni, Scoate Vreun Zgomot, iar apoi, tocmai când crezi că o să înceapă să saliveze, unul dintre ei zice Apropo, a pune un reflector parabolic de zece metri într-un loc înalt pentru a trage raze de soare în corăbiile inamice ar fi o demonstrație foarte interesantă a principiilor optice, adăugă el. Filosofii ăștia întotdeauna vin cu noi idei uimitoare. Cea de dinaintea ăsteia a fost un mecanism complicat care demonstra principiile pârghiei aruncând, din întâmplare, bile de sulf aprins la două mile distanță. Apoi, înainte de asta, cred, a fost un fel de chestie sub apă care trăgea bușteni ascuțiți în fundurile corăbiilor.

Brutha se uită iar la disc. Nu înțelesese mai mult de o treime dintre cuvintele din ultima frază.

— Păi, zise el, face?

— Ce să facă?

— Să facă un zgomot. Dacă se prăbușește în pădure când nu e nimeni care să audă.

— Cui îi pasă?

Grupul ajunsese la o intrare în zidul care mergea în jurul vârfului stâncii cam în același fel în care o bandană înconjoară un cap. Căpitanul ephebian se opri și se întoarse.

— *Musafirii...* trebuie legați la ochi, rosti el.

— Este scandalos! ripostă Vorbis. Suntem aici într-o misiune diplomatică!

— Asta nu este treaba mea, spuse căpitanul. Treaba mea este să zic: Dacă treceți pe poarta asta, o faceți legați la ochi. Puteți să rămâneți afară. Dar dacă vreți să intrați, trebuie să fiți legați la ochi. Asta este una dintre acele alegeri din viață.

Unul dintre subdiaconi îi șopti lui Vorbis la ureche. Acesta avu o conversație sotto voce cu conducătorul gărzii omniene.

— Foarte bine, spuse el, dar o facem protestând.

Legătura pentru ochi era destul de moale și complet opacă. Dar în timp ce Brutha era îndrumat...

... zece pași pe un coridor, iar apoi la stânga cinci pași, apoi in diagonală înainte și la stânga trei pași și jumătate și la dreapta o sută și trei pași, coborât trei trepte, întoarcere pe loc de șaptesprezece ori și un sfert și înainte nouă pași, pauză trei secunde și la dreapta doi pași și înapoi doi pași, la stânga doi pași și întoarcere pe loc de trei ori și jumătate, așteptat o secundă și în sus trei trepte, la stânga douăzeci de pași și întoarcere pe loc de cinci ori și un sfert, la stânga cincisprezece pași, urcat șapte trepte și în diagonală înainte, pauză două secunde, la dreapta patru pași și în jos pe o pantă care cobora câte un metru la fiecare zece pași pe o distanță de treizeci de pași și apoi întoarcere pe loc de șapte ori și jumătate, înainte șase pași...

... se întreba la ce ar fi trebuit să folosească aceasta.

Legăturile le fură scoase de la ochi într-o curte deschisă, construită dintr-o piatră albă care transforma lumina soarelui într-o strălucire orbitoare. Brutha clipi.

În jurul curții erau aliniați arcași. Țineau săgețile îndreptate in jos, dar atitudinea lor arăta că îndreptarea orizontală putea avea loc oricând.

Un alt bărbat chel îi aștepta. Ephebe părea să aibă un stoc nelimitat de bărbați slabi și chelioși îmbrăcați în cearșafuri. Acesta zâmbea, doar cu gura.

„Nimeni nu ne place prea mult", se gândi Brutha.

— Sper că veți ierta această mică neplăcere, începu slăbănogul. Mă numesc Aristocrate. Sunt secretarul Tiranului. Vă rog să le cereți

oamenilor dumneavoastră să își lase armele.

Vorbis se îndreptă de spate. Era cu un cap mai înalt decât ephebianul. Oricât de galben i-ar fi fost de obicei tenul, acum devenise și mai palid.

— Avem dreptul să ne păstrăm armele! zise el. Suntem o solie într-o țară străină!

— Dar nu și barbară, spuse Aristocrate cu blândețe. Armele nu vă vor fi de folos aici.

— Barbară? se miră Vorbis. Ne-ați ars corăbiile!

Aristocrate ridică o mână.

— Aceasta este o discuție pentru mai târziu, spuse el. Acum plăcuta mea îndatorire este să vă conduc spre apartamentele voastre. Sunt sigur că veți dori să vă odihniți nițel după călătorie. Sunteți, desigur, liberi să vă plimbați pe unde doriți în palat. Și dacă există vreun loc prin care noi nu dorim să vă plimbați, gărzile vă vor informa cu iuțeală și cu tact.

— Și putem părăsi palatul? întrebă Vorbis cu răceală în glas.

Aristocrate ridică din umeri.

— Nu păzim intrarea decât în vremuri de război, spuse el. Dacă vă puteți aduce aminte drumul, sunteți liberi să îl folosiți. Dar rătăcirile prin labirint nu sunt înțelepte, trebuie să vă avertizez. Strămoșii noștri erau, din păcate, foarte bănuitori și, din neîncredere, au pus multe capcane; le păstrăm bine unse și armate, firește, doar din respect pentru tradiție. Și acum, dacă poftiți să mă urmați...

Omnienii rămaseră la un loc în timp ce îl urmau pe Aristocrate prin palat. Erau fântâni. Erau grădini. Ici și colo, grupuri de oameni stăteau fără să facă mai nimic în afară de a vorbi. Se părea că ephebienii nu înțelegeau prea bine conceptele de „înăuntru" și „afară" – cu excepția labirintului din jurul palatului, care era foarte clar în această privință.

— Pericolul ne paște la fiecare colț, zise Vorbis încetișor. Orice om care rupe rândurile sau fraternizează în orice fel va explica acest comportament inchizitorilor. Pe îndelete.

Brutha se uită la o femeie care umplea un urcior de la un izvor. Nu prea arăta a act militar.

Avea din nou acel straniu sentiment dublu. La suprafață erau gândurile lui Brutha, care erau exact gândurile cu care Citadela ar fi fost de acord. Acesta era un cuib de păgâni și de necredincioși, chiar caracterul lui pământesc fiind un văl subtil pentru capcanele gândirii greșite și ale ereziei. Se putea să fie puternic luminat de soare, dar în

realitate era un loc al umbrelor.

Dar în străfunduri, erau gândurile acelui Brutha care îl privea pe Brutha din interior...

Vorbis arăta greșit aici. Tăios și neplăcut. Și orice oraș în care olarii nu se îngrijorau deloc atunci când bătrâni dezbrăcați și uzi leoarcă veneau să le deseneze triunghiuri pe pereți era un loc despre care Brutha voia să afle mai multe. Se simțea ca un urcior mare și gol. Ce trebuie să faci cu ceva gol este să îl umpli.

— Îmi faci ceva? șopti el.

În cutia lui. Om se uită la forma minții lui Brutha. Apoi încercă să gândească rapid.

— Nu, zise el și acesta, cel puțin, era adevărul. Se mai întâmplase asta vreodată?

Oare așa fusese în primele zile? Așa trebuie să fi fost. Totul era atât de înceţoşat acum. Nu își putea aminti gândurile pe care le avusese atunci, doar forma lor. Totul fusese foarte colorat, totul crescuse în fiecare zi – e7 crescuse în fiecare zi; gândurile și mintea care le gândea se dezvoltau cu aceeași viteză. E ușor să uiți gânduri din acele vremuri. Era ca și când un foc ar fi încercat să își amintească forma flăcărilor sale. Dar senzația – pe asta și-o putea aminti.

Nu îi făcea nimic lui Brutha. Brutha și-o făcea singur. Brutha începea să gândească în moduri zeiești. Brutha începea să devină profet.

Om își dorea să aibă pe cineva cu care să vorbească. Pe cineva care să înțeleagă.

Până la urmă, aici era Ephebe, nu? Unde oamenii își câștigau *traiul* încercând să înțeleagă?

Omnienii urmau să fie găzduiți în mici odăi dispuse în jurul unei curți centrale. În mijloc se afla o fântână, străjuită de un pâlc foarte mic de pini cu miros dulce. Soldații își dădură coate. Oamenii cred că soldații profesioniști se gândesc mult la luptă, dar soldații profesioniști serioși se gândesc mai mult la mâncare și la un loc cald de dormit, pentru că acestea sunt două lucruri de obicei greu de obținut, pe când lupta apare, de regulă, tot timpul.

În chilia lui Brutha era un bol cu fructe și o farfurie cu came rece. Dar mai întâi lucrurile importante. Îl pescui pe Zeu din cutie.

— Uite fructe, zise el. Ce sunt aceste boabe?

— Struguri, spuse Om. Materie primă pentru vin.

— Ai mai pomenit acest cuvânt. Ce înseamnă?

De afară se auzi un strigăt.

— Brutha!

— Ăsta-i Vorbis. Trebuie să mă duc.

Vorbis stătea în picioare în mijlocul chiliei lui.

— Ai mâncat ceva?

— Nu, domnule.

— Fructe și came, Brutha. Și azi e zi de post. Încearcă să ne insulte!

— Hm. Poate că ei nu știu că este zi de post? se aventură Brutha.

— Ignoranța însăși este un păcat, spuse Vorbis.

— Osar VII, versetul 4, rosti Brutha automat.

Vorbis zâmbi și îl bătu pe Brutha pe umăr.

— Ești o carte umblătoare, Brutha. Septuateuh pemnbulatus.

Brutha se uită în jos la propriile sandale.

„Are dreptate, se gândi el. Și eu uitasem. Sau, cel puțin, nu voiam să îmi aduc aminte."

Și apoi își auzi propriile gânduri venindu-i înapoi ca un ecou: sunt came, fructe și pâine, atâta tot. Doar asta e. Zile de post și zile de frupt. Zilele Profeților și zilele de dezlegare la pește... cui îi pasă? Unui Zeu a cărui singură grijă acum în privința mâncării este să fie destul de jos pentru a ajunge la ea?

Aș vrea să nu mă mai tot bată pe umăr.

Vorbis se întoarse cu spatele.

— Să le reamintesc celorlalți? spuse Brutha.

— Nu. Frații noștri hirotonisiți nu vor avea nevoie să le reamintești, desigur. Cât despre soldați— o mică îngăduință este, poate, permisă atât de departe de casă...

Brutha se întoarse în chilia lui.

Om era încă pe masă, zgâindu-se la pepenele galben.

— Aproape că am comis un păcat îngrozitor, zise Brutha. Aproape că am mâncat fructe într-o zi în care nu e îngăduit.

— Groaznic lucru, îngrozitor, spuse Om. Acum taie pepenele.

— Dar e interzis! zise Brutha.

— Nu, nu este, zise Om. Taie pepenele.

— Dar mâncatul fructelor a provocat dorința de a invada lumea, spuse Brutha.

— Nu a provocat decât flatulență, zise Om. Taie pepenele!

— Mă ispitești!

— Nu. Îți dau permisiunea. Dispensă specială! Taie naibii pepenele!

— Doar un episcop sau mai mult poate da... Începu Brutha. Apoi se opri.

Om se uită urât la el.

— Da. Exact, spuse el. Și acum taie pepenele. Tonul i se înmuie nițel. Dacă te face să te simți mai bine, voi declara că este pâine. Întâmplarea face ca eu să fiu Zeul din această proximitate. Pot să îi zic cum vreau eu. E pâine. Bine? Acum taie naibii pepenele.

— Pâinea, îl corectă Brutha.

— Așa. Și dă-mi o felie fără semințe în ea.

Brutha făcu întocmai, cu luare-aminte.

— Și termină iute de mâncat, zise Om.

— Ca să nu ne prindă Vorbis?

— Pentru că trebuie să te duci să găsești un filosof, spuse Om.

Faptul că avea gura plină nu îl împiedica să-și facă vocea auzită în mintea lui Brutha.

— Știi, pepenii cresc cu toptanul în sălbăticie. Nu mari ca ăsta. Niște chestii verzi și mici. Au coaja tare ca talpa. Nu poți să-i muști. Mi-am petrecut ani întregi mâncând frunze moarte pe care le-ar fi scuipat și o capră, chiar lângă o recoltă de pepeni. Pepenii ar trebui să aibă coaja mai subțire. Ține minte asta.

— Să găsesc un filosof?

— Exact. Cineva care știe să gândească. Cineva care mă poate ajuta să nu mai fiu broască țestoasă.

— Dar... Vorbis s-ar putea să mă cheme.

— Nu faci decât să ieși la o plimbare. Nici o problemă. Și grăbește-te. Mai sunt și alți zei în Ephebe. Nu vreau să mă întâlnesc cu ei acum. Nu când arăt așa.

Brutha păru cuprins de panică.

— Cum găsesc un filosof? spuse el.

— Pe aici? Aș zice să arunci o piatră în baltă.

***

Labirintul din Ephebe este străvechi și plin de o mie și unu de lucruri uimitoare pe care le poți face cu resorturi ascunse, cuțite tăioase ca briciul și bolovani care se prăbușesc. Nu există doar o călăuză. Sunt șase și fiecare își cunoaște drumul printr-o șesime din labirint. În fiecare an, au o competiție specială, atunci când fac ceva reconfigurări. Se întrec între ei pentru a vedea cine își poate face sectorul chiar și mai mortal decât celelalte pentru trecătorul obișnuit. Există o comisie de jurizare și un mic premiu.

Cea mai mare distanță parcursă de cineva prin labirint fără

călăuză a fost de nouăsprezece paşi. Ei, mai mult sau mai puţin. Capul i s-a rostogolit încă şapte paşi, dar asta probabil că nu se pune.

La fiecare punct de schimb, există o cămăruţă fără capcane. Ceea ce conţine este im mic clopot din bronz. Acestea sunt micile săli de aşteptare în care vizitatorii sunt predaţi următoarei călăuze. Şi, ici şi colo, făcute la înălţime, în acoperişul tunelului deasupra capcanelor mai ingenioase, se află ferestre de observaţie, căci gărzilor le place şi lor să aibă parte de o porţie bună de râs.

Toate acestea îi erau străine lui Brutha, care călcă prietenos prin tuneluri şi coridoare fără să se gândească prea mult la asta şi, in cele din urmă, deschise poarta şi ieşi în aerul înserării târzii.

Era înmiresmat de parfumul florilor. Moliile zbârnâiau prin semiîntuneric.

— Cum arată filosofii? zise Brutha. Când nu fac baie, adică.

— Gândesc mult, spuse Om. Caută pe cineva cu o expresie încordată.

— Asta ar putea să fie doar constipaţie.

— Păi, atât timp cât o ia filosofic...

Oraşul Ephebe îi înconjură. Câinii lătrau. Undeva o pisică miorlăi. Se auzea murmurul general al sunetelor liniştitoare care arată că, acolo, o mulţime de oameni îşi trăiesc vieţile.

Iar apoi, undeva pe stradă, se auzi o uşă deschizându-se brusc şi trosnetul unei amfore măricele de vin sparte în capul cuiva.

Un bătrân costeliv îmbrăcat în togă se adună de pe caldarâm, unde aterizase, şi se uită ameninţător la uşă.

— Vă zic, ascultaţi-mă, un intelect limitat, bine, nu poate ajunge la adevărul absolut al lucrurilor prin mijlocirea comparaţiei, căci fiind prin natura lui indivizibil, adevărul exclude conceptele de „mai mult" sau „mai puţin", astfel încât nimic altceva decât adevărul însuşi nu poate fi măsura exactă a adevărului. Nenorociţilor, spuse el.

Cineva din clădire rosti:

— Oh, da? Aşa zici tu.

Bătrânul îl ignoră pe Brutha, dar desprinse cu mare greutate o piatră din pavaj şi o cântări în mână.

Apoi se aruncă înapoi prin cadrul uşii. Se auzi un ţipăt de furie îndepărtat.

— Ah. Filosofia, spuse Om.

Brutha se uită cu grijă pe după uşă.

În cameră, două grupuri de bărbaţi in togi foarte asemănători încercau să îi ţină pe doi dintre colegii lor. Este o scenă care se repetă

de un milion de ori pe zi în barurile din întreg multiversul – amândoi așa-zișii bătăuși mârâiau și se strâmbau unul la altul și se zbăteau să scape din strânsoarea prietenilor lor, doar că, firește, nu se zbăteau prea tare, deoarece nu este nimic mai rău decât chiar să reușești să te eliberezi și să te trezești dintr-odată de unul singur în mijlocul ringului față în față cu un nebun gata să te lovească între ochi cu un bolovan.

— Mda, făcu Om, asta-i filosofic, destul de sigur.

— Dar se bat!

— Un schimb liber de opinii, da.

Acum, că Brutha se putu uita mai bine, observă că existau una sau două diferențe intre bărbați. Unul avea o barbă mai scurtă, era foarte roșu la față și agita acuzator dintr-un deget.

— La naiba, m-a acuzat de calomnie! strigă el.

— Ba nu! ripostă celălalt bărbat.

— Ba da! Ba da! Spune-le ce-ai zis!

— Uite, eu doar am sugerat, pentru a indica natura paradoxului, da, că dacă Xenon ephebianul a spus „Toți ephebienii sunt mincinoși..."

— Vedeți? Vedeți? Iar a făcut-o!

— ... nu, nu, ascultă, ascultă... atunci, de vreme ce Xenon însuși este ephebian, asta ar însemna că el însuși este un mincinos și, prin urmare...

Xenon făcu un efort hotărât de a se elibera, târându-și pe podea tovarășii filosofi disperați.

— Să vezi ce-ți trag eu ție una, amice!

— Scuze, vă rog? zise Brutha.

Filosofii împietriră. Apoi se întoarseră ca să se uite la Brutha. Se destinseră treptat. Se auzi un cor de glasuri drese de jenă.

— Sunteți cu toții filosofi? spuse Brutha.

Cel numit Xenon făcu un pas înainte, aranjându-și toga.

— Așa este, zise el. Suntem filosofi. Cugetăm, deci existăm.

— Existăm, repetă automat ghinionistul fabricant de paradoxuri.

Xenon se răsuci pe călcâie.

— M-am săturat până aici de tine, Ibid! urlă el. Se întoarse înapoi la Brutha. Existăm, deci existăm, rosti el încrezător. Asta e.

Câțiva dintre filosofi se uitară unii la alții preocupați.

— Asta e destul de interesant, de fapt, zise unul dintre ei. Dovada existenței noastre este chiar faptul existenței noastre, asta vrei să spui?

— Taci, făcu Xenon fără să se întoarcă.

— Vă bateați? spuse Brutha.

Adunarea de filosofi abordă diferite expresii de șoc și groază.

— Să ne batem? Noi? Suntem filosofi, zise Ibid șocat.

— Pe cinstea mea, da, spuse Xenon.

— Dar vă... Începu Brutha. Xenon flutură din mână.

— Dezbatere încinsă, preciza el.

— Teza plus antiteza este egală cu istereza, explică Ibid. Testarea riguroasă a universului. Ciocanul intelectului lovind nicovala adevărului fundamental...

— Taci, zise Xenon. Și ce putem face pentru tine, tinere?

— Întreabă-i despre zei, îl îndemnă Om.

— Oh, vreau să aflu despre zei, spuse Brutha. Filosofii schimbară priviri.

— Zei? făcu Xenon. Nu ne pierdem vremea cu zeii. Huh. Zeii ăștia sunt relicve ale unui sistem de credințe demodat.

Se auzi bubuitul tunetului pe cerul senin al serii.

— În afară de Io cel Orb, Zeul Tunetului, continuă Xenon, abia schimbându-și tonul.

Fulgerul străpunse cerul.

— Și de Cubal, Zeul Focului, zise Xenon. O rafală de vânt zgâlțâi ferestrele.

— Flatulus, Zeul Vânturilor, și el e de treabă, rosti Xenon. O săgeată se materializă în aer și lovi masa lângă palma lui Xenon.

— Fedecks, Mesagerul Zeilor, unul dintre cei mai tari din toate timpurile, spuse Xenon.

O pasăre își făcu apariția în cadrul ușii. Sau cel puțin, arăta a pasăre. Avea cam un picior înălțime, era albă cu negru, cu un cioc coroiat și o expresie care sugera că, de orice s-ar fi temut să i se întâmple vreodată, i se întâmplase deja.

— Ce-i asta? zise Brutha.

— Un pinguin, auzi glasul lui Om în capul lui.

— Patina, Zeița înțelepciunii? Una dintre cele mai bune, spuse Xenon.

Pinguinul cârâi la el și dispăru legănându-se în întuneric.

Filosofii păreau foarte jenați. Apoi Ibid zise:

— Fooigol, Zeul Avalanșelor? Unde e linia zăpezii?

— La două sute de mile distanță, spuse cineva.

Așteptară. Nu se întâmplă nimic.

— Relicve ale unui sistem demodat, zise Xenon.

Un zid de moarte albă și înghețată nu apăru nicăieri în Ephebe.

— O simplă personificare fără minte a unei forțe a naturii, spuse unul dintre filosofi, cu glas mai tare. Cu toții păreau să se simtă mai bine din această cauză.

— Slăvire primitivă a naturii.

— N-aș da doi bani pe el.

— O simplă raționalizare a necunoscutului.

— Ha! O invenție isteață, un baubau pentru a-i speria pe cei slabi și proști!

Vorbele îi veniră pe limbă lui Brutha. Nu se putu abține.

— Întotdeauna e așa de frig? zise el. Mi s-a părut foarte răcoare în timp ce veneam aici.

Filosofii se depărtară cu toții de Xenon.

— Totuși, dacă se poate spune ceva despre Foorgal, rosti Xenon, este că e un zeu foarte înțelegător. Îi place și lui o glumă ca oricărui... om.

Privi iute în ambele părți. După o vreme, filosofii se destinseră și părură să uite cu totul de Brutha.

Și doar acum avu el cu adevărat timp să studieze încăperea. Nu mai văzuse o tavernă în viața lui, dar asta era. Barul se întindea de-a lungul uneia dintre laturile camerei. În spatele lui, se aflau acareturile obișnuite ale unui bar ephebian – stivele de urcioare cu vin, stelajele cu amfore și imaginile voioase ale fecioarelor vestale pe cartonașe de la alune sărate și came de capră afumată, prinse acolo in speranța că într-adevăr existau pe lume oameni care ar fi cumpărat salivând tot mai multe pachete de alune pe care nu le doreau doar pentru a se uita la un sfârc din carton.

— Ce-s toate chestiile astea? șopti Brutha.

— Eu de unde să știu? zise Om. Lasă-mă să ies, ca să văd.

Brutha deschise cutia și scoase țestoasa. Un ochi urduros se uită in jur.

— Oh. Taverna obișnuită, spuse Om. Bun. Vreau și eu o farfurioară din ce beau ei.

— O tavernă? Un loc unde se bea alcool?

— Îmi doresc foarte mult ca aceasta să fie situația, da.

— Dar... dar... Septuateuhul, nu mai puțin de șaptesprezece ori, ne conjură foarte vehement să ne abținem...

— Să mă bați și nu știu de ce, zise Om. Îl vezi pe omul ăla care curăță cănile? Îi zici: „Dă-mi o...”

— Dar prostește mintea Omului, spune Profetul Osar. Și...

— E ultima oară când îți zic! Nu am spus așa ceva! Acum vorbește cu omul ăla!

De fapt, omul îi vorbi lui Brutha. Apăru ca prin farmec de cealaltă parte a barului, încă ștergând o cană.

— 'Seara, domnule, zise el. Ce să fie?

— Aș dori un pahar cu apă, vă rog, spuse Brutha, foarte hotărât.

— Și ceva pentru țestoasă?

— Vin! rosti glasul lui Om.

— Nu știu, zise Brutha. Ce beau broaștele țestoase de obicei?

— De regulă, cele pe care le avem aici primesc o picătură de lapte cu niște pâine in el, spuse barmanul.

— Aveți multe țestoase? zise Brutha tare, încercând să acopere țipetele furioase ale lui Om.

— Oh, țestoasa obișnuită este un animal filosofic foarte folositor. Întrece săgeți metaforice, bate iepuri la curse... foarte utilă.

— Ăă... nu am bani, spuse Brutha.

Barmanul se aplecă spre el.

— Uite ce, zise el. Declivit tocmai a plătit un rând. Nu o să se supere.

— *Pâine și lapte?*

— Oh. Mulțumesc. Mulțumesc foarte mult.

— Oh, avem parte de tot felul de oameni pe aici, spuse barmanul, lăsându-se pe spate. Stoici. Cinici. Mari băutori, cinicii. Epicurieni. Stocastici. Anamaxandriți. Epistemologi. Peripatetici. Sinoptici. De toate felurile. Întotdeauna zic – luă altă cană și începu să o șteargă – e nevoie de tot felul pe lumea asta.

— Pâine și lapte! strigă Om. O să-mi simți mânia pentru asta, bine? Acum întreabă-l despre zei!

— Spune-mi, zise Brutha sorbind din cana lui cu apă, știe vreunul dintre ei ceva despre zei?

— Pentru asta ai nevoie de un preot, rosti barmanul.

— Nu, adică despre... ce sunt zeii... cum au apărut... chestii din astea, spuse Brutha, încercând să înțeleagă felul ciudat de a purta o conversație al barmanului.

— Zeilor nu le place așa ceva, zise barmanul. Avem parte de asta aici în unele seri, când cineva a băut prea mult. Speculații cosmice dacă zeii există cu adevărat. În clipa următoare, un fulger trece prin acoperiș cu un bilet legat de el pe care scrie „Da, există" și ne alegem cu o pereche de sandale din care iese fum. Cu chestii din astea, piere tot interesul pentru speculația metafizică.

— Nici măcar pâine proaspătă, mormăi Om, cu nasul în farfurioara lui.

— Nu, știu foarte bine că zeii există, spuse Brutha iute. Vreau doar să aflu mai multe despre... ei.

Barmanul ridică din umeri.

— Atunci ți-aș fi recunoscător dacă nu ai sta lângă nimic de valoare, zise el. Totuși, toate vor fi la fel peste o sută de ani. Luă altă cană și începu să o lustruiască.

— Ești filosof? spuse Brutha.

— Te molipsești după o vreme, zise barmanul.

— Laptele ăsta e vechi, spuse Om. Cică Ephebe e o democrație. Laptele ăsta ar trebui lăsat să voteze.

— Nu cred, rosti Brutha cu grijă, că voi găsi aici ce doresc. Ăă, domnule Vânzător de Băutură?

— Da?

— Ce era acea pasăre care a intrat când a fost pomenită Zeița – gustă cuvântul neobișnuit – înțelepciunii?

— E o mică problemă aici, zise barmanul. E cam jenant.

— Scuze?

— A fost, spuse barmanul, un pinguin.

— Deci e un fel de pasăre înțeleaptă?

— Nu. Nu prea, zise barmanul. Nu e cunoscută pentru înțelepciunea ei. E a doua cea mai amețită pasăre din lume. Cică poate să zboare doar sub apă.

— Atunci de ce...

— Nu ne place să vorbim despre asta, spuse barmanul. Îi deranjează pe oameni. Să-l ia naiba de sculptor, adăugă el pentru sine.

În celălalt capăt al barului, filosofii se luaseră iar la bătaie.

Barmanul se aplecă în față.

— Dacă nu ai bani, zise el, nu cred că o să primești prea mult ajutor. Vorba nu e ieftină pe aici.

— Dar ei tocmai... începu Brutha.

— Sunt cheltuielile pe săpun și apă, pentru început. Prosoape. Bureți. Lufe. Pietre ponce. Săruri de baie. Se adună.

Se auzi un bolborosit din farfurioară. Capul șiroind de lapte al lui Om se întoarse spre Brutha.

— Nu ai bani deloc? spuse el.

— Nu, zise Brutha.

— Păi, trebuie să găsim un filosof, spuse țestoasa sec. Eu nu pot să gândesc și tu nu știi cum. Trebuie să găsim pe cineva care o face tot

timpul.

— Desigur, ai putea încerca la bătrânul Didactilos, zise barmanul. E cât de ieftin se poate.

— Nu folosește săpun scump?

— Cred că se poate spune, fără teama de a fi contrazis, rosti barmanul cu solemnitate, că nu folosește nici un fel de săpun, în nici un fel.

— Oh. Bine. Mulțumesc, zise Brutha.

— Întreabă-l unde stă omul ăsta, îi ordonă Om.

— Unde îl pot găsi pe domnul Didactilos? spuse Brutha.

— În curtea palatului. Lângă Bibliotecă. Nu ai cum să nu îl găsești. Urmează-ți nasul.

— Tocmai am venit... zise Brutha, dar vocea lui interioară îi suflă să nu își termine propoziția. Atunci noi o să plecăm.

— Să nu-ți uiți broasca țestoasă, spuse barmanul. Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una ca asta.

— Preface-ți-s-ar vinul în apă! țipă Om.

— O să se prefacă? zise Brutha când ieșiră în noapte.

— Nu.

— Mai spune-mi o dată. Mai exact de ce căutăm noi un filosof? întrebă Brutha.

— Vreau să îmi recapăt puterea, zise Om.

— Dar toată lumea crede în tine!

— Dacă ar fi crezut în mine, ar fi putut să îmi vorbească. Aș fi putut vorbi cu ei. Nu știu ce s-a întâmplat. Nimeni nu slăvește alți zei în Omnia, nu?

— Nu li s-ar permite, spuse Brutha. Chiziția s-ar ocupa de asta.

— Mda. E greu să îngenunchezi dacă nu ai genunchi.

Brutha se opri in mijlocul străzii goale.

— Nu te înțeleg!

— Nici nu trebuie. Căile zeilor nu ar trebui să poată fi înțelese de oameni.

— Chiziția ne ține pe calea adevărului! Chiziția lucrează pentru slava Bisericii!

— Și tu crezi asta, nu? zise țestoasa.

Brutha căută și descoperi că siguranța dezertase. Căscă gura și o închise, dar nu existau cuvinte de spus.

— Haide, făcu Om, cât de blând era în stare. Hai să ne întoarcem.

În miezul nopții. Om se trezi. Din patul lui Brutha se auzeau zgomote.

Brutha se ruga iar.

Om ascultă curios. Își amintea rugăciunile. Odată, fuseseră o grămadă. Atât de multe, încât nu putea desluși o rugăciune individuală, chiar dacă ar fi avut chef, dar asta nu conta, pentru că ceea ce conta era uriașul murmur cosmic a mii de minți care credeau, care se rugau. Oricum, nu merita să asculți vorbele.

Oamenii! Trăiau într-o lume în care iarba continua să fie verde, soarele răsărea în fiecare zi și florile se transformau regulat în fructe și pe ei ce îi impresiona? Statuile care plângeau. Și vinul făcut din apă! Un simplu efect tunel cuantic, care s-ar fi întâmplat oricum dacă ai fi fost pregătit să aștepți un catralion de ani. De parcă transformarea luminii soarelui în vin, prin intermediul vițelor și al strugurilor, al timpului și al enzimelor nu era de o mie de ori mai impresionanta și se întâmpla tot timpul...

Ei, acum nu mai era in stare să facă nici cel mai simplu dintre trucurile de zeu. Fulgere care aveau cam același efect ca al scânteii făcute de blana unei pisici și nu prea puteai trăsni pe cineva cu unul dintre astea. Trăsnise bine și tare la vremea lui. Acum mai putea doar să meargă prin apă și să îl hrănească pe Ales.

Rugăciunea lui Brutha era un ton slăbuț într-o lume a tăcerii.

Om așteptă până când novicele amuți iar și apoi își întinse picioarele și ieși afară, legănându-se într-o parte și în alta, în lumina răsăritului.

Ephebienii mergeau prin curțile palatului, aproape înconjurându-i pe omnieni, dar nu chiar, în felul unei escorte pentru prizonieri.

Brutha observă că Vorbis fierbea de furie. O mică venă dintr-o parte a frunții chele a inchizitorului zvâcnea.

De parcă ar fi simțit ochii lui Brutha ațintiți asupra lui, Vorbis își întoarse capul.

— Pari neliniștit în această dimineață, Brutha, zise el.

— Scuze, domnule.

— Pari să te uiți in fiecare colț. Ce te aștepți să descoperi?

— Oh. Sunt doar interesat, stăpâne. Totul este nou.

— Toată această așa-zisă înțelepciune a Ephebei nu face nici cât un rând din cel mai neimportant paragraf din Septuateuh, spuse Vorbis.

— Nu se poate să studiem lucrările necredincioșilor pentru a fi

mai atenți la căile ereziei? zise Brutha surprins de sine însuși.

— Ah. Un argument persuasiv, Brutha, și unul pe care inchizitorii l-au auzit de multe ori, chiar dacă ceva cam neclar în multe dăți.

Vorbis se uită urât la ceafa lui Aristocrate, care conducea grupul.

— Este doar un mic pas de la a asculta erezii la a pune la îndoială adevărul întemeiat, Brutha. Adesea erezia este fascinantă. Aici se ascunde pericolul ei.

— Da, stăpâne.

— Ha! Și nu doar că sculptează statui interzise, dar nici măcar nu sunt în stare să o facă așa cum trebuie!

Brutha nu era un expert, dar chiar și el trebuia să fie de acord că era adevărat. Acum, când ineditul lor dispăruse, statuile care decorau fiecare nișă din palat chiar arătau ca și cum ar fi fost prost făcute. Brutha era destul de sigur că tocmai trecuse pe lângă una care avea două mâini stângi. O alta avea o ureche mai mare decât cealaltă. Nu că ar fi vrut cineva să sculpteze zei urâți. În mod limpede se dorise ca statuile să fie atractive. Dar sculptorul nu fusese prea bun.

— Femeia de acolo pare să țină un pinguin în brațe, spuse Vorbis.

— Patina, Zeița înțelepciunii, zise Brutha automat și apoi își dădu seama de gafă. Eu, ăă, am auzi pe cineva pomenind de ea, adăugă el.

— Chiar așa. Și ce auz deosebit de bun trebuie să ai, spuse Vorbis.

Aristocrate se opri în fața unei intrări impresionante și făcu semn din cap grupului.

— Domnilor, zise el. Tiranul vă va primi acum.

— Îți vei aduce aminte tot ce se spune, șopti Vorbis.

Brutha dădu din cap aprobator.

Ușile se deschiseră.

În toată lumea existau conducători cu titluri ca Slăvitul, Supremul și înălțimea Sa Ceva sau Altceva. Doar într-o mică țărișoară conducătorul era ales de oameni, care îl puteau îndepărta oricând doreau – și îl numeau Tiran.

Ephebienii credeau că fiecare om trebuia să aibă dreptul de a vota[6]. La fiecare cinci ani, cineva era ales pentru a fi Tiran, cu condiția să poată dovedi că era cinstit, inteligent, cu bun simț și de încredere. Imediat după ce era ales, firește, era evident pentru toată lumea că era un nebun criminal și complet desprins de punctul de vedere al filosofului obișnuit de pe stradă, care caută un prosop. Iar apoi, cinci ani mai târziu, alegeau un altul la fel ca el și chiar era uimitor cum oamenii inteligenți continuau să facă aceleași greșeli.

Candidații la Tiranie erau aleși prin punerea unor biluțe negre

sau albe în diferite urne, dând naștere astfel unui binecunoscut comentariu despre politică.

Tiranul era un bărbat mic și gras cu picioare subțiri, dând oamenilor impresia unui ou care se clocea cu susul în jos. Ședea singur în mijlocul podelei din marmură, pe un jilț înconjurat de suluri și bucățele de hârtie. Picioarele nu îi atingeau marmura și avea fața roz.

Aristocrate îi șopti ceva la ureche. Tiranul își ridică privirea din hârțoage.

— Ah, delegația omniană, spuse el și un zâmbet îi trecu fugar pe față, precum ceva mic țâșnind peste o piatră. Vă rog să luați loc, cu toții.

Cobori iar privirea.

— Sunt diaconul Vorbis din Chiziția Citadelei, zise Vorbis cu răceală.

Tiranul ridică privirea și îi oferi un alt surâs ca o șopârlă.

— Da, știu, spuse el. Îți câștigi pâinea torturând oameni. Te rog să iei loc, domnule diacon Vorbis. Și tânărul tău prieten dolofan care pare să caute ceva. Și restul. Într-o clipă vor veni niște tinere femei cu struguri și altele. Chestia asta se întâmplă de obicei. De fapt, e foarte greu de oprit.

În fața jilțului Tiranului erau bănci. Onmienii se așezară. Vorbis rămase în picioare.

Tiranul dădu din cap.

— Cum dorești, zise el.

— Este intolerabil! sări Vorbis. Am fost tratați...

— Mult mai bine decât ne-ați fi tratat voi pe noi, spuse Tiranul cu blândețe. Stai în picioare sau șezi, domnule, deoarece aici este Ephebe și poți să stai chiar și in cap din partea mea, dar nu te aștepta să cred că dacă eu aș fi venit, căutând pace în Citadela ta, aș fi fost încurajat să fac altceva decât să mă târăsc pe ce mi-ar mai fi rămas din stomac. Stai jos sau în picioare, domnule, dar taci. Aproape am terminat.

— Ce să termini? zise Vorbis.

— Tratatul de pace, spuse Tiranul.

— Dar despre asta am venit să discutăm, zise Vorbis.

— Nu, spuse Tiranul. Șopârla fugi iar. Asta ai venit să semnezi.

Om inspiră adânc și se împinse înainte.

Era o scară destul de abruptă. Simțea fiecare treaptă pe măsură ce cădea pe ele, dar cel puțin ajunse jos în picioare.

Se pierduse, dar a te pierde în Ephebe era de preferat față de a te pierde în Citadelă. Cel puțin aici nu existau beciuri la vedere.

Biblioteca, biblioteca, biblioteca.

Exista o bibliotecă și în Citadelă, îi spusese Brutha. I-o descrisese, așa că Om avea o idee despre ce căuta.

Trebuia să fie o carte în ea.

Negocierile de pace nu mergeau bine.

— Voi ne-ați atacat! zise Vorbis.

— Eu aș numi-o apărare preventivă, spuse Tiranul. Am văzut ce s-a întâmplat cu Istanzia, Betrek și Ushistan.

— Au văzut adevărul lui Om!

— Da, zise Tiranul. Credem că l-au văzut, în final.

— Și acum sunt mândri membri ai Imperiului.

— Da, spuse Tiranul. Credem că sunt. Dar dorim să ni-i amintim așa cum erau. Înainte să le trimiți epistolele tale, care pun mințile oamenilor In lanțuri.

— Care pun picioarele oamenilor pe drumul corect, zise Vorbis.

— Epistole-lanț, zise Tiranul. Epistola-lanț către Ephebieni. Uitați-vă Zeii. Fiți Subjugați. Învățați Să Vă Fie Frică. Nu rupeți lanțul – ultimul popor care a făcut-o s-a trezit într-o dimineață cu cincizeci de mii de oameni înarmați în bătătură.

Vorbis dădu înapoi.

— De ce vă temeți? spuse el. Aici, în deșertul vostru, cu... zeii voștri? Nu de faptul că, în adâncul sufletelor voastre, știți că zeii voștri sunt la fel de mișcători ca și nisipul vostru?

— Oh, da, zise Tiranul. Știm asta. Acest fapt a fost întotdeauna un punct în favoarea lor. Știm despre nisip. Iar Zeul vostru e o piatră – și știm despre pietre.

Om mergea greoi pe o alee pietruită, rămânând în umbre cât mai mult posibil.

Se părea că erau o mulțime de curți. Se opri în locul în care aleea se deschidea în încă una dintre ele.

Se auzeau voci. În principal, o voce, arțăgoasă și ascuțită.

Acesta era filosoful Didactilos.

Deși unul dintre cei mai citați și mai îndrăgiți filosofi din toate timpurile, Didactilos din Ephebe nu reușise să-și atragă respectul colegilor săi filosofi. Li se părea că nu avea stofă de filosof. Nu făcea baie destul de des sau, altfel spus, deloc. Și filosofa despre lucruri

nepotrivite. Și era interesat de lucruri nepotrivite. Lucruri periculoase. Alți filosofi puneau întrebări ca: Frumusețea Este Adevăr și Adevărul Este Frumusețe? și: Este Realitatea Creată de Privitor? Dar Didactilos ridicase faimoasa ghicitoare filosofică: „Da, Dar Ce înseamnă Totul Cu Adevărat, Atunci, Când Mergi La Sursă, Adică într-adevăr!

Filosofia lui era un amestec de trei școli faimoase – cinicii, stoicii și epicurienii – și le însuma pe toate trei în faimoasa lui frază: „Nu poți să ai încredere în nici un afurisit mai mult decât poți să-l arunci și nu poți să faci nimic pentru asta, așa că hai să bem ceva. Eu vreau dublu, dacă plătești tu. Mulțumesc. Și o punguță de alune. Aia are sânul stâng aproape descoperit, ha? Încă două punguțe, atunci!"

Mulți oameni citaseră din faimoasele lui Meditații:

„E o lume bătrână și sucită, da. Dar trebuie să râzi, nu? NU Illegitimo Carbonindum e ce zic eu. Experții nu știu totul. Totuși, unde am ajunge dacă am fi toți la fel?"

Om se târî mai aproape de voce, trecând de colțul zidului, astfel încât să poată vedea într-o curte mică.

Sprijinit de zidul opus era un butoi foarte mare. Diferite gunoaie din jurul lui – amfore de vin sparte, oase roase și două cocioabe făcute din scânduri negeluite sprijinite unele de altele – sugerau că aceasta era casa cuiva. Iar această impresie era întărită de semnul scris cu cretă pe o scândură și prins de zid deasupra butoiului.

Acesta spunea:

DIDACMOS și Nepotul
Filosofi Practici
Nici o propunere nu e prea mare
„Noi putem gândi în locul dumneavoastră"

Prețuri speciale după 6 p.m.
Axiome proaspete în fiecare zi

În fața butoiului, un bărbat scund într-o togă care trebuie că fusese odată albă, în același fel în care odată toate continentele trebuie că au fost unite, îl lovea cu piciorul pe altul care era la pământ.

— Leneș nenorocit!

Tânărul se ridică în capul oaselor.

— Zău, unchiule...

— Lipsesc o jumătate de oră și tu adormi în mijlocul trebii!

— Ce treabă? Nu am mai avut nimic de când a venit domnul

Piloxi, fermierul, săptămâna trecută...

— De unde știi tu? De unde știi? în timp ce sforăiai, zeci de oameni ar fi putut să treacă pe aici, toți căutând o filosofie personală!

— ... și el a plătit în măsline.

— Cred că o să iau un preț bun pe măslinele alea!

— Sunt râncede, unchiule...

— Prostii! Ai zis că sunt verzi!

— Da, dar ar trebui să fie negre.

În umbre, capul țestoasei se mișca într-o parte și alta, ca al unui spectator la un meci de tenis.

Tânărul se ridică în picioare.

— Doamna Bilaxis a venit azi de dimineață, spuse el. A zis că proverbul pe care l-ai făcut pentru ea săptămâna trecută nu mai merge.

Didactilos se scărpină în cap.

— Care era ăsta? făcu el.

— I-ai dat „Cel mai întuneric e întotdeauna înainte de răsărit".

— N-are nimic. E o filosofic al naibii de bună.

— A zis că nu s-a simțit mai bine. Oricum, a spus că a stat trează toată noaptea din cauză că o durea piciorul și că a fost destulă lumină înainte de răsărit, așa că nu e adevărat. Și piciorul tot i-a amorțit. Așa că i l-am schimbat cu „Totuși, îți prinde bine să râzi".

Didactilos se însenină nițel.

— Eh, l-ai schimbat pe ăsta?

— A zis că o să îl încerce. Mi-a dat un calamar uscat întreg pe el. A zis că arăt de parcă aș avea nevoie să fiu hrănit.

— Da? începi să prinzi. În orice caz, problema prânzului s-a rezolvat. Vezi, Urn? Ți-am spus eu că o să meargă dacă ne ținem de treabă.

— Nu mi se pare că un calamar uscat și o cutie de măsline unsuroase este cine știe ce profit, maestre. Nu pentru două săptămâni de gândit.

— Am primit trei oboli pentru că am făcut proverbul ăla pentru bătrânul Grillos, cavaful.

— Ba nu. L-a adus înapoi. Nevestei lui nu i-a plăcut culoarea.

— Și i-ai dat banii înapoi?

— Da.

— Ce, toți?

— Da.

— Nu se poate așa ceva. Nu după ce a uzat cuvintele. Care era?

— „Corbul înțelept știe în ce direcție arată cămila”.

— Am muncit mult la ăsta.

— A zis că nu îl înțelege.

— Nici eu nu înțeleg căvăfia, dar recunosc o pereche bună de sandale când o port.

Om clipi din singurul său ochi. Apoi se uită la formele minților din fața lui.

Cel numit Urn se părea că era nepotul și avea o minte destul de obișnuită, chiar dacă avea prea multe cercuri și unghiuri în ea. Dar mintea lui Didactilos bolborosea și sclipea ca o oală plină cu țipari electrici clocotind. Om nu văzuse niciodată așa ceva. Gândurilor lui Brutha le lua eoni să alunece la locul lor, era ca și cum te-ai fi uitat la ciocnirea munților, gândurile lui Didactilos se alergau unele pe altele cu un vâjâit. Nu era de mirare că avea chelie. Părul i-ar fi luat foc din interior.

Om găsise un gânditor.

Și încă unul ieftin, din câte se părea.

Se uită la zidul din spatele butoiului. Mai departe era o scară impresionantă din marmură care ducea la niște porți din bronz, iar deasupra acestora, scris din litere metalice bătute în piatră, era cuvântul LIBRVM.

Pierduse prea multă vreme uitându-se. Mâna lui Urn se strânse pe carapacea lui și auzi glasul lui Didactilos spunând:

— Hei... poți să scoți o masă pe cinste dintr-una din astea...

Brutha se făcuse mic.

— Ne-ați omorât solul cu pietre! strigă Vorbis. Un om neînarmat!

— Și-a căutat-o singur, zise Tiranul. Aristocrate a fost de față. Îți va povesti el.

Bărbatul înalt dădu aprobator din cap și se ridică în picioare.

— Prin tradiție, oricine poate să vorbească în piață, începu el.

— Și să fie bătut cu pietre? întrebă Vorbis.

Aristocrate ridică o mână.

— Ah, zise el, oricine poate spune ce dorește în piață. Totuși, mai avem o tradiție, numită ascultare liberă. Din păcate, atunci când oamenilor nu le place ce aud, devin cam... nervoși.

— Și eu am fost acolo, rosti un alt sfetnic. Preotul tău a început să vorbească și la început totul a fost bine, pentru că oamenii râdeau. Iar apoi a spus că Om este singurul Zeu adevărat și toată lumea a amuțit. După care a răsturnat o statuie a lui Tuvelpit, Zeul Vinului. Atunci a

dat de bucluc.

— Încerci să îmi spui că a fost lovit de trăsnet? zise Vorbis.

Nu mai striga. Avea glasul egal, fără pasiune. Lui Brutha îi veni în minte gândul că așa vorbesc exchizitorii. Când inchizitorii au terminat, vorbesc exchizitorii...

— Nu. De o amforă. Vezi tu, Tuvelpit era în mulțime.

— Și să lovești oameni cinstiți e considerată o purtare cuviincioasă pentru un zeu, nu?

— Misionarul tău afirmase că oamenii care nu cred în Om vor suferi pedepse fără de sfârșit. Trebuie să îți spun că mulțimii i s-a părut nepoliticos.

— Așa că au aruncat cu pietre in el...

— Nu multe. Nu i-au rănit decât mândria. Și doar după ce au rămas fără legume.

— Au aruncat legume?

— Nu au mai găsit ouă.

— Și când am venit să protestăm...

— Sunt sigur că șaizeci de corăbii înseamnă mai mult decât un protest, zise Tiranul. Și te-am avertizat, Lord Vorbis. Oamenii găsesc în Ephebe ceea ce caută. Vor mai fi atacuri pe coasta voastră. Vă vom hărțui corăbiile. Dacă nu semnați.

— Și trecerea prin Ephebe? spuse Vorbis.

Turnul surâse.

— Prin deșert? Domnule, dacă poți traversa deșertul, sunt sigur că te poți duce oriunde.

Tiranul își luă privirea de la Vorbis și o îndreptă spre cer, care se vedea printre coloane.

— Iar acum văd că se apropie amiaza, spuse el. Și începe să fie cald. Fără îndoială, vei dori să discuți... uh... propunerile noastre cu însoțitorii tăi. Îmi permiți să sugerez să ne întâlnim din nou la apus?

Vorbis păru să se gândească nițel.

— Cred, zise el in cele din urmă, că deliberările noastre ar putea dura mai mult. Să spunem... mâine-dimineață?

Tiranul dădu aprobator din cap.

— Cum dorești. Între timp, palatul vă stă la dispoziție. Avem multe temple frumoase și lucrări de artă, dacă dorești să le cercetezi. Când doriți să mâncați, spuneți-i celui mai apropiat sclav.

— Sclav este un cuvânt ephebian. În Om nu avem nici o vorbă pentru sclav, zise Vorbis.

— Așa am auzit, spuse Tiranul. Bănuiesc că nici peștii nu au nici

o vorbă pentru apă. Zâmbi iar în acel fel trecător. Și mai sunt băile și Biblioteca, desigur. Multe privelişti frumoase. Sunteți oaspeții noștri.

Vorbis făcu o plecăciune.

— Mă rog, zise el, ca într-o zi să fii și tu oaspetele meu.

— Și ce mai privelişti voi vedea eu, spuse Tiranul.

Brutha se ridică, răsturnând banca și îmbujorându-se de rușine.

Se gândi: au mințit despre fratele Murduck. Aproape că l-au omorât în bătaie și au mers până la capăt biciuindu-l. Și fratele Nhumrod a zis că a văzut trupul și că era adevărat. Doar pentru că a vorbit! Oamenii care fac așa ceva merită... pedeapsă. Și țin sclavi. Oameni obligați să muncească împotriva voinței lor. Oameni tratați ca animalele. Și chiar îi spun conducătorului lor Tiran.

Și de ce nu e nimic din astea exact ce pare?

De ce nu cred o iotă?

De ce știu că nu este adevărat?

Și ce a vrut să spună cu peștii care nu au nici o vorbă pentru apă?

Omnienii fură pe jumătate escortați, pe jumătate conduși înapoi la locuința lor. În chilia lui Brutha, un alt castron cu fructe aștepta pe masă, cu ceva mai mult pește și o bucată de pâine.

Mai era și un om, care mătura podeaua.

— Hm, făcu Brutha. Ești sclav?

— Da, stăpâne.

— Cred că e îngrozitor.

Bărbatul se sprijini în mătură.

— Așa e. E îngrozitor. Foarte îngrozitor. Știi că nu primesc decât o singură zi liberă pe săptămână?

Brutha, care nu auzise niciodată vorbele „zi liberă” și care, in orice caz, nu era familiarizat cu acest concept, dădu nesigur din cap.

— De ce nu fugi? zise el.

— Oh, am făcut asta, spuse sclavul. Am fugit în Tsort, odată. Nu prea mi-a plăcut. M-am întors. Totuși, fug câte douăzeci de zile în Djelibeybi în fiecare iarnă.

— Ești adus înapoi? zise Brutha.

— Ha! făcu sclavul. Nu. Aristocrate ăsta e un scârțar ce nu ai mai văzut. Trebuie să mă întorc singur. Să mă rog de corăbii să mă ia fără bani, chestii din astea.

— Chiar te întorci?

— Da. E frumos să faci vizite peste hotare, dar n-ai vrea să trăiești acolo. Oricum, mai am doar patru ani ca sclav și după aia sunt liber.

Când ești liber, poți să votezi. Și să ai sclavi.

Fața îi strălucea de efortul de a-și aminti în timp ce enumera pe degete.

— Sclavii primesc trei mese pe zi, dintre care cel puțin una are came. Și o zi liberă pe săptămână. Și două săptămâni de permisie de a fugi pe an. Și eu nu curăț cuptoare și nu ridic greutăți și port discuții alese doar cu programare.

— Da, dar nu ești liber, zise Brutha, dintr-odată curios fără să vrea.

— Care-i diferența?

— Ăă... nu primești zile libere. Brutha se scărpină în cap. Și ai o masă mai puțin.

— Zău? Atunci cred că mă lipsesc de libertate, mersi.

— Ăă... ai văzut vreo țestoasă pe aici? spuse Brutha.

— Nu. Și am curățat chiar și sub pat.

— Ai văzut vreuna azi?

— Vrei una? Poți să scoți o masă...

— Nu. Nu. E în regulă...

— Brutha!

Era vocea lui Vorbis. Brutha ieși repede în curte și intră în chilia acestuia.

— Ah, Brutha.

— Da, domnule?

Vorbis ședea pe podea cu picioarele încrucișate, uitându-se fix la perete.

— Ești un tânăr care vizitează un loc nou, spuse Vorbis. Fără îndoială că dorești să vezi multe.

— Da? făcu Brutha.

Vorbis folosea iar vocea de exchizitor – un glas egal și monoton, o voce ca o fâșie de oțel tocit.

— Poți merge oriunde dorești. Vezi lucruri noi, Brutha. Învață tot ce poți. Ești ochii și urechile mele. Și memoria mea. Învață despre acest loc.

— Ăă. Chiar așa, domnule?

— Ai băgat cumva de seamă că nu sunt atent la ce vorbesc, Brutha?

— Nu, domnule.

— Pleacă. Umple-te. Și să fii înapoi până la apus.

— Ăă. Chiar și Biblioteca? zise Brutha.

— Ah? Da, Biblioteca. Biblioteca pe care o au aici. Firește. Plină

de cunoștințe inutile, periculoase și diavolești. O văd cu ochii minții, Brutha. Poți să-ți închipui așa ceva?

— Nu, Lord Vorbis.

— Inocența îți este pavăză, Brutha. Nu. Te rog să te duci la Bibliotecă. Nu mă tem de nici un efect asupra ta.

— Lord Vorbis?

— Da?

— Tiranul a spus că nu i-au făcut mai nimic fratelui Murduck...

Tăcerea se desfășură neliniștită.

— A mințit, zise Vorbis.

— Da. Brutha așteptă. Vorbis continuă să se uite la perete. Brutha se întrebă ce vedea acolo. Când nimic nu mai păru să urmeze, spuse: Mulțumesc.

Înainte de a ieși, se lăsă nițel pe spate pentru a putea trage cu ochiul sub patul diaconului.

„Probabil că a dat de belele", se gândea Brutha în timp ce mergea grăbit prin palat. Toată lumea vrea să mănânce țestoase.

Încerca să se uite peste tot în timp ce evita frizele sau nimfele descoperite.

Teoretic, Brutha își dădea seama că femeia aveau o formă diferită de a bărbaților; nu plecase din sat până la doisprezece ani, iar până atunci unii dintre contemporanii lui erau deja căsătoriți. Și omnianismul încuraja căsătoria la vârste fragede ca măsură de prevenție împotriva Păcatului, deși orice activitate care presupunea orice parte a anatomiei dintre gât și genunchi era mai mult sau mai puțin Păcătoasă, în orice caz.

Brutha își dorea să fi fost mai educat, pentru a-și putea întreba Zeul de ce se întâmpla așa.

Apoi se trezi dorindu-și ca Zeul lui să fie un Zeu mai inteligent, pentru a-i putea răspunde.

„Nu a țipat după mine, se gândi el, sunt sigur că aș fi auzit. Deci poate că nu îl gătește nimeni."

Un sclav care lustruia una dintre statui îl îndrumă spre Bibliotecă. Brutha alergă greoi pe un coridor încadrat de coloane.

Când ajunse, curtea din fața Bibliotecii era plină de filosofi, toți întinzându-și gâturile pentru a se uita la ceva. Brutha auzea ciorovăiala arțăgoasă care arăta că un discurs filosofic era în plină desfășurare.

În acest caz:

— Am zece oboli care spun că nu poate s-o facă iar!

— Bani vorbitori? Așa ceva nu auzi în fiecare zi, Xenon.

— Da, și sunt gata să spună la revedere.

— Uite, nu fi prost. E o țestoasă. Nu face decât un dans de împerechere...

Urmă o pauză în care nimeni nu răsuflă. Apoi un fel de suspin colectiv.

— Iată!

— Ala nu-i unghi drept cu nici un chip!

— Haide! Aș vrea să te văd pe tine că te descurci mai bine în astfel de circumstanțe!

— Ce face acum?

— Ipotenuza, cred.

— La asta îi zici tu ipotenuză? E șerpuită.

— Ba nu e șerpuită. O desenează drept și te uiți tu la ea într-un fel șerpuit!

— Pariez treizeci de oboli că nu poate să facă un pătrat!

— Uite patruzeci de oboli care zic că poate.

Urmă o altă pauză, apoi urale.

— Da!

— E mai mult un paralelogram, dacă mă întrebi pe mine, rosti un glas înțepat.

— Uite, recunosc un pătrat când îl văd! Și ăla-i un pătrat.

— Bine. Dublu sau nimic, atunci. Pariu că nu poate să facă un dodecagon.

— Ha! Adineaori ai pus rămășag că nu poate să facă un heptagon.

— Dublu sau nimic. Dodecagon. Te-ai speriat, ha! Curaj avis domestica, că te tai? Cotcodac?

— Îmi pare rău să îți iau banii...

Urmă altă pauză.

— Zece laturi? Zece laturi? Ha!

— Ți-am zis că n-are rost! Cine a mai auzit ca o țestoasă să facă geometrie?

— Mai ai vreo idee idioată, Didactilos?

— Așa am spus și eu tot timpul. Nu e decât o țestoasă.

— Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una ca astea...

Grupul de filosofi se destrăma, înghesuindu-se pe lângă

Brutha fără să îi dea prea mare atenție. El zări un cerc de nisip umed, acoperit cu figuri geometrice. Om ședea în centrul lor. În spatele lui se afla o pereche de filosofi foarte jegoși, care numărau un

morman de monede.

— Cum ne-am descurcat, Urn? zise Didactilos.

— Am câștigat cincizeci și doi de oboli, maestre.

— Vezi? Pe zi ce trece, lucrurile se îmbunătățesc. Păcat că nu a știut diferența dintre zece și doisprezece, totuși. Taie-i un picior să facem o tocăniță.

— Să-i tai un picior?

— Păi, așa o țestoasă, nu o mănânci pe toată deodată!

Didactilos își întoarse fața spre un tânăr dolofan cu picioare în X și roșu la față, care se holba la țestoasă.

— Da? spuse el.

— Țestoasa știe diferența dintre zece și doisprezece, zise băiatul gras.

— Din cauza afurisitei ăsteia am pierdut optzeci de oboli, spuse Didactilos.

— Da. Dar mâine... începu băiatul, ochii strălucindu-i ca și cum ar fi repetat cu atenție ceva ce tocmai auzise... mâine... ar trebui să aveți șanse de cel puțin trei la unu.

Didactilos căscă gura.

— Dă-mi țestoasa, Urn, zise el.

Învățăcelul filosof se întinse și îl ridică pe Om, cu foarte mare grijă.

— Știi, mi-am dat seama chiar de la început că e ceva ciudat la ființa asta, spuse Didactilos. I-am zis lui Urn uite cina de mâine și el face nu, își târăște coada prin nisip și face geometrie. Asta nu-i firesc la o țestoasă, geometria.

Om își întoarse ochiul către Brutha.

— Am fost nevoit, zise el. Era singurul fel în care-i puteam atrage atenția. Acum i-am stârnit curiozitatea. Când le stârnești curiozitatea, mințile și inimile o vor urma.

— E Zeu, spuse Brutha.

— Zău? Cum a cheamă? zise filosoful.

— Nu-i spune! Nu-i spune! Zeii locali o să audă!

— Nu știu, zise Brutha.

Didactilos se întoarse către Urn.

— Țestoasa Se Mișcă, rosti Urn gânditor.

— Ce? făcu Brutha.

— Maestrul a scris o carte, spuse Urn.

— Nu-i chiar o carte, explică Didactilos cu modestie. Mai mult un pergament. E doar o chestie micuță pe care am abandonat-o.

— Care spune că lumea este plată și merge prin spațiu pe spatele unei țestoase uriașe? zise Brutha.

— Ai citit-o? Privirea lui Didactilos era nemișcată. Ești sclav?

— Nu, spuse Brutha. Sunt...

— Nu-mi rosti numele! Zi că ești scrib sau altceva!

— ... scrib, făcu Brutha pierit.

— Da, spuse Urn. Se vede. Te trădează călușul de la degetul mare, unde ții condeiul. Și mânecile pline de pete de cerneală.

Brutha se uită la degetul mare de la mâna stângă.

— Eu n-am...

— Da, făcu Urn rânjind. Îți folosești mâna stângă, nu?

— Ăă, le folosesc pe amândouă, zise Brutha. Dar nu prea bine, așa spune toată lumea.

— Ah, rosti Didactilos. Ești ambisinistm?

— Ce?

— Vrea să zică incompetent cu ambele mâini, spuse Om.

— Oh. Da. Ăsta-s eu. Brutha își drese glasul politicos. Uite... caut un filosof. Ăă. Unul care știe despre zei.

Aștepta.

— Nu o să zici că sunt o relicvă a unui sistem de credințe învechit? adăugă el.

Didactilos, care încă își plimba degetele pe carapacea lui Om, scutură din cap.

— Nu. Îmi place ca furtunile să stea departe de mine.

— Ah. Poți să nu îl mai tot sucești? Tocmai mi-a zis că nu îi place.

— Poți să îți dai seama cât de bătrâne sunt dacă le tai în două și numeri inelele, spuse Didactilos.

— Hm. Nici simț al umorului nu prea are.

— Ești omnian, din câte se pare.

— Da.

— Ai venit să discuți despre tratat?

— Eu mă ocup de ascultat.

— Și ce vrei să știi despre zei?

Brutha păru să asculte.

În cele din urmă, rosti:

— Cum încep. Cum cresc. Și ce se întâmplă cu ei după aceea.

Didactilos puse țestoasa în mâinile lui Brutha.

— Felul ăsta de gândire costă bani, spuse el.

— Anunță-mă când depășim cincizeci și doi de oboli, zise Brutha.

Didactilos râânji.

— Se pare că eşti în stare să gândeşti cu capul tău, spuse el. Ai memorie bună?

— Nu. Nu chiar bună.

— Da? Bine. Vino în Bibliotecă. Are un acoperiş din cupru cu împământare, să ştii. Zeilor chiar nu le place chestia asta.

Didactilos pipăi pe lângă el şi luă un felinar din fier ruginit.

Brutha ridică privirea la clădirea mare şi albă.

— Asta-i Biblioteca? spuse el.

— Da, zise Didactilos. De aceea e săpat LIBRVM cu litere aşa de mari deasupra uşii. Dar un scrib ca tine trebuie să ştie asta, firește.

Biblioteca din Ephebe era – înainte de a fi arsă – a doua cea mai mare de pe Disc.

Nu la fel de mare ca biblioteca din Universitatea Nevăzută, desigur, dar acea bibliotecă avea câteva avantaje datorită naturii ei magice. De exemplu, nici o altă bibliotecă de nicăieri nu are o întreagă galerie de cărţi nescrise – cărţi care ar G fost scrise dacă autorul nu ar fi fost mâncat de un aligator pe la capitolul întâi şi aşa mai departe. Atlase de locuri imaginare. Dicţionare de cuvinte iluzorii. Ghiduri pentru colecţionarii de lucruri invizibile. Lexicoane sălbatice în Sala Lecturii Dispărute. O bibliotecă atât de mare, încât distorsionează realitatea şi a deschis porţi spre toate celelalte biblioteci, de peste tot şi de oricând...

Şi atât de diferită de Biblioteca din Ephebe, cu cele patru sau cinci sute de volume ale ei. Multe dintre ele erau suluri, pentru a-i scuti pe cititorii lor de deranjul de a mai chema un sclav de fiecare dată când voiau să dea o pagină. Fiecare şedea în locaşul lui, totuşi. Cărţile nu ar trebui ţinute prea aproape una de alta, altminteri interacţionează în moduri stranii şi neprevăzute.

Razele de soare străpungeau umbrele, la fel de palpabile ca nişte coloane în aerul prăfos.

Deşi era cea mai neînsemnată dintre minunile din Bibliotecă, Brutha nu se putu împiedica să bage de seamă o construcţie ciudată pe coridoare. Şipci de lemn fuseseră prinse între şirurile de rafturi din piatră cam la doi metri de podea, astfel încât să susţină o scândură mai lată, care nu părea să aibă vreun folos. Partea ei de jos fusese decorată cu forme grosolane din lemn.

— Biblioteca, anunţă Didactilos.

Întinse mâna în sus. Atinse uşurel cu degetele scândura de

deasupra capului.

Brutha își dădu seama.

— Ești orb, nu? zise el.

— Așa-i.

— Dar duci cu tine un felinar?

— Nu-i nimic, spuse Didactilos. Nu pun ulei In el.

— Un felinar care nu luminează pentru un om care nu vede?

— Da. Funcționează perfect. Și, firește, e foarte filosofic.

— Și locuiești intr-un butoi.

— E foarte la modă să locuiești într-un butoi, zise Didactilos, mergând sprinten înainte, atingând doar din când în când cu degetele modelele în relief din scândură. Cei mai mulți dintre filosofi o fac. Arată sfidare și dispreț pentru lucrurile lumești. Mai mult, Legibus are o saună în al lui. Spune că e uimitor la cel fel de lucruri poți să te gândești în ea.

Brutha se uită in jur. Pergamentele ieșeau din locașurile lor precum cucii care anunță ora exactă.

— Totul este atât de... n-am mai întâlnit nici un filosof înainte să vin aici, zise el. Noaptea trecută, erau cu toții...

— Trebuie să ții minte că prin locurile astea există trei abordări de bază ale filosofiei, spuse Didactilos. Zi-i, Urn.

— Există xenoniștii, explică Urn iute. Ei spun că lumea este în linii mari complexă și la întâmplare. Și mai sunt ibidienii. Ei spun că lumea este în linii mari simplă și că urmează anumite reguli fundamentale.

— Și mai sunt eu, spuse Didactilos, scoțând un pergament de pe policioara lui.

— Maestrul zice că, în linii mari, e o lume bătrână și sucită, spuse Urn.

— Și nu conține destulă băutură, completă Didactilos.

— Și nu conține destulă băutură.

— Zei, rosti Didactilos, pe jumătate pentru sine. Trase alt pergament. Vrei să știi despre zei? Iată Reflecțiile lui Xenon, și Platitudinile bătrânului Aristocrate, și prostia de Discursuri a lui Ibid, și Geometriile lui Legibus și Teologiile lui Ierarh...

Degetele lui Didactilos jucau pe policioare. Și mai mult praf se ridică în aer.

— Toate acestea sunt cărți? spuse Brutha.

— Oh, da. Toată lumea le scrie pe aici. Nu poți să-i oprești pe nenorociți.

— Și oamenii pot să le citească? zise Brutha.

Omnia era fondată pe o singură carte. Iar aici erau... sute...

— Păi, pot să le citească dacă vor, spuse Urn. Dar nu prea vine lume aici. Asta nu sunt cărți pentru citit. Sunt mai mult pentru scris.

— Înțelepciunea veacurilor, zise Didactilos. Vezi tu, trebuie să scrii o carte ca să dovedești că ești filosof. Apoi îți primești pergamentul și lufa filosofică oficială și gratuită.

Lumina soarelui cădea pe o masă mare din piatră din centrul încăperii. Urn desfășură în întregime un pergament. Hori minunate strălucire în lumina aurie.

— Despre natura plantelor a lui Omijcrate, spuse Didactilos. Șase sute de plante și utilizările lor...

— Sunt superbe, șopti Brutha.

— Da, asta este una dintre utilizările plantelor, zise Didactilos. Și una pe care bătrânul Omijcrate a scăpat-o din vedere. Bravo. Arată-i Bestiarul lui Filo, Urn.

Un alt pergament se desfășură. Avea zeci de desene cu animale, mii de cuvinte de necitit.

— Dar... desenele animalelor... e greșit... nu e greșit să...

— Avem desene cam cu orice aici, spuse Didactilos.

Arta nu era permisă în Omnia.

— Și aceasta este cartea pe care a scris-o Didactilos, zise Urn.

Brutha se uită la imaginea unei țestoase. Avea... elefanți, sunt elefanți, îi sări memoria în ajutor, din amintirile proaspete ale bestiarului care se așterneau de neșters în mintea lui... avea elefanți pe spate și pe ei ceva cu munți și un ocean care cădea în cascadă peste marginile lui.

— Cum se poate? spuse Brutha. O lume pe spatele unei țestoase? De ce îmi spune toată lumea asta? Nu se poate să fie adevărat!

— Zi-le asta marinarilor, spuse Didactilos. Oricine a navigat vreodată în Oceanul de Margine o știe. De ce să negi evidența?

— Dar cu siguranță lumea este o sferă perfectă, care se rotește în jurul sferei soarelui, așa cum ne spune Septuateuhul, zise Brutha. Pare atât de... logic. Așa ar trebui să fie lucrurile.

— Ar trebui? făcu Didactilos. Ei, nu știu despre ar trebui. Asta nu-i o vorbă filosofică.

— Și... ce-i asta... murmură Brutha, arătând spre un cerc sub desenul țestoasei.

— E un planiglob, spuse Urn.

— Harta lumii, explică Didactilos.

— Hartă? Ce e o hartă?

— E un fel de pictură care îți arată unde ești, spuse Didactilos.

Brutha se holba uluit.

— Și de unde știe?

— Ha!

— Zeii, ceru iar Om. Suntem aici să întrebăm despre zei!

— Dar toate acestea sunt adevărate? întrebă Brutha.

Didactilos ridică din umeri.

— S-ar putea. S-ar putea. Noi suntem aici și acum. Din câte înțeleg eu, dincolo de asta, tot restul ține de ghicit.

— Adică nu știi dacă e adevărat? spuse Brutha.

— Cred că s-ar putea să fie, zise Didactilos. S-ar putea să mă înșel. A nu fi sigur înseamnă să fii filosof.

— Vorbește despre zei, spuse Om.

— Zei, îngăimă Brutha.

Mintea îi luase foc. Oamenii aceștia făceau toate aceste cărți despre tot felul de lucruri și nu erau siguri. Dar el fusese sigur, și fratele Nhumrod fusese sigur, și diaconul Vorbis avea o siguranță pe care puteai îndoi potcoave. Certitudinea era o stâncă.

Acum știa de ce, când Vorbis vorbea despre Ephebe, chipul i se făcea cenușiu de ură, iar glasul îi era întins ca o coardă. Dacă nu exista adevăr, ce mai rămânea? Iar acești bătrâni care vorbeau în dodii își petreceau vremea dărâmând stâlpii lumii și nu aveau ce să le pună în loc decât nesiguranță. Și erau mândri de asta?

Urn stătea pe o scăriță, căutând prin rafturile de suluri. Didactilos ședea în fața lui Brutha, privirea lui oarbă părând a fi ațintită asupra lui.

— Nu îți place, nu? zise Didactilos.

Brutha tăcu.

— Știi, spuse Didactilos degajat, oamenii îți vor zice că noi, orbii, suntem meseriași când e vorba de celelalte simțuri. Nu e adevărat, firește. Nenorociții o spun doar pentru că îi face pe ei să se simtă mai bine. Scapă de obligația de a le părea rău pentru noi. Dar când nu vezi, chiar înveți să asculți mai mult. Cum respiră oamenii, sunetele pe care le scot hainele lor...

Urn reapăru cu un alt sul.

— N-ar trebui să faceți asta, zise Brutha nefericit. Toate astea... Vocea îi pieri.

— Știu despre certitudine, spuse Didactilos. Acum tonul arțăgos și vesel îi dispăruse din glas. Îmi aduc aminte că, înainte să orbesc, am

fost în Omnia o dată. Asta era înainte ca granițele să fie închise, când încă îi lăsați pe oameni să călătorească. Și în Citadela voastră am văzut o mulțime care omora un om cu pietre într-o groapă. Ai văzut vreodată așa ceva?

— Trebuie făcut, mormăi Brutha. Astfel încât sufletul să fie mântuit și...

— Nu știu despre suflet. N-am fost niciodată genul ăsta de filosof, zise Didactilos. Tot ce știu este că a fost o priveliște oribilă.

— Starea trupului nu este...

— Oh, nu vorbesc despre sărmanul nenorocit din groapă, spuse filosoful. Vorbesc despre oamenii care aruncau pietrele. Erau foarte siguri. Erau siguri că nu ei erau în groapă. Li se citea pe față. Atât de încântați că nu erau ei, încât aruncau cât de tare puteau.

Urn se iți lângă el, pârând nesigur.

— Am găsit Despre religie a lui Abraxas, zise el.

— Bătrânul „Tăciune" Abraxas, spuse Didactilos, înveselindu-se din nou. Lovit de fulger de cincisprezece ori până acum și tot nu se lasă. Poți să o împrumuți pe asta peste noapte, dacă vrei. Bagă de seamă, nu mâzgăleşti comentarii pe margini, decât dacă sunt interesante.

— Asta e! zise Om. Haide, să-l lăsăm pe idiot.

Brutha desfăcu sulul. Nici măcar nu avea desene. Era plin de un scris puchinit, rând după rând.

— A petrecut ani întregi cu cercetarea pentru ea, spuse Didactilos. A fost în deșert, a vorbit cu zeii mărunți. A vorbit și cu unii dintre zeii noştri. Viteaz om. Zice că zeilor le place să aibă un ateu prin preajmă. Le dă ceva spre care să țintească.

Brutha mai derulă un pic din sul. Cu cinci minute în urmă, ar fi recunoscut că nu știa să citească. Acum, nici cele mai mari eforturi ale inchizitorilor nu ar fi scos asta de la el. Ridică pergamentul în ceea ce spera că era un fel obișnuit.

— Unde este acum? rosti el.

— Păi, cineva spunea că a văzut o pereche de sandale din care ieșea fum chiar în fața casei lui acum un an sau doi, zise Didactilos. Știi, s-ar putea să își fi forțat norocul.

— Cred, spuse Brutha, că ar trebui să plec. Îmi pare rău că ți-am răpit timpul.

— Adu-l înapoi când termini cu el, zise Didactilos.

— Așa citesc oamenii în Omnia? spuse Urn.

— Ce?

— Invers.

Brutha luă țestoasa, se uită urât la Urn și ieși din Bibliotecă pășind cât de trufaș putea.

— Hmm, făcu Didactilos. Bătu darabana cu degetele pe masă.

— Pe el l-am văzut azi-noapte la tavernă, zise Urn. Sunt sigur, maestre.

— Dar omnienii stau aici, în palat.

— Așa este, maestre.

— Dar taverna este afară.

— Da.

— Atunci trebuie să fi zburat peste zid, ce crezi?

— Sunt sigur că el era, maestre.

— Atunci... poate că a venit mai târziu. Poate că nu intrase când l-ai văzut tu.

— Doar asta este posibil, maestre. Gardienii labirintului simt incoruptibili.

Didactilos îl plesni pe Urn peste ceafă cu felinarul.

— Prostule! Ți-am mai spus despre acest fel de afirmație.

— Adică, nu sunt ușor coruptibili, maestre. Nu pentru toți banii din Omnia, de exemplu.

— Așa mai merge.

— Crezi că țestoasa este un zeu, maestre?

— Dacă e, o să aibă mari belele în Omnia. Au un zeu afurisit acolo. L-ai citit până acum pe bătrânul Abraxas?

— Nu, maestre.

— Foarte tare pe zei. Un om al zeilor mari. Tot timpul mirosea a păr ars. Avea o rezistență înnăscută.

Om se târa încetișor în lungul unui rând.

— Nu te mai plimba de colo, colo, zise el. Nu pot să mă concentrez.

— Cum pot oamenii să vorbească așa? puse Brutha întrebarea spre aerul gol. Se poartă de parcă s-ar bucura că nu știu lucruri! Că găsesc tot mai multe lucruri pe care nu le știu! Parcă ar fi copii care vin să îți arate cu mândrie o oală de noapte plină!

Om puse o gheară unde rămăsese.

— Dar descoperă lucruri, spuse el. Abraxas ăsta a fost un gânditor, fără îndoială. Nici eu nu știam unele dintre chestiile astea. Stai jos!

Brutha se supuse.

— Așa, zise Om. Acum... ascultă. Știi cum obțin zeii putere?

— Prin oamenii care cred în ei, spuse Brutha. Milioane de oameni cred în tine.

Om șovăi.

Bine, bine. Suntem aici și acum. Mai devreme sau mai târziu va descoperi singur...

— Nu cred, zise Om.

— Dar...

— S-a mai întâmplat, spuse țestoasa. De zeci de ori. Știi că Abraxas a găsit orașul pierdut Ee? Niște sculpturi foarte ciudate, zice el. Credință, mai zice el. Schimbări de credință. Oamenii încep să creadă în zeu și sfârșesc crezând în structură.

— Nu înțeleg, spuse Brutha.

— Să mă exprim altfel, zise țestoasa. Sunt Zeul tău, da?

— Da.

— Și tu mi te vei supune.

— Da.

— Bun. Acum ia o piatră și du-te și omoară-l pe Vorbis.

Brutha nu mișcă.

— Sunt sigur că m-ai auzit, spuse Om.

— Dar va... e... Chiziția ar...

— Acum știi ce vreau să zic, rosti țestoasa. Îți este mai frică de el decât îți este de mine acum. Abraxas spune aici: „Dimpregiurul Dzăului se face un țest de rugăciuni, ceremonii, clădiri, preoți și autoritate, până când în cele de pe urmă, Dzăul moare. Și aiasta nu poate fi văzutu."

— Nu se poate să fie adevărat!

— Cred că este. Abraxas spune că există un fel de crustaceu care trăiește în același fel. Își face o carapace tot mai mare, până când nu se mai poate mișca deloc și, astfel, moare.

— Dar... dar... asta înseamnă că... Întreaga Biserică...

— Da.

Brutha încercă să țină bine ideea, dar pura ei enormitate i-o tot smulgea din strânsoarea intelectuală.

— Dar tu nu ești mort, îngăimă el.

— Dar nici prea departe, spuse Om. Și știi ce? Nici un alt zeu mărunt nu încearcă să mă uzurpe. Ți-am povestit despre bătrânul Ur-Ghilash? Nu? El a fost zeul înaintea mea în ceea ce astăzi este Omnia. Nu era cine știe ce. În mare, un zeu al vremii. Sau un zeu-șarpe. Ceva, în orice caz. Totuși, mi-a luat ani întregi să scap de el. Războaie și

toate cele. Așa că m-am gândit...

Brutha tăcu.

— Om există încă, zise țestoasa. Adică acea carapace. Nu trebuie decât să îi faci pe oameni să creadă.

Brutha tăcu în continuare.

— Poți fi următorul profet, spuse Om.

— Nu pot! Toată lumea știe că Vorbis va fi următorul profet!

— Ah, dar tu vei fi oficial.

— Nu!

— Nu? Sunt Zeul tău!

— Și eu sunt eul meu. Nu sunt profet. Nici măcar nu știu să scriu. Nu știu să citesc. Nimeni nu mă va asculta.

Om îl măsură din ochi.

— Trebuie să recunosc că nu ești alesul pe care I-aș fi ales eu, zise el.

— Marii profeți aveau viziune, spuse Brutha. Chiar dacă... chiar dacă nu ai vorbit cu ei, tot au avut ceva de spus. Eu ce aș putea spune? N-am nimic de spus nimănui. Ce aș putea spune?

— Credeți în Marele 2feu Om, zise țestoasa.

— Și după aia, ce?

— Cum adică și după aia, ce?

Brutha se uită încruntat la curtea peste care se lăsa înserarea.

— Credeți în Marele Zeu Om sau veți fi loviți de fulgere, spuse el.

— Mie mi se pare bine.

— Așa trebuie să fie întotdeauna?

Ultimele raze ale soarelui sclipeau pe statuia din centrul curții. Era vag feminină. Pe unul dintre umeri stătea un pinguin.

— Patina, Zeița înțelepciunii, zise Brutha. Cea cu un pinguin. De ce un pinguin?

— Nu-mi dau seama, făcu Om iute.

— Nu-i nimic înțelept la pinguini, nu?

— Nu cred. Dacă nu pui la socoteală faptul că nu îi găsești în Omnia. Destul de înțelept din partea lor.

— Brutha!

— Ăsta-i Vorbis, spuse Brutha, ridicându-se în picioare. Te las aici?

— Da. Mai e niște pepene. Adică pâine.

Brutha ieși în lumina apusului.

Vorbis ședea pe o bancă sub un copac, la fel de nemișcat ca o statuie învăluită de umbre.

„Certitudine, gândi Brutha. Mai demult aveam certitudine. Acum nu mai sunt atât de sigur."

— Ah, Brutha. Mă vei însoți într-o mică plimbare. Ne vom bucura de aerul serii.

— Da, domnule.

— Ți-a plăcut vizita în Ephebe.

Vorbis rareori punea o întrebare dacă o afirmație era de ajuns.

— A fost... interesant.

Vorbis își puse o mână pe umărul lui Brutha și o folosi pe cealaltă pentru a se sprijini în toiag și a se ridica.

— Și cum ți se pare? întrebă el.

— Au mulți zei și nu le dau mare atenție, zise Brutha. Și caută ignoranța.

— Și o găsesc din belșug, poți să fi sigur de asta, spuse Vorbis.

Arătă cu toiagul în noapte.

— Să mergem, zise el.

Se auziră râsete, undeva în întuneric, și zăngănit de tigăi. Mirosul florilor care se deschideau seara plutea greoi în aer. Căldura acumulată în timpul zilei, radiind din pietre, făcea ca noaptea să pară o supă înmiresmată.

— Ephebe dă spre mare, rosti Vorbis după o vreme. Vezi cum este construit? Totul este pe panta unui deal care dă spre mare. Dar marea este nestatornică. Nimic de durată nu iese din mare. Pe când Citadela noastră dă spre podișul înalt al deșertului. Și ce vedem noi acolo?

Din instinct, Brutha se întoarse și se uită peste acoperișuri la masa neagră a deșertului profilată pe cer.

— Am văzut o pâlpâire de lumină, zise el. Și încă una. Pe pantă.

— Ah. Lumina adevărului, spuse Vorbis. Să mergem, deci, să o întâlnim. Du-mă la intrarea în labirint, Brutha. Cunoști drumul.

— Stăpâne? zise Brutha.

— Da, Brutha?

— Aș dori să îți pun o întrebare.

— Te rog.

— Ce s-a întâmplat cu fratele Murduck?

În ritmul bățului lui Vorbis pe caldarâm se simți cea mai slabă urmă de șovăială. Apoi exchizitorul spuse:

— Adevărul, bunule Brutha, este ca lumina. Știi despre lumină?

— Păi... vine de la soare. Și de la lună și de la stele. Și de la lumânări. Și lămpi.

— Și așa mai departe, zise Vorbis dând aprobator din cap. Firește.

Dar există un alt fel de lumină. O lumină care umple și cele mai întunecate locuri. Aceasta trebuie să existe. Căci dacă nu ar exista această metalumină, cum ar putea fi văzută bezna?

Brutha tăcu. Astea semănau prea mult cu filosofia.

— Și așa este și cu adevărul, spuse Vorbis. Există unele lucruri care par să fie adevărul, care au toate însemnele adevărului, dar care nu simt adevărul real. Uneori, adevărul real trebuie apărat cu un labirint de minciuni.

Se întoarse către Brutha.

— Mă înțelegi?

— Nu, stăpâne Vorbis.

— Adică, ceea ce apare simțurilor noastre nu este adevărul fundamental. Lucrurile văzute, auzite și făcute de carne simt simple umbre ale unei realități mai profunde. Asta trebuie să înțelegi pe măsură ce avansezi în Biserică.

— Dar în acest moment, domnule, nu cunosc decât adevărul trivial, adevărul disponibil în afară, zise Brutha. Se simțea ca și cum ar fi fost pe marginea unui hău.

— Așa începem cu toții, spuse Vorbis cu blândețe.

— Deci ephebienii l-au omorât pe fratele Murduck? insistă Brutha. Acum se întindea peste hău.

— Îți spun că în cel mai profund sens al adevărului, au făcut-o. Prin nereușita lor de a-i accepta vorbele, prin intransigența lor, cu siguranță l-au ucis.

— Dar în sensul trivial al adevărului, zise Brutha, alegându-și vorbele cu grija pe care i-ar fi acordat-o un inchizitor pacientului său în adâncurile Citadelei, în sensul trivial, fratele Murduck a murit, nu-i așa, în Omnia, pentru că nu murise în Ephebe, fiind doar batjocorit, dar a existat teama că ceilalți din Biserică s-ar putea să nu înțeleagă adevărul, adevărul mai profund, iar astfel s-a anunțat că ephebienii îl uciseseră în, în sensul trivial, dându-vă astfel dumneavoastră și celor care au văzut adevărul răului din Ephebe motivul potrivit să lansați... să lansați represalii îndreptățite.

Trecură pe lângă o fântână. Toiagul cu vârf din oțel al diaconului țăcăne în noapte.

— Prevăd un viitor măreț pentru tine în Biserică, spuse Vorbis în cele din urmă. Timpul celui de al optulea profet se apropie. O vreme a extinderii, o mare ocazie pentru cei aflați cu adevărat în slujba lui Om.

Brutha se uită în hău.

Dacă Vorbis avea dreptate și exista un fel de lumină care făcea bezna vizibilă, atunci acolo jos exista opusul ei, întunericul în care nu putea ajunge niciodată lumina: negura care întuneca lumina. Se gândi la orbul Didactilos și la felinarul lui gol.

Se auzi rostind:

— Și cu oameni ca ephebienii, nu există armistițiu. Nici un tratat nu poate fi respectat, dacă este între oameni ca ephebienii și cei care urmează un adevăr mai profund?

Vorbis dădu aprobator din cap.

— Atunci când Marele Zeu este cu noi, zise el, cine poate sta împotriva noastră? Mă impresionezi, Brutha.

Se auziră mai multe râsete în întuneric și sunetul instrumentelor cu corzi.

— Un banchet, mârâi Vorbis. Tiranul ne-a invitat la un banchet! Am trimis o parte din grup, firește. Chiar și generalii lor sunt acolo! Se cred în siguranță în spatele labirintului lor, așa cum o țestoasă se crede în siguranță în carapacea proprie, fără să își dea seama că este o închisoare. Înainte.

Zidul interior al labirintului se zărea din beznă. Brutha se sprijini de el. Din depărtare se auzea zăngănitul metalului pe metal în timp ce santinela își făcea tura.

Poarta de intrare în labirint era larg deschisă. Ephebineii nu găsiseră nici un rost să îi împiedice pe oameni să intre. Pe un tunel lateral scurt, călăuza pentru prima șesime de drum moțăia pe o bancă, iar lângă ea pâlpâia o lumânare. Deasupra alcovului său atârna clopotul din bronz pe care posibilii trecători prin labirint îl foloseau pentru a o chema. Brutha se furișă pe lângă ea.

— Brutha?

— Da, domnule?

— Condu-mă prin labirint. Știu că poți.

— Stăpâne...

— Acesta este un ordin, Brutha, zise Vorbis pe un ton plăcut.

„Nu am ce face, se gândi Brutha. Este un ordin."

— Atunci călcați unde calc eu, stăpâne, șopti el. Nu mai mult de un pas în urma mea.

— Da, Brutha.

— Dacă merg în jurul unui loc din podea fără motiv, mergeți și dumneavoastră la fel.

— Da, Brutha.

Brutha se gândi: „poate că aș putea să greșesc. Nu. Am făcut

jurăminte și alte chestii. Nu poți să nu te supui. Se sfârșește întreaga lume dacă începi să gândești așa...”

Își lăsă mintea adormită să preia controlul. Drumul prin labirint i se desfășură în cap ca un fir strălucitor.

... diagonal înainte și la dreapta trei pași și jumătate, la stânga șaizeci și trei de pași, pauză două secunde – unde un șuierat de oțel în beznă sugeră că unul dintre gardieni crease ceva ce îi adusese un premiu – urcat trei trepte...

„Aș putea să fug înainte, se gândi el. M-aș putea ascunde și ar cădea într-o groapă, o capcană sau altceva și apoi m-aș putea furișa înapoi în camera mea și cine ar ști?

Eu aș ști.”

... Înainte nouă pași și la dreapta un pas, înainte nouăsprezece pași și la stânga doi pași...

În față se zări o lumină. Nu strălucirea albă ocazională a lunii prin fantele din acoperiș, ci lumina galbenă de lampă, scăzând și crescând pe măsură ce proprietarul ei se apropia.

— Vine cineva, șopti el. Trebuie să fie una dintre călăuze!

Vorbis dispăruse.

Brutha rămase nesigur pe coridor în timp ce lumina se apropia legănându-se.

O voce îmbătrânită spuse:

— Tu ești. Numărul Patru?

Lumina apăru de după un colț. Ilumină pe jumătate un bătrân, care merse până la Brutha și îi ridică lumânarea in față.

— Unde e Numărul Patru? zise el uitându-se pe după Brutha.

O siluetă apăru în spatele omului, dintr-un coridor lateral. Brutha abia dacă îl zări pe Vorbis, cu fața straniu de liniștită, atunci când prinse capul toiagului său, îl răsuci și trase. Metalul ascuțit sclipi pentru o clipă în lumina lumânării.

Apoi lumina se stinse.

Glasul lui Vorbis spuse:

— Preia din nou conducerea.

Tremurând, Brutha se supuse. Simți simți pentru o clipă sub sanda carnea moale a unui braț întins.

„Hăul”, se gândi el. Uită-te în ochii lui Vorbis și acolo e hăul. Și eu sunt înăuntru împreună cu el.

Trebuie să țin minte adevărul fundamental.

Nu mai erau călăuze în patrulare prin labirint. După doar un milion de ani, aerul nopții îi suflă răcoros pe față și Brutha ieși în

lumina stelelor.

— Bravo. Îți aduci aminte drumul spre poartă?

— Da, Lord Vorbis.

Diaconul își trase gluga pe față.

— Continuă.

Câteva torțe luminau străzile, dar Ephebe nu era un oraș care să stea treaz în întuneric. Cei câțiva trecători nu le dădură nici o atenție.

— Își păzesc portul, spuse Vorbis plăcut. Dar drumul spre deșert... toată lumea știe că nimeni nu poate traversa deșertul. Sunt sigur că tu știi asta, Brutha.

— Dar acum bănuiesc că ceea ce știu nu este adevărul, zise Brutha.

— Cam așa. Ah. Poarta. Cred că ieri avea două gărzi?

— Am văzut două.

— Iar acum este noapte și poarta este închisă. Dar trebuie să fie un paznic. Așteaptă aici.

Vorbis dispăru în beznă. După o vreme, se auzi o discuție înfundată. Brutha se uita drept în față.

Discuția fu urmată de tăcere înfundată. După o vreme, Brutha începu să numere în gând.

La zece, mă întorc.

Încă zece, atunci.

Bine. Să zicem treizeci. Și apoi mă...

— Ah, Brutha. Să mergem.

Brutha își înghiți la loc inima din gât și se întoarse încet.

— Nu te-am auzit, stăpâne, îngăimă el.

— Pășesc încet.

— E vreun paznic?

— Acum nu. Vino să mă ajuți cu zăvoarele.

În poarta principală se afla o portiță. Brutha, cu mintea amorțită de ură, împinse zăvoarele cu podul palmei. Ușa se deschise aproape fără să scârțâie.

Afară se vedea câte o lumină rătăcită de la fermele din depărtare și o beznă densă.

Apoi bezna se revărsă înăuntru.

Ierarhie, avea să spună Vorbis mai târziu. Ephebienii nu gândeau în termeni de ierarhii.

Nici o armată nu putea traversa deșertul. Dar poate că o mică armată ar fi putut parcurge un sfert din drum și ar fi putut lăsa o

rezervă de apă. Și ar fi făcut asta de câteva ori. Și o altă armată putea folosi o parte din acea rezervă pentru a merge mai departe, poate să ajungă la jumătatea drumului și să fi lăsat o rezervă. Și o altă mică armată...

Durase luni întregi. O treime dintre oameni căzuse pradă căldurii, deshidratării, animalelor sălbatice și altor lucruri mai rele, cele mai rele lucruri pe care le ascundea deșertul.

Trebuia să ai o minte ca a lui Vorbis pentru a face acest plan.

Și să îl faci din timp. Oamenii mureau deja în deșert înainte ca fratele Murduck să meargă să predice; exista deja un drum bătut atunci când flota omniană arsese în golful din Ephebe.

Trebuia să ai o minte ca a lui Vorbis pentru a-ți planifica represaliile înainte de a fi atacat.

Se termină în mai puțin de o oră. Adevărul fundamental era că mâna de străji ephebiene din palat nu avu nici o șansă.

Vorbis ședea drept în jilțul Tiranului. Se apropia miezul nopții.

Un grup de cetățeni ephebieni, cu Tiranul printre ei, fusese mânat în fața lui.

Își făcu de lucru cu niște hârtii, iar apoi ridică privirea cu un aer ușor surprins, ca și cum nu ar fi băgat deloc de seamă până atunci că cincizeci de oameni așteptau în fața lui cu arbaletele ațintite asupra lor.

— Ah, făcu el și surâse scurt.

— Ei, zise el. Sunt încântat să spun că acum putem renunța la tratatul de pace. E cam inutil. De ce trăncănim despre pace când nu mai există război? Ephebe este acum o dioceză a Omniei. Nu există discuție.

Aruncă o hârtie pe podea.

— În câteva zile o flotă va fi aici. Nu va exista împotrivire, de vreme ce noi stăpânim palatul. Chiar acum, oglinda voastră infernală este spartă.

Își împreună degetele și se uită la ephebienii reuniți.

— Cine a construit-o?

Tiranul ridică privirea.

— A fost o construcție ephebiană, zise el.

— Ah, spuse Vorbis, democrație. Am uitat. Atunci cine – făcu semn uneia dintre gărzi, care îi înmână un sac – a scris asta?

O copie a De Chelonian Mobile fu azvârlită pe podeaua din

marmură.

Brutha stătea în picioare lângă tron. Acolo i se spusese să stea.

Se uitase în hău și acum acesta era el. Totul din jurul lui se întâmpla într-un cerc de lumină înconjurat de beznă. Gândurile i se alergau unele pe altele în cap.

Oare arhichinovitul știa despre asta? Oare mai știa cineva despre cele două feluri de adevăr? Cine mai știa că Vorbis lupta de ambele părți ale războiului, ca un copil care se joacă cu soldăței? Oare chiar era greșit dacă era pentru slava măreață a...

... unui zeu care era o broască țestoasă. Un zeu în care doar Brutha credea?

Cu cine vorbea Vorbis când se ruga?

Prin furtuna gândurilor, Brutha auzi tonurile egale ale glasului lui Vorbis:

— Dacă filosoful care a scris asta nu recunoaște, voi cu toții veți fi trecuți prin foc. Și nu vă îndoiți că vorbesc serios.

Avu loc o mișcare în mulțime și se auzi vocea lui Didactilos.

— Da-mi drumul! L-ai auzit! Oricum... întotdeauna am vrut să am ocazia asta...

Câțiva slujitori fură împinși în lături și filosoful ieși tropăind din mulțime, ținându-și sfidător felinarul gol deasupra capului.

Brutha îl văzu pe filosof oprindu-se pentru o clipă în spațiul gol, iar după aceea întorcându-se foarte încet până când ajunse cu fața drept spre Vorbis. Apoi înaintă câțiva pași și întinse felinarul în față în timp ce părea să se uite critic la diacon.

— Hmm, făcu el.

— Tu ești... făptașul? spuse Vorbis.

— Într-adevăr. Didactilos îmi zice.

— Ești orb?

— Doar în ceea ce privește vederea, domnule.

— Totuși, ai un felinar, spuse Vorbis. Neîndoielnic, pentru a da vreo replică. Probabil îmi vei zice că ești în căutarea unui om cinstit?

— Nu știu, domnule. Poate că ai putea să-mi spui cum arată?

— Ar trebui să te dobor la pământ acum, rosti Vorbis.

— Oh, firește.

Vorbis arătă spre carte.

— Aceste minciuni. Acest scandal. Acest... această nadă pentru a abate mințile oamenilor de la calea adevăratei cunoașteri. Îndrăznești să stai în fața mea și să declari – împinse cartea cu vârful piciorului – că lumea este plată și călătorește prin abis pe spatele unei țestoase?

Brutha își ținu răsuflarea.

La fel și istoria.

„Afirmă-ți credința, se gândi Brutha. Doar o dată, vă rog ca cineva să îl înfrunte pe Vorbis. Eu nu pot. Dar cineva..”

Se trezi că ochii i se îndreptară spre Simony, care stătea de cealaltă parte a jilțului lui Vorbis. Sergentul era transfigurat, fascinat.

Didactilos se îndreptă de spate. Se întoarse pe jumătate și, pentru o clipă, privirea lui oarbă trecu peste Brutha. Felinarul era întins la o lungime de braț.

— Nu, zise el.

— Când orice om cinstit știe că lumea este o sferă, o formă perfectă, care se rotește în jurul sferei Soarelui, așa cum Omul orbitează adevărul central al lui Om, spuse Vorbis, iar stelele...

Brutha se aplecă în față, cu inima bătându-i cu putere.

— Stăpâne? șopti el.

— Ce? se răsti Vorbis.

— A zis „nu”, spuse Brutha.

— Așa-i, făcu Didactilos.

Vorbis rămase complet nemișcat pentru o clipă. Apoi falca i se mișcă o fracțiune, ca și cum a fi repetat niște cuvinte pentru sine.

— Negi? zise el.

— Să fie o sferă, spuse Didactilos. Nu mă deranjează o sferă. Fără îndoială, sunt făcute pregătiri speciale pentru ca totul să stea pe ea. Și Soarele poate fi o altă sferă mare, la mare depărtare. Ai vrea ca Luna să orbiteze lumea sau Soarele? Aș sfătui să fie lumea. Ar fi mai ierarhic și ar fi un exemplu minunat pentru noi toți.

Brutha vedea ceva ce nu mai văzuse până atunci. Vorbis părea uluit.

— Dar ai scris... ai zis că lumea stă pe spatele unei țestoase uriașe! I-ai dat țestoasei un nume!

Didactilos ridică din umeri.

— Acum știu mai bine, spuse el. Cine a mai pomenit o broască țestoasă lungă de zece mii de mile? Care înoată prin hăul spațiului? Ha. Ce prostie. Mi-e și rușine că m-am gândit la așa ceva.

Vorbis închise gura. Apoi o deschise iar.

— Așa se poartă un filosof ephebian? zise el.

Didactilos ridică iar din umeri.

— Așa se poartă orice filosof adevărat, spuse el. Întotdeauna trebuie să fii gata să accepți idei noi, să ții cont de dovezi. Nu ești de acord? Și ne-ai adus multe puncte de vedere – un gest păru să

cuprindă, din greşeală, arbaletiştii omnieni din încăpere – pe care să le cântăresc. Întotdeauna pot fi convins de argumente puternice.

— Minciunile tale deja au otrăvit lumea!

— Atunci voi scrie o altă carte, zise Didactilos calm. Gândeşte-te cum va părea – mândrul Didactilos convins de argumentele omnienilor. O retractare completă. Hmm? De fapt, cu permisiunea ta, domnule – ştiu că ai multe de făcut, să jefuieşti, să pui foc şi aşa mai departe – mă voi retrage imediat

În butoiul meu şi mă voi apuca de lucru. Un univers de sfere. Bile care se învârt prin spaţiu. Hmm. Da. Cu permisiunea ta, stăpâne, îţi voi scrie mai multe bile decât îţi poţi închipui...

Bătrânul filosof se întoarse şi, foarte încet, se îndreptă spre ieşire.

Vorbis îl urmări plecând.

Brutha îl văzu ridicându-şi pe jumătate mâna pentru a da ordin străjerilor, apoi coborând-o. Vorbis se întoarse spre Tiran.

— S-a zis cu... începu el.

— He-ei!

Felinarul zbură prin aer din cadrul uşii şi se sfărâmă de craniul lui Vorbis.

— *Totuşi... Ţestoasa Se Mişcă!*

Vorbis sări în picioare.

— Vreau... ţipă el, apoi se stăpâni. Făcu semn nervos spre câteva gărzi. Vreau să mi-l prindeţi. Acum. Şi... Brutha?

Brutha abia îl auzi din cauza vâjâitului sângelui din urechi. Didactilos fusese un gânditor mai bun decât crezuse el.

— Da, stăpâne?

— Vei lua un grup de oameni şi îi vei duce la Bibliotecă... iar apoi, Brutha, vei da foc Bibliotecii.

Didactilos era orb, dar era întuneric. Străjerii care îl urmăreau vedeau, doar că nu era nimic la lumina căruia să vezi. Şi nu îşi petrecuseră vieţile rătăcind pe aleile întortocheate, inegale şi, mai presus de toate, cu multe trepte din Ephebe.

— ... opt, nouă, zece, unsprezece, mormăi filosoful, ţopăind în bezna ca smoala pe nişte trepte şi tulind-o pe după un colţ.

— Ah, au, genunchiul meu, mormăiau cei mai mulţi dintre străjeri, făcuţi grămadă cam la jumătatea drumului.

Totuşi, unul ajunse în vârf. La lumina stelelor putea distinge silueta slăbănoagă, sărind nebuneşte pe stradă. Îşi ridică arbaleta. Prostul ăla bătrân nici nu se ferea...

O țintă perfectă.

Se auzi un zbârnâit.

Străjerul păru nedumerit o clipă. Arma îi căzu din mână, declanșându-se singură când atinse pavajul și trimițând o săgeată care ricoșă dintr-o statuie. Se uită în jos la tija cu pene în capăt care îi ieșea din piept, apoi la silueta care se desprinse din umbre.

— Domnule sergent Simony? șopti el.

— Îmi pare rău, zise Simony. Chiar îmi pare. Dar Adevărul este important.

Soldatul deschise gura să își exprime părerea despre adevăr, apoi se împletici în față.

Deschise ochii.

Simony se depărta. Totul părea mai luminos. Încă era întuneric. Dar acum putea vedea în beznă. Totul era în tonuri cenușii. Iar pietrele de sub palma lui deveniseră, cumva, un nisip negru și aspru.

Ridică privirea.

— ÎN PICIOARE, SOLDAT ICHLOS.

Se ridică umil. Acum era mai mult decât un simplu soldat, un personaj anonim care să fie alergat și să fie omorât, un biet pion necunoscut în viețile altor oameni. Acum era Dervi Ichlos, treizeci și opt de ani, relativ fără vină în marele plan al lucrurilor și mort.

Își duse nesigur o mână la gură.

— Tu ești judecătorul? spuse el.

— NU EU.

Ichlos se uită la nisipurile care se întindeau în depărtare. Știa din instinct ce avea de făcut. Era mult mai puțin sofisticat decât generalul Fri'it și fusese mai atent la cântecele pe care le

Învățase în copilărie. În plus, avea un avantaj. Avusese parte și de mai puțină religie decât generalul.

— JUDECATA ESTE LA CAPĂTUL DEȘERTULUI.

Ichlos încercă să zâmbească.

— Mama mi-a povestit despre asta, zise el. Când ești mort, trebuie să mergi printr-un deșert. Și vezi totul cum se cuvine, spunea ea. Și îți amintești totul corect.

Studiat, Moarte nu făcu nimic pentru a-și exprima părerea.

— S-ar putea chiar să întâlnesc câțiva prieteni pe drum, ha? zise soldatul.

— POSIBIL.

Ichlos porni la drum. Una peste alta, se gândi el, ar fi putut fi mai rău.

Urn se cățăra pe rafturi ca o maimuță, trăgând cărțile din locașurile lor și aruncându-le la podea.

— Pot să car vreo douăzeci, spuse el. Dar care să fie cele douăzeci?

— Întotdeauna am vrut să fac asta, murmură Didactilos fericit. Să apăr adevărul în fața tiraniei și așa mai departe. Ha! Un singur om, fără frică de...

— Ce să iau? Ce să iau? strigă Urn.

— Nu avem nevoie de Mecanica lui Grido, zise Didactilos. Hei, îmi doresc să-i fi văzut expresia feței! A naibii de bună aruncare, dacă stau să mă gândesc. Sper doar că cineva a scris ce am...

— Principiile transmisiei! Teoria expansiunii apei! strigă Urn. Dar nu avem nevoie de Civicele lui Ibid sau de Ectopia lui Gnomon, asta-i sigur...

— Ce? Aparțin întregii umanități! sări Didactilos.

— Atunci, dacă întreaga umanitate vrea să vină să ne ajute să le cărăm, e în regulă, spuse Urn. Dar dacă suntem doar noi doi, prefer să iau ceva folositor.

— Folositor? Căiți despre mecanisme?

— Da! Ele le pot arăta oamenilor cum să trăiască mai bine!

— Și astea le arată oamenilor cum să fie oameni, zise Didactilos. Că veni vorba. Găsește-mi alt felinar. Mă simt cam orb fără unul din astea...

Ușa Bibliotecii se zgâlțâi sub un ciocănit bubuitor. Nu era genul de ciocănit al oamenilor care se așteaptă ca ușa să fie deschisă.

— Am putea să aruncăm altele în...

Balamalele săriră din pereți. Ușa se prăbuși cu un bufnet.

Soldații se cățărară peste ea, cu săbiile scoase.

— Ah, domnilor, spuse Didactilos. Vă rog să nu îmi deranjați cercurile.

Caporalul aflat la comandă se uită la el absent, apoi la podea.

— Care cercuri? făcu el.

— Hei, ce ar fi să îmi dai un compas și să reveniți, să zicem, peste o jumătate de oră?

— Lasă-l, caporale, spuse Brutha.

Păși peste ușă.

— Am spus lasă-l.

— Dar am ordine să...

— Ești surd? Dacă ești, Chiziția te poate vindeca, rosti Brutha,

uluit de calmul propriului glas.

— Nu faci parte din Chiziție, zise caporalul.

— Nu. Dar știu pe cineva care face, spuse Brutha. Trebuie să cauți cărți. Pe el lasă-l cu mine. E un bătrân. Ce rău poate face?

Caporalul se uită șovăielnic de la Brutha la prizonierii lui.

— Foarte bine, caporal. Preiau eu.

Se întoarseră cu toții.

— M-ai auzit? rosti sergentul Simony, croindu-și drum printre soldați.

— Dar diaconul ne-a spus...

— Caporal?

— Da, domnule sergent?

— Diaconul este departe. Eu sunt chiar aici.

— Da, domnule sergent.

— Dă-i drumul!

— Da, domnule sergent.

Simony trase cu urechea în timp ce soldații se depărtau în marș.

Apoi își înfipse sabia în ușă și se întoarse către Didactilos. Își strânse pumnul stâng și își puse mâna dreaptă peste el, cu palma desfăcută.

— Țestoasa Se Mișcă, rosti el.

— Depinde, făcu filosoful cu precauție.

— Adică, eu sunt... prieten, zise el.

— De ce am avea încredere în tine? vru să știe Urn.

— Pentru că nu aveți de ales, răspunse iute sergentul Simony.

— Poți să ne scoți de aici? zise Brutha.

Simony se uită urât la el.

— Pe tine? spuse el. De ce te-aș scoate tocmai pe tine de aici? Ești inchizitor! își apucă sabia.

Brutha se dădu în spate.

— Ba nu!

— Pe corabie, când căpitanul ți-a spus parola, nu ai zis nimic, rosti Simony. Nu ești unul de-ai noștri.

— Nu cred că sunt nici unul de-ai lor, spuse Brutha. Sunt unul de-ai mei.

Îl privi rugător pe Didactilos, ceea ce era un efort irosit, și se întoarse apoi spre Urn.

— Nu știu despre acest soldat, zise el. Tot ce știu este că Vorbis vrea să vă omoare și că vă va arde, într-adevăr. Biblioteca. Dar pot să vă ajut. M-am gândit pe drum încoace.

— Și nu îl ascultați, spuse Simony. Căzu într-un genunchi în fața lui Didactilos, ca într-o rugă. Domnule, există... unii dintre noi... care știu ce este cartea ta.... uite, am o copie...

Scotoci înăuntrul platoșei.

— Am copiat-o, zise Simony. O singură copie! Doar atât am avut! Dar a fost trecută din mână în mână. Unii dintre noi care știu să citească le-au citit-o celorlalți! Este atât de logic!

— Ăă... făcu Didactilos. Ce?

Simony flutură din mâini de agitație.

— Pentru că știm... am fost în locuri care... e adevărat! Chiar există o Mare Țestoasă! Țestoasa chiar se mișcă! Chiar nu avem nevoie de zei!

— Urn? Nu a luat nimeni cuprul de pe acoperiș, da? spuse Didactilos.

— Nu cred.

— Atunci să-mi amintești să nu stau de vorbă cu tipul ăsta afară.

— Nu înțelegeți! zise Simony. Pot să vă salvez. Aveți prieteni în locuri nebănuite. Haide. Doar să îl omor pe preotul ăsta...

Apucă mânerul sabiei. Brutha se dădu în spate.

— Nu! Și eu pot să vă ajut! De aia am venit. Când te-am văzut în fața lui Vorbis, am știut ce aș putea face!

— Ce poți să faci? mârâi Urn.

— Pot să salvez Biblioteca.

— Ce? O iei în cârcă și fugi cu ea? mârâi Simony.

— Nu. Nu așa. Câte suluri sunt aici?

— Cam șapte sute, zise Didactilos.

— Câte dintre ele sunt importante?

— Toate! făcu Urn.

— Poate vreo două sute, spuse Didactilos cumpătat.

— Unchiule!

— Restul sunt doar aere și vanitate, zise Didactilos.

— Dar sunt cărți!

— S-ar putea să fiu în stare să iau mai mult de atât, rosti Brutha tărăgănat. Avem pe unde ieși?

— S-ar... putea, spuse Didactilos.

— Nu-i zice! sări Simony.

— Atunci toate cărțile voastre vor arde, spuse Brutha. Arătă spre Simony. A zis că nu aveți de ales. Așa că nu aveți nimic de pierdut, nu?

— E un... Începu Simony.

— Toată lumea, gura, spuse Didactilos. Se uită în gol pe lângă

urechea lui Brutha.

— S-ar putea să existe o cale de ieșire, zise el. Ce ai de gând?

— Nu-mi vine să cred! făcu Urn. Sunt omnieni aici, și tu le zici că mai e o ieșire!

— Sunt tuneluri prin toată stânca asta, spuse Didactilos.

— Poate, dar nu le zice oamenilor!

— Sunt dispus să am încredere în această persoană, spuse Didactilos. Are un chip onest. Filosofic vorbind.

— De ce ar trebuie să avem încredere în el?

— Oricine este atât de prost, încât să se aștepte să avem încredere în el în aceste circumstanțe trebuie să fie de încredere, zise Didactilos. Ar fi prea prost să mintă.

— Eu pot să plec chiar acum, spuse Brutha. Și atunci unde ar ajunge Biblioteca voastră?

— Vezi? făcu Simony.

— Tocmai când lucrurile par întunecate, dintr-odată avem prieteni nebănuiți peste tot, zise Didactilos. Care este planul tău, tinere?

— Nu am unul, spuse Brutha. Eu doar fac lucruri, unul după altul.

— Și cât îți va lua să faci lucruri unul după altul?

— Cam zece minute, cred.

Simony se uită amenințător la Brutha.

— Acum, aduceți cărțile, zise Brutha. Și voi avea nevoie de ceva lumină.

— Dar nu știi să citești! spuse Urn.

— Nu am de gând să le citesc.

Brutha se uită absent la primul sul, care, din întâmplare, era De Chelonian Mobile.

— Oh. Pe zeul meu.

— S-a întâmplat ceva? zise Didactilos.

— Ar putea să îmi aducă cineva țestoasa?

Simony mergea iute prin palat. Nimeni nu îi dădea mare atenție. Cea mai mare parte a gărzii ephebiene era în afara labirintului, iar Vorbis explicase răspicat oricui se gândea să se aventureze înăuntru ce s-ar fi întâmplat cu locuitorii palatului. Grupuri de soldați omnieni jefuiau într-un mod disciplinat.

În plus, se întorcea în camera lui.

Chiar exista o țestoasă în camera lui Brutha. Ședea pe o masă,

între un sul strâns și o coajă de pepene galben morfolită și, din câte îți puteai da seama la o broască țestoasă, dormea. Simony o înhăță fără pompă, o vâri în raniță și se grăbi spre Bibliotecă.

Se ura pentru ce făcea. Preotul ăla prost stricase totul! Dar Didactilos îl pusese să promită, iar Didactilos era omul care știa Adevărul.

Pe tot drumul înapoi avu impresia că cineva încerca să îi atragă atenția.

— Poți să le ții minte doar uitându-te la ele? întrebă Urn.

— Da.

— Tot sulul?

— Da.

— Nu te cred.

— Prima literă din cuvântul LIBRVM de pe clădire e ciobită în vârf, zise Brutha. Xenon a scris Reflecțiile și bătrânul Aristocrate a scris Platitudinile, iar Didactilos crede că Discursurile lui Ibid sunt ale naibii de idioate. Sunt șase sute de pași de la tronul Tiranului până la Bibliotecă. E o...

— Are o memorie bună, trebuie să recunoști, spuse Didactilos. Mai arată-i niște suluri.

— De unde o să știe că le-a ținut minte? întrebă Urn, derulând un sul cu teoreme geometrice. Nu știe să citească! Și chiar dacă ar ști să citească, nu știe să scrie!

— Va trebui să îl învățăm.

Brutha se uită la un sul plin de hărți. Închise ochii. Pentru o clipă, conturul neregulat îi străluci pe interiorul pleoapelor, apoi le simți așezându-i-se în minte. Încă erau acolo pe undeva – le putea aduce înapoi oricând. Urn desfăcu alt sul. Imagini de animale. Acesta, desene de plante și mult scris. Acesta, doar scris. Acesta, triunghiuri și alte chestii. Se așezau în memoria lui. După o vreme, nici nu își mai dădea seama de desfășurarea sulurilor. Nu trebuia decât să continue să se uite.

Se întreba cât de mult putea ține minte. Dar asta era o prostie. Îți aminteai orice vedeai. Un blat de masă ori un sul plin de scris. Existau mai multe informații în fibra și culoarea lemnului decât în Reflecțiile lui Xenon.

Chiar și așa, era conștient de o anumită îngreunare a minții, o senzație că dacă își întorcea capul brusc, atunci toată memoria avea să i se reverse pe urechi.

Urn luă un sul la întâmplare și îl desfășură într-o parte.

— Descrie ce este o Puzuma Ambiguă, ceru el.

— Nu știu, spuse Brutha. Clipi.

— S-a zis cu domnul Memorie, făcu Urn.

— Nu știe să citească, băiete. Nu e drept, spuse Didactilos.

— În regulă. Adică... a patra imagine din al treilea sul pe care l-ai văzut, zise Urn.

— Un animal cu patru picioare, cu fața spre stânga, spuse Brutha. Are un cap mare asemănător cu al unei pisici și umeri lați, iar corpul i se îngustează spre picioarele din spate. Trupul este un model de pătrate întunecate și deschise la culoare. Urechile sunt foarte mici și lipite de cap. Are șase mustăți. Coada e scurtă și groasă. Doar picioarele din spate au gheare, câte trei la fiecare labă. Picioarele din față sunt cam la fel de lungi pe cât este capul și sunt ridicate lângă trup. O dungă de blană deasă...

— Asta a fost acum cincizeci de suluri, zise Urn. A văzut pergamentul doar o secundă sau două.

Se uită la Brutha. Acesta clipi iar.

— Știi chiar totul? spuse Urn.

— Nu știu.

— Ai în cap jumătate de Bibliotecă!

— Mă... simt... cam...

Biblioteca din Ephebe era un cuptor. Flăcările ardeau albastru acolo unde cuprul topit din acoperiș picura pe rafturi.

Toate bibliotecile, de oriunde, sunt legate între ele prin găuri de vierme de carte în spațiul creat de puternicele distorsiuni în spațiu-timp ce se găsesc în jurul oricărei colecții mari de cărți.

Doar foarte puțini bibliotecari au aflat secretul și există reguli inflexibile despre folosirea acestui fapt. Deoarece este vorba de călătorie în timp, iar călătoria în timp provoacă mari probleme.

Dar dacă o bibliotecă arde și în cărțile de istorie apare ca arzând...

Avu loc un mic pocnet, complet neauzit printre pârâiturile rafturilor de cărți, și o siluetă apăru de nicăieri pe un mic petic de podea care nu ardea, în mijlocul Bibliotecii.

Semăna cu o primată, dar se mișca într-un fel foarte hotărât. Lungi brațe simiene stinseră flăcările, scoaseră sulurile din rafturi și le îndesară într-un sac. Când acesta se umplu, silueta se întoarse în centrul încăperii, sprijinindu-se în pumni... și dispăru, cu un alt

pocnet.

Asta nu are nici o legătură cu povestea

Nici faptul că, ceva mai târziu, suluri despre care se credea că fuseseră distruse în Marele Foc al Bibliotecii Ephebiene apărură într-o condiţie deosebit de bună în Biblioteca Universităţii Nevăzute din Ankh-Morpork.

Dar, chiar şi aşa, e bine de ştiut.

Brutha se trezi cu mirosul mării în nări.

Cel puţin, era ceea ce cred oamenii că este mirosul mării, adică duhoarea de peşte vechi şi de alge putrede.

Se afla într-un fel de magazie. Puţina lumină care reuşea să pătrundă prin singura fereastră neacoperită era roşie şi pâlpâia. Un capăt al magaziei era deschis spre apă. Lumina roşiatică dezvăluia câteva siluete adunate în jurul a ceva.

Brutha îşi sondă cu grijă conţinutul memoriei. Se părea că totul se găsea acolo, sulurile din Bibliotecă erau frumos aranjate. Cuvintele păreau la fel de lipsite de sens pentru el ca orice alt cuvânt scris, dar imaginile erau interesante. Mai interesante decât cele mai multe lucruri din memoria lui, oricum.

Se ridică în capul oaselor, grijuliu.

— Te-ai trezit, deci, spuse glasul lui Om, în mintea lui. Ne simţim cam plini, nu? Ne simţim ca un raft de cărţi? Ne simţim ca şi cum am avea panouri mari cu „LINIŞTE” peste tot în cap? Ce te-a apucat să faci asta?

— Nu... nu ştiu. Mi s-a părut că era... ce urma să fac. Unde eşti?

— Amicul tău, soldatul, m-a băgat în raniţă. Apropo, mersi că ai avut atâta grijă de mine.

Brutha reuşi să se ridice în picioare. Preţ de o clipă lumea se învârti în jurul lui o clipă, adăugând o a treia teorie astronomică celor două care în acel moment ocupau minţile gânditorilor locali.

Trase cu ochiul pe fereastră. Lumina roşie venea de la focurile care împânzeau Ephebe, dar deasupra Bibliotecii era o strălucire uriaşă.

— Activitate de gherilă, zise Om. Chiar şi sclavii luptă. Nu înţeleg de ce. Ai crede că ar profita de şansa de a se răzbuna pe stăpânii lor, eh?

— Cred că un sclav din Ephebe are şansa să fie liber, spuse Brutha.

Se auzi un şuierat din cealaltă parte a magaziei şi un vâjâit

metalic. Brutha îl auzi pe Urn zicând.

— Acolo! Ţi-am spus eu! Doar o ţeavă înfundată. Să băgăm mai mult combustibil.

Brutha se îndreptă iute spre grup.

Erau adunaţi ciorchine în jurul unei bărci. În ceea ce priveşte bărcile, avea o formă normală – un capăt ascuţit în faţă, unul plat în spate. Dar nu avea catarg. Unde ar fi trebuit să fie acesta, era o o bilă mare de culoarea cuprului, atârnând într-un cadru de lemn spre spatele bărcii. Sub ea era un coş din fier, în care cineva aprinsese deja un foc înteţit

Şi bila se rotea în cadrul ei, într-un nor de abur.

— Am văzut asta, zise el. În De Chelonian Mobile. Era un desen.

— Oh, uite Biblioteca ambulantă, spuse Didactilos. Da. Ai dreptate. Ilustrând principiul reacţiei. Nu l-am rugat niciodată pe Urn să construiască una mare. Asta iese când gândeşti cu mâinile.

— Într-o noapte, săptămâna trecută, am dat un tur farului cu ea, zise Urn. Nici o problemă.

— Ankh-Morpork este mult mai departe de atât, spuse Simony.

— Da, este de cinci ori mai departe decât distanţa dintre Ephebe şi Omnia, rosti Brutha solemn. Era un sul cu hărţi.

Aburul se înalţă în nori fierbinţi din bila care vâjâia. Fiind mai aproape acum, Brutha vedea că şase vâsle foarte scurte erau unite în formă de stea în spatele globului din cupru şi atârnau peste spatele bărcii. Roţi zimţate din lemn şi curele nesfârşite umpleau spaţiul dintre ele. În timp ce globul se rotea, vâslele băteau aerul.

— Cum funcţionează? zise el.

— Foarte simplu, spuse Urn. Focul face...

— Nu avem timp pentru asta, zise Simony.

— ... face apa fierbinte şi aceasta se înfurie, zise învăţăcelul filosof. Aşa că iese iute din glob prin aceste patru mici deschizături pentru a scăpa de foc. Şuvoaiele de abur fac globul să se învârtă, iar roţile zimţate şi mecanismul cu şurub al lui Legibus transferă mişcarea la vâsle care se rotesc, împingând barca prin apă.

— Foarte filosofic, spuse Didactilos.

Brutha simţi că trebuia să ia apărarea progresului omnian.

— Marile porţi ale Citadelei cântăresc tone, dar sunt deschise doar prin puterea credinţei, zise el. O singură atingere, şi se deschid.

— Tare aş vrea să văd asta, spuse Urn.

Brutha simţi o mică înţepătură păcătoasă de mândrie că Omnia încă avea ceva cu care să se poată mândri.

— Probabil e vorba de un echilibru foarte bun și de ceva hidraulică.

— Oh.

Simony împunse gânditor mecanismul cu sabia.

— Te-ai gândit la toate posibilitățile? zise el.

Mâinile lui Urn începură să danseze prin aer.

— Adică mărețe corăbii trecând pe marea neagră ca vinul fără... începu el.

— Pe pământ, mă gândeam, spuse Simony. Poate... pe un fel de cănită...

— Oh, n-are rost să pui o barcă pe o căruță.

În ochii lui Simony se zărea scânteia celui care văzuse viitorul și descoperise că era placat cu armură.

— Hmm, făcu el.

— Totu-i foarte bine, dar nu e filosofie, zise Didactilos.

— Unde-i preotul?

— Sunt aici, dar nu sunt...

— Cum te simți? Te-ai stins ca o lumânare acolo.

— Sunt... mai bine acum.

— Acum erai în picioare, în clipa următoare, rulou de pus la ușă.

— Mă simt mult mai bine.

— Ți se întâmplă des, nu?

— Uneori.

— Îți aduci bine aminte sulurile?

— Cred că... da. Cine a dat foc Bibliotecii?

Om ridică privirea de la mecanism.

— El, zise acesta.

Brutha se holbă la Didactilos.

— Tu ai dat foc la Bibliotecă?

— Sunt singurul autorizat, spuse filosoful. În plus, o fereşte de Vorbis.

— Ce?

— Dacă ar fi citit sulurile? E destul de rău și așa. Ar fi mult mai rău cu toate cunoștințele alea înăuntrul lui.

— Nu le-ar fi citit, zise Brutha.

— Oh, ba da. Îi cunosc eu pe ăștia, spuse Didactilos. În public, numai cucernicie și sfințenie, și în privat, numai struguri decojiți și răsfăț.

— Nu Vorbis, ripostă Brutha, cu siguranță absolută. Nu le-ar fi citit.

— Ei, oricum, spuse Didactilos, dacă trebuia făcut, am făcut-o.

Urn se întoarse de la prora bărcii, unde arunca mai multe lemne în coșul din fier de sub glob.

— Se poate să urcăm toți la bord? zise el.

Brutha se strecură pe o bancă negeluită de la mijlocul bărcii sau cum s-o fi numit. Aerul mirosea a apă fierbinte.

— Bun, făcu Urn. Trase de o manetă. Vâslele care se roteau loviră apa; o zvâcnitură și apoi, cu aburul plutind în aer în urma lor, barca înaintă.

— Cum se numește această navă? întrebă Didactilos.

Urn păru surprins.

— Nume? zise el. E o barcă. Un lucru, de felul lucrurilor. Nu are nevoie de un nume.

— Numele sunt mai filosofice, spuse Didactilos cu o urmă de îmbufnare. Și ar fi trebuit să spargi o amforă de vin peste ea.

— Asta ar fi fost o risipă.

Barca ieși torcând din hangarul ei și intră în portul întunecat. Departe, într-o parte, o galeră ephebiană ardea. Întregul oraș era alcătuit din petice de flăcări.

— Dar ai o amforă la bord? zise Didactilos.

— Da.

— Dă-mi-o, atunci.

Apă albă rămânea în urma bărcii. Vâslele se zbăteau.

— Fără vânt. Fără vâslași! spuse Simony. Măcar începi să înțelegi ce ai aici, Urn?

— În totalitate. Principiile de funcționare sunt uimitor de simple, zise Urn.

— Nu despre asta vorbeam. Adică lucrurile pe care le-ai putea face cu această putere!

Urn împinse încă un buștean în foc.

— E doar transformarea căldurii în muncă, spuse el. Cred că... oh, pomparea apei. Mori care pot măcina chiar și când nu bate vântul. Chestii din astea? La astea te gândeai?

Simony, soldatul, șovăi.

— Mda, făcu el. Cam așa ceva.

Brutha șopti:

— Om?

— Da?

— Te simți bine?

— Miroase ca în rania unui soldat aici. Scoate-mă.

Bila de cupru se rotea nebunește deasupra focului. Strălucea aproape la fel de tare ca ochii lui Simony.

Brutha îl bătu pe umăr.

— Poți să îmi dai țestoasa înapoi?

Simony râse amar.

— Poți să scoți o masă pe cinste dintr-una din astea, zise el, pescuindu-l pe Om.

— Toată lumea zice asta, spuse Brutha. Își coborî vocea la o șoaptă. Ce fel de loc e Ankh?

— Un oraș cu un milion de suflete, răspunse vocea lui Om, multe dintre ele ocupând trupuri. Și o mie de religii. Există chiar și un templu al zeilor mărunți! Pare un loc în care oamenii nu au probleme să creadă în lucruri. Nu-i un loc rău să o iei de la început, cred. Cu mintea mea și... cu mintea mea, ar trebui să ne revenim curând.

— Nu vrei să te întorci în Omnia?

— N-are rost, zise glasul lui Om. Este întotdeauna posibil să detronezi un zeu recunoscut. Oamenii se satură, vor o schimbare. Dar nu te poți detrona pe tine însuți, nu?

— Cu cine vorbești, preotule? spuse Simony.

— Eu... ăă... mă rugam.

— Ha! La Om? La fel de bine te-ai ruga la broasca aia țestoasă.

— Da.

— Îmi este rușine de Omnia, zise Simony. Uită-te la noi. Rămași în trecut. Ținuți pe loc de monoteismul represiv. Luați în râs de vecinii noștri. La ce bun ne-a fost Zeul nostru? Zei? Ha!

— Calm, calm, spuse Didactilos. Suntem în apă sărată și tu porți armură foarte bună conducătoare.

— Oh, nu zic nimic despre alți zei, rosti iute Simony. Nu am dreptul. Dar Om? Un baubau pentru Chiziție! Dacă există, să mă lovească aici și acum!

Simony își scoase sabia și o ridică la o lungime de braț. Om ședea liniștit în poala lui Brutha.

— Îmi place băiatul ăsta, spuse el. E aproape la fel de bun ca un credincios. Ca dragostea și ura, înțelegi?

Simony își băgă la loc sabia în teacă.

— Prin urmare, îl reneg pe Om, zise el.

— Da, dar care este varianta?

— Filosofia! Filosofia practică! Ca motorul ăsta al lui Urn. Ar putea târî cu forța Omnia în Secolul Liliacului!

— Ar târî cu forța, spuse Brutha.

— Da, oricum este nevoie, zise Simony. Rânji la ei.

— Lasă-l în pace, spuse Om. Vom fi departe. Și mai bine. Nu cred că Omnia va fi o țară îndrăgită când se vor afla veștile despre treaba de azi-noapte.

— Dar Vorbis a fost de vină! zise Brutha cu voce tare. El a început totul! El l-a trimis pe sărmanul frate Murduck și apoi a pus să fie ucis, ca să poată să dea vina pe ephebieni! N-a vrut nici un tratat de pace! Nu a vrut decât să intre în palat!

— Nu pot să-mi dau seama cum a făcut-o, spuse Urn. Nimeni nu a trecut vreodată prin labirint fără o călăuză. Cum o fi reușit?

Ochii orbi ai lui Didactilos U căutară pe Brutha.

— Habar n-am, zise el. Brutha lăsă capul în piept.

— Chiar a făcut toate astea? spuse Simony.

— Da.

— Idiotule! Ai tărâțe în loc de creier! țipă Om.

— Și ai zice asta și altor oameni? întrebă Simony insistent.

— Cred că da.

— Ai vorbi împotriva Chiziției?

Nefericit, Brutha se uita fix în noapte. În spatele lor, flăcările din Ephebe se uniseră într-o singură scânteie portocalie.

— Nu pot să spun decât ce îmi amintesc, zise el.

— Suntem morți, făcu Om. Mai bine mă arunci peste bord. Cap pătrat ăsta o să vrea să ne întoarcem în Omnia!

Simony își frecă bărbia gânditor.

— Vorbis are mulți dușmani, spuse el, în anumite circumstanțe. Ar fi mai bine să fie omorât, dar unii ar numi asta crimă. Poate chiar martirizare. Dar un proces... dacă ar exista dovezi... dacă măcar ar crede că ar putea exista dovezi...

— Văd cum i se învârtesc rotițele în cap! țipă Om. Dacă tăceai, am fi fost cu toții în siguranță!

— Vorbis judecat, medită Simony.

Brutha se albi la acest gând. Era acel fel de gând aproape imposibil de ținut în minte. Era acel fel de gând care nu avea sens. Vorbis judecat? Judecata era ceva ce se întâmpla altor oameni.

Își aduse aminte de fratele Murduck. Și de soldații care pieriseră în deșert. Și de toate lucrurile care le fuseseră făcute oamenilor, chiar și lui Brutha.

— Spune-i că nu-ți aduci aminte! țipă Om. Spune-i că nu mai știi!

— Și dacă ar fi judecat, rosti Simony, ar fi găsit vinovat. Nimeni

nu ar îndrăzni să facă altceva.

Gândurile se mișcau întotdeauna încet prin mintea lui Brutha, ca aisbergurile. Soseau încet și plecau încet, iar când erau acolo, ocupau mult spațiu, mare parte din el sub suprafață.

Se gândi: cel mai rău lucru la Vorbis nu este că e rău, ci că îi face pe oamenii buni să facă rău. Transformă oamenii în lucruri ca el. N-ai ce face. Te molipsești de la el.

Nu se auzea nici un sunet în afară de pleoscăitul apei pe carena Bărcii Nenumite și de învârtitul motorului filosofic.

— Am fi prinși, dacă ne întoarcem în Omnia, zise Brutha rar.

— Putem acosta departe de porturi, spuse Simony nerăbdător.

— Ankh-Morpork! strigă Om.

— Mai întâi ar trebui să îl ducem pe domnul Didactilos în Ankh-Morpork, zise Brutha. Apoi... mă voi întoarce în Omnia.

— La naiba, mai bine mă lași și pe mine acolo! spuse Om. Curând o să găsesc niște credincioși în Ankh-Morpork, stai liniștit, acolo cred orice!

— N-am văzut niciodată Ankh-Morpork, zise Didactilos. Totuși, cât trăiești înveți. Asta spun tot timpul. Se întoarse cu fața la soldat. Târât cu forța.

— Sunt niște exilați în Ankh, rosti Simony. Stai liniștit. Vei fi în siguranță acolo.

— Uimitor! zise Didactilos. Și când te gândești că azi-dimineață nici nu știam că sunt în pericol!

Se așeză la loc in barcă.

— Viața pe lumea asta, spuse el, este, cum ar veni, o scurtă ședere într-o peșteră. Ce putem ști despre realitate? Căci tot ce vedem din adevărata natură a existenței sunt, să zicem, umbre amuzante și năucitoare aruncate pe peretele interior al peșterii de către lumina nevăzută și orbitoare a adevărului absolut, din care putem deduce sau nu o sclipire de veridicitate, iar noi, căutători troglodiți ai înțelepciunii, nu putem decât să ne

Înălțăm glasurile spre nevăzut și să spunem, umili, „Haide, fă Iepurele Schilod... e preferatul meu."

Vorbis răvășși cenușa cu piciorul.

— Nu sunt oase, zise el.

Soldații stăteau în tăcere. Fulgii afânați și cenușii se sfărâmară și plutiră puțin în adierea dimineții.

— Și e felul greșit de cenușă, observă Vorbis. Sergentul deschise

gura să rostească ceva.

— Fii sigur că știu despre ce vorbesc, zise Vorbis. Merse agale spre trapa carbonizată și o împunse cu vârful piciorului.

— Am urmat tunelul, spuse sergentul, pe tonul cuiva care speră, în ciuda experienței lui, că a se arăta dornic să ajute va preveni mânia ce avea să vie. Iese lângă docuri.

— Dar dacă intri dinspre docuri, nu iese aici, medită Vorbis. Cenușa fumegândă părea să îi stârnească o fascinație nesfârșită.

Sergentul își încreți fruntea.

— Înțelegi? zise Vorbis. Ephebienii nu ar construi un drum de ieșire care să fie și de intrare. Minții care au creat labirintul nu ar funcționa astfel. Ar trebui să fie... valve. Secvențe de pietre declanșatoare, poate. Capcane care se închid într-un singur sens. Lame rotitoare care ies din pereți din care nu te aștepți.

— Ah.

— Foarte complicat și întortocheat, nu mă îndoiesc. Sergentul își trecu limba uscată peste buze. Nu îl putea citi pe Vorbis ca pe o carte deschisă, pentru că nu existase niciodată o carte ca Vorbis. Dar Vorbis avea anumite obiceiuri de gândire pe care le învățai, după o vreme.

— Doriți să iau plutonul și să urmăm tunelul de la docuri, zise el cu glas spart.

— Tocmai aveam de gând să sugerez, spuse Vorbis.

— Da, domnule.

Vorbis îl bătu pe umăr pe sergent.

— Dar nu te îngrijora! zise el voios. Om îi va proteja pe cei care au tăria credinței.

— Da, domnule.

— Și ultimul om îmi poate aduce im raport complet. Dar, mai întâi... nu sunt în oraș?

— Am căutat peste tot, domnule.

— Și nu a ieșit nimeni pe poartă? Atunci au plecat pe mare.

— Toate navele de luptă ephebiene sunt socotite, Lord Vorbis.

— Golful este plin de bărci mici.

— Care nu au unde să se ducă decât în largul mării, să trăiți. Vorbis se uită spre Marea Circulară. Umplea orizontul dintr-o parte în alta. Dincolo de ea se întindeau câmpiile Sto, ca o pată, și linia zimțată a Munților Vârfu Berbecului, până la piscurile înalte pe care ereticii le numeau Miezul, dar care erau, el știa. Polul, vizibil pe după curba lumii doar din cauza felului în care lumina se curba în atmosferă, așa cum făcea și în apă... și zări o pată de alb, alunecând pe

ocean, in depărtare. Vorbis avea o vedere foarte bună, de la înălțime. Luă o mână de cenușă cenușie, care fusese odată Principiile navigației a lui Dykeri, și o lăsă să i se scurgă printre degete.

— Om ne-a trimis un vânt bun, zise el. Să coborâm în port. Speranța făcu valuri optimiste pe apele disperării sergentului.

— Nu mai doriți să explorăm tunelul, domnule? spuse el.

— Oh, nu. Puteți să o faceți când ne întoarcem.

Urn împunse globul din cupru cu un capăt de sârmă, în timp ce Barca Nenumită se legăna pe valuri.

— Nu poți să-l bați? zise Simony, care nu era la curent cu diferența dintre mașini și oameni.

— Este im motor filosofic, spuse Urn. Nu ajută dacă îl bați.

— Dar ziceai că mașinile ar putea fi sclavii noștri, rosti Simony.

— Nu din cei pe care îi bați, spuse Urn. Găurelele sunt pline de sare. Când apa țâșnește din glob, lasă în urmă sarea.

— De ce?

— Nu știu. Apei îi place să călătorească fără bagaje.

— Stăm pe loc! Nu poți să faci nimic?

— Ba da, așteptăm să se răcească, îl curățăm și mai punem apă in el.

Simony se uită absent în jur.

— Dar încă putem fi văzuți de pe coastă!

— Tu s-ar putea să fi, zise Didactilos. Ședea în mijlocul bărcii cu mâinile încrucișate pe capul bastonului său, arătând ca un bătrânel care nu este scos prea des la o plimbărică și acum îi cam place.

— Stai liniștit. Nimeni nu ne poate vedea aici, spuse Urn. Împunse mecanismul. Oricum, sunt nițel cam îngrijorat pentru șurub. A fost inventat să miște apa, nu să se miște pe apă.

— Adică, e zăpăcit? zise Simony.

— Sucit, făcu Didactilos fericit.

Brutha stătea întins la capătul ascuțit, uitându-se la apă. Un calamar mic pluti pe lângă ei, aproape de suprafață. Se întrebă ce era...

... și știu că era calamarul obișnuit, din clasa cefalopode, phyllum moluscă, și că avea un suport cartilaginos intern în loc de schelet, un sistem nervos bine dezvoltat și ochi mari, care formau imagini și erau destul de asemănători cu ochii vertebratelor.

Informația îi rămase în partea din față a minții pentru o clipă, apoi dispăru.

— Om? șopti Brutha.

— Ce?

— Ce faci?

— Încerc să dorm nițel. Țestoasele au nevoie de mult somn, să știi.

Simony și Urn erau aplecați peste motorul filosofic. Brutha se uită la glob...

... o sferă cu raza r, care, prin urmare, are un volum V = (4/3) (pi) rrr și o arie A = 4 (pi) rr...

— Oh, pe zeul meu...

— Acum ce mai e? zise glasul țestoasei.

Fața lui Didactilos se întoarse către Brutha, care își prinsese capul in mâini.

— Ce-i un pi?

Didactilos întinse o mână și îl ținu pe Brutha.

— Ce s-a întâmplat? spuse Om.

— Nu știu! Sunt doar cuvinte! Nu știu ce e în cărți! Nu știu să citesc!

— Este foarte important să dormi de ajuns, zise Om. Ajută la creșterea unei carapace sănătoase.

Brutha se lăsă în genunchi, cu umerii plecați, în barca ce se legăna. Se simțea ca un proprietar care se întoarce pe neașteptate și își găsește casa plină de străini. Erau în fiecare cameră, nu amenințători, ci doar umplând spațiul cu prezența lor.

— Cărțile se scurg!

— Nu îmi dau seama cum s-ar putea întâmpla asta, spuse Didactilos. Ziceai că doar te-ai uitat la ele. Nu le-ai citit. Nu știi ce înseamnă.

— Dar ele știu ce înseamnă ele!

— Ascultă. Sunt doar cărți, cărți obișnuite, spuse Didactilos. Nu sunt magice. Dacă ai putea ști ce conțin cărțile doar uitându-te la ele, Urn ar fi un geniu.

— Ce-a pățit? zise Simony.

— Crede că știe prea mult.

— Nu! Nu știu nimic. Nu știu de-adevăratelea, spuse Brutha. Doar mi-am amintit despre calamari că au un suport cartilaginos intern!

— Îmi dau seama că asta ar fi o problemă, zise Simony. Hm. Preoții? Nebuni, cu toții.

— Nu! Nu știu ce înseamnă cartilaginos!

— Țesut scheletic de legătură, explică Didactilos. Gândește-te la „de os” și „de piele” in același timp.

Simony pufni.

— Ei, ei, făcu el. Cât trăiești înveți, cum ziceai.

— Unii dintre noi chiar o fac invers, spuse Didactilos.

— Asta ar trebui să însemne ceva?

— E filosofie, zise Didactilos. Și stai jos, băiete. Zgâlțâi barca. Și așa suntem supraîncărcați.

— Este forța de flotabilitate egală cu greutatea fluidului dislocat, mormăi Brutha, lăsând capul în piept.

— Hmm?

— Doar că nu știu ce înseamnă flotabilitate.

Urn ridică privirea de la sferă.

— Suntem gata să pornim din nou, spuse el. Nu trebuie decât să torni niște apă aici folosindu-ți coiful, domnule.

— Și apoi plecăm iar?

— Păi, putem începe să facem iar abur, zise Urn. Își șterse mâinile pe togă.

— Știi, spuse Didactilos, chiar există feluri diferite de a învăța lucruri. Îmi amintesc de vremea în care bătrânul Prinț Lasgere din Tsort m-a întrebat cum ar putea deveni învățat, mai ales că nu avea timp de citit. I-am zis: „Nu există un drum regal spre învățătură, domnule”, iar el mi-a spus mie: „Ba să faci bine să îmi construiești unul sau o să pun să ți se taie picioarele. Folosește cât de mulți sclavi poftești.” O abordare plăcut de directă, așa m-am gândit. Nu era un om care să își bată joc de cuvinte. De oameni, da. Dar nu de cuvinte.

— De ce nu ți-a tăiat picioarele? zise Urn.

— I-am construit drumul. Mai mult sau mai puțin.

— Cum? Credeam că era doar o metaforă.

— Începi să înveți, Urn. Așa că am găsit doisprezece sclavi care știau să citească și i-am pus să stea noaptea în dormitorul lui, șoptindu-i pasaje la alegere în timp ce el dormea.

— A funcționat?

— Nu știu. Al treilea sclav i-a înfipt un pumnal de cincisprezece centimetri în ureche. Apoi, după revoluție, noul conducător m-a scos din închisoare și a zis că pot să părăsesc țara dacă promit să nu mă gândesc la nimic până la graniță. Dar nu cred că era nimic greșit cu ideea, în principiu.

Urn suflă în foc.

— Durează nițel până se încălzește apa, explică el.

Brutha se întinse iar la pupa. Dacă se concentra, putea opri curgerea cunoștințelor. Ce trebuia să facă era să evite să se uite la lucruri. Chiar și un nor...

... privit de filosofia naturală ca un mod de a provoca umbră pe suprafața lumii, împiedicând astfel supraîncălzirea...

... crea o tulburare. Om dormea adânc.

„A ști fără să înveți, se gândi Brutha. Nu. Invers. A învăța fără să știi..."

Nouă zecimi din Om moțăiau în carapacea lui. Restul plutea ca o ceață în lumea reală a zeilor, care este mult mai puțin interesantă decât cea tridimensională locuită de majoritatea umanității.

Se gândi: suntem o bărcuță. Probabil că nici nu o să ne bage de seamă. E tot oceanul în jur. Nu poate să fie peste tot.

Firește, are mulți credincioși. Dar suntem doar o bărcuță...

Simți mințile curioase ale peștilor care adulmecau pe la capătul șurubului. Ceea ce era ciudat, pentru că în cursul normal al lucrurilor, peștii nu erau cunoscuți pentru...

— Salutări, zise Regina Mării.

— Ah.

— Văd că încă reușești să exiști, broscuță țestoasă.

— Mă descurc și eu, spuse Om. Nu-s probleme.

Urmă o pauză care, dacă ar fi avut loc între două persoane din lumea umană, ar fi fost ocupată cu glasuri drese și cu a arăta jenat. Dar zeii nu sunt niciodată jenați.

— Bănuiesc, zise Om cu precauție, că ai venit după plată.

— Această barcă și toată lumea din ea, spuse Regina. Dar credinciosul tău poate fi salvat, după cum este obiceiul.

— La ce îți folosesc ăștia? Unul dintre ei e ateu.

— Ha? Cu toții cred, chiar la final.

— Asta nu pare... Om șovăi. Corect?

Acum Regina Mării făcu o pauză.

— Ce-i aia corect?

— Cum ar fi... dreptate fundamentală? zise Om. Se întrebă de ce rostise asta.

— Mie asta mi se pare o idee omenească.

— Sunt inventivi, recunosc. Dar ce voiam să spun era că... adică... nu au făcut nimic să merite asta.

— Să merite? Sunt oameni. Ce treabă are meritul cu asta?

Om trebuia să accepte asta. Nu gândea ca un zeu. Asta îl deranja.

— Doar că...

— Te-ai bazat prea multă vreme pe un singur om, zeu mărunt.

— Știu, știu. Om suspină. Minţile se scurgeau una într-alta. Vedea prea mult dintr-un punct de vedere uman. Ia barca, atunci. Dacă trebuie. Îmi doresc doar să fi fost...

— Corect? zise Regina Mării. Înaintă. Om o simți peste tot în jurul lui.

— Nu există așa ceva, spuse ea. Viața e ca o plajă[7]. Și apoi mori.

După care dispăru.

Om se retrase în carapacea carapacei lui.

— Brutha?

— Da?

— Știi să înoți?

Globul începu să se rotească.

— Gata, îl auzi Brutha pe Urn zicând. Curând pornim la drum.

— Ar fi bine. Acesta era Simony. E o corabie acolo.

— Chestia asta merge mai iute decât orice cu pânze sau cu vâsle.

Brutha se uită în golf. O corabie omniană subțire trecea pe lângă far. Era încă la mare distanță, dar Brutha o privea cu o groază și cu o bănuială care măreau mai mult decât telescoapele.

— Se mișcă repede, spuse Simony. Nu înțeleg... nu e vânt

Urn se uită în jur la marea nemișcată.

— Nu se poate ca acolo să fie vânt și aici nu, zise el.

— M-auzi, știi să înoți? Glasul țestoasei era insistent în capul lui Brutha.

— Nu știu, răspunse acesta.

— Crezi că ai putea să afli repede?

Urn se uită în sus.

— Oh, făcu el.

Norii se adunaseră deasupra Bărcii Nenumite. Se învârteau vizibil.

— Trebuie să știi! strigă Om. Credeam că ai o memorie perfectă!

— În sat, obișnuiam să ne bălăcim în rezervorul mare, șopti Brutha. Nu știu dacă se pune!

Ceața se așternu pe suprafața mării. Lui Brutha îi pocneau urechile. Și totuși, nava omniană se apropia, zburând pe valuri.

— Cum se numește când ai un calm total înconjurat de vânturi... începu Urn.

— Uragan? zise Didactilos.

Fulgerele pârâiau între cer și mare. Urn trase de maneta care

cobora șurubul în apă. Ochii îi străluceau aproape la fel de tare ca trăsnetele.

— Ei, asta-i putere, spuse el. Să stăpânești fulgerul! Visul omenirii!

Barca Nenumită fii aruncată în față.

— Da? Nu e visul meu, zise Didactilos. Eu visez tot timpul un morcov uriaș care mă aleargă printr-un câmp de homari.

— Adică un vis metaforic, maestre, spuse Urn.

— Ce-i o metaforă? făcu Simony.

Brutha zise:

— Ce-i un vis?

O coloană de fulgere străpunse ceața. Alte trăsnete se declanșară din globul care se rotea.

— Poți să obții asta de la pisici, zise Urn, pierdut în lumea filosofică, în timp ce Barca lăsa în siaj o spumă albă. Le mângâi cu o baghetă de chihlimbar și scoți fulgere micuțe... dacă ai putea mări asta de un milion de ori, nici un om nu ar mai fi vreodată sclav și am putea să le prindem în borcane și să scăpăm de noapte...

Trăsnetul lovi la câțiva metri depărtare.

— Suntem într-o barcă alături de o bilă mare din cupru în mijlocul unei ape sărate, spuse Didactilos. Mersi, Urn.

— Și templele zeilor ar fi minunat luminate, firește, rosti Urn iute.

Didactilos lovi cu bastonul în carenă.

— E o idee drăguță, dar n-ai găsi niciodată destule pisici, zise el.

Marea se umflă.

— Sari în apă! strigă Om.

— De ce? spuse Brutha.

Un val aproape că răsturnă barca. Ploaia sfârâi pe suprafața sferei, aruncând un jet fierbinte.

— Nu am timp de explicații! Sari peste bord! E pentru binele tău! Crede-mă!

Brutha se ridică în picioare, sprijinindu-se de cadrul sferei.

— Stai jos! zise Urn.

— Eu ies nițel, spuse Brutha. S-ar putea să lipsesc o vreme.

Barca se legănă când el pe jumătate sări, pe jumătate căzu în marea clocotindă.

Fulgerul lovi sfera.

Când Brutha ieși la suprafață, văzu, pentru o clipă, globul strălucind alb de încins ce era și Barca Nenumită, cu șurubul aproape

ieșit din apă, alunecând prin cețuri ca o cometă. Dispăru în nori și ploaie. Un moment mai târziu, peste zgomotul furtunii, se auzi un „bum” înfundat.

Brutha ridică mâna. Om ieși la suprafață, suflând apă sărată pe nări.

— Ai zis că e pentru binele meu! țipă Brutha.

— Păi? Încă suntem în viață! Și ține-mă afară din apă! Țestoasele de uscat nu știu să înoate!

— Dar s-ar putea să moară!

— Vrei să li te alături?

Un val îl scufundă pe Brutha. Pentru o clipă, lumea fu o cortină verde-închis, răsunându-i în urechi.

— Nu pot să înot cu o mână! strigă el, când ieși iar la suprafață.

— O să fim salvați! N-ar îndrăzni!

— Cum adică?

Un alt val îl lovi pe Brutha, iar forța de aspirație îl trase de rasă.

— Om?

— Da?

— Nu cred că știu să înot...

Zeii nu sunt prea introspectivi. Asta nu a fost niciodată o caracteristică de supraviețuire. Talentul de a amăgi, de a amenința și de a îngrozi funcționa întotdeauna destul de bine. Când poți face una cu pământul orașe întregi dintr-un simplu moft, aplecarea spre a gândi în liniște și a privi lucrurile din punctul de vedere al celuilalt este rareori necesară.

Ceea ce făcuse ca, în tot multiversul, bărbați și femei de o inteligență și o compasiune uriașe să își dedice întregile lor vieți slujirii zeităților care nu i-ar fi putut bate la un joc pașnic de domino. De exemplu. Sora Sestina din Quirm sfidase mânia unui rege local și mersese nevătămată pe un pat de cărbuni, apoi avansase o filosofie de etică înțeleaptă în numele unei zeițe al cărei singur interes erau coafurile, iar fratele Zephilite din Klatch își părăsise vastele proprietăți și familia și-și petrecuse viața având grijă de cei bolnavi și săraci în numele zeului invizibil F’rum, considerat în mare incapabil, dacă ar fi avut un dos, să și-l descopere cu ambele mâini, dacă ar fi avut mâini. Zeii nu trebuie să fie prea inteligenți atunci când există oameni care să fie în locul lor.

Regina Mării era considerată destul de proastă, chiar și de alți zei. Dar gândurile ei aveau o anumită logică, în timp ce se mișca în

adâncuri, sub valurile umflate de furtună. Bărcuța fusese o țintă atrăgătoare... dar exista una mai mare, plină de oameni, care intra direct în furtună.

Aceasta era o pradă corectă.

Regina Mării avea durata atenției egală cu a unei cepe prăjite.

Și, în linii mari, își crea propriul sacrificiu. Și credea în cantitate.

Aripioara Zeului sărea de pe câte o creastă de val sub câte un val, vijelia umflându-i pânzele. Căpitanul își croi drum prin apa până la brâu spre prora, unde Vorbis stătea strângând balustrada în mâini, aparent nebăgând de seamă că nava era pe jumătate scufundată.

— Domnule! Trebuie să strângem pânzele! Nu putem să depășim asta!

Focuri verzi pârâiau în vârfurile catargelor. Vorbis se întoarse. Lumina se reflecta în hăul ochilor săi.

— Este întru slava lui Om, zise el. Încrederea este vela noastră, iar gloria ne este destinația.

Căpitanului îi ajunsese. Era nesigur în privința religiei, dar destul de încrezător că după treizeci de ani știa câte ceva despre mare.

— Fundul oceanului este destinația noastră! strigă el.

Vorbis ridică din umeri.

— Nu am spus că nu vor exista opriri pe drum, zise el.

Căpitanul se holbă la el, iar apoi își croi drum înapoi pe puntea plină de apă. Ceea ce știa despre mare era că astfel de furtuni nu apăreau din senin. Nu ajungeai din ape calme în mijlocul unui uragan furios. Asta nu era marea. Era ceva personal.

Trăsnetul lovi catargul principal. Se auzi un țipăt din beznă când o grămadă de pânză și parâme rupte se prăbuși pe punte.

Căpitanul pe jumătate înotă, pe jumătate urcă scara spre timonă, unde navigatorul era o umbră în mijlocul jeturilor de apă și al strălucirii stranii a furtunii.

— N-o să scăpăm cu viață!

— CORECT.

— Trebuie să abandonăm nava!

— NU. O LUĂM CU NOI. E O CORABIE DRĂGUȚĂ.

Căpitanul se uită mai atent în beznă.

— Tu ești, Bosun Copiei?

— VREI SĂ MAI GHICEȘTI O DATĂ?

Carena lovi o stâncă de sub apă și se crăpă. Fulgerul lovi catargul rămas și, ca o bărcuță din hârtie care a stat prea mult în apă. Aripioara

Zeului se îndoi de la jumătate. Grinzile de lemn se sfărâmară și țâșniră învârtindu-se înspre cerul agitat...

Și, dintr-odată, se lăsă o tăcere catifelată.

Căpitanul descoperi că dobândise o amintire recentă. Implica apă, un dangăt în urechi și senzația unui foc rece în plămâni. Dar dispărea. Merse către balustradă, pașii răsunându-i cu putere în liniștea înconjurătoare, și se uită peste bord. În ciuda faptului că amintirea recentă includea ceva despre distrugerea completă a corăbiei, aceasta părea acum din nou întreagă. Într-un fel.

— Hm, făcu el, se pare că am rămas fără mare.

— DA.

— Și fără pământ.

Căpitanul bătu cu palma în balustradă. Era cenușie și ușor transparentă.

— Hm. Asta e lemn?

— MEMORIE MORFICĂ.

— Pardon?

AI FOST MARINAR. AI AUZIT CA DESPRE O CORABIE SĂ SE SPUNĂ CĂ ESTE UN LUCRU VIU?

— Oh, da. Nu poți să petreci o noapte pe o navă fără să simți că are un suf...

— DA.

Amintirea Aripioarei Zeului plutea înainte prin tăcere. Din depărtare se auzea suspinul vântului sau al amintirii lui. Leșurile aruncate ale vijeliilor moarte.

— Hm, zise fantoma căpitanului, adineaori ai spus „ai fost”?

— DA.

— Așa mi s-a părut.

Căpitanul se uită în jos. Echipajul se aduna pe punte, uitându-se la el cu ochi neliniștiți.

El se uită și mai în jos. În fața echipajului, se adunaseră șobolanii corăbiei. O micuță siluetă în robă stătea în fața lor.

— CHIȚ, zise aceasta.

El se gândi: chiar și șobolanii au o Moarte...

Moarte stătea alături și îi făcu semn căpitanului.

— LA TINE E TIMONA.

— Dar... dar unde mergem?

— CINE ȘTIE?

Căpitanul prinse neajutorat mânerele.

— Dar nu sunt stele pe care să le recunosc! Nici hărți! Ce vânturi

sunt aici? Unde sunt curenții?

Moarte ridică din umeri.

Căpitanul roti timona fără țintă. Corabia alunecă prin fantoma mării.

Apoi se însenină. Ce era mai rău deja se întâmplase. Era uimitor cât de bine era să știi asta. Și dacă ce era mai rău deja se întâmplase...

— Unde e Vorbis? mârâi el.

— A SUPRAVIEȚUIT.

— Da? Nu există dreptate!

— NU EXIST DECÂT EU.

Moarte dispăru.

Căpitanul învârti nițel timona, doar de dragul de a o face. Până la urmă, el încă era căpitan și aceasta era încă, într-un fel, o corabie.

— Domnule Secund?

Acesta salută.

— Să trăiți!

— Hm. Unde să mergem acum?

Secundul se scărpină în cap.

— Păi, căpitane, am auzit că păgânii din Klatch au un paradis unde se bea și se cântă, iar tinere cu clopoței pe ele și... știți... orișicât.

Secundul se uită plin de speranță la căpitanul său.

— Orișicât, ha? zise căpitanul îngândurat.

— Așa am auzit.

Căpitanului i se părea că i-ar fi prins bine niște orișicât.

— Ai idee cum se ajunge acolo?

— Cred că ți se dau instrucțiuni când ești în viață, spuse secundul.

— Oh.

— Și mai sunt niște barbari către Miez, zise secundul, savurând cuvântul, care cred că se duc într-o sală mare unde sunt tot felul de mâncăruri și de băuturi.

— Și femei?

— Trebuie să fie.

Căpitanul se încruntă.

— Ciudat, spuse el, dar cum se face că păgânii și barbarii par să aibă cele mai bune locuri în care să te duci când mori?

— Bună întrebare, îl aprobă secundul. Cred că îi răsplătește pentru că... se simt bine și cât timp sunt în viață? Păru nedumerit. Acum, când era mort, toată chestia părea cam dubioasă.

— Bănuiesc că nu știi drumul nici spre acest paradis? zise

căpitanul.

— Scuze, căpitane.

— Totuși, nu strică să căutăm.

Căpitanul se uită peste balustradă. Dacă navigai destul de mult, sigur dădeai de un țărm. Și nu strica să cauți.

O mișcare îi atrase atenția. Surâse. Bun. Un semn. Poate că așa era mai bine, până la urmă...

Însoțită de fantomele delfinilor, stafia corăbiei pluti înainte...

Pescărușii nu se aventurau niciodată atât de departe pe coasta deșertică. Nișa lor era ocupată de scalbie, un membru din familia ciorii pe care familia ciorii ar fi prima care să o renege și să evite să fie văzută în compania ei. Rareori zbura, dar mergea peste tot cu un fel de țopăit legănat. Chemarea ei distinctivă le aducea aminte ascultătorilor de un sistem digestiv care funcționa prost. Arăta așa cum arată alte păsări după o scurgere de petrol. Nimic nu mânca scalbii, în afară de alte scalbii. Scalbiile mâncau lucruri care l-ar fi făcut pe un vultur să vomite. Scalbiile ar fi mâncat vomă de vultur. Scalbiile mâncau orice.

Una dintre ele, în această dimineață însorită, se furișa pe nisipul plin de purici, ciugulind fără țintă din tot felul de chestii, în caz că pietricelele și bucățelele de lemn ar fi devenit comestibile peste noapte. Din experiența scalbiei, practic orice devenea comestibil dacă era lăsat destul de mult. Dădu peste o movilă care zăcea la buza apei și o împunse de probă cu ciocul.

Movila gemu.

Scalbia se retrase iute și își îndreptă atenția spre o mică piatră bombată de lângă movilă. Era destul de sigură că nici aceasta nu se aflase aici ieri. Îi oferi și acesteia o cercetare cu ciocul.

Piatra extinse un cap și spuse:

— Tai-o de aici, blestemăție.

Scalbia sări în spate și apoi făcu un fel de salt din fugă, care era cel mai apropiat lucru de zbor pe care se obosea vreo scalbie să îl facă vreodată, spre o grămadă de lemne albite de soare. Lucrurile mergeau tot mai bine. Dacă piatra asta era vie, atunci, în cele din urmă, avea să fie moartă.

Marele Zeu Om se împletici spre Brutha și îl lovi în cap cu carapacea până când acesta gemu.

— Trezește-te, băiete. Scularea. Hopa-hopa. Debarcarea.

Brutha deschise ochii.

— Ce s-a-ntâmplat? zise el.

— Ești viu, asta s-a întâmplat, spuse om. Viața e o plajă, își aminti el. Și apoi mori.

Brutha se ridică în genunchi.

Există plaje care strigă după umbrele colorate țipător.

Există plaje care vorbesc despre maiestuozitatea mării.

Dar această plajă nu era așa. Era un simplu tiv sterp acolo unde pământul se întâlnea cu oceanul. Lemnele aduse de valuri se strângeau pe linia fluxului, bătute de vânt. Aerul zumzăia de mici insecte neplăcute. Era un miros care te ducea cu gândul la ceva care putrezise, demult, undeva unde scalbiile nu îl descoperiseră. Nu era o plajă bună.

— Oh. Pe zeu.

— Mai bine decât înecat, zise Om încurajator.

— Nu știu. Brutha se uită în lungul plajei. E ceva apă de băut?

— N-aș crede, spuse Om.

— Osar V, versetul 3, zice că ai făcut ca apa proaspătă să izvorască din deșert.

— Asta a fost o licență artistică, spuse Om.

— Nici măcar asta nu poți să faci?

— Nu.

Brutha se uită iar la deșert. În spatele șirurilor de lemne aduse de ape și a câtorva petice de iarbă care părea să moară chiar în timp ce creștea, dunele se întindeau hăt în depărtare.

— Care-i drumul spre Omnia? întrebă el.

— Nu vrem să mergem în Omnia, spuse Om.

Brutha se uită fix la țestoasă. Apoi o ridică.

— Cred că e încolo, zise el.

Om începu să dea agitat din picioare.

— De ce vrei să te duci în Omnia? spuse el.

— Nu vreau, zise Brutha. Dar mă duc, oricum.

Soarele era în înaltul cerului.

Sau poate nu.

Brutha știa acum lucruri despre soare. I se scurgeau în cap. Ephebienii fuseseră foarte interesați de astronomie. Expletius demonstrase că Discul avea zece mii de mile de la un capăt la altul. Febrius, care postase în toată țara, la răsărit, sclavi cu reacții rapide și voci puternice, demonstrase că lumina călătorea cam la aceeași viteză ca sunetul. Iar Didactilos dedusese că, în acest caz, pentru a trece

printre elefanți, soarele trebuia să călătorească cel puțin treizeci și cinci de mii de mile pe orbita lui sau, altfel spus, de două ori mai repede decât propria lumină. Ceea ce însemna că, în mare, vedeai doar unde fusese soarele, în afară de două dăți pe zi, când se prindea din urmă singur, iar acest lucru însemna că întregul soare era o particulă mai rapidă decât lumina, un tahion sau, după cum spunea Didactilos, un nenorocit.

Încă era foarte cald. Marea fără viață părea să scoată aburi.

Brutha înainta anevoie, direct deasupra singurei umbre pe sute de kilometri. Chiar și Om încetase să se mai plângă. Era prea cald.

Ici și colo, bucățele de lemn se rostogoleau în spuma de la malul mării.

În fața lui Brutha, aerul sclipea deasupra nisipului. În mijloc, se afla o umflătură întunecată.

O privi fără interes în timp ce se apropia, incapabil să gândească ceva. Nu era nimic mai mult decât un punct de referință într-o lume de arșiță portocalie, care se dilata și se contracta în pâcla tremurătoare.

Mai de aproape, se dovedi a fi Vorbis.

Gândului îi luă mult timp să se prelingă în mintea lui Brutha.

Vorbis. Nu în robă. Sfâșiată toată. Doar în maiou. Cuie cusute în el. Peste tot, sânge. Pe un picior. Sfâșiat Stânci. Vorbis.

Vorbis.

Brutha se prăbuși în genunchi. La limita refluxului, o scalbie croncăni.

— E încă... în viață, îngăimă Brutha.

— Păcat, zise Om.

— Ar trebui să facem ceva... pentru el.

— Da? Ce-ar fi să găsești o piatră și să-i sfărâmi capul? spuse Om.

— Nu putem să-l lăsăm aici.

— Ia să vezi.

— Nu.

Brutha își trecu un braț pe sub diacon și încercă să îl ridice. Spre slaba lui surprindere, Vorbis nu cântărea mai nimic. Roba diaconului ascunsese un trup numai piele și os. Brutha l-ar fi putut frânge cu mâinile goale.

— Și cum mine cum rămâne? scânci Om.

Brutha îl atârnă pe Vorbis pe umăr.

— Ai patru picioare, zise el.

— Sunt Zeul tău!

— Da. Știu. Brutha pășea greoi pe plajă.

— Ce ai de gând să faci cu el?

— Îl duc în Omnia, spuse Brutha gros. Oamenii trebuie să știe. Ce a făcut.

— Ești nebun! Nebun! Crezi că o să-l cari în Omnia?

— Nu știu. O să încerc.

— Tu! Tu! Om lovi cu o labă în nisip. Din milioane de oameni pe lume a trebuit să fii tu! Idiot! Idiot!

Brutha devenea o formă tremurătoare în pâclă.

— Gata! strigă Om. N-am nevoie de tine! Crezi că am nevoie de tine? N-am nevoie de tine! Pot să găsesc repede alt credincios! Nici o problemă!

Brutha dispăru.

— Și nu vin după tine! țipă Om.

Brutha își privea picioarele cum se târau unul în fața altuia.

Acum trecuse dincolo de punctul gândirii. Ceea ce trecea prin creierul lui prăjit erau imagini dezarticulate și fragmente de amintiri.

Vise. Erau imagini în capul tău. Coaxes scrisese un întreg pergament despre ele. Cei superstițioși credeau că erau mesaje trimise de Zeu, dar de fapt erau create de creier însuși, alcătuite în timp ce, în fiecare noapte, își sorta și arhiva experiențele de peste zi. Brutha nu visa niciodată. Așa că uneori... beznă, în timp ce mintea arhiva. Arhiva toate cărțile. Acum știa fără să fi învățat...

Astea erau vise.

Zeu. Zeul avea nevoie de oameni. Credința era hrana zeilor. Dar aveau nevoie și de o formă. Zeii deveneau ceea ce oamenii credeau că ar fi trebuit să fie. Așa că Zeița înțelepciunii purta pe umăr un pinguin. I s-ar fi putut întâmpla oricărui zeu. Ar fi trebuit să fie o bufniță. Toată lumea știa asta. Dar un sculptor prost, care știe cum arată o bufniță doar din descrieri, strică o statuie, credința intervine și, până să îți dai seama. Zeița înțelepciunii este împovărată cu o pasăre care poartă tot timpul un costum de seară și miroase a pește.

Tu îi dai zeului formă, așa cum jeleul umple o formă.

Deseori, zeii deveneau tatăl tău, spunea Abraxas Agnosticul. Zeii deveneau un bărbos mare din cer, pentru că atunci când aveai trei ani acela era tatăl tău.

Firește că Abraxas a supraviețuit... Acest gând sosi rece și ascuțit, din acea parte a minții lui pe care Brutha încă o putea numi a lui. Pe zei nu îi deranjau ateii, dacă erau atei profunzi,, înflăcărați și

înfierbântați ca Simony, care își petreceau întreaga viață necrezând, își petreceau întreaga viață urându-i pe zei pentru că nu existau. Astfel de ateism era o stâncă. Era aproape credință...

Nisip. Era ceea ce forma deșerturile. Cristale de stâncă, sculptate în dune. Gordo din Tsort spunea că nisipul era făcut din munți uzați, dar Irexes descoperise că gresia era piatră făcută prin presarea nisipului, ceea ce sugera că firele de nisip erau părinții munților...

Fiecare, un mic cristal. Și cu toate devenind mai mari...

Mult mai mari...

Încetișor, fără să își dea seama, Brutha încetă să se mai târască înainte și rămase întins.

— Du-te *naibii!*

Scalbia nu îl luă în seamă. Asta era interesant. Avea să vadă noi întinderi de nisip pe care nu le mai văzuse până atunci și, desigur, exista posibilitatea, chiar certitudinea, unei mese bune la final.

Se așezase pe carapacea lui Om.

Om tropăia prin nisip, oprindu-se din când în când pentru a țipa la pasagerul lui.

Brutha o luase pe aici.

Dar aici, unul dintre aflorimentele stâncoase, împrăștiate prin deșert ca insulele prin mare, se întindea până la buza apei. Nu reușise să se cațere pe el. Urmele de pe nisip se îndreptau spre interiorul continentului, către adâncul deșertului.

— Idiotule!

Om se lupta să se urce pe coasta unei dune, înfundându-și picioarele în nisip pentru a nu mai cădea înapoi.

Pe partea cealaltă a dunei, urmele deveneau o dâră lungă, unde Brutha trebuie să fi căzut. Om își strânse picioarele și se lăsă să alunece pe ea.

Aici, urmele coteau. Probabil se gândise că putea ocoli următoarea dună și că putea găsi din nou stânca pe partea cealaltă. Om știa multe despre deșerturi și unul dintre lucrurile pe care le cunoștea era că acest fel de gândire logică fusese mai înainte folosit de o mie de schelete albite și pierdute.

Cu toate acestea, păși greoi pe urme, recunoscător pentru scurta umbră a dunei acum, când soarele apunea.

Pe după dună și, da, aici mergeau în zigzag, urcând anevoie o pantă cam la nouăzeci de grade distanță de locul înspre care ar fi trebuit să se îndrepte. Garantat. Asta era treaba cu deșerturile. Aveau

propria gravitație. Te atrăgeau în centru.

Brutha se târa înainte, cu Vorbis ținut nesigur de un braț inert. Nu îndrăznea să se oprească. Bunica l-ar fi lovit iar. Și mai era și Maestrul Nhumrod, care apărea și dispărea.

— Chiar m-ai dezamăgit, Brutha. Mmm?

— Vreau... apă...

— ... apă, zise Nhumrod. Credința este în Marele Zeu.

Brutha se concentră. Nhumrod dispăru.

— Marele Zeu? spuse el.

Undeva era niște umbră. Deșertul nu putea ține la nesfârșit.

Soarele apuse repede. Pentru o vreme. Om știa, căldura avea să radieze din nisip și carapacea lui avea să o înmagazineze, dar asta avea să treacă în curând, iar apoi avea să urmeze asprimea unei nopți din deșert.

Stelele deja apăreau când îl găsi pe Brutha. Vorbis fusese lăsat nițel mai în spate.

Om se trase la același nivel cu urechea lui Brutha.

— Hei!

Nu se auzi nici un sunet, nu se produse nici o mișcare. Om îl lovi pe Brutha ușurel în cap, apoi se uită la buzele crăpate.

În spatele lui se auzea un ciocănit Scalbia cerceta degetele de la picioare ale lui Brutha, dar investigațiile îi fură întrerupte de fălcile unei țestoase care se închiseră peste piciorul ei.

— Am jiz, du-de maibii!

Scalbia scoase un râgâit de panică și încercă să își ia zborul, dar era împiedicată de o țestoasă hotărâtă care îi atârna de un picior. Om fu târât pe nisip câțiva metri înainte de a-i da drumul.

Încercă să scuipe, dar gurile țestoaselor nu sunt proiectate pentru așa ceva.

— Urăsc toate păsările, spuse el spre aerul înserării.

Scalbia îl privi mustrător din vârful unei dune. Își înfoie mâna de pene unsuroase cu aerul cuiva dispus să aștepte toată noaptea, la nevoie. Oricât era necesar.

Om se târî înapoi la Brutha. Ei, încă respira.

— Apă...

Zeul se gândi nițel. Să lovești stânca vie. Ăsta era un mod. Să faci apa să curgă... nici o problemă. Era vorba doar de molecule și de vectori. Apa avea o tendință naturală să curgă. Nu trebuia decât să ai

grijă să curgă aici, nu acolo. Nu era absolut nici o problemă pentru un zeu în plină formă. Cum o abordai din perspectiva unei broaște țestoase?

Țestoasa se târî la baza dunei și apoi merse într-o parte și în alta câteva minute. În cele din urmă alese un loc și începu să sape.

Nu era corect. Fusese arșiță mare. Acum îngheța.

Brutha deschise ochii. Stelele deșertului, de un alb strălucitor, îi întoarseră privirea. Simțea că limba îi umplea gura. Deci, ce era...

Apă.

Se întoarse. Fuseseră voci în capul lui, iar acum erau voci în afara capului lui. Erau slabe, dar, în mod clar, erau acolo, răsunând încetișor peste nisipurile luminate de lună.

Brutha se târî dureros către baza dunei. Era o movilă acolo. De fapt, erau mai multe movile. Glasul înfundat venea de la una dintre ele. Se trase mai aproape.

Era o gaură în movilă. Undeva, departe sub pământ, cineva blestema. Cuvintele erau neclare ricoșând înainte și înapoi prin tunel, dar efectul general era de neconfundat.

Brutha se tolăni și începu să privească.

După câteva minute avu loc o mișcare la gura gropii și Om ieși, acoperit de ceea ce, dacă acesta nu ar fi fost un deșert, Brutha ar fi numit noroi.

— Oh, tu erai, zise țestoasa. Rupe-ți o bucată din rasă și dă-mi-o.

Ca prin vis, Brutha se supuse.

— Mă-ntorc acolo, spuse Om, nu-i nici o plăcere, să știi.

Luă cârpa în gură, dădu înapoi cu grijă și dispăru în gaură.

După câteva minute se întoarse, încă târând cârpa.

Era udă. Brutha lăsă lichidul să îi picure în gură. Avea gust de noroi, de nisip, de vopsea maro ieftină și nițel de broască țestoasă, dar ar fi băut doi litri. Ar fi fost în stare să înoate într-un bazin cu așa ceva.

Rupse altă bucată de rasă pe care Om să o ducă jos.

Când Om reapăru, Brutha îngenunchea lângă Vorbis.

— Șaisprezece picioare în pământ! Șaisprezece picioare, fir-ar să fie! strigă Om. N-o irosi pe el! N-a murit încă?

— Are febră.

— Curmă-i suferința.

— Tot îl ducem înapoi în Omnia.

— Crezi că noi o să ajungem acolo? Fără hrană? Fără apă?

— Dar tu ai găsit apă. Apă în deșert.

— Nu-i nimic miraculos, zise Om. E sezonul ploios lângă coastă. Inundații bruște. Pâraie temporare. Albii de râu secate. Se formează pânza freatică, adăugă el.

— Mie mi se pare un miracol, cârâi Brutha. Doar pentru că poți să îl explici nu înseamnă că nu este un miracol.

— Păi, acolo jos nu e hrană, crede-mă, spuse Om. Nimic de mâncat. Nimic în mare, dacă mai putem să găsim marea. Cunosc deșertul. Creste stâncoase pe care trebuie să le ocolești. Totul te abate de la drum. Dune care se mișcă noaptea... lei... alte chestii...

... zei.

— Atunci, ce vrei să facem? zise Brutha. Ai spus că e mai bine în viață decât mort. Vrei să ne întoarcem în Ephebe? O să fim îndrăgiți acolo, ce crezi?

Om tăcea.

Brutha dădu din cap.

— Mai adu niște apă, atunci.

Era mai bine să călătorească noaptea, cu Vorbis pe un umăr și Om la subraț.

În această perioadă a anului...

... strălucirea de pe cer de acolo este Aurora Coriolis, luminile dinspre Miez, unde câmpul magic al Lumii Disc se descarcă permanent printre piscurile muntelui central Cori Celești. Și, în această perioadă a anului, soarele se ridică peste deșert în Ephebe și peste mare în Omnia, așa că ține luminile miezului in stânga și strălucirea apusului în spate...

— Ai fost vreodată pe Cori Celești? întrebă Brutha.

Om, pe care îl luase somnul de frig, se trezi tresărind.

— Ha?

— Unde trăiesc zeii.

— Ha! Ce poveşti ți-aș putea spune, zise Om posomorât.

— Ce?

— Ce elită dată naibii se cred ei!

— Adică nu ai locuit acolo?

— Nu. Trebuie să fii un zeul al tunetului sau cam așa. Trebuie să ai un lot întreg de credincioși pentru a trăi pe Dealul Bogătanilor[8]. Trebuie să fii o personificare antropomorfică, o chestie din alea.

— Adică nu doar un Mare Zeu?

Ei, ăsta era deșertul. Iar Brutha avea să moară.

— Aș putea să-ți spun, mormăi Om. Nu că am scăpa cu viață... Vezi tu, fiecare zeu este un Mare Zeu pentru cineva. Niciodată nu am vrut să fiu atât de mare. O mână de triburi, un oraș sau două. Nu cer prea mult, nu?

— Sunt două milioane de oameni in imperiu, zise Brutha.

— Da. Destul de bine, nu? Am început cu nimic altceva decât un cioban care auzea voci și am sfârșit cu două milioane de oameni.

— Dar nu ai făcut nimic cu ei, spuse Brutha.

— Cum ar fi?

— Păi... să le zici să nu se omoare între ei, chestii din astea...

— Nu m-am gândit prea mult la asta. De ce le-aș zice așa ceva?

Brutha căută ceva care să prindă la psihologia unui zeu.

— Păi, dacă oamenii nu s-ar omori între ei, ar fi mai mulți oameni care să creadă în tine? propuse el.

— E o idee, recunoscu Om. Interesantă idee. Șireată.

Brutha merse mai departe în tăcere. Pe dune se vedea o sclipire de gheață.

— Ai auzit vreodată, spuse el, de etică?

— E undeva în Howandaland, nu?

— Ephebienii erau foarte interesați de ea.

— Probabil se gândeau să o invadeze.

— Păreau să se gândească mult la ea.

— Poate că era o strategie pe termen lung.

— Nu cred că e un loc, totuși. Are mai mult legătură cu felul în care trăiesc oamenii.

— Ce, lenevind cât e ziua de lungă în timp ce sclavii fac toată munca adevărată? Ascultă la mine, de fiecare dată când vezi o grămadă de nenorociți care ard gazul vorbind despre adevăr, frumusețe și cel mai bun mod de a ataca Etica, poți să îți pui sandalele rămășag că e din pricină că alți sărmani nenorociți fac toată munca adevărată pe acolo în timp ce tipii ăia trăiesc ca...

— Zeii? făcu Brutha.

Urmă o tăcere îngrozitoare.

— Voiam să spun regii, zise Om mustrător.

— Seamănă un pic cu zeii.

— Regi, spuse Om înțelegător.

— De ce au oamenii nevoie de zei? insistă Brutha.

— Oh, trebuie să ai zei, spuse Om, pe un ton însuflețit și serios.

— Dar zeii sunt cei care au nevoie de oameni, zise Brutha. Care să creadă. Tu ai spus.

Om șoväi.

— Păi, bine, rosti el. Dar oamenii trebuie să creadă în ceva. Da? Adică, de ce mai tună?

— Tunet, zise Brutha, cu ochii strălucindu-i niţel, nu...

... este provocat de nori care se lovesc unul de altul; după ce fulgerul lovește, există o gaură în aer și astfel sunetul este zămislit de norii care se grăbesc să umple gaura şi se ciocnesc, în conformitate cu principiile cumulodinamice.

— Vocea ta devine ciudată când începi să citezi, spuse Om. Ce înseamnă zămislit?

— Nu știu. Nu mi-a arătat nimeni un dicţionar.

— Oricum, asta e doar o explicație, zise Om. Nu e un motiv.

— Bunica spunea că tunetul este provocat de Marele Zeu Om care se descalță de sandale, zise Brutha. Era într-o dispoziție ciudată în ziua aia. Aproape că zâmbea.

— Metaforic corect, spuse Om. Dar eu nu am făcut niciodată tunete. Demarcație, vezi tu. Afurisitul de Io cel Orb am-un-ciocan-mare din Dealul Bogătanilor face toate tunetele.

— Parcă spuneai că sunt sute de zei ai tunetului, zise Brutha.

— Da. Și el e toți. Raționalizare. Două triburi se unesc, amândouă au zei ai tunetului, da? Și zeii merg împreună, cumva – știi cum se divid amibele?

— Nu.

— Ei, cam așa e, doar că invers.

— Tot nu înțeleg cum un zeu poate fi o sută de zei ai tunetului. Cu toţii arată diferit...

— Nasuri false.

— Ce?

— Și voci diferite. Întâmplarea face să știu că Io are șaptezeci de ciocane diferite. Nu știu mulţi asta. Și la fel e și cu zeițele-mamă. Nu e decât una. Doar că are are o grămadă de peruci și, firește, e uimitor ce poți face cu un sutien căptușit.

În deșert era tăcere totală. Stelele, ușor murdărite de umiditatea de înaltă altitudine, erau minuscule rozete nemișcate.

Departe, spre ceea ce Biserica numea Polul de Sus, iar pe care Brutha începea să îl considere Miezul, cerul pâlpâia.

Brutha îl puse pe Om jos și îl întinse pe Vorbis pe nisip.

Tăcere totală.

Nimic pe mile întregi, în afară de ceea ce adusese cu el. Așa

trebuie să se fi simțit profeții, atunci când mergeau în deșert pentru a găsi... ce-or fi găsit ei și să stea de vorbă... cu cine or fi stat ei de vorbă.

Îl auzi pe Om, cam țâfnos, spunând:

— Oamenii trebuie să creadă în ceva. De ce n-ar crede în zei? Ce altceva mai e?

Brutha râse.

— Știi, zise el, bănuiesc că nu mai cred în ceva.

— În afară de mine!

— Oh, știu că tu exiști, spuse Brutha. Simți cum Om se calmă nițel. Au țestoasele ceva. În broaștele țestoase pot să cred. Par să aibă multă existență într-un singur loc. Cu zeii în general mi-e greu.

— Uite, dacă oamenii vor înceta să mai creadă în zei, nu vor mai crede în nimic, zise Om. Vor crede în bila de aburi a tânărului Urn. În absolut nimic.

— Hmm.

O strălucire verde pe cer arăta că lumina răsăritului alerga înnebunită după soarele ei.

Vorbis gemu.

— Nu știu de ce nu se trezește, spuse Brutha. Nu descopăr nici un os rupt.

— De unde știi?

— Unul dintre sulurile ephebiene era despre oase. Nu poți să faci nimic pentru el?

— De ce?

— Ești zeu.

— Pai, da. Dacă aș fi destul de puternic, probabil că l-aș putea trăsni.

— Credeam că Io face fulgerele.

— Nu, doar tunetele. Ai voie să faci câte trăsnete vrei, dar trebuie să ai contract pentru tunet.

Acum, orizontul era o panglică lată aurie.

— Dar ploaie? zise Brutha. Dar ceva folositor?

O dâră de argint apăru în partea de jos a auriului. Lumina soarelui gonea spre Brutha.

— Asta a fost o remarcă foarte jignitoare, spuse țestoasa. O remarcă gândită să rănească.

În lumina care creștea rapid, Brutha văzu la mică depărtare una dintre insulele de stâncă. Coloanele ei șlefuite de nisip nu ofereau decât umbră, dar umbra, întotdeauna disponibilă în mari cantități în adâncurile Citadelei, era acum în cantități mici aici.

— Peşteri? zise Brutha.
— Şerpi.
— Dar totuşi peşteri?
— Împreună cu şerpi.
— Şerpi veninoşi?
— Ghici.

Barca Nenumită înainta legănându-se uşurel, vântul umflând roba lui Urn prinsă de un catarg făcut din bucăţi din cadrul sferei legate cu şireturile de la sandalele lui Simony.

— Cred că ştiu ce a mers prost, spuse Urn. O simplă problemă de viteză prea mare.

— Viteză prea mare? Am ieşit din apă! zise Simony.

— Are nevoie de un fel de dispozitiv de reglare, spuse Urn, zgâriind o schiţa pe marginea bărcii. Ceva care ar deschide valva dacă ar fi prea mult abur. Cred că aş putea face ceva cu două bile rotitoare.

— Ce ciudat să zici asta, rosti Didactilos. Când am ieşit din apă şi sfera a explodat, am simţit clar cum...

— Tâmpenia aia aproape că ne-a omorât! spuse Simony.

— Deci următoarea va fi mai bună, zise Urn, cu voioşie. Cercetă coasta aflată în depărtare.

— De ce nu acostăm undeva pe acolo? spuse el.

— Pe coasta dinspre deşert? zise Simony. Pentru ce? Nu-i nimic de mâncat, nimic de băut, e uşor să te rătăceşti. Omnia e singura destinaţie cu vântul ăsta. Putem acosta de partea asta a oraşului. Cunosc oameni. Şi acei oameni cunosc alţi oameni. Peste tot în Omnia sunt oameni care cunosc oameni. Oameni care cred în Ţestoasă.

— Ştii, niciodată nu am vrut ca oamenii să creadă în Ţestoasă, spuse Didactilos nefericit. E doar o ţestoasă mare. Aşa s-au întâmplat lucrurile. Nu cred că Ţestoasei îi pasă vreun pic. Doar că mi s-a părut o idee bună să scriu şi să explic nitel lucrurile.

— Oamenii stăteau de pază toată noaptea în timp ce alţii făceau copii, zise Simony, ignorându-l. Dându-le din mână în mână! Toată lumea făcea câte o copie şi o dădea mai departe! Ca un foc care se întinde sub pământ!

— Asta ar însemna o mulţime de copii? spuse Didactilos, cu precauţie.

— Sute! Mii!

— Bănuiesc că e prea târziu să cer, să zicem, drepturi de autor de

cinci la sută? spuse Didactilos, părând plin de speranţă pentru o clipă. Nu. Probabil că nici nu se pune problema. Nu. Uită că am întrebat.

Câţiva peşti-zburători ţâşniră din apă, urmăriţi de un delfin.

— Nu pot să mă abţin să îmi pară un pic rău pentru tânărul Brutha, zise Didactilos.

— Preoţii sunt neînsemnaţi, spuse Simony. Sunt prea mulţi.

— Avea toate cărţile noastre, zise Urn.

— Probabil că va pluti cu atâtea cunoştinţe în el, spuse Didactilos.

— Oricum, era nebun, zise Simony. L-am văzut vorbind în şoaptă cu broasca aia ţestoasă.

— Îmi doresc să o mai fi avut. Scoţi o masă pe cinste dintr-una din astea, spuse Didactilos.

Nu era cine ştie ce peşteră, doar o scobitură adâncă săpată de vânturile neoprite ale deşertului şi, cu mult timp în urmă, chiar de apă. Dar era destul.

Brutha îngenunche pe podeaua de stâncă şi ridică piatra deasupra capului.

Avea un zumzet în urechi şi îşi simţea ochii de parcă ar fi fost încastraţi în nisip. Nici un pic de apă de la apus şi nici un pic de mâncare de o sută de ani. Trebuia să o facă.

— Îmi pare rău, zise el şi lovi cu piatra.

Şarpele îl urmărise cu atenţie, dar în toropeala lui de dis-de-dimineaţă, era prea încet pentru a se feri. Trosnitura fu un sunet despre care Brutha ştia că avea să îi fie reprodus de conştiinţă iar şi iar.

— Bun, spuse Om de lângă el. Acum jupoaie-l şi nu irosi sucul. Păstrează şi pielea.

— Nu vreau s-o fac, zise Brutha.

— Hai să o luăm aşa, spuse Om, dacă ai fi intrat în peşteră fără ca eu să te avertizez, acum ai fi întins pe podea cu un picior cât un şifonier. Fă altuia înainte să îţi facă el ţie.

— Nici măcar nu e un şarpe foarte mare, zise Brutha.

— Şi atunci, în timp te zvârcoleşti într-o agonie de nedescris, îţi închipuieşti toate lucrurile pe care i le-ai fi făcut afurisitului de şarpe dacă ai fi apucat să o faci primul, spuse Om. Ei, dorinţa ţi-a fost îndeplinită. Nu-i da nimic lui Vorbis, adăugă el.

— Are febră mare. Mormăie întruna.

— Chiar crezi că o să îl duci înapoi în Citadelă şi că oamenii o să te creadă? zise Om.

— Fratele Nhumrod spunea tot timpul că sunt foarte sincer, rosti Brutha.

Sparse piatra de peretele peșterii pentru a obține o bucată tăioasă grosolană și începu să jupoaie șarpele cu delicatețe.

— Oricum, nu pot face altceva. N-aș putea să-l părăsesc.

— Ba da, ai putea, zise Om.

— Să moară în deșert?

— Da. E ușor. Mult mai ușor decât să nu îl lași să moară în deșert.

— Nu.

— Așa se face în Etică, nu? spuse Om cu sarcasm.

— Nu știu. Așa fac eu.

***

Barca Nenumită se legăna pe un canal între pietre. Dincolo de plajă, era o stâncă joasă. Simony coborî de pe ea și merse în locul în care cei doi filosofi se fereau de vânt.

— Cunosc zona asta, spuse el. Suntem la câteva mile de satul în care locuiește un prieten. Nu trebuie decât să așteptăm căderea nopții.

— De ce faci toate astea? zise Urn. Adică ce rost are?

— Ai auzit vreodată de o țară pe nume Istanzia? spuse Simony. Nu era foarte mare. Nu avea nimic din ce ar fi putut vrea cineva. Era doar un loc unde trăiau oameni.

— Omnia a cucerit-o acum cincisprezece ani, zise Didactilos.

— Așa-i. Țara mea, spuse Simony. Pe atunci, eram doar un puști. Dar nu voi uita. Nici alții. Sunt o grămadă de oameni care au motive să urască Biserica.

— Te-am văzut stând aproape de Vorbis, zise Urn. Am crezut că îl apărai.

— Oh, da, a apăram, spuse Simony. Nu vreau să îl omoare nimeni înaintea mea.

Didactilos își strânse toga în jurul lui și se înfioră.

Soarele era pironit în cupola de cupru a cerului. Brutha moțăia în peșteră. În colțul lui, Vorbis se sucea și se zvârcolea.

Om stătea așteptând la gura peșterii.

Așteptând cu prudență.

Așteptând cu groază.

Și ei veniră.

Ieșiră de sub bucățele de piatră și din crăpături în stâncă. Țâșniră din nisip, picurară din cerul unduitor. Aerul era plin de vocile lor, la fel

de slabe ca șoaptele musculițelor.

Om se încordă.

Limba în care vorbi nu semăna cu cea a zeilor înalți. Aproape că nu era o limbă. Era o simplă modulație a dorințelor și a poftelor, fără substantive și cu doar câteva verbe.

... Vreau...

Om răspunse al meu.

Erau cu miile. El era mai puternic, da, avea un credincios, dar ei umpleau cerul ca lăcustele. Dorința arzătoare se revărsă asupra lui cu greutatea plumbului topit. Singurul avantaj, absolut singurul, era că zeii mărunți nu înțelegeau conceptul de a conlucra. Acesta era un lux care venea odată cu evoluția.

... Vreau...

Al meu!

Ciripitul deveni un scâncet.

— Dar puteți să îl luați pe celălalt, zise Om.

... Plictisitor, greu, strâmt, închis...

Știu, spuse Om. Dar acesta, al meu!

Strigătul paranormal răsună în întreg deșertul. Zeii mărunți fugiră.

În afară de unul.

Om știa că nu roise împreună cu ceilalți, ci că plutise ușurel pe deasupra unei bucăți de os albite de soare.

Își îndreptă atenția spre el.

Tu. Al meu!

Știu, spuse zeul mărunt. Știa limba, limba adevărată a zeilor, deși vorbea de parcă fiecare cuvânt i-ar fi fost extras din adâncurile memoriei.

Cine ești?

Zeul mărunt se mișcă.

A fost odată un oraș, zise zeul mărunt. Nu doar un oraș. Un imperiu de orașe. Îmi, îmi, îmi aduc aminte că erau canale și grădini. Era un lac. Aveau grădini plutitoare pe lac, îmi amintesc. Eu, eu. Și erau temple. Asemenea temple la care poți doar să visezi. Măreț temple-piramidă care ajungeau la cer. Erau sacrificați cu miile. Spre slavă.

Lui Om i se făcu rău. Acesta nu era un simplu zeu mărunt. Acesta era un zeu mărunt care nu fusese întotdeauna mărunt...

Cine ai fost?

Și erau temple. Eu, eu, mie. Asemenea temple la care poți doar să

visezi. Măreţe temple-piramidă care ajungeau la cer. Spre slava. Erau sacrificaţi cu miile. Mie. Spre slava.

Şi erau temple. Mie, mie, mie. Slava. Asemenea temple slăvite la care poţi doar să visezi. Măreţe temple-piramidă care ajungeau la cer. Mie, mie. Sacrificaţi. Vis. Erau sacrificaţi cu miile. Mie măreaţa slavă a cerului.

Ai fost Zeul lor? îngăimă Om.

Sacrificaţi cu miile. Spre slavă.

— Mă auzi?

Sacrificaţi cu miile slavă. Mie, mie, mie.

Care era numele tău? strigă Om.

— Nume?

Un vânt încins suflă peste deşert, mutând câteva fire de nisip. Ecoul unui zeu uitat fu luat de acesta, rostogolindu-se iar şi iar, până când dispăru printre pietre.

— Cine ai fost?

Nu primi nici un răspuns.

„Asta se întâmplă, se gândi Om. A fi zeu mărunt era rău, doar că atunci nu prea ştiai că era rău pentru că nu mai ştiai nimic, însă tot timpul exista ceva ce era, probabil, sămânţa speranţei, cunoaşterea şi credinţa că într-o zi s-ar putea să fii mai mult decât erai acum.

Dar era mult mai rău să fi fost un zeu şi acum să nu mai fi decât o legătură afumată de amintiri, suflate încolo şi încoace peste nisipul făcut din pietrele sfărâmate ale templelor tale...

Om se întoarse şi, pe picioarele îndesate, merse hotărât înapoi în peşteră până când ajunse la capul lui Brutha, pe care îl împunse.

— Hmst?

— Verificam dacă mai eşti în viaţă.

— Fglf.

— Bine.

Om se întoarse legănându-se la postul lui de gardă de la gura peşterii.

Se spunea că în deşert erau oaze, dar nu erau niciodată de două ori în acelaşi loc. Deşertul nu putea fi cartografiat. Îi mânca pe cartografi.

La fel şi leii. Om şi-i amintea. Nişte chestii costelive, nu ca leii din savana din Howandaland. Mai mult lupi decât lei, mai mult hiene decât ambele. Nu curajoşi, ci cu un fel de laşitate ageră şi răutăcioasă, încât era mult mai periculoasă...

Leii.

Oh, măiculiță...
Trebuia să găsească lei.
Leii beau.

Brutha se trezi când lumina după-amiezii se târa peste deșert. În gură avea gust de șarpe. Om îl împungea în picior.

— Haide, haide, pierzi cea mai bună parte a zilei.

— Există ceva apă? murmură Brutha cleios.

— Vai fi. Doar la cinci mile depărtare. Un noroc fantastic. Brutha se ridică. Îl dureau toți mușchii.

— De unde știi?

— O simt. Sunt zeu, totuși, să știi.

— Ziceai că nu poți să simți decât minți. Om blestemă. Brutha nu uita.

— E mai complicat de atât, o întoarse Om. Crede-mă. Haide, cât mai e ceva lumină. Și nu-l uita pe domnul Vorbis.

Vorbis era încolăcit. Se uită la Brutha cu ochi tulburi, se ridică asemenea unui om care încă doarme, atunci când Brutha îl ajută.

— S-ar putea să fi fost otrăvit, zise Brutha. Există animale marine cu ace. Și corali veninoși. Își tot mișcă buzele, dar nu pot să deslușesc ce încearcă să spună.

— Ia-l și pe el, rosti Om. Ia-l și pe el. Oh, da.

— Azi-noapte voiai să îl abandonez, spuse Brutha.

— Da? făcu Om, chiar și carapacea lui emanând inocență. Păi, poate că am fost în Etica. Mi-am schimbat dispoziția. Acum înțeleg că e cu noi pentru un scop. Bătrânul Vorbis. Ia-l și pe el.

Simony și cei doi filosofi stăteau în vârful falezei, uitându-se peste ogoarele uscate din Omnia spre stânca îndepărtată a Citadelei. În orice caz, doi dintre ei se uitau.

— Da-mi mie o pârghie și un punct de sprijin și zdrobesc locul ăsta ca pe un ou, zise Simony, conducându-l pe Didactilos în jos pe poteca îngustă.

— Pare mare, spuse Urn.

— Vezi sclipirea? Acelea sunt ușile.

— Par masive.

— Mă întrebam, zise Simony, despre barcă. Cum se mișca. Așa ceva ar putea sparge ușile, nu?

— Ar trebui să inunzi valea, spuse Urn.

— Adică dacă ar fi pe roți.

— Ha, da, făcu Urn sarcastic. Fusese o zi lungă. Da, dacă aș avea o forjă, șase fierari și o grămadă de ajutoare. Roți? Nici o problemă. Dar...

— Vom vedea, zise Simony, ce putem face.

Soarele era la orizont când Brutha, cu brațul pe după umerii lui Vorbis, ajunse la următoarea insulă de stâncă. Era mai mare decât cea cu șarpele. Vântul sculptase pietrele în forme ciudate, subțiri, ca degetele. Erau chiar și plante atârnate în crăpăturile din rocă.

— E apă pe undeva, spuse Brutha.

— Întotdeauna e apă, chiar și în cele mai cumplite deșerturi, zise Om. Unu, oh, poate doi inchi de ploaie pe an.

— Simt un miros, spuse Brutha, când picioarele lui încetară să mai calce pe nisip și începură să sfarme pietrișul de calcar din jurul bolovanilor. Ceva împuțit.

— Ține-mă deasupra capului tău.

Om cercetă stâncile.

— Așa. Acum coboară-mă la loc. Și mergi spre piatra aia care arată ca o... care arată foarte neașteptat, zău.

Brutha se uită.

— Chiar arată, cârâi el în cele din urmă. Nu-ți vine să crezi că a fost sculptată de vânt.

— Zeul vântului are simțul umorului, zise Om. Deși e cam simplu.

Lângă baza pietrei, uriașe lespezi căzuseră în decursul anilor, formând o grămadă dezordonată care avea, ici și colo, deschizături întunecate.

— Mirosul ăsta... începu Brutha.

— Probabil că vin animalele să se adape, spuse Om.

Piciorul lui Brutha lovi ceva alb-gălbui, care se rostogoli printre pietre scoțând un zgomot ca un sac plin cu nuci de cocos. În tăcerea goală și înăbușitoare a deșertului, răsună cu putere.

— Ce a fost asta?

— În mod clar nu un craniu, minți Om. Stai liniștit...

— Simt oase peste tot!

— Și? La ce te așteptai? Ăsta-i un deșert! Oamenii mor aici! E o ocupație foarte răspândită prin aceste locuri!

Brutha ridică un os. El era, după cum bine știa, prost. Dar oamenii nu își rod singuri oasele după ce mor.

— Om...

— Uite apă aici! strigă Om. Ne trebuie! Dar... există probabil câteva dezavantaje!

— Ce fel de dezavantaje?

— Ca în pericole naturale!

— Ca...?

— Păi, știi ce-s leii? întrebă Om cu disperare.

— Sunt lei aici?

— Păi... nițel.

— Niţel Ml

— Un singur leu.

— Un singur...

... de obicei un animal solitar. Cei mai de temut sunt masculii bătrâni, care sunt împinși în cele mai inospitaliere regiuni de către rivalii lor mai tineri. Sunt irascibili, șireți și, în cazuri extreme, și-au pierdut orice frică de om...

Amintirea dispăru, eliberându-i lui Brutha corzile vocale.

— De acest fel? încheie el.

— Nici nu o să ne bage de seamă după ce se satură, spuse Om.

— Da?

— Se culcă.

— După ce se satură...?

Brutha se uită la Vorbis, care era sprijinit de o piatră.

— Se satură? repetă el.

— Va fi o dovadă de bunătate, zise Om.

— Pentru leu, da! Vrei să-l folosim ca momeală?

— Nu o să scape cu viață din deșert. Oricum, a făcut mai mult rău la mii de oameni. Va muri pentru o cauză bună.

— O cauză bună?

— Mie îmi place.

Se auzi un mârâit, de undeva dintre pietre. Nu era puternic, dar era un sunet cu tendoane în el. Brutha se dădu în spate.

— Nu aruncăm oameni la lei!

— El da.

— Da. Eu nu.

— În regulă, ne suim în vârful unei lespezi și când leul se apucă de el, poți să îi crapi capul cu o piatră. Probabil că va scăpa doar fără o mână sau un picior. N-o să-i simtă lipsa.

— Nu! Nu poți să le faci oamenilor așa ceva doar pentru că sunt neajutorați!

— Știi că nu găsesc un moment mai bun?

Încă un mârâit se auzi dinspre grămada de pietre. Părea mai aproape.

Brutha se uită disperat în jos, la oasele împrăștiate. Printre ele, pe jumătate ascunsă în sfărâmături, era o sabie. Era veche, prost făcută și erodată de nisip. O apucă ușurel de lamă.

— Capul celălalt, zise Om.

— Știu!

— Știi să o folosești?

— Nu știu!

— Sper că înveți repede.

Leul apăru, încet.

Leii de deșert, s-a spus, nu sunt ca leii din savană. Fuseseră așa, când marele deșert era o pădure înverzită[9]. Apoi avuseseră timp să stea tolăniți cea mai mare parte a zilei, arătând maiestuos, între mesele regulate din carne de capră[10]. Dar terenul împădurit devenise unul de tufișuri, terenul de tufișuri devenise, ei, un teren de tufișuri și mai rare, iar caprele, oamenii și, în cele din urmă, chiar și orașele plecaseră.

Leii rămăseseră. Întotdeauna găsești ceva de mâncare, dacă îți este destul de foame. Oamenii tot trebuie să traverseze deșertul. Existau șopârle. Existau șerpi. Nu era cine știe ce nișă ecologică, dar leii se agățau de ea ca în pragul morții, aceasta fiind ceea ce li se întâmpla celor mai mulți oameni care întâlneau un leu de deșert.

Cineva îl întâlnise deja pe acesta.

Coama îi era lipsită de luciu. Cicatrice străvechi îi brăzdau pielea. Se târî spre Brutha, cu picioarele din spate atârnând nefolositoare.

— E rănit, zise Brutha.

— Oh, bine. Și e destul de mâncat dintr-unul ca ăsta, spuse Om. Cam ațos, dar...

Leul se prăbuși, cu pieptul ca un grătar de pâine prăjită umflându-i-se. O suliță îi ieșea dintr-o parte. Muștele, care întotdeauna pot găsi ceva de mâncare în orice deșert, apărură în roi.

Brutha lăsă sabia jos. Om își băgă capul în carapace.

— Oh, nu, murmură el. Din douăzeci de milioane de oameni din lume, singurul care crede în mine e un sinucigaș...

— Nu putem să îl lăsăm așa, zise Brutha.

— Ba putem. Putem. E un leu. Pe lei îi lași în pace.

Brutha îngenunche. Leul deschise un ochi galben urduros, prea slăbit ca măcar să îl mai muște.

— O să mori, o să mori. Nu o să găsesc pe nimeni care să creadă

în mine pe aici...

Cunoștințele lui Brutha despre anatomia animalelor erau rudimentare. Deși unii dintre inchizitori aveau cunoștințe de invidiat despre interiorul corpului uman, acest lucru este interzis tuturor celor cărora nu li se permitea să îl deschidă cât încă funcționează, acest fel de medicină fiind privit cu ochi răi în Omnia. Dar undeva, în fiecare sat, era cineva care, oficial, nu punea oase la loc și care nu știa câte ceva despre anumite plante și care scăpa de Chiziție mulțumită recunoștinței firave a pacienților săi. Și de fiecare țăran se prindea câte o spoială de cunoștințe. Durerea acută de dinți îi poate chinui pe toți în afară de cei cu o credință puternică.

Brutha apucă coada suliței. Leul mârâi când o mișcă.

— Nu poți să vorbești cu el? spuse Brutha.

— E im animal.

— Și tu ești. Ai putea încerca să îl liniștești. Pentru că dacă devine agitat...

Om se grăbi să se concentreze.

De fapt, mintea leului nu conținea decât durere, o nebuloasă extinsă, copleșind chiar și foamea obișnuită din fundal. Om încercă să învăluiască durerea, să o facă să dispară... și să nu se gândească la ce s-ar fi întâmplat dacă aceasta nu ar mai fi existat. Din câte se părea, leul nu mâncase de zile întregi.

Leul mârâi când Brutha scoase capul suliței.

— Omniană, zise el. Nu a stat mult acolo. Cred că s-a întâlnit cu soldații când se îndreptau spre Ephebe. Trebuie să fi trecut prin apropiere. Își rupse altă bucată din rasă și încercă să spele rana.

— Vrem să îl mâncăm, nu să îl vindecăm! strigă Om. La ce îți umblă mintea? Crezi că o să fie recunoscător?

— Voia să fie ajutat.

— Și curând va vrea să fie hrănit. Ia asta te-ai gândit?

— Se uită înduioșător la mine.

— Probabil că până acum nu a mai văzut niciodată masa pe o săptămână întreagă mergând singură pe lângă el.

„Asta nu era adevărat", se gândi Om. Brutha pierdea greutate ca un cub de gheață, aici în deșert. Asta îl ținea în viață! Băiatul era o cămilă pe două picioare.

Brutha merse apăsat spre mormanul de pietre, cioburi și fragmente de oase alunecându-i sub tălpi. Bolovanii formau un labirint de tunele pe jumătate deschise și de peșteri. După miros, leul trăia aici de mult timp și fusese deseori bolnav. Se uită ceva timp la

cea mai apropiată peșteră.

— Ce-i așa de fascinant la un bârlog de leu? spuse Om.

— Felul în care coboară treptele în el, cred, zise Brutha.

Didactilos simțea mulțimea. Umplea hambarul.

— Câți sunt? spuse el.

— Sute! zise Urn. Stau chiar și pe căpriori! Și... maestre?

— Da?

— Sunt chiar unul sau doi preoți! Și zeci de soldați!

— Stați liniștiți, spuse Simony, alăturându-i-se pe platforma improvizată din butoaie de smochine. Sunt credincioși ai Țestoasei, ca și voi. Avem prieteni în locuri nebănuite!

— Dar eu nu... începu Didactilos, neajutorat.

— Nu e nimeni aici care să nu urască Biserica din tot sufletul, zise Simony.

— Dar asta nu-i...

— Nu așteaptă decât pe cineva care să îi conducă!

— Dar eu niciodată...

— Știu că nu ne vei dezamăgi. Ești un om al rațiunii. Urn, vino aici. Vreau să îți prezint un fierar...

Didactilos își întoarse fața spre mulțime. Simțea tăcerea tăcută, fierbinte a privirilor lor.

Fiecare picătură dura minute întregi.

Era hipnotizant. Brutha se trezi holbându-se la fiecare picătură care se forma. Era aproape imposibil să o vezi crescând, dar ele creșteau și cădeau de mii de ani.

— Cum? zise Om.

— Apa se scurge în jos după ploaie, explică Brutha. Se prinde în pietre. Zeii nu știu despre chestiile astea?

— Nu avem nevoie. Om se uită în jur. Să mergem. Nu-mi place locul ăsta.

— E doar un templu vechi. Nu e nimic aici.

— Despre asta vorbeam.

Era pe jumătate plin cu nisip și pietriș. Razele de lumină pătrundeau prin acoperișul spart aflat mult deasupra, căzând pe panta pe care coborâseră ei. Brutha se întreba cât de multe dintre stâncile săpate de vânt din deșert fuseseră odată clădiri. Aceasta trebuia să fi fost uriașă, poate o fortăreață măreață. Iar apoi îl înghițise deșertul.

Aici nu se auzeau voci şoptite. Chiar şi zeii mărunţi se ţineau departe de templele părăsite, din acelaşi motiv pentru care oamenii se ţin departe de cimitire. Singurul zgomot era clipocitul apei, din când în când.

Picura într-un bazin puţin adânc în faţa a ceea ce arăta ca un altar. Din acest bazin, săpase un şanţ în lespezile podelei până la gaură rotundă care părea să fie fără fund. Se zăreau câteva statui, toate răsturnate; erau mătăhăloase, lipsindu-le orice fel de detaliu, fiecare fiind păpuşa de lut a unui copil cioplită în granit. Pereţii îndepărtaţi fuseseră cândva acoperiţi cu un fel de basorelief, dar acesta se sfărâmase, în afară de câteva porţiuni, unde se distingeau desene ciudate, formate în mare parte din tentacule.

— Cine erau oamenii care au trăit aici? întrebă Brutha.

— Nu ştiu.

— Cărui zeu se închinau?

— Nu ştiu.

— Statuile sunt făcute din granit, dar nu există granit prin preajmă.

— Erau foarte evlavioşi pe atunci. Au târât pietrele până aici.

— Şi lespedea altarului e acoperită de şanţuri.

— Ah. Foarte evlavioşi. Asta era ca să se scurgă sângele.

— Chiar crezi că făceau sacrificii umane?

— Nu ştiu! Vreau să ies de aici!

— De ce? E apă şi e răcoare...

— Pentru că... aici a trăit un zeu. Un zeu puternic. Mii de oameni îl slăveau. O simt. Ştii? Iese din pereţi. Un Mare Zeu. Măreţe îi erau teritoriile şi splendidă îi era vorba. Armate întregi mărşăluiau în numele lui, cucereau şi ucideau. Iar acum nimeni, nici tu, nici eu, nimeni, nu ştie măcar cine a fost zeul sau care îi era numele ori cum arăta. Leii se adapă din locurile sfinte şi chestiile alea mici şi moi cu opt picioare, e una lângă talpa ta, cum le zice, alea cu antene, se târăsc sub altar. Acum înţelegi?

— Nu, spuse Brutha.

— Nu ţi-e teamă de moarte? Eşti om!

Brutha se gândi la asta. La câţiva metri distanţă, Vorbis se uita tăcut la im petic de cer.

— E treaz. Doar că nu vorbeşte.

— Cui îi pasă? Nu te-am întrebat despre el.

— Păi... uneori... când fac treabă în catacombă... e felul de loc în care nu poţi să nu... adică, toate craniile şi chestiile alea... şi Cartea

spune...

— Poftim, zise Om, cu o urmă de triumf amar în glas. Nu știi. Asta îi împiedică pe toți să înnebunească, nesiguranța, sentimentul că ar putea să iasă bine, până la urmă. Dar e diferit pentru zei. Noi chiar știm. Știi povestea despre rândunica aceea care zboară printr-o cameră?

— Nu.

— Toată lumea o știe.

— Eu nu.

— Despre viață care e ca o rândunică zburând printr-o cameră? Afară e doar beznă? Și zboară prin cameră și nu e decât o clipă de căldură și de lumină?

— Ferestrele sunt deschise? spuse Brutha.

— Nu poți să îți închipui cum e să fii acea rândunică și să știi despre beznă? Să știi că după aceea nu vei mai avea ce să îți aduci aminte, niciodată, în afară de acea singură clipă de lumină?

— Nu.

— Nu. Bineînțeles că nu poți. Dar așa e când ești zeu. Și locul ăsta... e o morgă.

Brutha se uită în jur la templul antic, întunecat.

— Păi... tu știi cum e să fii om?

Om își băgă iute capul în carapace pentru o clipă, cel mai apropiat lucru de o ridicare din umeri de care era în stare.

— În comparație cu un zeu? Ușor. Te naști. Respecți câteva reguli. Faci ce ți se spune. Mori. Uiți.

Brutha se uită fix la el.

— S-a întâmplat ceva?

Brutha scutură din cap. Apoi se ridică și merse la Vorbis.

Diaconul băuse apă din palmele lui Brutha făcute căuș. Dar parcă era deconectat. Mergea, bea, respira. Sau ceva o făcea. Corpul lui o făcea. Ochii întunecați se deschideau, dar nu păreau să se uite la ceva ce ar fi putut vedea Brutha. Nu era nici un indiciu că cineva se uita prin ei. Brutha era sigur că dacă ar fi plecat, Vorbis ar fi stat pe dalele crăpate până când ar fi căzut încetișor. Trupul lui Vorbis era prezent, dar locul în care se afla mintea lui probabil că nu putea fi localizat în nici un atlas normal.

Doar că, aici și acum, dintr-odată, Brutha se simțea atât de sigur, încât chiar și Vorbis era un tovarăș bun.

— De ce te obosești cu el? A pus să fie omorâți mii de oameni!

— Dar, dar poate a crezut că tu voiai asta.

— N-am zis niciodată că vreau asta.

— Nu ți-a păsat, spuse Brutha.

— Dar eu...

— Taci!

Om căscă gura uluit.

— Ai fi putut să-i ajuți pe oameni, zise Brutha. Dar nu ai făcut decât să strivești în stânga și în dreapta, să urli și să încerci să bagi spaima în ei. Ca... ca un om care lovește un măgar cu un băț. Dar oamenii ca Vorbis au făcut ca bățul să fie atât de bun, încât să devină singurul lucru în care ajunge măgarul să creadă.

— Dacă ai mai lucra nițel la ea, ar fi bună de parabolă, spuse Om morocănos.

— Eu vorbesc despre viața reală!

— Nu e vina mea dacă oamenii folosesc greșit...

— Ba da! Trebuie să fie! Dacă strici mințile oamenilor doar pentru că vrei ca ei să creadă în tine, ce fac ei e din vina ta!

Brutha se uită urât la țestoasă, apoi se îndreptă cu pași mari la o grămadă de pietriș care domina un capăt al templului ruinat. Scormoni prin ea.

— Ce cauți?

— Trebuie să luăm apă, zise Brutha.

— N-o să găsești nimic, spuse Om. Oamenii au plecat. Pământul s-a terminat, la fel și oamenii. Au luat totul cu ei. Ce te mai obosești să cauți?

Brutha nu îl băgă în seamă. Sub pietre și nisip se afla ceva.

— De ce îți faci griji pentru Vorbis? scânci Om. Peste o sută de ani, oricum o să fie mort. Cu toții o să fim morți.

Brutha trase de bucata curbată de ceramică. Aceasta se desprinse și se dovedi a fi două treimi dintr-un bol mare, spart chiar pe verticală. Fusese aproape la fel de larg ca brațele întinse ale lui Brutha, dar prea spart ca să îl mai ia cineva.

Nu era bun pentru nimic. Dar fusese odată bun la ceva. Siluete în relief erau cioplite în jurul buzei lui. Brutha se uită cu atenție la ele, căutând ceva care să îi distragă atenția, în timp ce glasul lui Om îi bâzâia în cap.

Siluetele păreau mai mult sau mai puțin umane. Și erau implicate într-un ritual religios. Îți dădeai seama după cuțite (nu e crimă dacă e pentru un zeu). În centrul bolului, stătea o siluetă mai mare, evident importantă, un fel de zeu pentru care o făceau...

— Ce? zise el.

— Am spus că peste o sută de ani o să fim morți cu toții.

Brutha se uită fix la siluetele de pe bol. Nimeni nu știa cine era zeul lor și de ce dispăruseră. Leii dormeau în locurile sfinte și...

... Chilopoda aridius, miriapodul de deșert obișnuit, îi furniză biblioteca rezidentă în memoria lui...

... fugi sub altar.

— Da, zise Brutha. Vom fi. Ridică bolul deasupra capului și se întoarse.

Om se vâri în carapace.

— Dar aici... Brutha scrâșni din dinți în timp ce se clătina sub greutate... Și acum...

Aruncă bolul. Acesta se izbi de altar. Fragmente de ceramică antică țâșniră în sus și căzură zornăind. Ecourile bubuiră prin templu.

— ... suntem vii!

Îl luă pe Om, care se retrăsese de tot în carapace.

— Și o să ajungem acasă. Cu toții, spuse el. Știu asta.

— E scris, nu? zise Om, cu vocea înfundată.

— Este spus. Și dacă mă contrazici... am impresia că o carapace de broască țestoasă este un recipient destul de bun pentru apă.

— N-ai îndrăzni.

— Cine știe? S-ar putea. Ai zis că peste o sută de ani o să fim cu toții morți.

— Da! Da! făcu Om disperat. Dar aici și acum...

— Exact.

Didactilos surâse. Nu îi venea ușor. Nu că ar fi fost un om sobru, dar nu vedea zâmbetele celorlalți. Era nevoie de câteva zeci de mișcări ale mușchilor pentru a zâmbi și nu exista un profit pentru investiția lui.

Vorbise de multe ori mulțimilor în Ephebe, dar acestea erau invariabil alcătuite din alți filosofi ale căror strigăte de „Ce prostie!", ‚Asta o inventezi din mers!" și alte contribuții la dezbatere îl liniștea întotdeauna. Asta din cauză că nimeni nu era cu adevărat atent. Nu se gândeau decât la ce urma să spună ei.

Dar această mulțime îi aducea aminte de Brutha. Felul în care ascultau era ca o groapă uriașă care îi aștepta vorbele pentru a o umple. Problema era că el vorbea în filosofie, iar ei ascultau în aiureală.

— Nu puteți crede în Marele A'Tuin, zise el. Marele A'Tuin există. Nu are rost să credeți în lucruri care există.

— Cineva a ridicat mâna, spuse Urn.

— Da?

— Domnule, sigur nu merită să crezi decât în lucrurile care există? zise solicitantul, care purta uniforma unui sergent al Gărzii Sfinte.

— Dacă există, nu trebuie să crezi în ele, spuse Didactilos. Pur și simplu, sunt. Oftă. Ce aș putea să vă zic? Ce vreți să auziți? Eu doar am scris ce știu oamenii. Munții se înalță și se prăbușesc, iar sub ei Țestoasa înoată înainte. Oamenii trăiesc și mor, iar Țestoasa Se Mișcă. Imperiile cresc și se fărâmițează, iar Țestoasa Se Mișcă. Zeii vin și pleacă, iar Țestoasa Se Mișcă în continuare. Țestoasa Se Mișcă.

Din beznă se auzi un glas:

— Și ce este adevărat?

Didactilos ridică din umeri.

— Țestoasa chiar există. Lumea este un disc plat. Soarele se rotește în jurul ei o dată pe zi, târându-și lumina după el. Și asta va continua să se întâmple, fie că o credeți, fie că nu. Este real. Nu știu despre adevăr. Adevărul este mult mai complicat de atât. Nu cred că Țestoasa dă doi bani dacă e adevărat sau nu, ca să vă spun sincer.

Simony îl trase pe Urn deoparte în timp ce filosoful continua să vorbească.

— Nu asta au venit să audă! Nu poți să faci nimic?

— Pardon? făcu Urn.

— Nu vor filosofie. Vor un motiv să se ridice împotriva Bisericii! Acum! Vorbis e mort, arhichinovitul e dus cu pluta, toți cei din ierarhie sunt ocupați să se înjunghie unii pe alții pe la spate. Citadela e ca o prună mare și putredă.

— Mai are, totuși, câteva viespi în ea, zise Urn. Ai zis că ai doar o zecime din armată.

— Dar sunt oameni liberi, rosti Simony. Cu mințile libere. Se vor lupta pentru mai mult de cincizeci de cenți pe zi.

Urn își privi palmele. Deseori făcea așa când era nesigur, ca și cum ele ar fi fost singurele lucruri din lume în care se încredea.

— Vor reduce șansele la trei la unul înainte ca să își dea seama ceilalți, spuse Simony încruntat. Ai vorbit cu fierarul?

— Da.

— Poate s-o facă?

— Cred că... da. Nu era ce...

— I-au torturat tatăl. Doar pentru că avea o potcoavă atârnată în atelier, când toată lumea știe că fierarii trebuie să aibă micile lor

ritualuri. Și i-au luat fiul în armată. Dar are multe ajutoare. Vor lucra toată noaptea. Nu trebuie decât să le spui ce vrei.

— Am făcut niște schițe...

— Bun, zise Simony. Ascultă, Urn. Biserica este condusă de oameni ca Vorbis. Așa stă treaba. Milioane de oameni au murit pentru... pentru nimic în afară de minciuni. Putem opri toate astea...

Didactilos se oprise din vorbit.

— A stricat-o, spuse Simony. Ar fi putut face orice cu ei. Și el le-a zis doar o grămadă de adevăruri. Nu poți să îi inspiri pe oameni cu adevăruri. Au nevoie de o cauză. De un simbol.

Părăsiră templul chiar înainte de apus. Leul se târâse la umbra unor pietre, dar se ridică nesigur pentru a-i privi cum plecau.

— O să ne urmărească, gemu Om. Așa fac. Cale de mile întregi.

— O să supraviețuim.

— Aș vrea să am încrederea ta.

— Ah, dar eu am un Zeu în care să mă încred.

— Nu vor mai fi temple ruinate.

— Va fi altceva.

— Și nici măcar un șarpe de mâncat.

— Dar eu merg alături de Zeul meu.

— Nu ca gustare, totuși. Și mai și mergi în direcția greșită.

— Nu. Încă mă depărtez de coastă.

— Despre asta vorbeam.

— Cât de departe poate merge un leu cu o rană de suliță ca aia în el?

— Ce legătură are asta?

— Cea mai mare.

Și, jumătate de oră mai târziu, găsiră urmele, o dâră neagră și întunecată pe deșertul argintiu, luminat de lună.

— Soldații au venit pe aici. Nu trebuie decât să mergem pe urme înapoi. Dacă ne îndreptăm spre direcția din care au venit ei, o să ajungem unde mergem.

— N-o să reușim!

— Călătorim fără bagaje.

— Oh, da. Ei erau împovărați de o grămadă de hrană și apă, zise Om cu amărăciune. Ce noroc că noi n-avem de nici unele.

Brutha îi aruncă o privire lui Vorbis. Acesta mergea fără ajutor acum, dacă îl întorceai ușurel de fiecare dată când trebuia să schimbi direcția.

Dar chiar și Om trebuia să accepte că urmele ofereau ceva siguranță. Într-un fel, erau vii, așa cum și ecoul este viu. Oameni trecuseră pe aici, nu cu mult timp în urmă. Mai erau și alți oameni pe lume. Cineva, undeva, supraviețuia.

Sau nu. După cam o oră ajunseră la o movilă de lângă drum. În vârful ei erau un coif și o sabie înfiptă în nisip.

— Mulți soldați au murit pentru a ajunge iute aici, spuse Brutha.

Oricine avusese destul timp să își îngroape morții desenase și un simbol în nisipul movilei. Brutha se cam aștepta să fie o țestoasă, dar vântul deșertului nu șterse de tot forma grosolană a unei perechi de coame.

— Nu înțeleg asta, zise Om. Nu cred cu adevărat că exist, dar se apucă și pun așa ceva pe un mormânt.

— E greu de explicat. Cred că este din cauză că ei cred că ele există, spuse Brutha. Este pentru că ei sunt oameni și la fel a fost și el.

Trase sabia din nisip.

— Asta la ce îți trebuie?

— Ar putea fi utilă.

— Împotriva cui?

— Ar putea fi utilă.

O oră mai târziu, leul care șchiopăta după Brutha ajunse și el la mormânt. Trăia în deșert de șaisprezece ani și motivul pentru care trăise atât de mult era că nu murise și nu murise pentru că nu irosise niciodată proteinele disponibile. Săpă.

Oamenii irosiseră întotdeauna proteine disponibile încă de pe vremea când începuseră să se întrebe cine trăise în ele.

Dar, în final, există locuri mai rele in care să fii îngropat decât într-un leu.

Pe insulele de piatră erau șerpi și șopârle. Probabil că erau foarte hrănitoare și fiecare dintre ele era, în felul ei, o explozie de gust.

Nu mai era apă.

Dar erau plante... mai mult sau mai puțin. Arătau ca niște grupuri de pietre, în afară de locul unde câteva scoseseră o floare ascuțită centrală care era de un roz și un violet strălucitoare în lumina răsăritului.

— De unde își iau apă?

— Din mările fosile.

— Apă care s-a transformat în piatră?

— Nu. Apă care s-a scufundat cu mii de ani în urmă. Până în

stratul cel mai de jos.

— Poți să sapi până la ea?

— Nu fi prost.

Brutha aruncă o privire de la floare până la cea mai apropiată insulă de piatră.

— Miere, zise el.

— Ce?

Albinele aveau un stup la înălțime pe un stei de piatră. Zumzetul se putea auzi de la sol. Nu aveai cum să te urci până la ele.

— Bună încercare, spuse Om.

Soarele se ridicase. Deja pietrele erau calde la atingere.

— Odihnește-te, îl îndemnă Om cu blândețe. Stau eu de pază.

— Stai de pază pentru ce?

— Păzesc și aflu eu.

Brutha îl conduse pe Vorbis la umbra unui bolovan mare și îl împinse ușurel jos. Apoi se întinse și el.

Setea nu îl chinuia prea mult. Băuse din bazinul din templu până când pleoscăia când pășea. Mai târziu, s-ar putea să găsească un șarpe... Când te gândeai la ce aveau unii oameni din lume, viața nu mai părea așa de rea.

Vorbis se întinse pe o parte, cu ochii lui negru pe negru privind în gol.

Brutha încercă să adoarmă.

Nu visase niciodată. Didactilos fusese entuziasmat de asta. Cineva care își amintea totul și nu visa ar fi trebuit să gândească încet, zicea el. Imaginează-ți o inimă[11], spunea el, care era aproape în întregime memorie și nu mai avea bătăi de irosit pentru scopurile de gândire zilnice. Asta ar fi explicat de ce Brutha își mișca buzele atunci când gândea.

Așa că acesta nu se putea să fie un vis. Trebuie să fi fost soarele.

Auzi glasul lui Om în cap. Țestoasa părea să poarte o conversație cu oameni pe care Brutha nu îi auzea.

Al meu!

Pleacă!

Nu.

Al meu!

Amândoi!

Ai mei!

Brutha întoarse capul.

Țestoasa era într-o despărțitură dintre pietre, cu gâtul întins și legănându-se dintr-o parte în alta. Se mai auzea un sunet, un fel de scâncet de musculiță, care venea și pleca... și promisiuni în capul lui.

Treceau rapid... fețe care îi vorbeau, forme, viziuni de mărire, clipe de oportunitate, ridicându-l, ducându-l mult deasupra lumii, totul era al lui, ar fi putut face orice, nu trebuia decât să creadă, în mine, în mine, în mine...

În fața lui se formă o imagine. Acolo, pe o piatră lângă el, era un porc la proțap înconjurat de fructe și o cană cu bere atât de rece, încât aerul îngheța pe margini.

Al meu!

Brutha clipi. Vocile dispărură. La fel și mâncarea.

Clipi iar.

Erau stranii imagini rămase pe retină, nu văzute, ci simțite. Oricât de bună era memoria lui, nu își putea aminti ce spuseseră vocile sau care fuseseră imaginile. Tot ce rămânea era o amintire a porcului la proțap și a berii reci.

— Asta pentru că nu știu ce să îți ofere, explică glasul lui Om, încetișor. Așa că încearcă să îți ofere orice. De obicei încep cu viziuni ale mâncării și ale plăcerilor carnale.

— Nu au mers mai departe de mâncare, zise Brutha.

— Bine că i-am dovedit, atunci, spuse Om. Nu poți să știi ce ar fi reușit cu un tânăr ca tine.

Brutha se ridică în coate.

Vorbis nu se mișcase.

— Au încercat să ajungă și la el?

— Cred că da. N-ar merge. Nimic nu intră, nimic nu iese. Niciodată nu am văzut o minte atât de închisă în sine.

— Se vor întoarce?

— Oh, da. Nu că ar avea altceva de făcut.

— Când se întorc, zise Brutha, simțindu-se amețit, ai putea să aștepți până când îmi arată viziuni ale plăcerilor carnale?

— Foarte urât din partea ta.

— Fratele Nhumrod era foarte dur în privința lor. Dar eu cred că poate ar trebui să ne cunoaștem inamicii, nu?

Vocea lui Brutha se transformă într-un cârâit.

— Mi-ar fi prins bine o viziune a băuturii, spuse el, istovit.

Umbrele erau lungi. Se uită în jur, uimit.

— Cât timp au încercat?

— Toată ziua. Și mai sunt și insistenți, diavolii. Au venit roi.

Brutha află și de ce se întâmpla la apus.

Îl cunoscu pe sfântul Ungulant, schimnicul, prietenul tuturor zeilor mărunți. De peste tot.

— Măi, măi, măi, zise sf. Ungulant. Nu primim mulți vizitatori pe aici. Nu-i așa, Angus?

Se adresă aerului de lângă el.

Brutha încerca să își păstreze echilibrul, pentru că roata de căruță se legăna periculos de fiecare dată când se mișca. Îl lăsaseră pe Vorbis să șadă în deșert la douăzeci de picioare mai jos, ținându-și genunchii la piept și privind în gol.

Roata fusese prinsă în vârful unui par subțire. Era destul de lată pentru ca o persoană să poată sta întinsă inconfortabil.

Dar sf. Ungulant părea creat să stea întins inconfortabil. Era atât de slab, încât chiar și scheletele ar fi spus: „Ia uite ce slab e!" Purta în jurul brâului un fel de cârpă minimalistă, atât cât îți puteai da seama pe sub barbă și păr.

Fusese destul de greu să îl ignore pe sf. Ungulant, care țopăise în vârful parului strigând: „He-ei!" și „Aici!". La câteva picioare depărtare mai era un par ceva mai mic, cu un semn demodat de genul o semilună decupată în ușa privatei pe el. Doar pentru că erai schimnic, spunea sf. Ungulant, nu trebuia să renunți la tot.

Brutha auzise de schimnici, care erau un fel de profeți într-o singură direcție. Plecau în deșert, dar nu se mai întorceau, preferând să ducă o viață de pustnic plină de mizerie și greutăți, mizerie și meditație pioasă și iar mizerie. Multora dintre ei le plăcea să își facă viața și mai grea fiind zidiți în chilii sau trăind, destul de potrivit, în vârful unui par. Biserica Omniană îi încuraja, în baza faptului că era cel mai bine să îi ducă pe nebuni cât mai departe posibil, unde nu puteau provoca probleme și unde puteau fi îngrijiți de comunitate, în măsura în care comunitatea era formată din lei, șoimi și mizerie.

— Mă gândeam să mai adaug o roată, spuse sf. Ungulant, chiar aici. Să prind răsăritul de soare, știi.

Brutha se uită în jurul lui. În toate părțile nu se zărea nimic altceva decât stânci plate și nisip.

— Nu prinzi soarele peste tot, tot timpul? zise el.

— Dar e mult mai important dimineața, spuse sf. Ungulant. În plus, Angus zice că ar trebui să avem o curte interioară.

— Hm, făcu Brutha. Al cărui fel de... religie... ești sfânt, mai exact?

O expresie de jenă străbătu suprafața foarte mică dintre sprâncenele și mustața sfântului Ungulant.

— Oh. Al nici uneia, de fapt. Totul a fost o greșeală, zise el. Părinții mei mi-au dat numele Sevrian Firmanis Ungulant, iar apoi într-o zi, desigur, foarte amuzant, cineva a atras atenția asupra inițialelor: SF. După aceasta, totul a părut inevitabil.

Roata se legănă nițel. Pielea sf. Ungulant era înnegrită de soarele deșertului.

— Am fost nevoit să aleg schimnicia din mers, firește, spuse el. Am învățat singur. Sunt complet autodidact. N-ai cum să găsești un pustnic care să te învețe sihăstria, pentru că, desigur, asta cam strică totul.

— Ăă... dar mai e... Angus? zise Brutha, uitându-se fix la locul în care credea că era Angus sau în care, cel puțin, credea că sf. Ungulant credea că e Angus.

— Acum e acolo, spuse sf. iute, arătând spre o altă parte a roții. Dar el nu se ocupă deloc cu sihăstria. Știi, nu e antrenat. Doar îmi ține companie. Pe cinstea mea, chiar aș fi luat-o razna dacă nu ar fi fost Angus să mă înveselească tot timpul!

— Da... bănuiesc că ai fi luat-o, zise Brutha. Surâse aerului gol, pentru a arăta bunăvoință.

— De fapt, e o viață destul de bună. Programul e cam lung, dar mâncarea și băutura merită tot efortul.

Brutha avea sentimentul clar că știa ce avea să urmeze.

— Berea e destul de rece? spuse el.

— Îmbrobonată, zise sfântul Ungulant, zâmbind larg.

— Și purcelul la proțap?

Rânjetul sfântului Ungulant era nebunesc.

— E tot cafeniu și crocant pe la margini, da, făcu el.

— Dar bănuiesc că, ăă... mai mănânci și câte un șarpe sau o șopârlă?

— Ciudat că spui asta. Da. Din când în când. Pentru variație.

— Și ciuperci? spuse Om.

— Sunt ciuperci prin părțile astea? întrebă Brutha cu inocență.

Sf. Ungulant dădu fericit din cap.

— După ploile anuale, da. Unele roșii cu buline galbene. Deșertul devine foarte interesant după sezonul ciupercilor.

— Plin de viermi uriași care cântă? De coloane de foc vorbitoare? De girafe care explodează? Chestii din astea? rosti Brutha cu precauție.

— Pe ceruri, da, spuse sfântul. Nu știu de ce. Cred că sunt atrase de ciuperci.

Brutha dădu din cap.

— Te prinzi, puștiule, zise Om.

— Și bănuiesc că bei... apă? spuse Brutha.

— Știi, e ciudat, da, zise sf. Ungulant. Simt tot felul de lucruri minunate de băut, dar din când în când am această, ei, nu pot să îi spun decât poftă, pentru câteva guri de apă. Poți să explici asta?

— Trebuie să fie... cam greu de găsit, spuse Brutha, vorbind încă foarte atent, precum cineva care ține în undiță un pește de cincizeci de livre cu un fir pentru cincizeci și una de livre.

— Ciudată, zău, replică sf. Ungulant. Și asta când berea rece ca gheața e atât de la îndemână.

— De unde, ăăâ, o iei? Apa? zise Brutha.

— Știi plantele de piatră?

— Cele cu flori mari?

— Dacă tai partea cărnoasă a plantelor, acolo e până la o jumătate de halbă de apă, spuse sfântul. Bagă de seamă, are gust de pipi.

— Cred că am putea trece peste asta, zise Brutha printre buzele uscate. Se retrase către scara de frânghie care era contactul sfântului cu pământul.

— Sigur nu mai vreți să mai stați? întrebă sf. Ungulant. E miercuri. Miercurea primim purceluș de lapte și legume proaspete scăldate de soare alese de bucătar cu mâna lui.

— Noi, ăăă, avem multe de făcut, zise Brutha aflat deja la jumătatea scării care se legăna.

— Dulciuri pe alese?

— Cred că poate...

Sf. Ungulant se uită în jos cu tristețe la Brutha care îl ajuta pe Vorbis să meargă prin pustiu.

— Și după aceea, probabil că avem bombonele de mentă! strigă el, cu palmele făcute pâlnie la gură. Nu?

Curând siluetele deveniră niște simple puncte pe nisip.

— S-ar putea să fie viziuni de plăceri sex... nu, mint, asta-i vinerea... murmură sf. Ungulant.

Acum că vizitatorii plecaseră, aerul era iar plin de zumzetul și scâncetul zeilor mărunți. Erau miliarde.

Sf. Ungulant zâmbi.

Era, firește, nebun. Din când în când, bănuia asta. Dar părerea lui era că nebunia nu trebuia irosită. Se desfăta zilnic din hrana zeilor, bea cele mai rare și mai vechi dintre vinuri, mânca fructe care nu erau doar în afara sezonului, ci și în afara realității. Că era nevoit să bea uneori câte o gură de apă sălcie sau să mai mănânce câte un picior de șopârlă în scopuri medicinale era un preț foarte mic.

Se întoarse la masa încărcată care sclipea în aer. Toate acestea... și tot ce voiau zeii mărunți era ca să știe cineva despre ei, ca să creadă cineva că existau.

Astăzi aveau și jeleu și înghețată.

— Mai mult pentru noi, eh, Angus?

— Da, spuse Angus.

Lupta se încheiase în Ephebe. Nu durase mult, mai ales când se alăturaseră și sclavii. Erau prea multe străzi înguste, prea multe ambuscade și, mai presus de orice, prea multă hotărâre încrâncenată. Se spune de obicei că oamenii liberi vor triumfa întotdeauna în fața sclavilor, dar poate că totul depinde de perspectivă.

În plus, comandantul garnizoanei ephebiene declarase cumva

neliniștit că sclavia avea să fie, din acel moment, abolită, ceea ce îi înfuriase pe sclavi. Ce rost ar mai fi avut să economisești pentru a deveni liber dacă nu puteai avea sclavi după aceea? în plus, cum ar fi mâncat?

Omnienii nu puteau înțelege și oamenii nesiguri se luptă prost. Iar Vorbis dispăruse. Certitudinile păreau mai puțin sigure când acei ochi erau în altă parte.

Tiranul fu eliberat din închisoare. Își petrecu prima zi de libertate compunând cu grijă mesaje pentru celelalte țărișoare înșirate de-a lungul coastei.

Era timpul să se facă ceva cu Omnia.

Brutha cânta.

Vocea îi răsuna printre pietre. Stoluri de scalbii își abandonară obiceiurile pedestre leneșe și își luară zborul înnebunite, lăsând pene în graba lor de a se ridica în aer. Șerpii se vârâră iute în crăpături din piatră.

Puteai trăi în deșert Sau cel puțin puteai să supraviețuiești...

A ajunge înapoi în Omnia putea fi doar o problemă de timp. Încă o zi...

Vorbis mergea încet, un pic în urma lor. Nu spunea nimic și, când i se vorbea, nu dădea nici un semn că ar fi înțeles ce i se spusese.

Om, săltând în raniţa lui Brutha, începea să simtă depresia care îl cuprinde pe orice realist în prezența unui optimist.

Acordurile încordate ale cântecului „Gheare de fier îi vor sfâșia pe necredincioși" se stinseră. Avu loc o mică alunecare de pietre, undeva mai departe.

— Suntem vii, zise Brutha.

— Deocamdată.

— Și suntem aproape de casă.

— Da?

— Am văzut o capră pe stâncile de acolo din spate.

— Încă mai sunt o grămadă prin preajmă.

— Capre?

— Zei. Și cei pe care i-am întâlnit până acum erau cei slabi, ai grijă.

— Cum adică?

Om oftă.

— E logic, nu? Gândește-te. Cei mai puternici stau pe lângă margine, pe unde e pradă... adică, sunt oameni. Cei slabi simt împinși

spre locurile nisipoase, unde oamenii nu se duc aproape deloc...

— Zei puternici, spuse Brutha gânditor. Zei care știu cum e să fii puternic.

— Așa-i.

— Nu zei care știu cum e să fii slab...

— Ce? N-ar rezista nici cinci minute. E o lume în care zeii se mănâncă între ei.

— Poate că asta explică ceva despre firea zeilor. Puterea e ereditară. Ca păcatul.

Fața i se întunecă.

— Doar că... nu e. Păcatul, adică. Cred, poate, că atunci când ajungem înapoi, voi vorbi cu niște oameni.

— Oh, și o să te asculte, nu?

— Înțelepciunea vine din pustietate, se spune.

— Doar înțelepciunea pe care o vor oamenii. Și ciupercile.

Când soarele începea să urce pe cer, Brutha mulse o capră. Aceasta stătu răbdătoare în timp ce Om îi liniștea mintea. Și Om nu propuse să o omoare, observă Brutha.

Apoi găsiră iar umbră. Erau tufișuri aici, joase, țepoase, fiecare frunzuliță fiind baricadată în spatele propriei coroane de spini.

Om stătu de pază o vreme, dar zeii mărunți de la marginea pustietății erau mai șireți și mai puțin grăbiți. Aveau să fie aici, probabil la amiază, când soarele transforma terenul într-o strălucire infernală. Avea să îi audă. Între timp, putea mânca.

Se târî prin tufișuri, spinii lor zgâriindu-i carapacea fără să-i facă vreun rău. Trecu pe lângă altă țestoasă, care nu era locuită de nici un zeu și care îi aruncă acea privire tulbure pe care o folosesc țestoasele atunci când încearcă să se lămurească dacă ceva este acolo pentru a fi mâncat sau pentru a face dragoste cu el, singurele lucruri din mintea unei țestoase normale. O evită și găsi câteva frunze pe care aceasta le ratase.

Din când în când, se întorcea pe solul nisipos și îi privea pe cei doi care dormeau.

Și atunci îl văzu pe Vorbis ridicându-se în capul oaselor, uitându-se în jur încet și metodic, luând o piatră, studiind-o cu atenție și apoi lovindu-l brusc în cap pe Brutha cu ea.

Brutha nici măcar nu gemu.

Vorbis se ridică și merse iute direct la tufișurile în care se ascundea Om. Dădu ramurile în lături, fără să îi pese de spini, și scoase țestoasa pe care Om tocmai o întâlnise.

Pentru o clipă aceasta fu ținută în sus, mișcând încet din picioare, înainte ca diaconul să o arunce cu putere în pietre.

Apoi, cu ceva efort, îl ridică pe Brutha, îl puse pe umeri și pomi spre Omnia.

Totul se întâmplă în câteva clipe.

Om se chinui să își împiedice capul și picioarele să se retragă automat în carapace, reacția instinctivă la panică a unei broaște țestoase.

Vorbis dispărea deja pe după niște pietre.

Dispăru.

Om începu să se miște înainte, apoi se feri în carapacea lui când o umbră pluti pe pământ. Era o umbră cunoscută, una plină de groază de țestoasă.

Vulturul coborî în picaj către punctul în care țestoasa rănită se zbătea și, cu o pauză foarte mică în căderea lui.

Înhăță reptila și se înălță înapoi pe cer cu bătăi lungi și lenește din aripi.

Om îl urmări până când acesta deveni un punct, iar apoi își feri privirea când un punct mai mic se desprinse și căzu învârtindu-se tot timpul spre pietrele de dedesubt. Vulturul coborî încet, pregătindu-se de ospăț. O adiere de vânt făcu tufișurile să foșnească și agită nisipul. Lui Om i se păru că aude vocile tuturor zeilor mărunți care îl tachinau și râdeau de el.

Sf. Ungulant, stând pe genunchii lui osoși, sparse frunza dură și umflată a unei plante de piatră.

„Drăguț băiat, se gândi el. Vorbea mult de unul singur, dar asta e de așteptat. Deșertul îi face pe unii oameni să fie așa, nu, Angus?"

— Da, zise Angus.

Angus nu vru deloc apă sălcie. Susținu că îi provoca vânturi.

— Cum dorești, spuse sf. Ungulant. Măi, măi! Uite o mică surpriză.

Nu găseai des Chilopoda aridius aici, în largul deșertului și iată trei, toate sub o singură piatră!

Ciudat cum simțeai că tot ai mai fi mâncat ceva, chiar și după o masă bună formată din *Petit porc roti avec pommes de teire nouvelles et lagumes du jour et biere glacae avec plăsmuire de l'imaginațiune.*

Își scotea din dinte piciorușele celei de a doua, când leul apăru tăcut în vârful celei mai apropiate dune din spatele lui.

Leul avea senzații ciudate de recunoștință. Simțea că ar fi trebuit

să prindă din urmă hrana drăguță care avusese grijă de el și, ei, să se abțină să o mănânce într-un mod simbolic. Iar acum iată și mai multă hrană, care nici nu îl băga de seamă. Ei, ăsteia nu îi datora nimic...

Păși neauzit înainte, apoi începu să alerge greoi. Neștiindu-și soarta, sf. Ungulant se apucă de cel de al treilea miriapod. Leul sări...

Și lucrurile ar fi stat foarte rău pentru sf. Ungulant dacă Angus nu ar fi nimerit fiara cu o piatră chiar după ureche.

Brutha stătea în picioare în deșert, doar că nisipul era negru precum cerul și nu exista soare, deși totul era puternic luminat.

„Ah, se gândi el. Deci așa e să visezi."

Mii de oameni mergeau prin deșert. Nu îi dădură atenție. Mergeau de parcă nu și-ar fi dat deloc seama că erau în mijlocul unei mulțimi.

Încercă să le facă semn cu mâna, dar era țintuit în loc. Încercă să vorbească, dar cuvintele i se evaporară în gură.

Iar apoi se trezi.

Primul lucru pe care îl văzu fu lumina, intrând pieziș pe o fereastră. În contra-lumină era o pereche de palme, ridicate în semnul sfintelor coarne.

Cu ceva greutate, capul strigându-și durerea la el, Brutha urmări palmele în lungul unei perechi de mâini către locul în care se întâlneau nu cu mult sub capul plecat al...

— Frate Nhumrod?

Maestrul novicilor ridică privirea.

— Brutha?

— Da?

— Om fie slăvit!

— E aici?

— ... aici? Cum te simți?

— Eu...

Capul îi zvâcnea, își simțea spatele de parcă i-ar fi luat foc și simțea o durere surdă în genunchi.

— Ai fost ars de soare foarte rău, zise Nhumrod. Și te-ai lovit urât la cap în cădere.

— Ce cădere?

— ... cădere. De pe stânci. În deșert. Ai fost cu Profetul, spuse Nhumrod. Ai mers alături de Profet. Unul dintre novicii mei.

— Îmi aduc aminte de... deșert... rosti Brutha, atingându-și

ușurel capul. Dar... Profetul...?

— ... Profetul. Oamenii spun că ai putea fi făcut episcop sau chiar iam, spuse Nhumrod. Există un precedent, știi. Preacuviosul sfânt Bobby a fost făcut episcop pentru că a fost în deșert cu Profetul Osar când el era măgar.

— Dar eu nu îmi aduc... aminte... de nici un Profet. Eram doar eu și...

Brutha se opri. Nhumrod zâmbea larg.

— Vorbis?

— Cu foarte mare mărinimie mi-a povestit totul, zise Nhumrod. Am avut privilegiul să fiu în Locul Lamentării când a sosit. Era chiar după rugăciunile Sestine. Arhichinovitul tocmai pleca... Ei, cunoști ceremonia. Și apare Vorbis. Acoperit de praf din cap până în picioare și mânând un măgar. Mă tem că tu erai atârnat pe spatele măgarului.

— Nu-mi aduc aminte de vreun măgar, spuse Brutha.

— ... măgar. Îl luase de la o fermă. Se strânsese ceva mulțime după el!

Nhumrod era îmbujorat de entuziasm.

— Și a declarat o săptămână de Jhaddara, și penitențe duble, și Consiliul i-a dat Toiagul și Căpăstrul, iar arhichinovitul a plecat la schitul din Skant!

— Vorbis este al optulea Profet, zise Brutha.

— ... Profet. Firește.

— Și... era vreo broască țestoasă? A pomenit ceva de vreo țestoasă?

— ... țestoasă? Ce legătură au țestoasele? Expresia lui Nhumrod se îmblânzi. Dar, firește, Profetul a spus că soarele te-a afectat. A spus că delirai – iartă-mă – despre tot felul de lucruri ciudate.

— Da?

— A stat la căpătâiul tău trei zile. A fost... aducător de inspirație.

— Cât a trecut... de când ne-am întors?

— ... întors? Aproape o săptămână.

— O săptămână!

— A spus că drumul te-a obosit foarte mult.

Brutha se uită fix la perete.

— Și a lăsat ordin să fie adus în fața lui de îndată ce ești complet conștient, zise Nhumrod. A fost foarte clar în privința asta. Tonul lui sugera că nici acum nu era prea sigur de starea de conștientă a lui Brutha. Crezi că poți merge? Pot să pun niște novici să te care, dacă dorești.

— Trebuie să merg să îl văd acum?

— ... acum. Chiar acum. Bănuiesc că vrei să îi mulțumești.

Brutha știuse despre aceste părți ale Citadelei doar din auzite. Nici fratele Nhumrod nu le văzuse vreodată. Deși nu fusese inclus în mod clar în convocare, venise și el, agitându-se plin de importanță pe lângă Brutha în timp ce doi novici vânjoși îl purtau într-un fel de lectică folosită de obicei de clericii bătrâni mai fărâmicioși.

În centrul Citadelei, în spatele Templului, era o grădină împrejmuită. Brutha se uită la ea cu un ochi de expert. Pe stânca goală nu exista nici măcar un centimetru de sol natural – fiecare lopată de pământ în care acești copaci umbroși creșteau trebuie să fi fost adusă cu mâna.

Vorbis era acolo, înconjurat de episcopi și de iami. Se uită în jur când Brutha se apropie.

— Ah, tovarășul meu din deșert, spuse el, binevoitor. Și Fratele Nhumrod, cred. Fraților, aș vrea să știți că am de gând să îl ridic pe Brutha la rangul de arhiepiscop.

Se auzi un murmur foarte slab de uimire dinspre clerici, iar apoi cineva își drese glasul. Vorbis se uită la Episcopul Treem, care era arhivistul Citadelei.

— Păi, teoretic nici nu e hirotonit, zise Episcopul Treem nesigur. Dar, firește, cu toții știm că a existat un precedent.

— Dobitocul lui Osar, spuse fratele Nhumrod iute. Își puse mâna la gură și se făcu roșu de rușine și de jenă.

Vorbis zâmbi.

— Bunul frate Nhumrod are dreptate, zise el. Care, de asemenea, nu fusese hirotonit, dacă nu cumva competențele erau ceva mai lejere pe atunci.

Se auzi un cor de râsete neliniștite, așa cum se aude întotdeauna de la oameni care își datorează slujbele și, poate, viețile unei toane a persoanei care tocmai rostise o glumă nu foarte amuzantă.

— Deși măgarul a fost făcut doar episcop, spuse episcopul „Dorință de moarte” Treem.

— Un rol pentru care era extrem de calificat, zise Vorbis tăios. Și acum, veți pleca toți. Inclusiv subdiaconul Nhumrod, adăugă el. Nhumrod se făcu din roșu alb la această avansare neașteptată. Dar arhiepiscopul Brutha va rămâne. Dorim să vorbim.

Preoțimea se retrase.

Vorbis se așeză pe un jilț din piatră sub un copac mai bătrân. Era

uriaș și străvechi, spre deosebire de rudele lui cu viață scurtă din afara grădinii, iar fructele lui dădeau în pârg.

Profetul își sprijini coatele pe brațele din piatră ale jilțului, cu degetele palmelor împletite în fața lui și îl privi lung, fără grabă pe Brutha.

— Ți-ai... revenit? rosti el în cele din urmă.

— Da, domnule, zise Brutha. Dar, domnule, nu pot fi episcop, nu pot nici măcar...

— Te asigur că postul nu cere multă inteligență, spuse Vorbis. Dacă ar fi altfel, episcopii nu ar fi în stare să îl ocupe.

Urmă altă lungă tăcere.

Când Vorbis vorbi iar, fii ca și cum fiecare cuvânt ar fi fost tras dintr-un hău adânc.

— Am vorbit odată, nu, despre natura realității?

— Da.

— Și despre cât de des ceea ce este perceput nu este fundamental adevărat?

— Da.

Altă pauză. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri, căutând broaște țestoase.

— Sunt sigur că ai amintiri neclare despre rătăcirile noastre prin pustietate.

— Nu.

— Este de așteptat. Soarele, setea, foamea...

— Nu, domnule. Amintirile mele nu se zăpăcesc ușor.

— Oh, da, îmi amintesc.

— Și eu, domnule.

Vorbis își întoarse capul nițel, uitându-se pieziș la Brutha, de parcă ar fi încercat să se ascundă în spatele propriei fețe.

— În deșert, Marele Zeu Om mi-a vorbit.

— Da, domnule. Așa este. În fiecare zi.

— Ai o credință simplă, dar puternică, Brutha. Când este vorba de oameni, sunt un judecător foarte bun.

— Da, domnule. Domnule?

— Da, dragul meu Brutha?

— Nhumrod a zis că dumneavoastră m-ați condus pe mine prin deșert, domnule.

— Îți amintești ce am spus despre adevărul fundamental, Brutha? Firește că da. A existat un deșert fizic, într-adevăr, dar și un deșert al sufletului. Zeul meu m-a îndrumat pe mine, iar eu te-am îndrumat pe

tine.

— Ah. Da. Înțeleg.

Deasupra, punctul rotitor care era vulturul păru sa rămână o clipă nemișcat în aer. Apoi își strânse aripile și se lăsă să cadă...

— Mult mi-a fost dat în deșert, Brutha. Mult am învățat. Acum trebuie să spun lumii. Aceasta este datoria unui profet. Să meargă unde alții nu au fost și să aducă adevărul.

... mai repede decât vântul, creierul și corpul în întregime existând doar ca o pâclă în jurul intensității uriașe a scopului său...

— Nu mă așteptam să fie atât de curând. Dar Om mi-a călăuzit pașii. Și acum, când avem arhichinovia, ne vom... folosi de ea.

Undeva, departe între dealuri, vulturul se repezi, prinse ceva și se luptă să se înalțe...

— Eu sunt doar un novice. Lord Vorbis. Nu sunt episcop, chiar dacă toată lumea îmi spune așa.

— Te vei obișnui.

Uneori dura mult timp pentru ca o idee să se formeze în mintea lui Brutha, dar una se forma acum. Era ceva în felul în care Vorbis ședea, ceva în tonul vocii lui.

Vorbis se temea de el.

De ce eu? Din cauza a ce s-a întâmplat în deșert? Cui i-ar păsa? Din câte știu, întotdeauna a fost așa – probabil că măgarul lui l-a cărat pe Osar prin pustietate, el a găsit apă, el a omorât un leu cu lovituri de copită.

Din cauza a ce s-a întâmplat în Ephebe? Cine ar asculta? Cui i-ar păsa? El este Profetul și arhichinovitul. Ar putea să pună să fiu omorât pe loc. Orice face el e drept. Orice spune e adevărat.

Fundamental adevărat.

— Vreau să îți arăt ceva care s-ar putea să te amuze, spuse Vorbis ridicându-se. Poți să mergi?

— Oh, da. Nhumrod a vrut să fie drăguț. Nu sunt decât ars de soare.

În timp ce pășeau, Brutha văzu ceva ce nu observase până atunci. În grădină, erau membri ai Gărzii Sfinte, înarmați cu arcuri. Stăteau în umbra copacilor sau printre tufișuri – nu la vedere, dar nici chiar ascunși.

Trepte duceau din grădină spre labirintul de tunele și camere subterane care se aflau sub Templu și, de fapt, sub întreaga Citadelă. Fără zgomot, două gărzi își făcură apariția în spatele lor, la o distanță politicoasă.

Brutha îl urmă pe Vorbis prin tunele spre sectorul meșterilor armurieri, unde forje și ateliere erau adunate în jurul unei lucarne largi și adânci. Fumul și aburii se ridicau pe zidurile cioplite în piatră.

Vorbis se îndreptă direct către un alcov mare care strălucea roșiatic în lumina focurilor din cuptoare. Câțiva muncitori erau adunați în jurul unui obiect lat și curbat.

— Iată, zise Vorbis. Ce părere ai?

Era o broască țestoasă.

Fierarii făcuseră o treabă destul de bună, chiar și în privința modelului de pe carapace și a solzilor de pe picioare. Avea cam doi metri și jumătate în lungime.

Brutha simți un vâjâit în urechi când Vorbis vorbi.

— Spun prostii înveninate despre țestoase, nu? Cred că trăiesc pe spatele unei Mari Țestoase. Ei, să-i lăsăm să moară pe una.

Acum Brutha vedea cătușele prinse de fiecare picior de fier. Un bărbat, sau o femeie, putea să stea întins, cu mare disconfort, rășchirat pe spatele țestoasei și să fie strâns legat de încheieturile mâinilor și de glezne.

Se aplecă. Da, dedesubt era vatra. Unele aspecte ale gândirii Chiziției nu se schimbau niciodată.

Ar fi durat o grămadă ca atât de mult fier să se încingă pentru a putea produce durere. Mai mult timp, prin urmare, pentru a medita la lucruri...

— Ce părere ai? zise Vorbis.

O viziune a viitorului îi trecu prin mintea lui Brutha.

— Ingenios, spuse el.

— Și va fi o lecție bine-venită pentru toți cei tentați să se abată de la calea adevăratei cunoașteri, zise Vorbis.

— Când ai de gând să, ăă, îl prezinți?

— Sunt sigur că se va ivi o ocazie, spuse Vorbis.

Când Brutha se îndreptă de spate, Vorbis se uita la el atât de atent, încât parcă i-ar fi citit gândurile de pe ceafă.

— Și acum, te rog să pleci, zise Vorbis. Odihnește-te cât de mult poți... fiule.

Brutha mergea încet prin Loc, cufundat în gânduri, lucru neobișnuit.

— 'Nă ziua, Sfinția Voastră.

— Știi deja?

Îmi-Tai-Singur-Mâna Dhblah surâse larg peste marginea tarabei lui de șerbet rece ca gheața călâu.

— Umblă vorba, spuse el. Uite, ia o bucată de Desfătare Klatchiană. Gratis. Pe băț.

Locul era mai aglomerat decât de obicei. Chiar și plăcintele calde ale lui Dhblah se vindeau ca pâinea caldă.

— Azi e agitație, zise Brutha fără să se gândească la asta.

— E vremea Profetului, vezi tu, spuse Dhblah, când Marele Zeu se manifestă în lume. Și dacă acum ți se pare că e agitație, în câteva zile nu o să poți să mai arunci o capră aici.

— Ce se întâmplă atunci?

— Te simți bine? Ești cam palid.

— Ce se întâmplă atunci? Legile. Știi tu. Cartea lui Vorbis? Bănuiesc... Dhblah se aplecă spre Brutha... că nu ai nici un indiciu, nu? Bănuiesc că Marele Zeu nu ți-a zis din întâmplare nimic folositor pentru industria mâncării conservate?

— Nu știu. Cred că ar vrea ca oamenii să cultive mai multe lăptuci.

— Zău?

— E doar o bănuială.

Dhblah rânji diabolic.

— Ah, da, dar este bănuiala ta. Știi cum se zice, bate șaua să priceapă cămila, că la cămila chioară îi face zeul cuib. Știu cum pot să pun mâna pe câțiva acri de pământ bine irigat, oricât ar părea de ciudat. Poate că ar trebui să cumpăr acum, înainte să apară prea mulți doritori?

— Nu văd nimic rău aici, domnule Dhblah.

Dhblah se trase într-o parte mai aproape. Asta nu era greu. Dhblah umbla într-o parte peste tot. Crabii credeau că el mergea lateral.

— Ciudat, zise el. Adică... Vorbis?

— Ciudat? făcu Brutha.

— Te pune pe gânduri. Chiar și Osar trebuie să fi fost un om obișnuit, ca tine și ca mine. Avea ceară în urechi, ca orice om. Ciudat.

— Ce?

— Toată chestia asta.

Dhblah îi aruncă lui Brutha încă un rânjet conspirativ, iar apoi îi vându unui pelerin cu dureri de picioare un castron cu hummus pe care acesta avea să îl regrete.

Brutha merse agale în dormitorul său. În acest moment al zilei era gol, statul degeaba în dormitoare fiind descurajat de teamă că prezența saltelelor tari ca piatra ar fi putut da naștere gândurilor

păcătoase. Puținele lui posesiuni dispăruseră de pe raftul de lângă priciul său. Probabil că acum avea o cameră doar a lui pe undeva, deși nimeni nu îi spusese.

Brutha se simțea complet pierdut.

Se întinse pe prici, pentru orice eventualitate, și îi înălță o rugăciune lui Om. Nu primi nici un răspuns. Nu primise nici un răspuns aproape toată viața lui, iar asta nu fusese prea rău, pentru că nici nu așteptase vreodată unul. Și înainte existase întotdeauna gândul liniștitor că poate Om asculta, dar, pur și simplu, nu catadicsea să spună nimic.

Acum, nu se auzea nimic.

La fel de bine ar fi putut să vorbească singur și să se asculte pe el însuși.

Ca Vorbis.

Gândul nu-i dădea pace. O minte ca o bilă de oțel, zisese Om. Nimic nu intra, nimic nu ieșea. Așa că Vorbis nu putea auzi decât ecourile îndepărtate ale propriului suflet. Și din ecourile îndepărtate avea să creeze o nouă Carte a lui Vorbis, iar Brutha bănuia că știa care aveau să fie poruncile. Avea să se vorbească despre războaie sfinte și sânge, și cruciade și sânge, și evlavie și sânge.

Brutha se ridică, simțindu-se ca un prost. Dar gândurile nu îi dădeau pace.

Era episcop, dar nu știa ce făceau episcopii. Nu îi văzuse decât de la distanță, plutind ca niște nori legați de pământ. Nu mai era decât un singur lucru pe care știa să îl facă.

Un băiat pistruiat plivea grădina de legume. Se uită uluit la Brutha când acesta luă săpăliga și fu destul de prost să încerce să o țină pentru o clipă.

— Sunt episcop, să știi, zise Brutha. Oricum, nu faci bine. Du-te și fă altceva.

Brutha lovi cu răutate în buruienile din jurul lăstarilor. Lipsise doar câteva săptămâni și deja era un văl verde pe pământ.

Ești episcop. Pentru că ai fost bun. Și iată țestoasa de fier. Dacă ești rău. Pentru că...

... au fost doi oameni în deșert și Om i-a vorbit unuia dintre ei.

Până acum, Brutha nu mai privise lucrurile așa.

Om îi vorbise lui. Bine, nu spusese lucrurile pe care Marii Profeți ziceau că le spunea. Poate că nu spusese niciodată astfel de lucruri...

Munci până la capătul rândului. Apoi curăță vrejurile de fasole.

Lu-Tze îl urmărea cu atenție pe Brutha din mica lui baracă de

lângă movilele de pământ.

Era un alt hambar. Urn vedea o grămadă de hambare.

Începuseră cu o căruță și investiseră mult timp pentru a-i reduce greutatea cât mai mult posibil. Transmisia fusese o problemă. Se gândise mult la viteze. Bila voia să se rotească mult mai repede decât voiau roțile să se învârtă. Asta era probabil o metaforă pentru ceva.

— Și nu pot s-o fac să meargă înapoi, zise el.

— Stai liniștit, spuse Simony. Nu va trebui să meargă înapoi. Cum rămâne cu armura?

Urn făcu absent un semn cu mâna prin atelierul lui.

— Asta e o fierărie de sat! zise el. Chestia asta are douăzeci de picioare lungime! Zacharos nu poate face plăci mai mari de câteva picioare. Am încercat să le prind în cuie pe un cadru, dar se prăbușește sub greutate.

Simony se uită la scheletul mașinii cu abur și la stiva de plăci de lângă ea.

— Ai fost vreodată într-o bătălie, Urn? spuse el.

— Nu. Am platfus. Și nu sunt prea puternic.

— Știi ce este o țestoasă?

Urn se scărpină în cap.

— Bine. Răspunsul nu este o mică reptilă cu o carapace, nu? Pentru că știi că știu asta.

— Adică o țestoasă de scuturi. Când ataci o fortăreață sau un zid, iar dușmanul azvârle în tine cu tot ce are, fiecare om

Își ține scutul deasupra capului, astfel încât... într-un fel... se împreunează cu scuturile din jurul lui. Poate să suporte multă greutate.

— Îmbinare în eclisă, murmură Urn.

— Ca solzii, spuse Simony.

Urn se uită gânditor la căruță.

— O țestoasă, zise el.

— Și berbecul? spuse Simony.

— Oh, asta nu-i o problemă, zise Urn, fără să-i dea mare atenție. Un trunchi de copac prins în piroane de cadru. Unul mai mare de fier. Zici că ușile sunt doar din bronz?

— Da. Dar foarte mari.

— Atunci probabil că sunt goale pe dinăuntru. Sau plăci de bronz turnat prinse pe lemn. Eu asta aș face.

— Nu bronz solid? Toată lumea spune că sunt din bronz solid.

— Asta aș spune și eu.

— Iertați-mă, domnilor.

Un bărbat solid păși în față. Purta uniforma Gărzilor Palatului.

— El este sergentul Fergmen, zise Simony. Da, sergent?

— Ușile sunt întărite cu oțel klatchian. Din cauza luptelor din vremea Falsului Profet Zog. Și se deschid doar în afară. Ca porțile ecluzei de la un canal, mă înțelegeți? Dacă le împingeți, nu fac decât să se închidă și mai bine.

— Cum se deschid, atunci? spuse Urn.

— Arhichinovitul ridică mâna și răsuflarea Zeului le deschide, zise sergentul.

— Într-un fel logic, adică.

— Oh. Păi, unul dintre diaconi se duce în spatele unei perdele și trage de o manetă. Dar... când eram de gardă jos în cripte, uneori, era o cameră... erau grilaje și alte chestii... ei, se auzea cum țâșnea apa...

— Hidraulică, spuse Urn. M-am gândit eu că e hidraulică.

— Poți să intri? zise Simony.

— În cameră? De ce nu? Nimeni nu-i dă atenție.

— Ar putea să deschidă ușile? spuse Simony.

— Hmm? făcu Urn.

Urn își freca meditativ bărbia cu un ciocan. Părea să fie pierdut în lumea lui.

— Am zis, ar putea Fergmen să facă să funcționeze această hidră haulică?

— Hmm? Oh. N-aș crede, spuse Urn, absent.

— Tu ai putea?

— Ce?

— Ai putea s-o faci să meargă?

— Oh. Probabil. Sunt doar țevi și presiuni, până la urmă. Hm.

Urn încă se uita gânditor la căruța cu aburi. Simony îi făcu sergentului un semn din cap plin de subînțeles, arătându-i că ar trebui să plece, apoi încercă acea călătorie spirituală interplanetară necesară pentru a ajunge pe ce lume o fi fost Urn.

Încercă să se uite și el la căruță.

— Cât de repede poți s-o termini?

— Hmm?

— Am zis...

— Mâine-noapte târziu. Dacă lucrăm toată noaptea asta.

— Dar o să avem nevoie de ea în dimineața următoare! N-o să avem timp să vedem dacă merge!

— O să meargă din prima, spuse Urn.

— Da?

— Eu am construit-o. Știu despre ea. Tu știi despre săbii, sulițe și altele. Eu știu despre lucrurile care se învârt. Va merge din prima.

— Bine. Păi, mai am și altele de făcut...

— Da.

Urn rămase singur în hambar. Se uită gânditor la ciocanul său, apoi la căruța din fier.

Aici nu știau să toarne bronz ca lumea. Fierul era jalnic, absolut jalnic. Cuprul lor? Era îngrozitor. Se părea că erau în stare să facă oțel care se spărgea la prima lovitură. În decursul anilor, Chiziția stârpise toți fierarii buni.

Făcuse tot ce putuse, dar...

— Doar să nu mă întrebi despre a doua sau a treia oară, spuse el încetișor, pentru sine.

Vorbis ședea în jilțul de piatră din grădina lui, înconjurat de hârtii răspândite.

— Ei?

Silueta îngenuncheată nu își ridică privirea. Două gărzi stăteau deasupra ei, cu săbiile scoase.

— Oamenii Țestoasei... oamenii pun la cale ceva, cu vocea sugrumată de groază.

— Firește că da. Firește, spuse Vorbis. Și ce pun la cale?

— E un fel de... când veți fi învestit arhichinovit... un fel de aparat, o mașinărie care merge singură... va sparge ușile Templului...

Vocea se stinse.

— Și unde este acum acest aparat? zise Vorbis.

— Nu știu. Au cumpărat fier de la mine. Atât știu.

— Un aparat din fier.

— Da. Omul inspiră adânc – pe jumătate inspirație, pe jumătate înghițit nodul din gât. Oamenii spun... gărzile au spus... tatăl meu e în închisoare și ați putea... vă implor...

Vorbis se uită la bărbat.

— Dar te tenii, zise el, că s-ar putea să te arunc și pe tine în beciuri. Crezi că simt astfel de persoană. Te temi că aș putea gândi omul ăsta s-a însoțit cu eretici și blasfematori în circumstanțe familiare...

Omul continua să se uite fix în pământ. Degetele lui Vorbis se încolăciră cu blândețe în jurul bărbiei lui și îi ridicară capul până când

îl putu privi în ochi.

— Ceea ce ai făcut este un lucru bun, spuse el. Se uită la una dintre gărzi. Tatăl acestui om mai este în viață?

— Da, domnule.

— Mai poate merge?

Inchizitorul ridică din umeri.

— Mda, domnule.

— Atunci eliberați-l în această clipă, dați-l în grija fiului său ascultător și trimiteți-i pe amândoi înapoi acasă.

Armatele speranței și ale fricii se luptau în ochii informatorului.

— Mulțumesc, domnule, zise el.

— Mergi în pace.

Vorbis o urmări pe una dintre gărzi escortându-l pe bărbat afară din grădină. Apoi făcu un semn neclar unuia dintre inchizitorii-șefi.

— Știm unde stă?

— Da, domnule.

— Bun.

Inchizitorul șovăi.

— Și acest... aparat, domnule?

— Om mi-a vorbit. O mașinărie care merge singură? Așa ceva este împotriva oricărei rațiuni. Unde îi sunt mușchii? Unde îi e mintea?

— Da, domnule.

Inchizitorul, al cărui nume era diaconul Cusp, ajunsese unde se afla astăzi, un loc în care acum nu mai era sigur că voia să fie, pentru că îi plăcea să rănească oameni. Părea o dorință simplă, una care era satisfăcută din plin în cadrul Chiziției. Și el era unul dintre aceia care erau îngroziți de Vorbis într-un mod foarte special. A le face rău oamenilor pentru că îți făcea plăcere... asta putea fi de înțeles. Vorbis rănea oameni doar pentru că hotărâse că trebuiau răniți, fără pasiune, chiar cu un fel de dragoste aspră.

Din experiența lui Cusp, oamenii nu inventau lucruri, în esență, nu în fața unui inchizitor. Bineînțeles că nu existau astfel de lucruri ca aparate care se mișcau singure, dar își puse în gând să mărească garda...

— Oricum, zise Vorbis, va exista o tulburare în timpul ceremoniei de mâine.

— Domnule?

— Am... anumite cunoștințe, spuse Vorbis.

— Firește, domnule.

— Tu știi rezistența la rupere a tendoanelor și a mușchilor, diacon Cusp.

Cusp își formase părerea că Vorbis era undeva în partea cealaltă a nebuniei. Nebuniei obișnuite îi putea face față. Din experiența lui erau destui nebuni pe lume și mulți dintre ei deveneau și mai nebuni în tunelurile Chiziției. Dar Vorbis trecuse direct prin bariera roșie și își construise un fel de structură logică în partea cealaltă. Gânduri raționale făcute din componente nebunești...

— Da, domnule, zise el.

— Eu cunosc rezistența la rupere a oamenilor.

Era noapte și era rece pentru această perioadă a anului.

Lu-Tze se furișa prin semiîntunericul din hambar, măturând sârguincios. Uneori scotea o cârpă din cotloanele robei lui și lustruia diferite lucruri.

Lustrui exteriorul Țestoasei Mișcătoare, care se profila joasă și amenințătoare în umbre.

Mătură către vatra forjei, unde privi o vreme.

Este nevoie de concentrare extremă pentru a turna oțel bun. Nu-i de mirare că zeii s-au adunat întotdeauna în jurul fierăriilor izolate. Sunt atât de multe lucruri care pot merge prost. O mică greșeală în amestecarea ingredientelor, o clipă în plus...

Urn, care aproape adormise în picioare, mârâi când fu trezit cu un ghiont și i se puse ceva în mână.

Era o ceașcă de ceai. Se uită la fața mică și rotundă a lui Lu-Tze.

— Oh, zise el. Mulțumesc. Mulțumesc foarte mult.

Dat din cap, zâmbet.

— Aproape-i gata, spuse Urn, mai mult sau mai puțin pentru sine. Nu mai trebuie decât să îl las să se răcească. Trebuie să îl las să se răcească foarte încet. Altfel se cristalizează, vezi tu.

Dat din cap, zâmbet, dat din cap.

Era un ceai tare bun.

— O'icum, nu-i o ma'riță 'mportantă, zise Urn, clătinându-se. Dea' manetele de control...

Lu-Tze îl prinse cu grijă și îl conduse să se așeze pe o grămadă de cărbuni. Apoi se duse și privi vatra forjei o vreme. Bara de oțel strălucea în matriță.

Turnă o găleată de apă rece peste ea, privi norul uriaș de abur ridicându-se și dispărând, apoi își puse mătura pe umăr și fugi grăbit.

Oamenii pentru care Lu-Tze era o siluetă abia zărită în spatele

unei mături foarte încete ar fi fost surprinși de viteza cu care alerga, mai ales pentru un om în vârstă de șase mii de ani care nu mânca nimic altceva în afară de orez brun și bea doar ceai verde cu o fărâmă de unt rânced în el.

La mică distanță de porțile principale ale Citadelei, se opri din fugă și începu să mănture. Mătură până la porți, mătură pe lângă ele, dădu din cap și îi zâmbi soldatului care se uită urât la el și apoi își dădu seama că nu era decât bătrânul măturător smintit, lustrui mânerele porților și continuă să mănture pe coridoare și prin ganguri spre grădina de legume a lui Brutha.

Zarea o siluetă stând pe vine printre pepeni.

Lu-Tze găsi o rogojină și păși înapoi în grădină, unde Brutha ședea cocoșat cu săpăliga pe genunchi.

Lu-Tze văzuse multe fețe chinuite la viața lui, ceea ce era un timp mai lung decât multe civilizații întregi reușeau să vadă. A lui Brutha era cea mai rea. Puse rogojina pe umerii episcopului.

— Nu-l aud, spuse Brutha răgușit. Asta s-ar putea să însemne că e prea departe. Mă tot gândesc la asta. S-ar putea să fie pe undeva pe acolo. La mile întregi depărtare!

Lu-Tze zâmbi și dădu din cap.

— Iar o să se întâmple. El el nu a spus niciodată nimănui să facă ceva. Sau să nu facă nimic. Nu i-a păsat!

Lu-Tze zâmbi și dădu din cap iar. Avea dinții galbeni. De fapt, erau cel de al două sutelea set al lui.

— Ar fi trebuit să-i pese.

Lu-Tze dispăru iar în colțișorul lui și se întoarse cu im castronaș puțin adânc plin cu un fel de ceai. Dădu din cap, zâmbi și îl întinse până când Brutha îl acceptă și luă o înghițitură. Avea gust de apă fierbinte cu un pliculeț de lavandă în ea.

— Nu înțelegi nimic din ce vorbesc, nu? zise el.

— Nu prea, spuse Lu-Tze.

— Poți să vorbești?

Lu-Tze duse un deget sfrijit la buze.

— Mare secret, zise el.

Brutha se uită la bărbatul micuț. Cât știa despre el? Cât știa oricine despre el?

— Vorbești cu Zeul, spuse Lu-Tze.

— De unde știi asta?

— Semne. Om care vorbește cu Zeu are viață grea.

— Așa-i! Brutha se uită la Lu-Tze peste ceașcă. De ce ești aici?

zise el. Nu eşti omnian. Sau ephebian.

— Crescut lângă Miez. Demult. Acum Lu-Tze străin oriunde merge. Cel mai bine. Învăţat religie în templu acasă. Acum merge unde e treabă.

— Cărat pământ şi curăţat plante?

— Sigur. Niciodată nu fost episcop sau mare mahăr. Viaţă periculoasă. Întotdeauna să fii om care curăţă stranele sau măturăde după altar. Nimeni nu bagă de seamă om util. Nimeni nu bagă de seamă om mic. Nimeni nu ţine minte nume.

— Asta aveam de gând să fac! Dar nu merge pentru mine.

— Atunci găseşte alt drum. Am învăţat în templu. Maestru bătrân învăţat la mine. Când ai probleme, întotdeauna aminteşte vorbele înţelepte ale bătrânului şi venerabilului maestru.

— Care sunt astea?

— Bătrânul maestru spune: „Hei, băiatul colo! Ce mănânci? Sper că ai adus pentru toată lumea!" Bătrânul maestru spune: „Băiat rău! De ce nu făcut tema?" Bătrânul maestru spune: „Ce băiat râde? Nu spune ce băiat râde, tot dojoul e pedepsit!" Când aminteşti aceste vorbe înţelepte, nimic nu pare aşa de rău.

— Ce să fac? Nu îl aud!

— Fă ce trebuie. Aflu ceva, tu trebuie faci tot.

Brutha îşi strânse genunchii la piept.

— Dar nu mi-a spus nimic! Unde-i toată înţelepciunea asta? Toţi ceilalţi profeţi s-au întors cu porunci!

— De unde le-au luat?

— Cred... că le-au inventat.

— Ia-le din acelaşi loc.

— Asta numeşti tu filosofic? tună Didactilos, fluturându-şi bastonul.

Urn curăţă bucăţelele de nisip ale matriţei de pe manetă.

— Păi... filosofic naturală, zise el.

Bastonul lovi cu putere în lateralele Ţestoasei Mişcătoare.

— Eu nu te-am învăţat aşa ceva! strigă filosoful. Filosofia trebuie să facă viaţa mai bună!

— Asta chiar o va face mai bună pentru o grămadă de oameni, spuse Urn calm. Îi va ajuta să doboare un tiran.

— Şi apoi? zise Didactilos.

— Şi apoi ce?

— Şi apoi o s-o faci fărâme, nu? spuse bătrânul. O s-o distrugi? Îi

scoți roțile? Scapi de toate piroanele astea? Arzi planurile? Da? După ce își va fi servit scopul, da?

— Păi... începu Urn.

— Aha!

— Aha ce? Și dacă o păstrăm? Va fi un... o piedică pentru alți tirani!

— Crezi că tiranii n-o să construiască și ei așa ceva?

— Păi... eu pot să construiesc unele și mai mari! strigă Urn.

Didactilos își lăsă capul în piept.

— Da, zise el. Fără îndoială, poți. Și atunci e în regulă. Pe cinstea mea. Și când te gândești că îmi făceam griji. Iar acum... cred că mă duc să mă odihnesc nițel...

Părea cocoșat și, dintr-odată, bătrân.

— Maestre? spuse Urn.

— Nu mă lua pe mine cu „maestre", zise Didactilos pipăind pereții hambarului pentru a se îndrepta spre ușă. Îmi dau seama că acum știi absolut toate lucrurile afurisite despre natura umană. Ha!

Marele Zeu Om alunecă pe panta unui canal de irigații și aterizează pe spate în buruienile de pe fundul acestuia. Se îndreptă apucând o rădăcină cu gura și trăgându-se până se întoarse pe burtă.

Forma gândurilor lui Brutha pâlpâia, apărându-i și dispărându-i în minte. Nu putea deslușI nici un cuvânt, dar nu avea nevoie, așa cum ai nevoie să vezi doar undele pentru a ști în ce parte curge râul.

Din când în când, atunci când vedea Citadela ca un punct scânteietor în lumina amurgului, încerca să își strige gândurile cât de tare putea:

— Stai! Stai! Nu vrei să faci asta! Putem să mergem în Ankh-Morpork! Tărâmul tuturor posibilităților! Cu mintea mea și... cu tine, lumea e moluscă noastră! De ce să dai cu piciorul la tot...

Și apoi aluneca în alt șanț. O dată sau de două ori văzu vulturul, plutind tot timpul în cercuri.

— De ce să-ți pui singur capul sub secure? Locul ăsta îl merită pe Vorbis! Oile merită să fie conduse!

La fel se întâmplase când primul lui credincios fusese omorât cu pietre. Firește, atunci deja avea zeci de alți credincioși. Dar fusese dureros. Fusese supărător. Nu poți să-ți uiți primul credincios. El îți dă formă.

Broaștele țestoase nu sunt bine dotate pentru călătoria prin natură. Au nevoie de picioare mai lungi sau de șanțuri mai puțin

adânci.

Om estimă că făcea mai puțin de o cincime de milă pe oră în linie dreaptă, iar Citadela era la cel puțin douăzeci de mile distanță. Din când în când, scotea un timp bun între copacii din câte un pâlc de măslini, dar pierdea și mai mult pe terenul stâncos și pe zidurile dintre câmpuri.

Tot timpul, în vreme ce picioarele i se mișcau repede, gândurile lui Brutha îi zumzăiau în cap ca o albină din depărtare.

Încercă să strige iar cu mintea.

— Tu ce ai? El are o armată! Tu ai una? Câte divizii ai?

Dar pentru astfel de gânduri era nevoie de energie și exista o limită pentru cantitatea de energie disponibilă într-o broască țestoasă. Găsi o grămadă de boabe de struguri căzute și înfulecă până când sucul îi acoperi capul, dar asta nu însemnă prea mult.

Și apoi se lăsă noaptea. Nopțile nu erau atât de reci ca în deșert, dar nu erau atât de calde ca ziua. Avea să încetinească în timpul nopții, căci sângele avea să i se răcească. Nu va putea să gândească la fel de rapid. Sau să meargă la fel de repede.

Deja pierdea căldură. Căldura însemna viteză.

Se târî pe un mușuroi...

— O să mori! O să mori!

... și se lăsă să alunece pe partea cealaltă.

Pregătirile pentru învestirea arhichinovitului începură cu multe ore înainte de răsărit. Mai întâi, și deloc conform tradiției străvechi, avu loc o cercetare foarte atentă a templului făcută de diaconul Cusp și câțiva dintre colegii lui. Se căutau capcane și se împungea în câte un cotlon după arcași ascunși. Deși în sens invers, diaconul Cusp avea capul bine înfipt pe umeri. Trimise, de asemenea, câteva echipe în oraș pentru a strânge suspecții de serviciu. Chiziția considera întotdeauna înțelept să lase câțiva suspecți liberi. Atunci știai de unde să îi iei când aveai nevoie de ei.

După aceea, doisprezece preoți de rang mai mic sosiră pentru a sfinți împrejurimile și a goni toți ifriții, djinii și diavolii. Diaconul Cusp îi urmări fără comentarii. El nu avusese niciodată de a face cu entitățile supranaturale, dar știa ce ar fi putut face o săgeată bine țintită unui stomac luat pe neașteptate.

Cineva îl bătu pe coaste. I se tăie respirația de la pătrunderea bruscă a vieții reale în cursul gândurilor și își duse instinctiv mâna la pumnal.

— Oh, făcu el.

Lu-Tze dădu din cap, zâmbi și arătă cu mătura că diaconul Cusp stătea pe o bucățică de podea pe care el, Lu-Tze, dorea să o măture.

— Salut, micuț nebun galben și îngrozitor, spuse diaconul Cusp.

Dat din cap, zâmbit.

— Nici de-al naibii nu rostești nici un cuvânt niciodată, nu? zise diaconul Cusp.

Zâmbet, zâmbet.

— Idiotule.

Zâmbet. Zâmbet. Privit.

Urn se dădu în spate.

— Acum, spuse el, sigur ai înțeles totul?

— E simplu, zise Simony, care ședea în șaua Țestoasei.

— Repetă-mi, spuse Urn.

— Întețim-focul-în-vatră, zise Simony. Apoi-când-acul-roșu-arată-XXVI, întorc-robinetul-de-alamă; când-fluierul-de-bronz-fluieră, trag-maneta-mare. Și cârmesc trăgând de sfori.

— Bun, spuse Urn. Dar tot părea nesigur. E un dispozitiv de precizie, zise el.

— Sunt soldat profesionist, spuse Simony. Nu sunt un țăran superstițios.

— Bine, bine. Păi... dacă ești sigur...

Avuseseră timp să mai aducă Țestoasei Mișcătoare câteva îmbunătățiri. Carapacea avea margini zimțate și roțile aveau țepi metalici. Și, firește, țeava pentru aburul folosit... era cam nesigur în privința țevii pentru aburul folosit...

— E un simplu aparat, zise Simony. Nu reprezintă o problemă.

— Dă-ne o oră, atunci. Ar trebui să ajungi la Templu până deschidem noi ușile.

— Bun. S-a-nțeles. Dați-i bătaie. Sergentul Fergmen știe drumul.

Urn se uită la țeava pentru abur și își mușcă buza. „Nu știu ce efect va avea asupra dușmanului, se gândi el, dar pe mine mă bagă în sperieți."

Brutha se trezi sau, cel puțin, încetă să mai încerce să doarmă. Lu-Tze plecase. Probabil că mătura pe undeva.

Rătăci pe coridoarele pustii ale zonei novicilor. Mai erau ore întregi până la încoronarea noului arhichinovit. Erau zeci de ceremonii care trebuiau să fie îndeplinite mai întâi. Orice persoană

importantă avea să se afle în Loc și în piațetele înconjurătoare, la fel și un număr chiar și mai mare de oameni care nu aveau nici o importanță. Sestinele erau goale, rugăciunile nesfârșite rămase neincantate. Citadela ar fi putut părea moartă, dacă nu ar fi fost uriașul urlet indescriptibil de fundal al zeci de mii de oameni care tăceau. Lumina soarelui era filtrată prin lucarne.

Brutha nu se simțise niciodată mai singur. Pustietatea fusese o adevărată petrecere în comparație cu asta. Noaptea trecută... noaptea trecută, cu Lu-Tze, totul păruse atât de clar. Noaptea trecută se simțise în stare să îl înfrunte pe Vorbis pe loc, în acel moment. Noaptea trecută păruse să existe o șansă. Orice era posibil noaptea trecută. Asta era problema cu nopțile trecute. Întotdeauna erau urmate de dimineți.

Ajunse la nivelul bucătăriei, iar apoi în lumea de afară. Unul sau doi bucătari roboteau pe acolo, pregătind masa de sărbătoare formată din came, pâine și sare, dar nu îi dădură deloc atenție.

Se așeză în fața unuia dintre abatoare.

Exista, știa, o intrare prin spate pe undeva prin preajmă. Probabil că nimeni nu l-ar fi oprit, astăzi, dacă ar fi ieșit. Astăzi, urmăreau pe oamenii nedoriți care intrau.

Ar fi putut să plece pur și simplu. Pustietatea păruse destul de plăcută, în afară de sete și de foame. Sf. Ungulant cu nebunia și ciupercile lui părea să fi înțeles viața exact așa cum era. Nu conta dacă te amăgeai atât timp cât nu îți permiteai să știi asta și o făceai bine. Viața era mult mai simplă în deșert.

Dar erau douăsprezece gărzi lângă poartă. Aveau o privire neînțelegătoare. Se întoarse la locul lui, care era într-un colț, și se uită posomorât în pământ.

Dacă Om era în viață, nu i-ar fi putut trimite un semn?

Un grilaj de lângă sandalele lui Brutha se ridică nițel și alunecă în lături. El se uită la gaură.

Un cap acoperit cu glugă apăru, îi întoarse privirea și dispăru iar. Se auziră șoapte subterane. Capul reapăru și fu urmat de un trup. Se trase pe pavaj. Gluga fu dată pe spate. Bărbatul rânji conspirativ la Brutha, își puse degetul la buze și apoi, fără avertisment, se aruncă asupra lui cu un scop violent.

Brutha se rostogoli pe pietre și își ridică mâinile înnebunit când văzu sclipirea metalului. O palmă jegoasă i se lipi pe gură. O lamă de cuțit se profilă teatral și foarte final în lumină...

— Nu!

— De ce nu? Am zis că mai întâi și întâi, trebuie să omorâm toți preoții!

— Nu pe ăsta!

Brutha îndrăzni să își rotească ochii într-o parte. Deși a doua siluetă care se ridica din gaură purta de asemenea o robă slinoasă, coafura ca o pensulă nu putea fi confundată.

Încercă să spună:

— Urn!

— Gura, zise celălalt bărbat, apăsându-i cuțitul de beregată.

— Brutha? se miră Urn. Ești viu?

Brutha își mișcă ochii de la atacatorul său la Urn într-un fel care, spera el, arăta că era prea curând să își ia vreun angajament în acest moment.

— E în regulă, zise Urn.

— În regulă? E preot!

— Dar e de partea noastră. Nu, Brutha?

Brutha încercă să dea aprobator din cap și se gândi: sunt de partea tuturor. Ar fi drăguț dacă, măcar o dată, ar fi cineva și de a mea.

Palma i se descleștă de pe gură, dar cuțitul îi rămase lipit de gâtlej. Procesele de gândire de obicei grijulii ale lui Brutha erau acum ca argintul viu.

— Țestoasa Se Mișcă? se aventură el.

Cuțitul se retrase, cu neplăcere evidentă.

— Nu am încredere în el, spuse bărbatul. Ar fi trebuit măcar să îl aruncăm în gaură.

— Brutha este unul de ai noștri, zise Urn.

— Așa-i. Așa este, spuse Brutha. Care dintre ei sunteți voi?

Urn se aplecă spre el.

— Ce-ți face memoria?

— Din păcate, e bine.

— Bun. Bun. Hm. Ar fi o idee bună să nu intri în bucluc, m-auzi... dacă se întâmplă ceva. Nu uita de Țestoasă. Ei, bineînțeles că n-o să uiți.

— Ce să se întâmple?

Urn îl bătu pe umăr, făcându-l pe Brutha să se gândească o clipă la Vorbis. Vorbis, care niciodată nu atingea o persoană în mintea ei, era foarte bun la atins cu mâinile.

— Mai bine să nu știi ce se întâmplă, zise Urn.

— Dar nu știu ce se întâmplă, spuse Brutha.

— Bravo. Așa și trebuie.

Bărbatul vânjos făcu un semn cu pumnalul spre tunelurile care pătrundeau în stâncă.

— Mergem sau ce? întrebă el.

Urn fugi după el, apoi se opri niţel şi se întoarse.

— Ai grijă, zise el. Avem nevoie de ce se află în capul tău!

Brutha îi urmări plecând.

— Şi eu, murmură el.

Şi apoi rămase iar singur.

Dar se gândi: „Stai așa. Nu trebuie să fiu singur. Sunt episcop. Cel puțin pot să privesc. Om s-a dus și curând lumea se va sfârși, așa că cel puțin aș putea să văd cum se întâmplă."

Lipăind din sandale, Brutha porni spre Loc.

Episcopii se mișcă pe diagonală[12]. De aceea adesea apar acolo unde nu se așteaptă regii să îi găsească.

— Idiot dobitoc! Nu te duce acolo!

Soarele se ridicase bine acum. De fapt, probabil că apunea, dacă teoriile lui Didactilos despre viteza luminii erau corecte, dar în problemele de relativitate punctul de vedere al observatorului este foarte important și din punctul de vedere al lui Om, soarele era o bilă aurie pe un cer portocaliu în flăcări.

Se târî pe altă pantă și se uită cu un ochi împăienjenit la Citadela îndepărtată. În minte, auzea vocile batjocoritoare ale tuturor zeilor mărunți.

Nu le plăcea un zeu care dădea greș. Deloc nu le plăcea. Îi dezamăgea pe toți. Le amintea de mortalitate. Avea să fie aruncat în adâncul deșertului, unde nu venea nimeni. Niciodată. Până la sfârșitul lumii.

Se înfioră în carapacea lui.

Urn și Fergmen mergeau nepăsători prin tunelurile Citadelei, folosind acel fel de mers nepăsător care, dacă ar fi fost cineva care să bage de seamă, ar fi atras asupra lor atenție puternică și ascuțită ca un vârf de săgeată în doar câteva secunde. Dar singurii oameni din preajmă erau cei cu treburi foarte importante. În plus, nu era o idee bună să te uiți prea lung la gărzi, căci s-ar fi putut să îți întoarcă privirea.

Simony îi spusese lui Urn că fusese de acord cu asta. El nu își amintea să fi făcut asta. Sergentul știa o cale de intrare în Citadelă,

asta era logic. Și Urn știa despre hidraulică. Bine. Acum mergea prin aceste tuneluri uscate cu uneltele din cingătoare zăngănindu-i. Exista o conexiune logică, dar fusese făcută de altcineva.

Fergmen făcu colțul și se opri lângă un grilaj mare, care se întindea de la podea până în tavan. Era foarte ruginit. Se putea ca odată să fi fost o ușă – exista o idee de balamale ruginite în piatră. Urn se uită printre gratii. Dincolo de ele, în semiîntuneric, erau țevi.

— Evrika, spuse el.

— Vrei să faci o baie? întrebă Fergmen.

— Stai de pază.

Urn alese o rangă scurtă din cingătoare și o băgă între grilaj și piatră. Dă-mi jumătate de metru de oțel bun și un perete de care să... îmi... sprijin... piciorul – grilajul scrâșni și apoi sări cu un sunet greoi – și pot schimba lumea.

Păși în încăperea lungă, întunecată și umedă și scoase un fluierat de admirație.

Nimeni nu mai făcuse muncă de întreținere de – ei, de cât timp este nevoie pentru ca balamalele să devină un pumn de rugină sfărâmicioasă – dar toate astea încă funcționau?

Se uită în sus la găleți din fier și din plumb mai mari decât el și la o încâlceală de țevi cât un stat de om.

Aceasta era răsuflarea Zeului.

Probabil că ultima persoană care știa cum funcționa fusese omorâtă în tortură cu ani întregi în urmă. Sau de îndată ce totul fusese instalat. Uciderea creatorului era o metodă tradițională de păstrare a patentului.

Acolo erau manetele, iar acolo, atârnând deasupra unor gropi în podeaua de piatră, se aflau două seturi de contragreutăți. Probabil că nu era nevoie decât de câteva sute de litri de apă pentru a înclina balanța în oricare dintre părți. Firește, apa trebuia să fie pompată...

— Sergent?

Fergmen apăru pe după ușă. Părea neliniștit, ca un ateu într-o furtună.

— Ce?

Urn arătă cu degetul.

— E un canal mare prin peretele de acolo, vezi? În fundul lanțului de transmisie.

— Fundul cui?

— Roțile mari și zimțate?

— Oh. Da.

— Unde duce canalul?

— Nu știu. Pe acolo este marea Roată a Pedepsei.

Ah.

Suflarea Zeului era, până la urmă, sudoarea oamenilor. „Didactilos ar fi apreciat gluma", se gândi Urn.

Băgă de seamă un sunet care se auzise tot timpul, dar care doar acum îi atraseră atenția. Era metalic, slab și plin de ecouri, dar erau voci. Din țevi.

Sergentul, judecând după expresia lui, le auzise și el.

Urn își lipi urechea de metal. Nu se puteau distinge cuvintele, dar ritmul religios general era destul de cunoscut.

— E doar slujba din Templu, spuse el. Probabil că rezonează din uși și sunetul e purtat de țevi.

Asta nu păru să îl încurajeze pe Fergmen.

— Nu e implicat nici un fel de zeu, traduse Urn. Își îndrepta iar atenția spre țevi.

— Un principiu simplu, zise el, mai mult pentru sine decât pentru Fergmen. Apa se varsă în rezervoarele din greutăți, stricând echilibrul. Un set de greutăți coboară și celălalt se ridică prin puțul din perete. Greutatea ușii este imaterială. Când greutățile de la fund coboară, gălețile de aici se varsă, scoțând apa. Probabil că e o acțiune destul de lină. Echilibru perfect la oricare dintre capetele mișcării. Frumos gândit.

Zări expresia lui Fergmen.

— Apa curge înăuntru, se varsă și ușile se deschid, traduse el. Așa că tot ce trebuie să facem este să așteptăm... care a zis că o să fie semnalul?

— Or să sune din trompetă după ce trec de poarta principală, îi aminti Fergmen, încântat să fie de ajutor.

— Bun. Urn se uită la greutățile și la rezervoarele de deasupra. Țevile din bronz erau încărcate de cocleală.

— Dar poate că mai bine am verifica dacă știm ce facem, zise el. Probabil că e nevoie de un minut sau două până încep ușile să se miște.

Scotoci sub robă și scoase ceva care semăna foarte mult, pentru Fergmen, cu un instrument de tortură. Acest lucru trebuie să i se fi transmis lui Urn, care rosti foarte rar și blând:

— Aceasta este o che-ie re-gla-bi-lă.

— Da?

— Pentru desfăcut șuruburi.

Fergmen dădu din cap nefericit.

— Da? făcu el.

— Și aceasta este o sticlă de ulei acid.

— Oh, bine.

— Vrei să mă ajuți să mă sui acolo? O să dureze să desfac conexiunea la valvă, așa că am face bine să începem.

Urn se săltă în străvechea mașinărie, în timp ce deasupra, ceremonia continua în surdină.

Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna era pentru noii profeți. Era chiar în favoarea sfârșitului lumii, dacă putea obține concesiunea de a vinde statuete religioase, icoane la preț redus, pateuri râncede, curmale fermentate și măsline în putrefacție pe băț oricărei mulțimi de privitori.

Prin urmare, aceasta era mărturia lui. Nu existase niciodată o Carte a Profetului Brutha, dar un scrib întreprinzător, în timpul a ceea ce mai apoi s-a numit Refacerea, a adunat câteva note, iar Dhblah avea acestea de spus:

„I. Stăteam chiar lângă statuia lui Osar, așa, când l-am văzut pe Brutha lângă mine. Toată lumea se ținea departe de el pentru că era episcop și pățești lucruri dacă îmbrâncești episcopi.

II. Eu i-am zis salut, Sfinția Voastră, și i-am oferit un iaurt practic gratis.

III. El a răspuns nu.

IV. I-am spus e foarte sănătos, e iaurt *viu*.

V. El a zis da, vedea.

VI. Se uita fix la uși. Era cam pe la vremea celui de al treilea gong, așa, deci toți știam că mai aveam ore întregi de așteptat. El părea cam abătut și nici măcar nu mâncase iaurtul, care, recunosc, era cam trecut, de la căldură. Adică, era mai viu ca de obicei. Adică, trebuia să îl lovesc tot timpul cu o lingură, să îl împiedic să iasă din... bine. Explicam și eu despre iaurt. Bine. Adică, vrei să ii dai un pic de culoare, nu? Oamenilor le place puțină culoare. Era verde.

VII. El doar stătea acolo și se zgâia. Așa că i-am zis: Ai vreo problemă, Sfinția Ta? La care el a declarat nu îl aud. Am zis ce este acesta asupra la care te referi? El a spus dacă ar fi aici, mi-ar da un semn.

VIII. Nu este nici un pic de adevăr în zvonul că aș fi fugit în acest moment. A fost doar presiunea mulțimii. Nu am fost niciodată un prieten al Chiziției. S-ar putea să le fi vândut mâncare, dar le-am luat

întotdeauna mai mulți bani.

IX. Oricum, așa, apoi el și-a croit drum prin șirul de soldați care ținea mulțimea pe loc și s-a oprit chiar în fața ușilor, iar ei nu știau ce să facă în privința episcopilor și eu l-am auzit spunând ceva că eu te-am cărat în deșert, am crezut in tine toată viața mea, dă-mi doar lucrul ăsta.

X. Cam așa, oricum. Ce zici de niște iaurt? La ofertă. Pe băț."

Om se ridică peste un zid acoperit de iederă apucând cârceii în gură și trăgându-se cu mușchii gâtului. Apoi căzu pe partea cealaltă. Citadela era la fel de departe.

Mintea lui Brutha ardea ca im far în simțurile lui Om. E o urmă de nebunie în oricine petrece timpul alături de zei, iar acum aceasta O conducea pe băiat.

— E prea devreme! țipă Om. Ai nevoie de adepți! Nu se poate să fii doar tu! Nu poți să o faci singur! Trebuie să ai credincioși mai întâi!

Simony se întoarse să se uite în spatele Țestoasei. Treizeci de oameni stăteau ghemuiți sub carapace, arătând foarte îngrijorați.

Un caporal salută.

— Acul a ajuns unde trebuie, domnule sergent.

Fluierul de alamă fluieră.

Simony apucă frânghiile pentru cârmit. „Așa ar trebui să fie războiul, se gândi el. Fără incertitudine. Dacă ar mai fi câteva Țestoase ca asta, nimeni nu s-ar mai lupta vreodată."

— Fiți gata, zise el.

Trase cu putere de maneta mare.

Metalul fragil i se rupse în mână.

Dă-i oricui o pârghie destul de mare și poate schimba lumea. Pârghiile proaste sunt problema.

În adâncurile instalației ascunse a Templului, Urn prinse bine o țeavă de bronz cu cheia și roti precaut racordul. Dar țeava tezistă. Schimbă apoi poziția și mârâi atunci când folosi mai multă presiune.

Cu un sunet metalic slab și trist, țeava se roti – și se sparse...

Apa țâșni, lovindu-l în față. EI aruncă unealta și încercă să oprească apa, dar aceasta izbucni pe lângă mâinile lui și bolborosi pe canal spre una dintre greutăți.

— Oprește-o! Oprește-o! strigă el.

— Ce? făcu Fergmen aflat la câteva picioare dedesubt.

— Oprește apa!

— Cum?

— S-a spart țeava!

— Nu asta voiai să faci?

— Nu încă!

— Nu mai striga, domnule! Sunt gărzi prin preajmă!

Urn lăsă apa să țâșnească o clipă în timp ce se lupta să își scoată roba, iar apoi înfipse materialul îmbibat in țeavă. Acesta fu aruncat înapoi cu ceva forță și se lipi cu un pleoscăit de pâlnia din plumb, alunecând până când blocă țeava care ducea la greutăți. Apa se adună pe el și apoi se revărsă pe podea.

Urn aruncă o privire la greutate. Nu începuse să se miște. Se liniști nițel. Acum, dacă mai era destulă apă pentru a face greutatea să coboare...

— Amândoi... nu mișcați.

Se uită în jur, cu mintea amorțită.

În cadrul ușii sparte, stătea un bărbat voinic în robă neagră, în spatele lui, un străjer ținea o sabie într-un fel plin de înțeles.

— Cine sunteți? Ce căutați aici?

Urn șovăi doar pentru o clipă.

Făcu un semn cu cheia.

— Păi, niplu-i, zău, spuse el. Aveți infiltrații uriașe pe la niplu. Mare minune că mai ține!

Bărbatul păși în încăpere. Pentru o clipă, se uită nesigur la Urn, apoi își îndreptă atenția spre țeava din care țâșnea apă. Și apoi reveni la Urn.

— Dar tu nu ești... începu el.

Se roti pe călcâie când Fergmen îl lovi cu putere pe soldat cu o bucată de țeavă. Când se întoarse înapoi, cheia lui Urn îl nimeri drept în stomac. Urn nu era puternic, dar aceasta era o cheie lungă și binecunoscutele principii ale pârghiei făcură restul. Se îndoi de mijloc și căzu în spate lovindu-se de una dintre greutăți.

Ceea ce urmă se întâmplă cu încetinitorul. Diaconul Cusp se prinse de greutate pentru sprijin. Aceasta cobori greoi, sarcina lui în plus adăugându-se la greutatea apei. El se prinse de mai sus. Greutatea coborî mai mult, sub buza gropii. El căută iar un punct de sprijin, dar de această dată era doar aer și el se prăbuși peste greutatea care cădea.

Urn îi văzu fața privind în sus la el în timp ce greutatea cădea în beznă.

Cu o pârghie, putea schimba lumea. Cu siguranță, o schimbase

pentru diaconul Cusp. O făcuse să înceteze să existe.

Fergmen stătea deasupra străjerului cu țeava ridicată.

— Îl știu pe ăsta, zise el. Să vezi ce-i...

— Lasă asta!

— Dar...

Deasupra lor, mecanismul intră în acțiune. Se auzi un scârțâit îndepărtat de bronz pe bronz.

— Să ieșim de aici, spuse Urn. Doar zeii știu ce se întâmplă acolo sus.

Și loviturile cădeau asupra carapacei Țestoasei Mișcătoare care nu se mișca.

— La naiba! La naiba! La naiba! strigă Simony, pocnind-o iar. Mișcă! Îți ordon să te miști! Nu înțelegi ephebiană! Mișcă!

Mașina care nu se mișca scăpă abur și rămase pe loc.

Și Om se târî pe panta unui mic deal. Deci asta e situația. Nu mai exista decât un singur mod de a ajunge în Citadelă acum.

Era o șansă de unu la un milion, asta dacă avea noroc.

Și Brutha stătea în fața ușilor uriașe fără să bage de seamă mulțimea și mormăitul gărzilor. Chiziția putea aresta pe oricine, dar gărzile nu erau sigure ce se întâmpla dacă ridicai un arhiepiscop, mai ales unul pentru care Profetul își arătase bunăvoința atât de curând.

„Doar un semn", se gândi Brutha, în singurătatea capului său.

Ușile tremurară și se deschiseră încetișor.

Brutha făcu un pas înainte. Acum nu era complet conștient, nu în vreun fel coerent așa cum înțelegeau oamenii normali. Doar o parte din el mai era capabilă să se uite la starea propriei minți și să se gândească: poate că Marii Profeți se simțeau așa tot timpul.

Miile de oameni din Templu se uitau In jur zăpăciți. Corurile de iami mai mici se opriră din incantații. Brutha păși pe interval, singurul om cu un scop într-o mulțime dintr-odată uluită.

Vorbis stătea în centrul templului, sub cupola domului. Gărzile se grăbiră spre Brutha, dar Vorbis ridică o mână într-o mișcare ușoară, dar foarte fermă.

Acum Brutha putea privi scena. Iată toiagul lui Osar, mantia lui Abis și sandalele lui Cena. Și, sprijinind domul, statuile masive ale primilor patru profeți. Nu îi văzuse niciodată. Auzise despre ei în fiecare zi a copilăriei sale.

Și ce însemna asta acum? Nu însemnau nimic. Nimic nu însemna

nimic, dacă Vorbis era Profet. Nimic nu însemna nimic, dacă arhichinovitul era un om care nu auzise nimic în spațiile interioare ale capului său în afară de propriile gânduri.

Își dădea seama că gestul lui Vorbis nu doar făcuse să se oprească gărzile, deși îl înconjurau ca un gard viu. De asemenea, umpluse templul cu tăcere. În care Vorbis vorbi.

— Ah. Dragul meu Brutha. Te-am căutat în zadar. Iar acum chiar și tu ești aici...

Brutha se opri la câțiva metri. Momentul de... ce o fi fost... care îl propulsase prin uși se terminase.

Acum tot ce era era Vorbis.

Zâmbind.

Acea parte din el capabilă încă de gândire își zicea: „Nu poți să spui nimic. Nimeni nu va asculta. Nimănui nu îi va păsa. Nu contează ce le spui oamenilor despre Ephebe, despre fratele Murduck și despre deșert. Nu va fi fundamental adevărat."

Fundamental adevărat. Asta este lumea, cu Vorbis în ea.

Vorbis zise:

— S-a întâmplat ceva? Dorești să spui ceva?

Ochii negru pe negru umpleau lumea, ca două găuri.

Mintea lui Brutha cedă, iar corpul lui preluă controlul, își duse mâna în spate și o ridică, indiferent la mișcarea grăbită a gărzilor.

Îl văzu pe Vorbis întorcându-și obrazul și zâmbind.

Brutha se opri și își coborî mâna.

— Nu. N-o s-o fac, spuse el.

Apoi, pentru prima și ultima dată, îl văzu pe Vorbis cu adevărat mânios. Mai existaseră dăți când diaconul fusese furios, dar fusese ceva condus de creier, pornit și oprit după necesități. Asta era altceva, ceva necontrolat. Și îi trecu pe față doar pentru o clipă.

Când mâinile gărzilor se strânseră pe el, Vorbis păși înainte și îl bătu pe umăr. Îl privi o clipă pe Brutha în ochi și apoi rosti ușurel:

— Zvântați-l în bătaie până când e aproape mort, apoi omorâți-l.

Un iam dădu să vorbească, dar se opri când văzu expresia lui Vorbis.

— *Acum!*

O lume a tăcerii. Nici un sunet aici sus, în afară de cel al vântului prin pene.

Aici lumea este rotundă, mărginită de o panglică de mare. Perspectiva este de la un capăt la celălalt al orizontului, soarele este

mai aproape.

Și totuși, privind în jos, căutând forme...

... în ogoarele de la marginea pustietății...

... pe un deluşor...

... o cupolă mică se mișcă, expusă ridicol...

Nici un sunet, doar vâjâitul vântului prin pene când vulturul își strânge aripile și cade ca o săgeată, lumea învârtindu-se în jurul micii forme mișcătoare care este centrul întregii atenții a vulturului. Mai aproape și...

... coboară ghearele...

... prinde...

... și se înalță.

Brutha își deschise ochii.

Spatele abia dacă îl durea. Se obișnuise demult să nu mai simtă rănile.

Dar era răşchirat pe o suprafață, cu brațele și picioarele legate in lanțuri de ceva ce nu vedea. Deasupra, cerul. Fațada înaltă a templului intr-o parte.

Întorcându-și capul nițel, vedea mulțimea tăcută. Și metalul cafeniu al țestoasei din fier. Simțea mirosul fumului.

Cineva tocmai ii strângea cătușele de la mână. Brutha se uită la inchizitor. Deci, ce trebuia să spună? Ah, da.

— Țestoasa Se Mișcă? murmură el.

Omul oftă.

— Nu asta, amice, zise el.

Lumea se rotea in jurul lui Om în timp ce vulturul urca la înălțimea potrivită pentru spart carapace și mintea îi era asaltată de groaza existențială a țestoasei de a nu fi pe pământ Și gândurile lui Brutha, luminoase și clare atât de aproape de moarte...

„Sunt întins pe spate, e tot mai cald și o să mor..."

Atenție, atenție. Concentrare, concentrare. O să-mi dau drumul dintr-o clipă în alta...

Om își întinse gâtul lung și uscățiv, se uită la corpul de deasupra lui, alese ceea ce spera că era locul potrivit, își înfipse gura printre penele cafenii dintre gheare și strânse.

Vulturul clipi. Nici o broască țestoasă nu făcuse vreodată asta unui vultur, nicicând în istorie.

Gândurile lui Om sosiră în mica lume argintie din mintea lui:

— Nu vrem să ne facem rău unul altuia, nu-i așa?

Vulturul clipi iar.

Vulturii nu și-au dezvoltat niciodată prea mult imaginația sau previziunea, dincolo de ce est? necesar pentru a ști că o broască țestoasă se sparge când o lași să cadă pe pietre. Dar își forma în minte o imagine a ce se întâmpla atunci când dădeai drumul unei broaște țestoase grele care era încă intr-o legătură intimă cu o parte extrem de importantă din tine.

Ochii i se umplură de lacrimi.

Un alt gând i se strecură în minte.

— Așa. Tu îmi arunci mie, ăă, biluța, eu îți arunc ție înapoi... biluța. Înțelegi? E important. Iată ce vreau să faci...

Vulturul se înălță pe un curent de aer cald venit de la stâncile fierbinți și se grăbi spre scânteierea îndepărtată a Citadelei.

Nici o broască țestoasă nu mai făcuse asta. Nici o broască țestoasă din întregul univers. Dar nici o broască țestoasă nu fusese vreodată zeu și nu cunoscuse mottoul nescris al Chiziției: „Cuius testiculos habes, habeas cardia et cerebellum".

Când le-ai prins toată atenția in strânsoarea ta, inimile și mințile te vor urma.

***

Urn își croia drum prin mulțime, cu Fergmen pe urmele lui. Acesta era cel mai bun și cel mai prost război civil, cel puțin la început – toată lumea purta aceeași uniformă. Era mult mai ușor când alegeai dușmani care erau de altă culoare sau care, cel puțin, vorbeau cu un accent ciudat. Puteai să le zici „gălbejiți" sau altcumva. Era mai simplu.

„Hei, se gândi Urn. Asta e aproape filosofic. Păcat că probabil nu o să trăiesc să o povestesc cuiva."

Ușile mari erau larg deschise. Mulțimea era tăcută și foarte atentă. Își întinse gâtul să vadă și atunci îl băgă de seamă pe soldatul de lângă el.

Era Simony.

— Parcă...

— N-a mers, zise Simony cu amărăciune.

— Ai...?

— Am făcut totul! S-a rupt ceva!

— Cred că e de la oțelul care se face aici, spuse Urn. Bolțurile de pe...

— Nu mai contează acum, zise Simony.

Tonul plat al vocii lui îl făcu pe Urn să urmărească ochii mulțimii.

Mai era o țestoasă din fier acolo – un model cum se cuvine al unei țestoase, montat pe un fel de grilaj din bare de metal în care chiar acum doi inchizitori aprindeau un foc. Și legat în lanțuri pe spatele țestoasei...

— Cine-i ăla?

— Brutha.

— Ce?

— Nu știu ce s-a întâmplat. L-a lovit pe Vorbis sau nu l-a lovit. Sau cam așa. Oricum, l-a înfuriat. Vorbis a oprit ceremonia, pe loc, în aceeași clipă.

Urn aruncă o privire la diacon. Nu arhichinovit încă, așa, neîncoronat. Printre iamii și episcopii care stăteau nesiguri în ușa deschisă, capul lui chel scânteia în lumina dimineții.

— Haide, atunci, zise Urn.

— Haide unde?

— Putem să dăm năvală pe trepte și să îl salvăm!

— Sunt mai mulți decât noi, spuse Simony.

— Păi, nu așa a fost întotdeauna? Nu sunt ca prin farmec mai mulți decât noi doar pentru că l-au prins pe Brutha, nu?

Simony îl prinse de braț.

— Gândește logic, vrei? zise el. Ești filosof, nu? Uită-te la mulțime!

Urn se uită la mulțime.

— Păi?

— Nu le place. Simony se întoarse. Uite, Brutha oricum o să moară. Dar în acest fel va însemna ceva. Oamenii nu înțeleg, nu înțeleg cu adevărat, despre forma universului și toate chestiile alea, dar o să își aducă aminte ce a făcut Vorbis unui om. Da? Putem face din moartea lui Brutha un simbol pentru oameni, nu înțelegi?

Urn se uită la silueta îndepărtată a lui Brutha. Era dezbrăcat, în afară de o cârpă în jurul mijlocului.

— Un simbol? rosti el. Gâtul îi era uscat.

— Trebuie să fie.

Își aduse aminte de Didactilos spunând că lumea era un loc ciudat. Și, se gândi el absent, chiar era. Aici oamenii erau gata să prăjească pe cineva de viu, dar îi lăsau o cârpă în jurul mijlocului, din bună-cuviință. Trebuia să râzi. Altfel, ai fi luat-o razna.

— Știi, spuse el întorcându-se către Simony. Acum știu că Vorbis este rău. Mi-a ars orașul. Ei, și tsorteeni o fac uneori, iar noi îl ardem

pe al lor. E doar război. Face parte din istorie. Și minte, înșală și se luptă pentru putere, dar și mulți oameni fac asta. Dar știi ce este deosebit? Știi ce este?

— Firește, zise Simony. E ce face...

— E ce ți-a făcut ție.

— Ce?

— Îi transformă pe oameni în copii ale lui.

Strânsoarea lui Simony era ca o menghină.

— Vrei să spui că sunt ca el?

— Odată ziceai că vrei să-l omori, spuse Urn. Acum gândești ca el...

— Așadar îi atacăm? zise Simony. Sunt sigur de... poate patru sute de partea noastră. Deci dau semnalul și câteva sute dintre noi atacă mii dintre ei? Și el moare oricum și noi alături de el? Ce rezolvăm cu asta?

Acum fața lui Urn era cenușie de groază.

— Adică nu știi? spuse el.

Câțiva dintre cei din mulțime se uitară curioși la el.

— Nu *știți,* zise el.

Cerul era albastru. Soarele nu se ridicase încă destul pentru a-l transforma in obișnuita cupolă din cupru a Omniei.

Brutha își întoarse iar capul, către soare. Era cam cu o palmă deasupra orizontului, deși dacă teoriile lui Didactilos despre viteza luminii erau corecte, de fapt apunea, la mii de ani în viitor.

Fu eclipsat de capul lui Vorbis.

— Ți-e cald deja, Brutha? spuse diaconul.

— Călduț.

— O să se mai încălzească.

Se iscă agitație în mulțime. Cineva striga. Vorbis nu luă în seamă.

— Nu ai nimic de zis? spuse el. Nu poți să scoți nici măcar un blestem? Un blestem măcar?

— Nu l-ai auzit niciodată pe Om, rosti Brutha. Nu ai crezut niciodată. Nici măcar o dată nu i-ai auzit vocea. Tot ce ai auzit erau ecourile din mintea ta.

— Zău? Dar eu sunt arhichinovit, iar tu vei arde pentru trădare și erezie, spuse Vorbis. S-a cam zis cu Om, poate?

— Se va face dreptate, zise Brutha. Dacă nu există dreptate, nu există nimic.

Era conștient de o mică voce din capul lui, prea slabă încă pentru

a distinge vorbele.

— Dreptate? spuse Vorbis. Ideea părea să îl înfurie. Se întoarse brusc spre mulțimea de episcopi. L-ați auzit? Se va face dreptate? Om a judecat! Prin mine! Asta este dreptate!

Acum în soare era un punctișor, gonind spre Citadelă. Și vocea micuță spunea stânga stânga stânga sus sus dreapta un pic mai sus stânga... Grămada de metal de sub el devenea neplăcut de fierbinte.

— Vine acum, zise Brutha.

Vorbis flutură din mână spre fațada măreață a templului.

— Oamenii au clădit asta. Noi am construit-o, spuse el. Și Om ce a făcut? Vine Om? Să vină! Să judece între noi!

— Vine acum, repetă Brutha. Zeul.

Oamenii se uitară îngrijorați în sus. Era acel moment, o singură clipă, când lumea își ține răsuflarea și, în ciuda tuturor experiențelor, așteaptă un miracol.

... sus stânga acum, la trei, unu, doi, TREI...

— Vorbis? cârâi Brutha.

— Ce? se răsti diaconul.

— O să mori.

Abia dacă era o șoaptă, dar răsună din ușile de bronz și se auzi in tot Locul...

Îi făcu pe oameni să se simtă neliniștiți, chiar dacă nu puteau spune exact de ce.

Vulturul zbură iute pe deasupra pieței, atât de jos, încât oamenii se feriră. Apoi trecu peste acoperișul templului și coti spre munți. Privitorii se destinseră. Era doar un vultur. Pentru o clipă, doar pentru o clipă...

Nimeni nu văzu punctul minuscul, căzând din cer.

Nu-ți pune încrederea în zei. Dar poți crede în țestoase.

O senzație de vâjâit al vântului în mintea lui Brutha și un glas...

ohlanaibalanaibalanaibaajutoraaghnuNuNuAahLanaibaNUNUAAH...

Chiar și Vorbis își veni în fire.

Fusese doar o clipă, când văzuse vulturul – dar nu.

Își desfăcu brațele și zâmbi euforic spre cer.

— Îmi pare rău, spuse Brutha.

Unul sau doi oameni, care îl urmăriseră cu atenție pe Vorbis, afirmară mai târziu că a fost timp doar să i se schimbe expresia înainte ca două livre de broască țestoasă căzând cu trei metri pe secundă să îl lovească între ochi.

A fost o revelație.

Și asta schimbă ceva în oamenii care privesc. Pentru început, cred din toată inima.

Brutha auzi picioare fugind pe trepte și simți mâini trăgând de lanțuri.

Iar apoi, un glas:

I. El este al Meu.

Marele Zeu Om se înălță deasupra Templului, umflându-se și preschimbându-se pe măsură ce credința a mii de oameni se scurgea în el. Erau forme acolo, de oameni cu cap de vultur, și de tauri, și de coame de aur, dar se împleteau, ardeau și se contopeau.

Patru săgeți de foc țâșniră din nor și rupseră lanțurile care îl țineau pe Brutha.

II. El Este Arhichinovit Și Profet Al Profeților.

Glasul teofaniei răsună bubuind din munții îndepărtați.

III. Aud Comentarii? Nu? Bine.

Norul se condensase acum într-o siluetă aurie strălucitoare, la fel de înaltă ca și Templul. Se aplecă până când fața îi ajunse la câțiva metri de Brutha și, cu o șoaptă care tună peste tot Locul, rosti:

IV. Stai Liniștit Ăsta Este Doar începutul. Eu și cu Tine, Puștiule! Oamenii Vor Afla Ce înseamnă Cu Adevărat Jale și Scrâșnete din Dinți.

O altă suliță de foc țâșni și lovi ușile Templului. Acestea se trântiră și apoi bronzul încins la alb se topi, ștergând poruncile vechi de secole.

V. Ce Să Fie,Profetule?

Brutha se ridică nesigur pe picioare. Urn îl sprijini de un braț, iar Simony de celălalt.

— Mm? făcu el, amețit.

VI. Poruncile tale?

— Credeam că trebuie să vină de la tine, zise Brutha. Nu știu dacă îmi vine vre...

Lumea așteptă.

— Cum ar fi „Gândește Singur”? spuse Urn, holbându-se la manifestare cuprins de o fascinație îngrozită.

— Nu, zise Simony. Încearcă ceva cum ar fi „Coeziunea Socială Este Cheia Progresului”.

— N-aș spune că îți vine ușor pe limbă, zise Urn.

— Dacă vă pot fi de ajutor, spuse din mulțime Dhblah Îmi-Tai-Singur-Mâna, ceva în beneficiul industriei mâncării conservate ar fi

bine-venit.

— Să nu omori oameni. Ne-ar prinde bine una ca asta, zise altcineva.

— Ar fi un început bun, spuse Urn.

Se uitară la Ales. El se eliberă din strânsoare şi stătu singur în picioare, legănându-se nițel.

— Nu-uu, făcu Brutha. Nu. Gândeam şi eu aşa odată, dar nu ar merge. Chiar nu.

Acum, zise el. Doar acum. Un singur punct din istorie. Nu mâine, nu luna viitoare, întotdeauna va fi prea târziu dacă nu este acum.

Se uitară la el.

— Haide, spuse Simony. Ce-are? Nu poți să nu fi de acord.

— E greu de explicat, zise Brutha. Dar cred că are de a face cu felul în care se poartă oamenii. Cred... că ar trebui să faci lucruri pentru că sunt corecte. Nu pentru că aşa spun zeii. Altă dată s-ar putea să zică altceva.

VII. Mie Îmi Place Cea Cu Să Nu Omori, spuse Om de sus.

VIII. Sună Bine. Grăbeşte-te, Trebuie Să Lovesc Ceva.

— Vedeți? zise Brutha. Nu. Fără lovit. Fără porunci dacă nu le respecți şi tu.

Om lovi în acoperişul Templului.

IX. Îmi Comanzi Mie? Aici? ACUM? MIE?

— Nu. Te rog.

X. Asta-i Mai Rău Decât Să îmi Comanzi!

— Totul funcționează de ambele părți.

Om îşi lovi iar Templu. Un perete se prăbuşi. Acea parte din mulțime care nu reuşise să iasă din Loc călcându-se în picioare îşi înteți eforturile.

XI. Trebuie Să Existe Pedeapsă! Altfel Nu Va Exista Ordine!

— Nu.

XII. Nu Am Nevoie De Tine! Acum Am Destui Credincioşi!

— Însă doar prin mine. Şi, poate, nu pentru mult timp. Se va întâmpla iar. S-a mai întâmplat. Se întâmplă tot timpul. De aceea mor zeii. Ei nu cred niciodată în oameni. Dar tu ai o şansă. Tot ce trebuie să faci e... să crezi.

XII. Ce? Să Ascult Rugăciuni Idioate? Să Apăr Copiii Mici? Să Fac Să Plouă?

— Uneori. Nu întotdeauna. Ar putea fi un târg.

XIV. TÂRG! Eu Nu Mă Târguiesc! Nu Cu Oamenii!

— Fă un târg acum, zise Brutha. Cât ai ocazia. Într-o zi va trebui

să te târguiești cu Simony sau cu cineva ca el. Sau cu Urn ori cu cineva ca el.

XV. Te-aș Putea Distruge Complet.

— Da. Sunt întru totul în puterea ta.

XVI. Te-aș Putea Zdrobi Ca Pe Un Ou!

— Da.

Om se opri.

Apoi spuse:

XVII. Nu Poți Folosi Slăbiciunea Ca Armă.

— Este singura pe care o am.

XVIII. Atunci De Ce Ar Trebui Să Renunț?

— Nu să renunți. Să te târguiești. Înțelege-te cu mine în slăbiciune. Sau într-o zi va trebui să te târguiești cu cineva dintr-o poziție de forță. Lumea se schimbă.

XIX. Ha! Vrei O Religie Constituțională?

— De ce nu? Celălalt fel n-a funcționat.

Om se sprijini de Templu, liniștindu-se.

Cap II. ver. I. Foarte Bine, Atunci. Însă Doar Pentru Un Timp. Un rânjet se întinse pe fața enormă, fumegândă. *Pentru O Sută De Ani, Da?*

— Și după o sută de ani?

II. Vom Vedea.

— De acord.

Un deget cât un copac de lung se întinse, coborî și îl atinse pe Brutha.

III. Ai Un Mod De A Convinge. Vei Avea Nevoie De el. Se Apropie O Flotă.

— Ephebieni? zise Simony.

IV. Și Tsorteeni. Și Djelibeybieni. Și Klatchieni. Toate Țările Libere De Pe Coastă. Vor Să Bată Omnia Bine. Sau Rău.

— Nu aveți mulți prieteni, nu? spuse Urn.

— Nici măcar mie nu îmi place prea mult de noi, iar eu sunt noi, zise Simony. Se uită în sus la zeu.

— Ne ajuți?

V. Tu Nici Măcar Nu Crezi în Mine!

— Da, dar sunt un om practic.

VI. Și Curajos. Să îți Declari Ateismul în Fața Zeului Tău.

— Asta nu schimbă nimic, să știi! spuse Simony. Să nu crezi că poți să mă îmbunezi dacă exiști!

— Nici un ajutor, zise Brutha cu fermitate.

— Ce? făcu Simony. O să avem nevoie de o armată uriașă împotriva ăstora!

— Da. Și nu avem una. Așa că o să facem altfel.

— Ești nebun!

Calmul lui Brutha era ca un deșert.

— S-ar putea să fie așa.

— Trebuie să luptăm!

— Nu încă.

Simony strânse pumnii de furie.

— Uite... ascultă... Am murit pentru minciuni, de secole întregi murim pentru minciuni. Făcu un semn cu mâna spre zeu. Acum avem un adevăr pentru care să murim!

— Nu. Oamenii ar trebui să moară pentru minciuni. Dar adevărul este prea prețios să mori pentru el.

Simony deschise și închise gura fără zgomot, căutându-și cuvintele. În cele din urmă, găsi unele de la începuturile educației lui.

— Mi s-a spus că cel mai bun lucru este să mori pentru un zeu, mormăi el.

— Vorbis spunea asta. Și el era... prost. Poți să mori pentru țară, pentru popor sau pentru familia ta, dar pentru un zeu ar trebui să trăiești din plin și cu hărnicie, în fiecare zi dintr-o viață lungă.

— Și cât de lungă va fi?

— Vom vedea.

Brutha se uită la Om.

— Nu te vei mai arăta astfel?

Cap. III. v. I. Nu. O Dată Este Destul.

— Amintește-ți deșertul.

II. Îmi Voi Aminti.

— Mergi cu mine.

Brutha se duse la trupul lui Vorbis și îl apucă.

— Cred, zise el, că vor acosta pe plajă pe partea ephebiană a forturilor. Nu vor folosi țărmul de piatră și nu pot folosi stâncile. Îi voi aștepta acolo. Îi aruncă o privire lui Vorbis. Cineva ar trebui să o facă.

— Doar vrei să te duci singur?

— Zece mii nu ar fi suficient. Unul s-ar putea să fie de ajuns.

Coborî treptele.

Urn și Simony îl urmăriră plecând.

— O să moară, spuse Simony. Nu va rămâne nici măcar o pată de grăsime pe nisip. Se întoarse spre Om. Poți să-l oprești?

III. S-ar Putea Să Nu Pot.

Brutha ajunsese deja la jumătatea Locului.

— Ei, noi nu-l părăsim.

IV. Bine.

Om îi urmări și pe ei plecând. Și apoi rămase singur, în afară de miile de oameni care îl priveau, înghesuiți în marginile pieței cele mari. Își dori să știe ce să le spună. De aceea avea nevoie de oameni ca Brutha. De aceea toți zeii aveau nevoie de oameni ca Brutha.

— Pardon?

Zeul se uită in jos.

V. Da?

— Hm. Nu pot să-ți vând nimic, nu?

VI. Cum Te Numești?

— Dhblah, zeule.

VII. Ah. Da. Și Ce Dorești?

Negustorul țopăi neliniștit de pe un picior pe altul.

— N-ai putea să dai doar o mică poruncă? Ceva despre mâncat iaurt miercurea, să zicem? E tare greu să vinzi în mijlocul săptămânii.

VIII. Stai în Fața Zeului Tău Și Cauți Oportunități De Afaceri?

— Pă-ăi, făcu Dhblah, am putea ajunge la o înțelegere. Lovește cât e fierul cald, cum zic inchizitorii. Haha. Douăzeci de procente? Ce părere ai? După cheltuieli, firește...

Marele Zeu Om surâse.

IX. Cred Că Vei Deveni Un Mic Profet, Dhblah, spuse el.

— Bine. Bine. Atâta vreau. Încerc şi eu să mănânc un hummus.

X. Țestoasele Să Fie Lăsate în Pace.

Dhblah își lăsă capul într-o parte.

— Nu prea sună, nu? zise el. Dar... coliere de țestoase... hmm... broșe, desigur. Carapa...

XI. NU!

— Scuze. Scuze. Te-nțeleg. În regulă. Statuete cu țestoase. Da-aa. M-am gândit la ele. O formă drăguță. Apropo, n-ai putea face o statuetă să se bălăngăne din când în când? Foarte bune pentru afaceri, statuetele astea care se bălăngăne. Statuia lui Osar se bălăngăne de fiecare Post al lui Osar, regulat. Prin intermediul unui mic dispozitiv cu piston acționat din subsol, se zice. Dar foarte bun pentru profeți, totuși.

XII. Mă Faci Să Râd, Micule Profet. Vinde-ți Țestoasele, Te Rog.

— Să-ți zic adevărul, spuse Dhblah, deja am făcut câteva schițe...

Om dispăru. Se auzi un tunet scurt. Dhblah se uită la desenele lui.

— ... dar cred că va trebui să scot silueta micuță de pe ele, zise el, mai mult sau mai puțin pentru sine.

Umbra lui Vorbis se uită în jur.

— Ah. Deșertul, spuse el. Nisipul negru era absolut nemișcat sub cerul luminat de stele.

Nu avusese de gând să moară, încă. De fapt... nu își putea aduce aminte cum murise exact...

— Deșertul, repetă el, iar de această dată era o urmă de nesiguranță. Nu fusese niciodată nesigur despre nimic în... viața lui. Sentimentul era necunoscut și înspăimântător. Oare așa simțeau și oamenii obișnuiți?

Se stăpâni.

Moarte era impresionat. Foarte puțini oameni reușeau asta, reușeau să își păstreze forma vechii lor gândiri după moarte.

Moarte nu găsea nici o plăcere în munca lui. Era o emoție care i se părea greu de priceput. Dar exista satisfacție.

— Deci, zise Vorbis. Deșertul. Și la capătul deșertului...?

— JUDECATA.

— Da, da, desigur.

Vorbis încercă să se concentreze. Nu putea. Simțea cum certitudinea se scurgea. Și el fusese întotdeauna sigur.

Șovăi, ca un om care deschide o ușă spre o cameră cunoscută și nu găsește acolo decât un hău fără fund. Amintirile erau tot acolo. Le simțea. Aveau forma corectă. Doar că nu își putea aminti ce erau ele. Se auzise un glas... Sigur se auzise un glas? Dar nu își putea aminti decât sunetul propriilor gânduri, răsunându-i în interiorul capului.

Acum trebuia să traverseze deșertul. De ce s-ar fi putut teme...

Deșertul era ceea ce credeai.

Vorbis privi în interiorul lui.

Și continuă să se uite.

Căzu în genunchi.

— VAD CĂ EȘTI OCUPAT, spuse Moarte.

— Nu mă părăsi! E atât de gol!

Moarte se uită în jur la deșertul nesfârșit. Pocni din degete și un cal mare și alb apăru la trap.

— EU VĂD O SUTĂ DE MII DE OAMENI, zise el, urcând în șa.

— Unde? Unde?

— AICI. CU TINE.

— Nu-i văd!

Moarte luă hățurile.

— TOTUȘI, spuse el. Calul înaintă câțiva pași.

— Nu înțeleg! țipă Vorbis.

Moarte se opri.

— AI AUZIT POATE VORBA, spuse el, CĂ INFERNUL SUNT CEILALȚI OAMENI?

— Da. Da, firește.

Moarte dădu din cap.

— ÎN TIMP, zise el, VEI AFLA CĂ ESTE GREȘITĂ.

Primele corăbii acostară în apa mică și soldații săriră în valurile înalte până la umăr.

Nimeni nu știa sigur cine conducea flota. Cele mai multe dintre țările de pe coastă se urau unele pe altele, nu într-un fel personal, ci doar dintr-un fel de motiv istoric. Pe de altă parte, cât de necesară era o astfel de conducere? Toată lumea știa unde era Omnia. Nici una dintre țările din flotă nu le ura pe celelalte mai mult decât pe Omnia. Acum era nevoie ca aceasta... să nu mai existe.

Generalul Argavisti din Ephebe considera că se afla la conducere, pentru că deși nu avea cele mai multe corăbii, răzbuna atacul asupra Ephebei. Dar Imperiatorul Borvorius din Tsort știa că *el* era la comandă, pentru că navele tsorteene erau cele mai multe. Și Amiralul Rham-ap-Efan din Djelibeybi știa că el era la conducere, pentru că era acel gen de persoană care crede tot timpul că se afla la comandă. De fapt, singurul căpitan care nu credea că el conducea flota era Fasta Benj, un pescar dintr-o națiune foarte mică de nomazi locuitori ai mlaștinilor, de a cărei existență toate celelalte țări nici nu aveau habar și a cărui mică barcă din trestie fusese în calea flotei și fusese luată cu ea. Cum tribul lui credea că pe lume existau doar cincizeci și unu de oameni, se ruga la o șopârlă uriașă, vorbea o limbă foarte personală pe care nu o înțelegea nimeni și nu mai văzuse niciodată metal sau foc, în mare parte a timpului el având un surâs zăpăcit pe față.

În mod clar ajunseseră la mal, care nu era făcut, cum se cuvine, din mâl și stufăriș, ci din bucățele foarte mici și nisipoase. Își trase bărcuța din trestie pe nisip și se așeză plin de interes să vadă ce aveau să facă oamenii cu pălării cu pene și veste lucitoare din solzi de pește.

Generalul Argavisti cercetă plaja.

— Cu siguranță ne-au văzut venind, spuse el. Deci de ce ne lasă să stabilim un cap de plajă?

Pâcla creată de căldură se legăna peste dune. Un punct apăru,

crescând și contractându-se în aerul strălucitor.

Mai mulți soldați se revărsară pe plajă.

Generalul Argavisti își puse mâna streașină la ochi.

— I-un tip care stă acolo, zise el.

— Ar putea să fie un spion, spuse Borvorius.

— Nu înțeleg cum ar putea fi spion în propria țară, zise Argavisti. Oricum, dacă era spion, s-ar fi furișat. Așa îi recunoști.

Silueta se oprise la baza dunelor. Avea ceva care atrăgea atenția. Argavisti se confruntase cu multe armate dușmane și asta era normal. O singură siluetă care aștepta nu era. Se trezi că se tot întorcea să se uite la ea.

— Cară ceva, spuse el în cele din urmă. Sergent? Du-te și adu-l aici pe omul ăla.

Câteva minute mai târziu, sergentul se întoarse.

— Zice să vă întâlniți la mijlocul plajei, domnule, raportă el.

— Nu ți-am spus să îl aduci aici?

— Nu a vrut să vină, domnule.

— Ai o sabie, nu?

— Da, să trăiți. L-am împuns nițel, dar nu a vrut să se miște, domnule. Și cară un cadavru, domnule.

— Pe un câmp de bătălie? Nu trebuie să vii cu ele de acasă, să știi.

— Și... domnule?

— Ce?

— Zice că probabil el e arhichinovitul, domnule. Vrea să vorbească despre un tratat de pace.

— Oh, da? Tratat de pace? Știm noi cum sunt tratatele de pace cu Omnia. Du-te și spune-i... nu. Ia câțiva oameni și adu-l aici.

Brutha mergea între soldați, prin haosul organizat al taberei. ,,Ar trebui să îmi fie frică, se gândi el. Mi-a fost frică în Citadelă. Dar nu și acum. Asta trece prin frică și e pe partea cealaltă a ei."

Din când în când, unul dintre soldați îi mai dădea câte un brânci. Nu este permis ca un dușman să pășească de bunăvoie prin tabără, chiar dacă el vrea.

Fu adus în fața unei mese improvizate, în spatele căreia ședeau șase bărbați solizi îmbrăcați în diferite stiluri militare și un bărbat micuț cu piele măslinie care curăța un pește și rânjea plin de speranță la toată lumea.

— Ei, așa, spuse Argavisti, arhichinovitul Omniei, ha?

Brutha lăsă corpul lui Vorbis să cadă pe nisip. Privirea lor îl urmări.

— Îl cunosc, zise Borvorius. Vorbis! Cineva l-a omorât până la urmă, ha? Și vrei să încetezi să încerci să îmi vinzi pește? Știe cineva cine e omul ăsta? adăugă el arătând spre Fasta Benj.

— A fost o broască țestoasă, spuse Brutha.

— Da? Nu mă mir. Niciodată n-am avut încredere în ele, tot timpul se furișează. Uite, am zis că nu vreau pește! Nu e dintre ai mei, asta știu. E de-ai voștri?

Argavisti flutură nervos dintr-o mână.

— Cine te-a trimis, băiete?

— Nimeni. Am venit singur. Dar ați putea zice că vin din viitor.

— Ești filosof? Unde ți-e buretele?

— Ați venit să purtați război cu Omnia. Asta nu ar fi o idee bună.

— Din punctul de vedere al Omniei, da.

— Din al tuturor. Probabil că ne veți înfrânge. Dar nu pe toți. Și apoi ce veți face? Lăsați aici o garnizoană? Pe vecie? Și în cele din urmă o nouă generație va riposta. De ce ați făcut asta nu va însemna nimic pentru ei. Veți fi opresorii. Se vor lupta. S-ar putea chiar să învingă. Și va fi un alt război. Și, într-o zi, oamenii vor spune: de ce nu s-au înțeles atunci? Pe plajă. Înainte să înceapă totul. Înainte ca toți acei oameni să moară. Acum avem acea ocazie. Nu-i așa că suntem norocoși?

Argavisti se holbă la el. Apoi îi dădu un ghiont lui Borvorius.

— Ce a zis?

Borvorius, care se descurca mai bine la gândit decât celălalt, spuse:

— Vorbești despre predare?

— Da, acesta este cuvântul.

Argavisti explodă.

— Nu poți să faci asta!

— Cineva tot va trebui să o facă. Vă rog să mă ascultați. Vorbis e mort. A plătit.

— Nu destul. Cum rămâne cu soldații voștri? Au încercat să ne jefuiască orașul!

— Soldații tăi se supun ordinelor tale?

— Sigur!

— Și m-ar dobori acum, pe loc, dacă le-ai ordona?

— Așa aș zice!

— Și sunt neînarmat, spuse Brutha.

Soarele căzu pe o pauză stânjenită.

— Când zic că m-ar asculta... începu Argavisti.

— Nu am fost trimiși aici să purtăm tratative, spuse Borvorius tăios. Moartea lui Vorbis nu schimbă nimic fundamental. Suntem aici pentru a ne asigura că Omnia nu mai reprezintă o amenințare.

— Nu este. Vom trimite materiale și oameni pentru a ajuta la reconstrucția Ephebei. Și aur, dacă vreți. Ne vom reduce armata. Și așa mai departe. Considerați că suntem înfrânți. Chiar vom deschide Omnia pentru orice alte religii doresc să își construiască aici locuri sfinte.

Un glas îi răsună în cap, ca persoana din spatele tău care zice „Pune tura albă în fața regelui negru", atunci când crezi că ai jucat tot timpul pe cont propriu...

I. Ce?

— Asta va încuraja... eforturile locale, spuse Brutha.

II. Alți Zei? Aici?

— Va exista liber-schimb pe coastă. Doresc să văd că Omnia își ocupă locul printre celelalte națiuni vecine.

III. Am Auzit Că Ai Pomenit Despre Alți Zei.

— Locul ei e la fund, zise Borvorius.

— Nu. Așa nu va merge.

IV. Poți Să Revii Te Rog La Problema Celorlalți Zei?

— Mă scuzați o clipă? spuse Brutha vesel. Trebuie să mă rog.

Nici măcar Argavisti nu obiectă atunci când Brutha merse nițel mai departe pe plajă. Așa cum sf. Ungulant predica oricui asculta, existau puncte în plus la a fi nebun. Oamenii șovăiau să te oprească, pentru a nu înrăutăți lucrurile.

— Da? zise Brutha încetișor.

V. De Ce Nu Reușesc Să îmi Amintesc Nici O Discuție Despre Alți Zei Care Să Fie Slăviți în Omnia?

— Ah, dar va fi în avantajul tău, spuse Brutha. Curând oamenii vor vedea că ceilalți nu sunt buni de nimic, nu? Își încrucișă degetele la spate.

VI. Asta Este Religie, Băiete. La Naiba, Nu Faci Studii De Piață! Să Nu Îți Supui Zeul Forțelor Pieței!

— Îmi pare rău. Îmi dau seama că ai de ce să fii îngrijorat..

VII. Îngrijorat? Eu? De O Grămadă De Femei împopoțonate Și De Fandosiți Plini De Mușchi, Cu Bărbi Cârlionțate?

— Bine. Ne-am înțeles, atunci?

VIII. N-o Să Reziste Nici Cinci Minute!... ce?

— Și acum ar trebui să mă duc să mai vorbesc o dată cu oamenii ăștia.

Privirea îi fu atrasă de o mișcare printre dune.

— Oh, nu, făcu el. Idioții...

Se întoarse și alergă disperat spre flota de pe plajă.

— Nu! Nu-i așa! Ascultați! Ascultați!

Dar văzuseră și ei armata.

Părea impresionantă, poate mai impresionantă decât era cu adevărat. Când se duce vestea că o uriașă flotă inamică a sosit pe plajă cu intenția serioasă de a jefui, a prăda și – pentru că sunt din țări civilizate – a fluiera și a striga la femei, a le impresiona cu afurisitele lor de uniforme sclipitoare și a le da pe spate cu afurisitele lor de bunuri de consum sclipitoare, nu știu, le arăți o oglindă din bronz șlefuit și le ia cu amețeală, ai zice că băieții de pe aici au pățit ceva... atunci oamenii fie se duc în munți, fie iau un obiect util, cu care se poate lovi, o pun pe mamaie să ascundă bogățiile familiei în izmene și se pregătesc de bătălie.

Și, în frunte, o căruță din fier. Aburii i se revărsau din pâlnie. Trebuie că Urn o făcuse să meargă din nou.

— Idioți! Idioți! striga Brutha, spre lume în general, și continua să alerge.

Flota forma deja linii de luptă, iar comandantul ei, oricare ar fi fost acestea, era uimit să vadă ceea ce părea a fi un atac din partea unui singur om.

Borvorius îl prinse tocmai când sărea spre un șir de sulițe.

— Înțeleg, zise el. Ne ții de vorbă cât timp soldații tăi își ocupă pozițiile, ha?

— Nu! Nu am vrut asta!

Borvorius miji ochii. Nu fiindcă era prost supraviețuise atât de multor războaie din viața lui.

— Nu, spuse el, poate că nu ai vrut. Dar nu contează. Ascultă la mine, dragul meu preoțel inocent. Uneori trebuie să fie un război. Lucrurile merg prea departe pentru vorbe. Sunt... alte forțe. Acum... întoarce-te la oamenii tăi. Poate că vom fi amândoi in viață atunci când se vor termina toate astea și atunci putem să vorbim. Mai întâi luptăm, apoi vorbim. Așa merg lucrurile, băiete. Asta e istoria. Acum, du-te înapoi.

Brutha se întoarse.

I. Să Îi Lovesc?

— Nu!

II. I-aș Putea Face Praf Și Pulbere. Doar Să Zici.

— Nu. Asta-i mai rău decât războiul.

III. Dar Ai Spus Că Un Zeu Trebuie Să își Apere Poporul...

— Cum ar fi dacă ți-aș spune să zdrobești oameni cinstiți?

IV. Să Nu-i Umplu De Săgeți?

— Nu.

Omnienii se grupau printre dune. Mulți dintre ei se strânseseră în jurul căruței blindate cu fier. Brutha se uită la ea cu ochii acoperiți de pâcla disperării.

— N-am zis că mă duc acolo singur? spuse el.

Simony, care stătea sprijinit de Țestoasă, îi zâmbi posomorât.

— A mers? zise el.

— Cred că... nu.

— Știam eu. Îmi pare rău că a trebuit să afli. Lucrurile au un fel de a vrea să se întâmple, înțelegi? Uneori ai oamenii față în față și... asta e.

— Dar dacă oamenii ar...

— Da. Ai putea folosi asta ca poruncă.

Se auzi un zăngănit și un chepeng se deschise pe o parte a Țestoasei. Urn ieși, cu spatele, ținând în mână o cheie.

— Ce-i chestia asta? zise Brutha.

— Este o mașinărie de luptă, spuse Simony. Țestoasa Se Mișcă, ha?

— Pentru a lupta cu ephebienii? zise Brutha.

Urn se întoarse.

— Ce? făcu el.

— Ai construit asta... chestia asta... ca să lupți cu ephebienii?

— Cu toată lumea, spuse Simony.

— Dar eu nu... eu sunt vai... eu n-aș...

Brutha se uită la roțile cu țepi și la plăcile cu margini zimțate ale Țestoasei.

— Este un aparat care merge singur, zise Urn. Aveam de gând să îl folosim pentru... adică... uite, eu nu am vrut nici o clipă să...

— Avem nevoie de ea acum, spuse Simony.

— Care noi?

— Ce iese din chestia aia lungă ca un cioc din față? zise Brutha.

— Abur, rosti Urn sec. E conectată la valva de siguranță.

— Oh.

— Iese foarte fierbinte, spuse Urn, pleoștindu-se și mai mult.

— Oh?

— Arzător, de fapt.

Privirea lui Brutha se mută de la pâlnia de abur la cuțitele rotitoare.

— Foarte filosofic, zise el.

— Aveam de gând să o folosim împotriva lui Vorbis, spuse Urn.

— Și acum nu o folosiți. O să fie folosită împotriva ephebienilor. Știi, obișnuiam să cred că eu eram prost, iar apoi i-am cunoscut pe filosofi.

Simony sparse tăcerea bătându-l pe Brutha pe umăr.

— Toate se vor rezolva, zise el. Nu vom pierde. Până la urmă, zâmbi el încurajator, noi avem Zeul de partea noastră.

Brutha se întoarse. Pumnul îi țâșni înainte. Nu fu o lovitură științifică, dar fu destul de puternică pentru a-l face pe Simony să se învârtă pe loc. Acesta își prinse bărbia palmă.

— Asta pentru ce a fost? Nu asta voiai?

— Avem zeii pe care îi merităm, spuse Brutha, și cred că nu merităm nici unul. Idioți. Idioți. Cel mai sănătos la cap om din câți am cunoscut anul ăsta trăiește pe un par în deșert. Idioți. Cred că ar trebui să mă alătur lui.

I. De Ce?

— Zei și oameni, oameni și zei, rosti Brutha. Totul se întâmplă pentru că alte lucruri s-au întâmplat înainte. Idioți.

II. Dar Tu Ești Alesul.

— Alege pe altcineva.

Brutha pomi cu pași mari prin armata dezordonată. Nimeni nu încercă să îl oprească. Ajunse la drumul care urca spre stânci și nici măcar nu se întoarse să se uite la liniile de luptă.

— Nu vrei să privești bătălia? Am nevoie de cineva care să privească bătălia.

Didactilos ședea pe o piatră, cu brațele încrucișate pe toiag.

— Oh, salut, zise Brutha amărât. Bun venit în Omnia.

— Te ajută dacă o iei filosofic, spuse Didactilos.

— Dar nu e nici un motiv de luptă!

— Ba da, este. Onoare, răzbunare, datorie și alte chestii ca astea.

— Chiar crezi? Filosofii nu trebuia să fie logici?

Didactilos ridică din umeri.

— Păi, așa cum văd eu lucrurile, logica e doar un fel de a fi ignorant ca la carte.

— Am crezut că o să se termine totul când Vorbis va fi mort.

Didactilos privi țintă în lumea lui interioară.

— E nevoie de mult timp pentru ca oamenii ca Vorbis să moară. Lasă ecouri în istorie.

— Știu ce vrei să spui.

— Cum e mașinăria cu abur a lui Urn? zise Didactilos.

— Cred că e cam supărat din cauza ei, spuse Brutha.

Didactilos chicoti și lovi cu bastonul în pământ.

— Ha! Învață! Toate lucrurile merge în ambele direcții!

— Așa ar trebui, zise Brutha.

Ceva ca o cometă aurie gonea pe cerul Lumii Disc. Om se înălța ca un vultur, purtat de prospețime, de forța credinței. Atât cât avea să dureze, totuși. Credința atât de fierbinte, atât de disperată, nu dura niciodată mult. Mințile umane nu o puteau menține. Dar cât dura, el era puternic.

Piscul central al Cori Celești se înalță din munții din Miez, zece mile verticale de zăpadă și gheață verde, având în vârf turlele și domurile lui Dunmanifestiv.

Acolo trăiesc zeii Lumii Disc.

Cel puțin, orice zeu important. Și este ciudat că, deși este nevoie de ani întregi de efort, de muncă și de uneltiri pentru ca un zeu să ajungă acolo, odată ajuns nu pare să facă altceva in afară de a bea prea mult și de a se desfăta cu ceva păcate inofensive. Multe sisteme de guvernare urmează aceleași linii, în mare.

Joacă jocuri. Acestea sunt, de obicei, jocuri foarte simple, deoarece zeii se plictisesc repede de lucrurile complicate. Este ciudat că, deși zeii mărunți pot avea un scop în minte vreme de milioane de ani, deși sunt, de fapt, un scop, zeii mari par să aibă durata atenției pe care o are țânțarul obișnuit.

Și stilul? Dacă zeii Lumii Disc ar fi oameni, ar crede că trei rațe de ipsos reprezintă ceva cam avangardist.

La capătul sălii mari era o ușă dublă.

Se zgudui sub un ciocănit bubuitor.

Zeii își înălțară nițel privirile de la diferitele lor preocupări, ridicară din umeri și se întoarseră cu spatele.

Ușile bufniră înăuntru.

Om păși printre sfărâmături, uitându-se în jur cu aerul cuiva care trebuie să caute ceva și nu are destul timp să o facă.

— Bun, zise el.

Io, Zeul Tunetului, își ridică privirea din tronul lui și își flutură amenințător ciocanul.

— Cine ești tu?

Om merse către tron, îl ridică pe Io de togă și îl pocni scurt cu fruntea.

Aproape nimeni nu mai crede în zeii tunetului...

— Au!

— Ascultă, amice, nu am vreme să stau de vorbă cu un tăntălău îmbrăcat în cearșaf. Unde sunt zeii din Ephebe și din Tsort?

Io, ținându-se de nas, făcu un semn vag spre mijlocul sălii.

— Nu diebuia dă vaci asta! rosti el cu reproș în glas.

Om traversă sala.

În mijlocul încăperii era ceea ce la prima vedere părea a fi o masă rotundă, iar apoi arăta ca o machetă a Lumii Disc, cu Țestoasă, elefanți și toate cele, iar apoi, într-un fel indescriptibil, arăta ca Lumea Disc reală, văzută de departe, dar adusă aproape. Era ceva greșit în mod subtil la distanțe, o senzație de spațiu întins făcut ghem. Dar se putea ca adevărata Lume Disc să nu fie acoperită cu o rețea de linii strălucitoare, care plutea aproape de suprafață. Sau poate că era la kilometri întregi de suprafață?

Om nu o mai văzuse, dar știa ce era. Și undă, și particulă; atât hartă, cât și loc cartografiat. Dacă s-ar fi concentrat asupra micii cupole scânteietoare de deasupra micului Cori Celești, fără îndoială s-ar fi văzut pe el, privind la o machetă și mai mică... și tot așa, până în punctul în care universul se încolăcea asemenea cozii unui amonit, un fel de ființă care trăise în urmă cu milioane de ani și care nu crezuse niciodată în zei...

Zeii se adunară în jurul machetei, privind cu atenție.

Om o împinse cu cotul într-o parte pe o Zeiță minoră a Belșugului.

Deasupra lumii pluteau zaruri, o grămadă de mici figurine din lut și marcaje pentru joc. Nu trebuia să fii nici măcar puțin omnipotent pentru a ști ce se întâmpla.

— Mi-a sbard nazu!

Om se întoarse.

— Nu uit niciodată o față, amice. Ia-ți-o pe a ta de aici, da? Cât o mai ai?!

Se întoarse înapoi la joc.

— Scuze, se auzi un glas de lângă talia lui. Se uită în jos la o șopârlă foarte mare.

— Da?

— Nu voie să faci asta aici. Fără Lovit. Nu *aici*. E regulile. Vrei

bătaie, pui oamenii tăi să bată cu oamenii lui.

— Tu cine ești?

— P'Tang-P'Tang, eu.

— Ești zeu?

— Sigur.

— Da? Câți credincioși ai?

— Cincizeci și unu! Șopârla se uită la el plină de speranță și adăugă. E mulți? Nu știu să număr.

Arătă la o figurină cam prost modelată de plaja din Omnia și spuse:

— Dar joc și eu!

Om se uită la figurina micului pescar.

— Când o să moară, o să ai cincizeci de credincioși, zise el.

— E mai mult sau mai puțin de cincizeci și unu?

— Mult mai puțin.

— Sigur?

— Da.

— Nimeni nu spus asta mie.

Câteva zeci de zei priveau plaja. Om își aminti slab de statuile ephebiene. Iată și zeița cu bufnița prost sculptată. Da.

Om se scarpină în cap. Asta nu era gândire zeiască. Părea mai simplu când erai aici sus. Totul era un joc. Uitai că acolo jos nu era un joc. Oamenii mureau. Membre erau tăiate. Aici sus, suntem ca vulturii, se gândi el. Uneori îi arătăm unei broaște țestoase cum se zboară.

Apoi îi dăm drumul.

Zise, lumii oculte în general:

— Acolo jos o să moară oameni.

Un Zeul al Soarelui tsortean nici nu se obosi să privească înjur.

— Pentru asta sunt făcuți, spuse el. În mână ținea un pahar pentru zaruri care semăna foarte mult cu un craniu uman cu rubine în găvanele ochilor.

— Ah, da, zise Om. Am uitat asta, pentru o clipă. Se uită la craniu, apoi se întoarse către mica Zeiță a Belșugului.

— Ce-i asta, dragă? Un corn al abundenței? Pot să mă uit și eu? Mersi.

Om scoase câteva fructe din el. Apoi îi dădu un ghiont Zeului Șopârlă.

— Dacă aș fi în locul tău, amice, aș găsi ceva lung și rezistent, spuse el.

— Unu e mai puțin de cincizeci și unu? zise P'Tang- P'Tang.

— E la fel, spuse Om cu hotărâre. Se uită la ceafa Zeului tsortean.

— Dar tu ai mii, zise Zeul Șopârlă. Tu lupți pentru mii.

Om se frecă pe frunte. Am petrecut prea mult timp acolo, se gândi el. Nu pot să mă abțin să gândesc la nivelul solului.

— Cred, spuse el, cred că dacă vrei mii, trebuie să lupți pentru unul. Îl bătu pe umăr pe Zeul Solar. Hei, rază de soare?

Când Zeul se întoarse, Om îi sparse în cap cornul abundenței.

Nu era un bubuit de tunet obișnuit. Se bâlbâia ca sfiala supernovelor, uriașe talazuri de sunet care sfâșiară cerul. Nisipul țâșni în sus și trecu vâjâind peste trupurile întinse cu fața în jos pe plajă. Fulgerele se aruncară în jos, iar focul, solidar, țâșni din vârfuri de sulițe și de săbii.

Simony se uită în sus la bezna bubuitoare.

— Ce naiba se întâmplă? îi dădu un ghiont trupului de lângă el.

Era Argavisti. Se holbară unul la altul.

Mai multe tunete se sparseră pe cer. Valurile se cățărară unul peste altul pentru a sfâșia flota. Carene intrau cu grație îngrozitoare în alte carene, dând ritmului de bas al tunetelor un contrapunct de lemn care gemea.

O traversă ruptă se prăbuși cu un bufnet în nisip, lângă capul lui Simony.

— Dacă rămânem aici, murim, zise el. Haide.

Se împleticiră printre jeturile de apă și de nisip, printre grupuri de soldați care se fereau și se rugau, oprindu-se la adăpostul a ceva dur, pe jumătate îngropat.

Se târâră în calmul de sub Țestoasă.

Alți oameni avuseseră deja aceeași idee. Siluete întunecate ședeau sau stăteau întinse în întuneric. Urn se așezase descumpănit pe cutia lui de unelte. Se simțea un iz de pește curățat.

— Zeii sunt furioși, spuse Borvorius.

— Al naibii de furioși, zise Argavisti.

— Nici eu nu sunt prea bucuros, spuse Simony. Zei? Ha!

— Nu este momentul pentru blasfemii, zise Rham-ap-Efan.

Afară căzu o rafală de struguri.

— Nu găsesc altul mai bun, spuse Simony.

Un șrapnel de corn al abundenței ricoșă din acoperișul Țestoasei, care se legănă pe roțile ei cu țepi.

— Dar de ce sunt furioși pe noi? se miră Argavisti. Facem ce vor

ei.

Borvorius încercă să zâmbească.

— Zeii, eh? făcu el. Nu poți cu ei, nu poți nici fără ei.

Cineva îi dădu un ghiont lui Simony și îi întinse o țigară jilavă. Era un soldat tsortean. Deși nu avea chef, trase un fum.

— Bun tutun, zise el. Ce creștem noi are gust de balegă de cămila.

O dădu mai departe următoarei siluete ghemuite.

MULȚUMESC.

Borvorius scoase de undeva o sticluță.

— O să ajungi în iad dacă ai parte de ceva spirt? spuse el.

— Așa se pare, zise Simony absent. Apoi observă sticluța. A, adică alcool? Probabil. Dar cui îi pasă? Nu o să pot să ajung lângă foc din cauza preoților. Mersi.

— Dă-o mai departe.

MULȚUMESC.

Țestoasa se legănă sub lovitura unui trăsnet.

— G'n y'himbe to?

Se uitară cu toții la bucățile de pește crud și la expresia plină de speranță a lui Fasta Benj.

— Aș putea trage de aici niște cărbuni din cutia de combustie, spuse Urn după o vreme.

Cineva îl bătu pe Simony pe umăr, provocându-i o furnicătură stranie.

MULȚUMESC. TREBUIE SĂ PLEC.

Când auzi, fu conștient de o pală de vânt, o răsuflare bruscă a universului. Se uită în jur la timp pentru a vedea cum un val ridică o corabie din apă și o izbește de dune.

Un țipăt îndepărtat coloră vântul.

Soldații se holbară.

— Erau oameni dedesubt, zise Argavisti.

Simony scăpă sticluța.

— Haide, spuse el.

Și nimeni, în timp ce ridicau lemnele in dinții furtunii, în timp ce Urn aplica tot ce știa despre pârghii, în timp ce își foloseau coifurile ca lopeți pentru a săpa sub sfărâmături, nu

Întrebă pentru cine săpau sau ce uniformă ar ıı trebuit să poarte.

Ceața se rostogolea, purtată de vânt, fierbinte și pâlpâind de electricitate, iar marea lovea in continuare.

Simony ridică o traversă și apoi descoperi că greutatea scăzu,

când cineva o prinse de capătul celălalt. Își ridică privirea și dădu de ochii lui Brutha.

— Nu spune nimic, zise Brutha.

— Zeii ne fac asta?

— Nu spune nimic!

— Trebuie să știu!

— E mai bine decât să ne facem noi asta, nu?

— Mai sunt oameni pe corăbii!

— N-a spus nimeni că o să fie frumos!

Simony trase în lături niște scânduri. Era un om acolo, armura și pielăria fiind atât de murdare, încât erau de nerecunoscut, dar era în viață.

— Ascultă, rosti Simony în timp ce vântul îl șfichiuia. Nu mă dau bătut! N-ai câștigat! Nu fac asta pentru nici un fel de zeu, indiferent dacă există sau nu! O fac pentru ceilalți oameni! Și nu mai zâmbi așa!

Două zaruri căzură pe nisip. Scânteiară și pârâiră o vreme, apoi se evaporară.

Marea se liniști. Ceața se zdrențui și se încolăci până când dispăru. Încă era o pâclă în aer, dar, cel puțin, acum se vedea iar soarele, chiar dacă doar ca o zonă mai luminoasă pe cupola cerului.

Încă odată, exista senzația că universul își trăgea răsuflarea.

Zeii își făcură apariția, transparenți și licărind, când deslușit când nedeslușit. Soarele sclipea de pe o idee de bucle aurii, de aripi și de lire.

Când vorbiră, o făcură la unison, glasurile luând-o înainte sau rămânând în urma celorlalte, așa cum se întâmplă întotdeauna când un grup de oameni încearcă să repete întocmai ceva ce li s-a zis să spună.

Om era în mulțime, stând chiar în spatele Zeului tsortean al Tunetului, cu o expresie pierdută pe față. Era vizibil, chiar dacă doar pentru Brutha, că mâna dreaptă a Zeului Tunetului dispărea în spate într-un fel care, dacă un astfel de lucru n-ar fi fost de neînchipuit, ar fi sugerat că cineva i-o sucea până în pragul durerii.

Ceea ce zeii rostiră fu auzit de fiecare combatant în limba lui și conform propriei înțelegeri. În esență, era:

I. Nu Este un Joc.

II. Aici și Acum, Sunteți Vii.

Și apoi se termină.

***

— Ai fi un episcop bun, zise Brutha.

— Eu? făcu Didactilos. Sunt filosof.

— Bine. Era şi timpul să avem unul.

— Şi ephebian!

— Bine. Poţi să găseşti un mod mai bun de a conduce ţara. Preoţii n-ar trebui să o facă. Nu sunt în stare să se gândească la asta cum trebuie. Nici soldaţii.

— Mulţumesc, spuse Simony.

Stăteau în grădina arhichinovitului. În înaltul cerului, un vultur zbura în cercuri, căutând ceva ce nu era o broască ţestoasă.

— Îmi place ideea de democraţie. Trebuie să ai pe cineva în care nu are nimeni încredere, zise Brutha. Aşa, toată lumea e fericită. Gândiţi-vă la asta. Simony?

— Da?

— Te fac şef al Chiziţiei.

— *Ce?*

— Vreau să fie oprită. Şi vreau să fie oprită în cel mai greu fel.

— Vrei să omor toţi inchizitorii? S-a făcut!

— Nu. Ăsta e felul simplu. Vreau cât mai puţine morţi posibil. Poate doar cei cărora le-a plăcut. Însă doar aceia. Acum... unde e Urn?

Ţestoasa Mişcătoare era tot pe plajă, cu roţile îngropate în nisipul suflat de furtună. Urn fusese prea ruşinat să încerce să o dezgroape.

— Ultima dată când l-am văzut, îşi făcea de lucru cu mecanismul uşii, zise Didactilos. Cel mai fericit e când îşi face de lucru cu tot felul de chestii.

— Da. Va trebui să găsim lucruri cu care să îl ţinem ocupat Irigaţii. Arhitectură. Chestii din astea.

— Şi fu ce vei face? spuse Simony.

— Eu trebuie să copiez Biblioteca, zise Brutha.

— Dar nu ştii să scrii şi să citeşti, spuse Didactilos.

— Nu. Dar pot să văd şi să desenez. Două copii. Una care să rămână aici.

— O să avem o grămadă de loc după ce ardem Septuateuhul, zise Simony.

— Nu ardem nimic. Trebuie să faci câte un pas odată. Se uită la linia lucitoare a deşertului. Ciudat. În deşert fusese cel mai fericit din viaţa lui.

— Şi apoi... începu el.

— Da?

Brutha îşi cobori ochii spre ogoarele şi satele din jurul Citadelei.

Suspină.

— Și apoi am face bine să ne vedem de treabă. În fiecare zi.

Fasta Benj vâslea spre casă, într-o dispoziție spirituală meditativă.

Fuseseră câteva zile foarte bune. Cunoscuse o grămadă de oameni și vânduse ceva pește. P'Tang-P'Tang, cu slujitorii lui mai mici, ii vorbise personal, punându-l să promită că nu va porni război împotriva unui loc de care nu auzise niciodată. Fusese de acord[13].

Unii dintre oamenii noi îi arătaseră un fel uimitor de a face fulgere. Loveai piatra asta cu bucata asta de chestie tare și obțineai bucățele mici de trăsnet care cădeau pe o chestie uscată care se făcea roșie și fierbinte ca soarele. Dacă puneai mai mult lemn pe ea, se făcea mai mare și dacă puneai un pește deasupra se făcea negru, dar dacă erai iute nu se făcea negru, ci brun și era mai bun la gust decât orice gustase el în viața lui, deși asta nu era greu. Și primise niște cuțite care nu erau făcute din piatră și pânză care nu era făcută din stuf și, una peste alta, viața devenea mai bună pentru Fasta Benj și poporul lui.

Nu era sigur de ce o grămadă de oameni ar fi vrut să îl lovească pe unchiul lui Pacha Moj cu o piatră mare, dar în mod clar asta accelerase ritmul progresului tehnologic.

Nimeni, nici măcar Brutha, nu băgă de seamă că bătrânul Lu-Tze nu mai era. A nu fi băgat de seamă, fie ca fiind prezent ori absent, face parte din talentele necesare unui călugăr al istoriei.

De fapt, el își strânsese mătura și munții de bonsai și mersese prin tuneluri secrete și căi întortocheate în valea ascunsă dintre piscurile centrale, unde îl aștepta abatele. Acesta juca șah în balconul lung care dădea înspre vale. Fântâni clipoceau în grădini, iar rândunicile intrau și ieșeau în zbor pe ferestre.

— Totul a mers bine? zise abatele fără a-și ridica privirea.

— Foarte bine, domnule, spuse Lu-Tze. A trebuit să împing lucrurile nițel, totuși.

— Aș dori să nu mai faci așa ceva, zise abatele, punând un deget pe un pion. Într-o zi o să depășești limita.

— De vină e istoria din zilele noastre, spuse Lu-Tze. E o chestie de foarte proastă calitate, domnule. A trebuit să o peticesc tot timpul...

— Da, da...

— Pe vremuri, aveam o istorie mult mai bună.

— Întotdeauna lucrurile au fost mai bune decât sunt în prezent E

în firea lucrurilor.

— Da, domnule. Domnule?

Abatele își ridică privirea, ușor exasperat.

— Ăă... știți că spun cărțile că Brutha a murit și că a urmat un secol de războaie îngrozitoare?

— Știi că nu mai am vederea de pe vremuri, Lu-Tze.

— Păi... acum nu mai e chiar așa.

— Doar să iasă totul bine în final, spuse abatele.

— Da, domnule, zise călugărul istoriei.

— Mai sunt câteva săptămâni până la următoarea ta însărcinare. De ce nu te odihnești nițel?

— Mulțumesc, domnule. S-ar putea să mă duc până în pădure, să privesc niște copaci cum cad.

— Bun exercițiu. Foarte bun. Tot timpul îți stă mintea la treabă, eh?

Când Lu-Tze plecă, abatele îi aruncă o privire oponentului său.

— Bun om, spuse el. Tu ești la mutare.

Oponentul se uită îndelung și cu atenție la tablă.

Abatele așteptă să vadă ce strategii complicate, pe termen lung, erau implicate. Apoi oponentul său atinse o piesă cu un deget descărnat.

— MAI SPUNE-MI O DATĂ, zise el, CUM SE MIȘCĂ CEA CA UN CAL.

În cele din urmă, Brutha muri, în circumstanțe neobișnuite.

Ajunsese la o vârstă foarte înaintată, dar cel puțin asta nu era neobișnuit în cadrul Bisericii. După cum spunea el, trebuia să îți faci de lucru, în fiecare zi.

Se trezi la răsărit și merse la fereastră. Îi plăcea să privească răsăritul.

Nu apucaseră să înlocuiască ușile Templului. Înainte de toate, nici măcar Urn nu reușise să găsească un mod de a îndepărta grămada de metal topit ciudat contorsionat Așa că făcuseră trepte peste ele. Și după un an sau doi, oamenii acceptaseră acest lucru și spuneau că era probabil un simbol. Nu a ceva, exact, dar totuși un simbol. În mod clar, simbolic.

Dar soarele chiar sclipea din cupola de cupru a Bibliotecii. Brutha își zise să nu uite să întrebe despre progresul noii aripi. Zilele astea erau prea multe plângeri despre aglomerație.

Oamenii veneau de peste tot pentru a vizita Biblioteca. Era cea

mai mare bibliotecă ne-magică din lume. Se părea că jumătate dintre filosofii din Ephebe trăiau acolo, acum, iar Omnia chiar producea unul sau doi ai ei. Și chiar și preoții veneau să petreacă ceva timp în ea, datorită colecției de cărți religioase. Erau o mie două sute și optzeci și trei de cărți religioase acolo acum, fiecare – conform ei înșeși – singura carte pe care va trebui să o citească vreodată cineva. Era plăcut să le vezi pe toate la un loc. După cum obișnuia Didactilos să spună, nu puteai să nu râzi.

În timp ce Brutha își mânca micul dejun, subdiaconul a cărui treabă era să îi citească întâlnirile pentru acea zi și să se asigure cu tact că nu își purta lenjeria peste haine, îi oferi cu timiditate felicitări.

— Mmm? spuse Brutha, fiertura de ovăz picurându-i din lingură.

— O sută de ani, zise subdiaconul. De când ați mers în deșert, domnule.

— Zău? Credeam că au trecut, mm, cincizeci de ani? Nu se poate să fie mai mult de șaizeci de ani, băiete.

— Ăă, o sută de ani, domnule. Ne-am uitat în arhive.

— Zău. O sută de ani? Au trecut o sută de ani? Brutha își puse lingura jos foarte grijuliu și se uită fix la peretele complet alb din fața lui.

Subdiaconul se trezi întorcându-se pe jumătate pentru a vedea la ce se uita arhichinovitul, dar nu era nimic, doar albul zidului.

— O sută de ani, zise Brutha gânditor. Mmm. Doamne. Am uitat. Râse. Am uitat. O sută de an, eh? Dar aici și acum, suntem...

Subdiaconul se întoarse.

— Domnule arhichinovit?

Păși mai aproape, pălind.

— Domnule?

Se întoarse și fugi după ajutor.

Trupul lui Brutha se prăbuși în față aproape grațios, lovindu-se de masă. Bolul se răsturnă, iar fiertura de ovăz se scurse pe podea.

Și atunci Brutha se ridică, fără să mai arunce vreo privire trupului său.

— Ha, nu te așteptam, spuse el.

Moarte încetă să se mai sprijine de perete.

— CE NOROCOS EȘTI!

— Dar mai sunt atât de multe de făcut...

— DA. ÎNTOTDEAUNA SUNT.

Brutha urmă silueta slăbănoagă prin perete unde, în locul privatei care ocupa capătul opus al spațiului normal, era...

... nisip negru.

Lumina era strălucitoare, cristalină, pe un cer negru plin de stele.

— Ah. Chiar este un deșert. Toată lumea primește asta? zise Brutha.

— CINE ȘTIE?

— Și ce este la capătul deșertului?

— JUDECATA.

Brutha se gândi la asta.

— La care capăt?

Moarte rânji și făcu un pas în lături.

Ceea ce Brutha crezuse că era un bolovan în nisip era o siluetă ghemuită, stând cu genunchii la gură. Părea împietrită de spaimă.

Se uită.

— Vorbis? spuse el.

Se uită la Moarte.

— Dar Vorbis a murit acum o sută de ani!

— DA. A TREBUIT SĂ MEARGĂ SINGUR. SINGUR, DOAR CU EL ÎNSUȘI. DACĂ ÎNDRĂZNEA.

— Stă aici de o sută de ani?

— POATE CĂ NU. TIMPUL ESTE DIFERIT AICI. ESTE... MAI PERSONAL.

— Ah. Adică o sută de ani pot trece ca și cum ar fi câteva clipe?

— O SUTĂ DE ANI POT TRECE CA INFINITATEA.

Ochii negru pe negru se uitară rugători la Brutha, care întinse mâna automat, fără să gândească... apoi șovăi.

— A FOST UN CRIMINAL, zise Moarte. ȘI UN CREATOR DE CRIMINALI. UN CĂLĂU. FĂRĂ PASIUNE. CRUD. ASPRU. FĂRĂ MILĂ.

— Da. Știu. E Vorbis, spuse Brutha. Vorbis schimba oamenii. Uneori îi schimba în oameni morți. Dar întotdeauna îi schimba. Aceasta era victoria lui.

Oftă.

— Dar eu sunt eu, zise el.

Vorbis se ridică, nesigur, și îl urmă pe Brutha în deșert.

Moarte îi urmări depărtându-se.

{1} Sau, dacă eşti adept al omnianismului, al Polului.
{2} Care erau modelul universal, strâns în şuruburi.
{3} Este nevoie de patruzeci de oameni cu picioarele pe pământ pentru a ţine un om cu capul în nori.
{4} Logo este un limbaj de programare creat în 1967 în scopuri educaţionale de Daniel G. Bobrow, Wally Feurzeig şi Seymour Papert. Astăzi, acest program este cunoscut în principal pentru „grafica ţestoasei". Un robot simplu (numit „ţestoasă") controlat de la staţia de lucru a utilizatorului desenează figuri geometrice folosind grafica vectorială. (n. tr.)
{5} Cuvintele sunt hârtia de turnesol a mintii. Daca te afli în puterea cuiva care va folosi cu sânge rece vorba „începeţi", mergi iute în altă parte. Dar dacă spune „Intră", nu te opri să îţi faci bagajele.
{6} Numai să nu fie sărac, străin sau descalificat pe motivul de a fi nebun, uşuratic sau femeie.
{7} Joc de cuvinte intraductibil. În limba engleză, „plajă" („beach") şi „târfă" („bitch") se pronunţă la fel. (n. tr.)
{8} În engleză, „Nob Hill", un cartier din San Francisco, California, Statele Unite ale Americii, locuit de familii din pătura superioară a societăţii. (n. tr.)
{9} Adică, înainte ca locuitorii să îşi fi lăsat caprele să pască peste tot. Nimic nu creează un deşert ca o capră.
{10} Dar nu destul?
{11} Ca mulţi gânditori de demult, ephebienii credeau că gândurile apăreau în inimă şi că creierul era doar un aparat de răcit sângele.
{12} În limba engleză, nebunul de la jocul de şah se numeşte „bishop" (episcop) (n. tr.).
{13} Poporul lui Fasta Benj nu avea un cuvânt pentru război, de vreme ce nu avea cu cine să se lupte şi viaţa era şi aşa destul de grea. Vorbele lui P'Tang-P'Tang sosiseră astfel: „Mai ţii minte când Pacha Moj l-a pocnit pe unchiul lui cu piatra mare? Cam aşa, dar mult mai rău."